

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SCLOVENECE

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Čekovni račun: Ljubljana številka 10.650 in 10.349 za inserate.

Uprava: Kopitarjeva ulica številka 6.

Za naše otroke na severni meji

Odpri srce, odpri roke, otiraj bratovske solze, sirotam olajšaj gorje.
(Simon Gregorčič.)

Današnji dan je posvečen našim ubogim na severni meji. Po vsej Sloveniji bodo to nedeljo pobirali darove, ki naj omogočijo vsaj vesel božič posebnim našim slovenskim otrokom na narodni in državni meji. Slovenska straža, naša odlična narodno-obrambna organizacija, poziva zlasti na današnji dan vsakega zavednega Slovenca, da sledi klicu pesnika, ki ga naš narod ljubi z isto toploto na bregovih Soče in Adrije, v srcu naše Slovenije, na Kranjskem, v naši divni Koroški in na zelenem Štajerskem.

V žaru treh idej smo se Slovenci vzgajali, odkar smo se zavedli svoje narodnosti. Vedno in zopet smo z vsemi sredstvi skrbeli, da bi se v nas razvila močna narodna zavest, ki naj združuje vse Slovence v veliko narodno kulturno telo, da bi se podirilo med nami pokrajinsko čustvovanje, ki ga je nam nasprotna zgodovinska preteklost skušala vcepiti v Koroško, Štajerco, Kranjca in Primorca. Slovenska narodna ideja je vodila naše velikane ob zarji slovenskega preporoda, Vodnika in druge. Ob njej je vzrasel Prešeren in njegov krog, ki je položil trajne temelje celokupni naši kulturi, v njej so našli poguma in moči na svoji težki življenjski poti Slomšek, Stritar, Levstik, Jenko, Kerk, Jeglič in drugi naši narodni velikani. Plod ogromnega in napornega dela v preteklih desetletjih, ki ga je poplenila izredna ljubezen slovenskih javnih delavcev do naroda v vseh dobah je, da misli in čustvuje današnji rod zares narodno in obsega v svoji skrbi vse Slovence, naj živijo v svobodni narodni državi, ali ob Soči in Adriji, na Gospi Sveti, ali kot izseljenci v raznih državah ter onkraj Oceana.

Slovenci smo imeli vedno zdravo narodno miselnost, ki se je in se še vedno izraža v tem, da družimo pri svojem narodnem in narodno-obrambnem delu narodno idejo s socialno idejo. Narodna ideja ne sme obviseti v zraku, se ne sme zadovoljiti le s čustvi in besedo, marveč ona mora biti realna in se mora posvetiti kulturni in socialni oskrbi pripadnikov celokupnega naroda in vseh njegovih stanov. V dejanski ljubezni, ki obsega poslednjega narodnega brata, ki stalno in trajno dviga kulturno in socialno raven zlasti priproste narodnega človeka, tiči vsa ustvarjalna moč zdrave in prave narodne miselnosti ter resnične narodne zavesti. Kdor je obdarjen z duhovnimi in gmojnimi dobrinami, pa jih sam uživa in ga ne oblije čut sramote, ko sreča zapuščenega brata, ta nima resnične narodne zavesti, pa naj se njegova usta ali njegovo pero še tako cedi od same narodne čustvenosti. Kar velja za posameznika, velja tudi za narod. Narod, ki nima dejanske ljubezni do svojih revežev, ki za svoje reveže ne skrbi in ki ne napne vseh sil za socialno-gospodarski podvig svojega ljudstva, tak narod ni narodno zaveden. Vse narodno in narodno-obrambno delo brez močne socialne vsebine je le malo vredno. Ali se ne kaže vsa življenjska sila naše narodne miselnosti v prvi vrsti v tem, da smo Slovenci poskrbeli za ponarodenje izobrazbe in kulture in za podvig socialno-gospodarskega blagostanja tudi pri svojih narodnih množicah? V znatni socializaciji kulturnih in gospodarskih dobrin pri Slovencih gledamo zadostno jamstvo, da ne bodo naše narodne množice sledile preokrom novega časa, ki hočejo srečnejšo bodočnost naroda ustvarjati s sekanjem glav in celotnim rušenjem vse dedščine, ki jo je naš rod sprejel od svojih pradedov in dedov. Slovenska zgodovina dovolj jasno govori, da nismo nosili naroda, narodnosti in narodne zavesti le v jeziku, marveč da smo ustvarili narodu zdravo kulturno in socialno osnovo, ki omogočuje vestranski in tudi socialno-gospodarski napredek slovenskega naroda v svobodni in močni Jugoslaviji.

In če se vprašamo, katera je bila tista ideja, ki je omogočila tako veselo rast narodne in socialne miselnosti med Slovenci, pridemo do tretje najplodovitejše ideje slovenske zgodovine. Mislimo religiozno idejo, ki edina daje posamezniku in narodu tiste moči, da prenese vse življenjske viharje, vse nesreče, da ostane lahko trden in nezlomljiv tudi v današnji kruti resničnosti. Zato moramo vprav tiste moči in žene med Slovenci, ki so ustvarjali in oznanjali harmonijo med narodno, socialno in religiozno, krščansko idejo, smatrati za največje med nami. In tu se svetijo na slovenskem narodnem nebu zvezde naših velikánov, Slomška, Mahnič, Kreka in Jegliča. Če ne slonita narodna in socialna ideja in praktično delo, ki ga obe ustvarjata, na verski in нравstveni ideji, se ena in druga prej ali slej spaci in izprevrže v spako, ki koplje grob lastnemu narodu.

Trojstvo vodilnih idej v zgodovini slovenskega naroda smo hoteli poudariti v trenutku, ko pozivamo vsakega Slovenca, da izvrši svojo narodno in socialno dolžnost do najbednejših med nami. Dolžni smo skrbeti zlasti za svoj mladi rod, za svoje otroke. Nad 1600 otrok na narodni državni meji potrebuje naše pomoči. Predvsem jim moramo priskrbeti šolske potrebščine, obleko in obutev. Vsak zaveden Slovenec naj daruje za ta veliki namen po svojih močeh. Mi Slovenci nismo sicer bogat narod, a smelo trdimo, da bi ne bilo vsaj najbednejših revežev med nami, če vršijo in bodo izvršili vsi Slovenci, ki nekaj zmorejo, svojo versko, narodno in socialno dolžnost do svojih bratov in sester.

Vsak, kmet in delavec, trgovec in obrtnik, naj izpolni danes in jutri ukaz preroka izpod Krna in Soče:

»Za vse je svet dovolj bogat in srečni vsi bi bili, ko kruh delil bi z bratom brat s prav srčnimi čutili.«

Zemunska vremenska napoved: Po večini jasno in zmerno hladno. Ponoči precej mrzlo, zjutraj megla v dolinah in kotlinah.

Zagrebska vrem. napoved: Nespremenljivo.

Na zahodnem bojišču obe letalstvu zelo živahni Angleška letala so napadla nemško luko Wilhelmshaven Nemška letala so preletela skoraj vso Francijo

Nemško poročilo

Berlin, 18. nov. t. Vrhovno poveljstvo nemške generalnega štaba poroča s zahodne fronte, da je bilo tamkaj samo krajevno delovanje patrolj.

Angleški napad na Wilhelmshaven

Berlin, 18. nov. t. Vrhovno poveljstvo nemške vojne mornarice javlja, da so tri angleška letala danes napadla vojno pristanišče Wilhelmshaven. Napad je bil odbit.

Večje število nemških letal je preletelo obsežna zračna območja nad severno Francijo in je prišlo nad Epinal. S zraka so videli, kako je bilo neko nemško letalo, ki je priletelo nad Francijo čez Vogeze, prisiljeno, da pristane, in da je bilo moštvo letala ujeto.

DNB: Z vsega področja med Mozelo in Renom poročajo o krajevnem topniškem boju. V zgornjem teku Rena je vladal popoln mir, bilo je le tu pa tam nekaj sovražnega strojniškega ognja na nemško obalo pri Freichu. Vzhodno od reke Mozela je bilo opaziti, da francoske čete kopljejo rove. Na tem mestu se zdi, da sovražnik hoče svoje postojanke čim bolj utrditi. Na vzhodni obali Mozela je sovražnik pripravil težko artilerijo, predvsem velike težke topove, ki nesejo zelo daleč.

Nadaljujejo se ogledniški letalski poleti globoko v francosko in angleško zaledje. Dejstvo, da so nemška ogledniška letala večerj nemoteno pristala do Bordeauxa in na severu Anglije do Shetlandskih in Orknejskih otokov ter preletela v enem samem poletu tisoče kilometrov ob zelo slabem vremenu, je dokaz, kako vzdržljiva in sposobna so nemška letala in njihove posadke.

Francosko poročilo

Pariz, 18. nov. AA. Havas. Sporočilo vrhovnega poveljstva z dne 18. novembra zjutraj se glasi: V toku noči se ni dogodilo ničesar važnega na vsem bojišču. V toku večernjega dneva so sovražna letala letela nad delom francoskega ozemlja.

Glede na letalsko delavnost je bil večerjnj dan goľovo dozdaj najživahnejši na zahodnem bojišču od začetka vojne. Ogledniška letala, francoska, angleška pa tudi nemška so se pogosto pokazala na nebu in so lahki bombniki, ki imajo možnost leteti na velike razdalje, naredili dolge polete nad ozemljem vseh vojskujočih se držav. Nemška letala so se pojavila v veliki višini skoro nad vsem francoskim ozemljem. Na drugi strani so nemška letala letela tudi nad Anglijo, predvsem nad področjem okoli Liverpoola, francoska in angleška letala pa so izvedla ogledniške polete na velike daljave nad nemškim ozemljem. Bombardiranja ni bilo v nobenem primeru.

Nemški bombnik nad Anglijo

London, 18. nov. b. Povsem osamljeni nemški bombnik tipa »Hencel« je pridr v srce angleške industrije v pokrajini Lancashire. Tu so ga sprejeli s protiletalskim ognjem, prav tako pa so se nenadoma dvignili v zrak tri angleška letala tipa »Spitfire«, ki so znani po svoji hitrosti. V 13 mestih omenjene pokrajine je bil dan znak, da se bližajo sovražna letala. Letalski obrambi se je posrečilo letalo, ki ni spustilo niti ene bombe, prganja. Ni še znano, če so angleški lovci letalo uničili.

Belgijci preganjajo tuja letala

Bruselj, 18. nov. b. Tri britanska letala so se morala spustiti na belgijskem področju. Belgijske oblasti so jih takoj zaplenile, posadko pa internirale. Piloti so izjavili, da so bili prepričani, da so na francoskem ozemlju. Belgijsko protiletalsko topništvo pa je pregnalo tudi neko nemško letalo, ki se je pojavilo nad Brusljem. Belgijska vlada je vložila protest v Berlinu in Londonu.

Nemčija »Bremen« prodala Sovjetiji

London, 18. nov. AA. Havas. »News Chronicle« poroča iz Kodanija, da so Nemci prepisali ladj »Bremen«, ki se nahaja v Murmansku, v last Sovjetske Rusije. Po izjavi norveškega kapetana Johnsenja se nahaja dolobča o prepisu »Bremena« v nemško-ruskem sporazumu o izmenjavi blaga, ki je bil nedavno sklenjen. Zdi se, da je ladja spremenila svojo državno pripadnost 7. novembra t. l., to je na dan obletnice ruske revolucije. Trdi se, da namerava Sovjetska Rusija začeti redno plovo med Murmanskom in New Yorkom. Anglija verjetno ne bo priznala te transakcije, ker na

osnovi mednarodnega prava, ladja, ki pripada vojskujoči se državi, ne more spremeniti zastave. Anglija že za časa minule vojne ni nikoli priznala podobnih nemških transakcij. V mirovnih pogodbah so bile vse te transakcije razveljavljene, ter so kupci izgubili ladje, ne da bi dobili od Nemčije odškodnino.

Kako je bila potopljena »African Shell«

Capetown, 18. nov. AA. Reuter. Člani posadke s angleške ladje »African Shell« so izpovedali Reuterjevemu dopisniku, da je njihov kapitan opazil preteklo sredo ob 11.20 neko vojno ladjo, ki je z veliko hitrostjo plula v smeri proti jugu. Ta vojna ladja je kmalu prispela do ladje »African Shell«, ki se je obrnila proti obali. Potem, ko je bil oddan z vojne ladje en topovski strel, se je »African Shell« ustavila in je prišel neki nemški častnik s 9 mornarji, oboroženimi s samokresi. Šele tedaj so na vojni ladji razbesili nemško zastavo. Zatem so nemški mornarji stražili posadko te ladje. Kapitana napadene ladje so nato vzeli na vojno ladjo, ki je zatem odplula proti severu. Posadki »African Shell« je bilo zapovedano naj zapusti svojo ladjo. Ko pa je posadka prišla približno eno miljo daleč od ladje, je zaslišala dve eksploziji na »African Shell«, naker se je ladja močno nagnila in se v kratkem potopila. Posadki se je posrečilo prispeti do obale, kjer je prebila noč pod milim nebom.

Potopljena ladja

Oslo, 18. nov. AA. DNB. Norveško ministertvo za zunanje zadeve sporoča, da se je tovorna jadrnica »Arne Kjederc« potopila v bližini Orknejskih otokov. Utonili so 4 mornarji, več pa jih je bilo ranjenih. 12 preživelih članov posadke je prispelo v Wik na Škotsko.

»Admiral Scheer« v nemški luki

Kodanj, 18. nov. AA. Stefani. Izvedeli smo, da se nemška križarka »Admiral Scheer« nahaja v neki nemški luki.

Kaj se dogaja na Češkem

Več tisoč aretiranih — Devet visokošolcev ustreljenih — Univerze zaprte za tri leta — Če se nemiri ponovijo, bodo prišli talce

V večerjnj drugi izdaji smo objavili službeno poročilo nemškega tiskovnega urada, ki pravi, da se je dne 18. oktobra in 15. novembra skupina čeških razumnikov spozabila tako daleč, da je dejansko napadla nekatero Nemce. Zaradi tega je oblast protektorata na Češkem in Moravskem odredila, da se vse visoke šole na področju protektorata zaprejo za dobo treh let. Devet visokošolcev, ki so zakrivila omenjena dejanja, je bilo ustreljenih, večje število pa je bilo odgnano v zapore.

K temu večerjnjemu poročilu dodajemo danes še naslednja obvestila:

Praga, 18. nov. t. Tiskovna agencija »United Press« poroča, da so v zvezi z dogodki na čeških univerzah nemške oblasti zaprle 1.200 čeških visokošolcev. Najprej jih je policija prišla 2.000, toda kmalu jih je 800 izpustila, ker preiskava ni dognala nobene krivde. V Prago so prišle nove čete oddelkov SS (črne čete, ki spadajo neposredno pod organizacijo tajne policije) in sicer oddelki »Führer«, »Germania« in »Deutschland«. V sami Pragi je sedaj 10.000 mož črnih SS oddelkov. V Pragi menijo, da so v načrtu še nadaljine aretacije, ki bodo zajele še druga področja javnega življenja na Češkem. Praga je bila sinoči kakor izumrla, takšen vtis je napravila nanjo novica, da je bilo ustreljenih devet visokošolcev in da jih je bilo na stotine aretiranih.

Na uradnem mestu je bilo o ustrelitvi deveterih dijakov izdano službeno poročilo, ki se glasi:

Ukrep o ustrelitvi deveterih visokošolcev se zdi v prvem trenutku prestop. Vendar pa je bil neizbežno potreben že zaradi tega, ker se Nemčija nahaja v vojnem stanju. Vlada češkoslovaškega protektorata je postopala v soglasju s protektorjem Češke in Moravske. Izgredi dijakov so se omejili samo na Prago, med tem ko drugod vlada red in mir.

Angleži zaplenili nemško ladjo

London, 18. nov. t. Reuter poroča, da so angleške pomorske sile zaplenile nemško trgovsko ladjo »Gloria« ter jo prepeljale v angleško pristanišče. Nemška posadka je bila internirana v Wrexhamu.

Nemško brodovje v finskem zalivu...

Pariz, 18. nov. b. »Paris Soir« poroča, da je nekaj nemških podmornic in vojnih ladij priplulo blizu finskega zaliva. Nemci so te ladje poslali zaradi tega, da skupaj s sovjetskimi ladjami vršijo blokado Finske, ker je Finska odklonila zadnje ruske vojne teritorialne zahteve.

Francozi odpuščajo vojake

Pariz, 18. nov. Podtajnik za državno obrambo Ducos je večerj izjavil, da bodo vpoklicanci, ki so letnika 1891, še v teku tega meseca odpuščeni domov. Izjavil je to ob nekem sestanku poslancev radikalne stranke.

Gospodarska vojna

Berlin, 18. nov. t. Agencija Havas poroča iz Berlina, da nemški listi nadaljujejo s svojimi napadi na Anglijo zaradi njenega ravnanja z nevtralnimi državami. »Deutsche Allgem. Zeitung« kliče v spomin bombardiranje danske prestolice Kopenhagen 1. 1807 po Angležih za to, ker se takrat Danska ni hotela podvreči angleški blokadi. Takšna usoda da čaka tudi danes nevtralne države. Nemški list pravi, da je takšno postopanje nesprejemljivo.

Atene, 18. nov. lj. Grška gospodarska komisija je odpotovala v Pariz, da sklene nove trgovske dogovore s Francijo.

Ankara, 18. nov. t. Turško gospodarsko odposlanstvo bo v ponedeljek preko Pariza odpotovalo v London. Odposlanstvo vodi Menenan Zoglu, tajnik zunanega ministrstva.

Nagli sod na Češkem

Berlin, 18. nov. t. Reuter: Uradno potrjujejo, da je v Pragi in ostalih mestih po protektoratu proglašeni preki sod.

Berlin, 18. nov. b. Današnji nemški tisk poroča, da je zakon o veleizdaji v češkomoravskem protektoratu že postal veljaven.

Berlin, 18. nov. lj. DNB. Zaradi večerjnjih nemirov v Pragi sta bila danes ustreljena še dva dijaka-akademika.

Dr. Hacha interniran?

Pariz, 18. nov. t. »Paris Press« objavlja poročilo londonske radiopostaje, da so nemške policijske oblasti po monakovskem atentatu zaprle več tisoč Čehov. Radio navaja številko 6000. Večidel so jih izpustili, le okrog 500 so jih poslali v koncentracijska taborišča.

Ista radio-postaja je tudi objavila, da predsednik češke vlade dr. Hacha, o katerem so pisali, da je nevarno zbolel in da leži v gradiču Lany, dejansko le interniran, ker baje ni hotel podpisati nekaterih ukrepov, ki so mu jih predložili. Vsi člani nar.-soc. organizacije so dobili povabilo, da vestno sodelujejo s policijo in ji gredo na roke pri izsledovanju sumljivih Čehov. »Temp« pa poroča, da dr. Hacha ni hotel podpisati nekaj ukrepov, ki mu jih je predložil protektor, da bi se kaznovali krvavi dogodki, ki so se pripetili dne 28. oktobra. Nemci bodo sedaj skušali doseči, da pride do vladne spremembe, pri čemer računajo na sodelovanje fašistične češke skupine, znane pod imenom »Vlagač«.

O neredih samih, ki so povzročili tako ostre ukrepe proti dijakom in visokim šolam, pa poroča »Temp«, da so se začeli v starem mestu na Mestnem trgu, kjer so dijaki začeli prepevati domoljubne pesmi ter vzklikati: Živela svoboda! Dijake je policija razgnala, naker so črne čete SS ves okraj okrog vseučilišča zasedle.

Vedno hujša trenja med Italijo in Sovj. Rusijo

Pariz, 18. nov. Reuter. t. Pariški rimski dopisnik »Temp« poroča iz Rima, da trenja med Italijo in Sovjetsko Rusijo zavzemajo vedno jasnejšo obliko. Revija »Critica Fascista« piše: »Če kominterna računa, da bi mogla kdaj razširiti na

Balkan svoje razdiralno delo in po njem zanetiti kake socialne revolucije, se bo morala boriti z idejami Mussolinija in se spoprijeti z njegovimi polki — proti istim idejam in polkom, ki so se že borili proti komunizmu v Španiji in drugod«.

Politični zapiski

Izjava

Skupina gospodov, ki hoče za vsako ceno prav imeti in obsoja na vse strani sedanjo slovensko politiko, je na nekem letaku zlorabila moje ime. Ustno in pismeno sem jim izjavil, da s to njihovo akcijo nočem imeti nobenega stika. Zato sem čudno pogledal, ko so brez moje vednosti postavili na svoje tiskane letake moje ime. To je v resnici nov način boja, ki dovoljno označuje njihovo počenjanje. Se enkrat izjavljam, da s to skupino gospodov nočem imeti nobenih političnih stikov. Dalje izjavljam, da sem in ostanem pristaš dr. Korošičeve politike, ker vem, da je v korist slovenskega naroda in države.

Vodice, dne 18. novembra 1939.
Jerala Janko,
župan občine Vodice.

Novo gibanje zoper novo gibanje

Kakor smo že povedali, so danes teden v Zagrebu ustanovili novo gibanje, ki so ga krstili za slovensko kmečko delavsko stranko. Za tobra je bil temu novemu gibanju hrvatski inženir Avgust Košutić, ki je na sestanku tudi govoril. To je torej eno novo gibanje, ki se nam obeta — kajpada zaradi večje složenosti slovenskega naroda. V odboru tega gibanja je tudi ljubljanski profesor dr. Lončar ter P. Kreuzer. — O drugem gibanju poročajo »Slovenska beseda«, ki jo izdaja v Ljubljani dr. Puc. Ta list prinaša dopis iz Ljutomer, kjer je govorjeno o nekem sestanku za novo gibanje pretekli mesec. Iz tistega poročila povzemljemo, da je govorilo nekaj govornikov, ki so bili zoper strankarstvo. V listu je takole povedano: »Delovali bodo na to, da se v Sloveniji uvede novi pokret, ki bo neodvisen od obstoječih političnih strank. Govorilo je nato še mnogo govornikov, ki so vsi soglasili v tem, da je treba pričeti v Sloveniji s novim delom. Zborovalci so obsodili razdiralno delo dr. Lončarja, P. Kreuzerja in še nekaterih njihovih prijateljev ter odklonili nadaljevanje sodelovanja z njimi. Izvoljen je bil poseben akcijski odbor. — Tako je torej to novo gibanje obsodilo ono novo gibanje. — Kakor pa vidimo iz današnje izjave voditelja župana g. Jerala, se je v papirnatih letakih pokazalo še neko drugo novo gibanje od strani neke »skupine gospodov«, kakor pravi g. župan Jerala. — Torej sama nova gibanja, ki jih bo kmalu kar mrgetelo po slovenski domovini. Vsa ta nova gibanja pa ljudem dopovedujejo, da hočejo slogi in edinstvo. In tako vneto to slogi pridigajo, da je gibanje vsak dan več. Tisti gospodje v Belgradu in Zagrebu pa, ki takim slovenskim »gibanjem« bojujejo, si manjše kot se smejejo tem neumnim »prokletim Kranjcem«, ki se hodijo tja doli slinit. Slovenski narod bo sicer posrbel, da iz tega »gibanja« ne bo postalo nič drugega kot nekaj nerednega miganja, vendar je slovenskega človeka lahko sram, ko mora poročati o taki zaslepljenosti slovenskih ljudi v času, ko mora slovenski narod biti enoten in složen kakor še nikdar.

Kočevsko vprašanje in slovenske organizacije

V »Kočevskem Slovence« beremo uvodni članek, kjer na naslov vseh Slovencev piše, naj bi se naša društva bolj brigala za kočevske Slovence in kraje. Na koncu pa naglašajo, da je temeljna točka programa naše katoliške mladinske organizacije vzgojiti v svojih članih čut za skupnost, zavest, da je posameznik le del skupnosti; pripravljen, da je delo, ki ga izvršimo v korist naroda, čeprav posamezniku ne prinese vidne koristi, važno za nas vse in s tem tudi zame, za moje najbližje in zlasti za one, ki bodo prišli za nami. Slovencev nas je malo, toda kot narod smo celota zase kakor so drugi še tako veliki narodi. Ker nas je malo, je toliko večja obveznost vsakega posameznika napram narodu kot celoti. Kar pri drugih velikih narodih pomeni deset, dvajset posameznikov, pomeni pri nas eden sam. Vsak slovenski človek, ki sloji ob strani, ki je narodno brezbrizhen, pomeni veliko škodo za slovenski narod. Težke dejanske razmere, katerih spremenitvi ni v naši moči, so nas sicer politično razdelile na tri dele. Veliki narodi so naše narodno telo razkosali in samo en del je prišel v svobodno, rodno življenje. Naloga nas, ki smo v svobodni narodni državi, da kulturno moč slovenskega naroda tako pozitivno in ohranimo, da bo slovenska kultura taka sila, taka vez za vse te odrgane dele, da se bodo čutili vedno eno z nami in da bodo tudi drugi narodi morali to upoštevati. Lepo je, da skrbimo za svoje brate na Primorskem in Koroškem. Toda v prvi vrsti moramo gledati za svoje ljudi na lastnih tleh, knjižni pregovor pravi: Bolje drži ga, nego lovi ga! Eno pa si kot resna slovenska mladinska organizacija moramo postaviti za cilj in zato moramo porabiti vse svoje sile: našo Slovenijo, kolikor jo je v svobodni narodni državi, moramo izgraditi v močno in vidno središče in žarišče slovenske narodne kulture.

Oslinica hoče k Sloveniji

»Kočevski Slovence« prinaša iz Oslinice dopis, ki v njem pravi: »Stara je naša želja in neprestana prošnja, da se naša občina spet pridruži Sloveniji v upravnem oziru. Je par oseb v občini, ki so nasprotni tej ljudski želji, a njihovo nasprotovanje temelji le na sebičnosti. Glasovanje pa, ki se je priredilo s podpisom, je pokazalo, da je nad dve tretjini občanov zato, da se vrnemo k Sloveniji. Zdaj pa željno čakamo, kdaj se to končno javno izvrši!«

Tudi Draga hoče k Sloveniji

Ista številka »Kočevskega Slovence« ima iz Drage na Kočevskem dopis, kjer je rečeno: »Odkar je naša občina odtrgana upravno od Slovenije, smo vedno želeli nazaj, da bomo spet s Slovenci eno upravno ozemlje, a doslej ni bilo mogoče tega doseči, tako so nam govorili. No zdaj pa upamo, da bo šlo, ker smo s podpisom in s glasovanjem pokazali svojo trdno voljo nazaj k Sloveniji se priključiti. Preko 90% podpisov je odposlanih za Slovenijo in ko je sresko načelstvo odredilo glasovanje, je bilo oddanih 184 za Slovenijo in le 54 proti, če tudi je bila huda agitacija za glasovanje proti!«

Službeni pravilnik uslužbencev SUZOR-ja

Belgrad, 18. nov. AA. Minister za socialno politiko in ljudstvo zdravje dr. Budisavljević je odobril te dni spremembe službenega pravilnika uslužbencev Osrednjega urada, ki jih je izdelalo prejšnje ravnanstvo OU že 21. dec. 1937. S temi spremembami je uvedena v delavskem zavarovanju pripravniška služba, izvršena je sistematična uradniških mest tako pri OU, kakor tudi pri njegovih krajevnih organih, razen tega pa je uveden sistem avtomatskih periodičnih povzic kakor pri državnih uradnikih. Ti ukrepi začno veljati 1. januarja 1940.

Dva tabora o vprašanju sporazuma

Najvažnejša je preureditev države Potem pa volivni zakon in volitve

Belgrad, 18. nov. m. Kakor smo že poročali, so skoraj vse politične skupine za jutri sklicale večje število shodov in sestankov, na katerih bodo strankarski funkcionarji obravnavali vsa notranja politična vprašanja, ki so trenutno na dnevnem redu. Med drugim bo jutri sklicala večji shod v Belgradu JRZ za 18. pododbor. Govorila bosta belgradski župan Vojin Djurić in bivši minister ter sedanji senator Miloje Rajaković. Stranka bo imela več zborovanj tudi v notranosti države. Potrebna navodila za delovanje mladinske stranke organizacije je dal predsednik stranke predsedniku glavnega odbora MJRZ dr. Pireu, ki ga je zaradi tega smiselno sprejel. V akademski stranki organizaciji je pa te dni imel predavanje o vseh aktualnih političnih vprašanjih sam predsednik Dragiša Cvetković.

Poleg JRZ so tudi druge vladne politične skupine napovedale več sestankov. Na Hrvatskem bodo na več mestih zborovali pristajali HSS. Tudi pristajali SDS in zemljoradniki so za jutri sklicali več sestankov, predvsem v Bosni in Hercegovini ter v nekaterih mestih v Srbiji, predvsem v Kragujevcu, Gruziji in Čačku. Na teh zborovanjih bosta po možnosti govorila vodja zemljoradnikov, senator dr. Milan Gavrilović, in minister za kmetijstvo dr. Čubrilović.

Jutrišnja nedeljo bodo v polni meri, kakor ponavadi, izrabile tudi vse opozicijske skupine, in to od skrajne leve pa do skrajne desnice. Več zborovanj so napovedali srbski staroradikalni in demokratski. Radikalni se bodo zbrali v Rumi. Vsi ti sestanki bodo v glavnem zaradi razpravljanja o vseh važnih političnih vprašanjih. Radikalni in demokratski se skušajo strniti v stare strankine organizacije. V tem pogledu je med vodjodinskih staroradikalov prišlo znova do nesoglasij in sta se v Novem Sadu osnovala za radikalno stranko dva delovna odbora. S tem nesporazumom se je pečal tudi glavni odbor ter se je odločil za skupino, ki jo vodi dr. Mirko Kosić. Zato bo na jutrišnjem radikalnem zborovanju v Rumi dr. Kosić eden glavnih govornikov.

Demokratski, ki so od vseh opozicijskecev najaktivnejši, bodo zborovali predvsem v Srbiji in bodo razvijali naprej svoje stališče nasproti sporazumu, ki se v veliki meri krije s stališčem, ki ga je obdelal novi srbski tednik »Srpski glas«.

JNS bo, kakor smo že poročali, zborovala v Skoplju. Na sestanku tamkajšnjega banovinskega odbora je danes odločeno vseevojsko stranko.

Tudi Ljotić bo imel jutri dve predavanji, in sicer eno v Kragujevcu, drugo pa v Petrovcu na Plavi. Seveda bo imel več predavanj tudi vodja levega krila zemljoradnikov dr. Dragoljub Jovanović, ki je skoro stalno na terenu, kjer podpira svoj pokret, ki je precej levičarsko pobaran. Svojo srečo bo na nekaterih mestih skušal tudi predsednik socialistične skupine dr. Živko Topalović, za katerega pa skoro vsi politični krogi trdijo, da ni ravno posredna osebnost za pridobivanje delavskih glasov, kar se je že ponovno pokazalo, ko so ga na nekaterih shodih socialistično orientirani delavci sami napodili.

Na vseh zborovanjih bo glavni predmet razprav sporazum s Hrvati, dalje bodo na vrsti politični zakoni in končna preureditev države.

V vprašanju sporazuma s Hrvati ni nastopil noben nov moment. Danes je točno znano, kdo je za ta sporazum in katere politične skupine so proti njemu. V tem pogledu ni pričakovati nobenih sprememb. Vse bolj jasno je, da sta samo dva tabora, ki bosta trčila skupaj pri prvih poslaniških volitvah. Kakor na eni strani opozicijske skupine pretresajo vprašanje skupnega nastopa vseh skupin, ki ne odobravajo sedanjega sporazuma s Hrvati, prav tako se tudi na vladni strani čuje kak glas, da bi se morale združiti tudi skupine, ki so za sedanji sporazum s Hrvati, ki ga branijo in ki zanj nosijo tudi odgovornost. O kakem nastopu merodajnih činiteljev še ni nihče razpravljal, ter so bili zadevni glasovi samo mnenja posameznikov.

Vprašanje političnih zakonov je še pereče. Časopisje se je zadnji čas predvsem razpisalo o volivnem zakonu. S tem zakonom se danes peča tudi glasilo pravosodnega ministra dr. L. Markovića »Deloc« ter ponavlja v glavnem vse podrobnosti, ki jih je obdelalo že dnevno časopisje. Nazadnje poudarja samo še to, da politične skupine, ki so zastopane v vladi in ki odobravajo sporazum, stoje na stališču, da ni potrebno, da bi se spremenil sistem volivnega zakona, temveč da mora ta sistem omogočiti ustanovitve državnega organa — skupščine na ta način, da bi na eni strani nudil zagotovilo, da bo skupščina v resnici predstavljala razpoloženje ljudstva, na drugi strani pa da bo mogla izvrševati svoje ustavne funkcije. Članek

naglašja, da bi v primeru, če se bo izdal res tak volivni zakon, pomenilo to velik korak naprej h konsolidaciji naših notranjih razmer in h končni normalizaciji političnega življenja v naši državi.

Se aktualnejše kakor volivni zakoni in poslanske volitve, je vprašanje končne preureditve države. Vedno bolj se čujejo glasovi, da je treba to vprašanje čim prej rešiti in da ni misliti na poslanske volitve tako dolgo, dokler se to vprašanje ne bo rešilo. Za rešitev tega vprašanja se ne postavljajo samo krogi, ki zavzemajo odklonilno stališče do sedanjega sporazuma s Hrvati, ampak tudi krogi, ki ta sporazum zagovarjajo in so vedno zanj, kar najbolj dokazuje včerajšnji uvodnik v tedniku vseučiliškega prof. dr. Ilića, ki opozarja na veliko nevarnost, ki jo skriva v sebi sedanje čakanje. Najprej opozarja vse odgovarjajoče in odgovorne činitele, da vprašanje končne preureditve države ne more ostati sredi pota, temveč da je treba preureditev izvesti do konca in to čimprej, ker bo drugače nezadovoljstvo, ki se je že pričelo kazati na raznih straneh, zavzelo tak obseg, da bo trpela izredno škoda sama ideja sporazuma, država se bo pa znova znašla v stanju, ki bi bilo še težje in huje, kakor je pa bilo stanje, v katerem je država bila prej in iz katerega se je hotela dvigniti prav s sporazumom s Hrvati.

Uvodničar tudi opozarja na nevarnost, da bi bile volitve prej, kakor bi pa bila izvedena preureditev države. Volivna borba bi se namreč na tem vprašanju mogla razbesniti tako, da bi pokopala in zbrisala vse koristi sporazuma. Vsi ti krogi, ki so, kakor rečeno, vedno številnejši, so za to, da poslanske volitve ne bi bile pred končno ureditvijo države. Za vglad navajajo vprašanje Bosne in Hercegovine, ki se je že razplamtelo do velike nevarnosti. Položaj bo po zatrtjevanju teh krogov tem težji, čim dalje se bo odlagala preureditev države, ker so se s tem vprašanjem poleg poklicanih pričeli pečiti tudi nepoklicani činitelji. Z nerešitvijo tega vprašanja se bega ljudstvo in se usmerja proti sporazumu samemu.

Jeseniški športniki v Belgradu

Belgrad, 18. nov. m. Z jutranjim vlakom je prispela v Belgrad športna reprezentanca nameštencev Kraljeve industrijske družbe z Jesenice. V imenu ministra za ljudsko telesno vzgojo jo je na postaji sprejel načelnik športnega oddelka Drago Ulaga. Jeseniški športniki, med katerimi so tudi znani olimpijci Smolej, Praček, Zemva, Pristov in član fantovske državne reprezentance Nallacen, so si tekom dneva ogledali šolo za telesno vzgojo ljudstva, narodno skupščino, vojni muzej in druge znamenitosti Belgrada. Ob 6 popoldne je jeseniške športnike sprejel minister za ljudsko telesno vzgojo Jevrem Tomić, ki se je z njimi delj časa razgovarjal ter se zanimal za športne razmere na Jesenicah. Pri tej priliki je izrekel jeseniškim športnikom priznanje za izred-

Vojaške novice

Poveljnik armadske oblasti v Ljubljani. Včeraj je prispel v Ljubljano poveljnik IV. armadske oblasti, general Peter Nedeljković. Obiskal je g. bana dr. M. Naličana in ostal s njim delj časa v razgovoru.

Novi poveljnik topništva dravske divizije je prispel v Ljubljano. Novi poveljnik topništva dravske divizije, brigadni general Ferdo Janež je prispel v Ljubljano. G. general je Slovenec in mu želimo pristočno dobrodoščilo!

Konec starih srebrnikov

Belgrad, 18. novembra. AA. Opozarjajo se vsi zainteresirani, da je za umik starega srebrnega denarja določen kratek rok šestih mesecev za 50-dinarske kovance, rok enega leta pa za kovance po 20 din. Z odlokom, ki ga je svojčas finančni minister izdal, poteče rok za zamenjavo starega srebrnega denarja po 50 din že 16. februarja, rok za zamenjavo starega srebrnega denarja po 20 din pa 16. avgusta 1940.

Ker bo te dni ta denar prenehal biti zakonito plačilno sredstvo, se opozarjajo tisti, ki ga imajo, naj ga v lastnem interesu v najkrajšem času zamenjajo pri blagajnah Narodne banke ali pri finančnih ustanovah.

(Iz Narodne banke kraljevine Jugoslavije.)

Osebnosti

Belgrad, 18. nov. AA. V imenu Nj. Vel. kralja in z ukazom kr. namestnikov je na predlog prometnega ministra upokojen inspektor Fr. Bizjak iz Ljubljane.

Belgrad, 18. nov. m. V vseučiliški knjižnici v Ljubljani je postavljen v 6. pol. skup. dr. Valter Bohine, dosedanj profesor I. realne gimnazije v Ljubljani. — V glavni oddelk finančne kontrole Ljubljane — mesto je premeščen Franjo Gabersček, podinspektor fin. ravnanstva v Ljubljani.

Belgrad, 18. nov. m. Z odlokom poštnega ministarstva je postavljen za pomočnika uradnika 9. pol. skup. na pošti Vrhnika Josip Košut, poštni zvanjenik 3. skup. iste pošte. V istem svetu etu pa premeščena na pošto Ljubljana II Franc Grinčal s pošte Ljubljana I, na pošto Maribor I pa Brigita Jurač iz pošte Maribor III.

Belgrad, 18. nov. m. Z odlokom prometnega ministra je postavljen na postaji Središče za pomožnega prometnika 10. pol. skup. Stanko Likar, narednik torpedne panoge ministarstva za vojsko in mornarico.

»Čigava je Bosna«

Med tem ko je »Hrvatski Dnevnik«, ki je glasilo dr. Mačka, zadnjič še ostrbo zavrnil glas iz vrst bosanskih muslimanov, ki je dejal, da so Srbi v Bosni v manjšini v primeru s Hrvati in muslimani, je pa v svoji številki od 18. novembra pod naslovom »Čigava je Bosna« takole ostro povedal:

»Večkrat beremo v listih in časopisih članke, ki obravnavajo vprašanje, čigava je Bosna. To vprašanje se navadno tako zastavlja, da pomeni obenem že odgovor. Tako pa ne delajo le neodgovorni časnikarji in publicisti. Za njimi ne zastajajo niti politiki. Tako je 16. t. m. v Nikšiću imel govor novo izvoljeni senator Marko Vujačić, ki se mu ni zdelo nobena druga stvar bolj važna kakor to, da naglasijo: »Bosna je srbska!« V dokaz temu pa navaja, da v Crni gori prepevajo pesmi o Principu in njegovih tovariših.

Potem takem bi bil srbski tudi fojniški okraj, kjer je samo 2% pravoslavni Srbov, a 63% Hrvatov-katoličanov. Srbski je tudi prozorski okraj, ki je v njem le 0,4% pravoslavni Srbov, a 65% Hrvatov-katoličanov. Srbski je tudi ljubuški okraj, kjer je le 0,4% pravoslavni Srbov, a 94,7% Hrvatov-katoličanov. Srbski je tudi okraj Tomislavgrad, v katerem je 5% pravoslavni Srbov, a 88% Hrvatov-katoličanov. To je le nekaj okrajev, ki so v banovini Hrvatski. V tej banovini ni niti enega bosansko-hercegovskega okraja, kjer bi Srbi imeli vsaj relativno večino.

Zato pa (ti okraji niso več v banovini Hrvatski) je v okraju Visoko 22% pravoslavni Srbov, a 30% Hrvatov-katoličanov, v Zenici 18% pravoslavni Srbov, a 24% Hrvatov-katoličanov, v Zepču 24% pravoslavni Srbov, a 30% Hrvatov-katoličanov, v Dobroju 16% pravoslavni Srbov, a 28% Hrvatov-katoličanov. To pa je le nekaj zgledov. In zato bi bilo mnogo boljše, ko bi se reklo, da je Bosna srbska in hrvatska. Srbska je tam, kjer imajo Srbi večino, hrvatska pa tam, kjer imajo Hrvati večino. Hrvatska v Bosni ni mogoče izbristati. Izbristati ga ne more niti dr. Karamendović, kakor tudi dr. Čingrija ne more izbristati hrvatska Dubrovnik ali kakor dr. Zec ne predstavlja arbskega prebivalstva Like.

Kdo se boji banovine Slovenije

»Slovenski delavec« prinaša članek o slovenski banovini ter med drugim naglašja tudi, da so ljudje, ki se je boje. Dobesedno pravi o teh:

»Tisti, ki so v polpretekli dobi nepoklicani proti volji lastnega naroda gospodarili s pomočjo tujih moči nad našimi in delali v našo škodo za svoje osebne koristi, so se tu zopet znašli v bratskem objemu. Zavedajo se, da jim svobodni narod in v njem svobodni stanovni ne zaupajo in da jih bo ta pri prvi priliki porinil iz pozornice našega javnega življenja. Tako stoji v eni vrsti naš JNSarji s svojimi glasili in ves njihov desni tabor, prav tako pa jih po svojih starih metodah na svoj način podpira vse levičarsko marksistično časopisje in levičarska gibanja. Prvi na videz branijo slovensko gospodarstvo, drugi pa pravijo, da se bore za enotnost in strnjnost delavsko-socialnih in delavsko-zaključnih ustanov. V ozadju vsega pa je samo en cilj in eno upanje: Samopravo Slovenije odlagati in jo končno tudi za vedno odložiti. To je edini cilj. Za njim se skriva edino upanje, da bodo s pomočjo centralizma zopet prišli do oblasti ter s terorjem krotili naše ljudstvo. Mislimo, da slovenskim delavcem izbira med našim in nasprotnim stališčem ni težka.«

Izjava japonskega poslanika v Jugoslaviji

Belgrad, 18. nov. m. Sročil je prišel v Belgrad novi japonski poslanik za Madžarsko in Jugoslavijo Kotiro Inoue, ki ima svoj sedež v Budimpešti in bo prihodnje dni izročil svoje poverilne listine Nj. kr. Vis. knezu-namestniku Pavlu.

Japonski poslanik poudarja v »Pravdic«, da japonska vlada dela na ustvaritvi nove centralne kitajske vlade pod vodstvom Vang Čung Veja. ki bo imela svoj sedež v Nankingu. Glede japonsko-ameriških odnosov je novi japonski poslanik poudaril, da se Japonska nadeja, da jih bo v najkrajšem času ugodno uredila. Glede japonsko-sovjetskega spora pa je japonski poslanik izjavil, da sedanja pogajanja s Sovjetsko Rusijo potekajo normalno ter je spor med Madžurijo in Mongolijo že odstranjen. Protikomunistični pakt je sredstvo v borbi proti komunistični propagandi, a Nemčija je sklenila politični pakt z Rusijo kot državo. Potemtakem protikomunistični pakt ni oslabilen in on nadaljuje svojo akcijo za pobijanje komunistične propagande. Brez miru v vzhodni Aziji pa ni miru na svetu. Japonska zahteva od Kitajske samo to, da ustavi protijaponsko propagando in da se vzpostavi temelji za gospodarsko in kulturno sodelovanje.

Trgovinski minister o gospodarskih razmerah

Ukrepi za varstvo gospodarsko šibkejših slojev

Belgrad, 18. novembra. AA. Danes ob 12 je minister za trgovino in industrijo dr. Ivo Andreš sprejel zastopnike časopisov in se z njimi razgovarjal približno eno uro.

Ker so na včerajšnji seji ministerekega sveta izvolili gospodarski odbor ministrov na čelu s trgovinskim ministrom dr. Andrešom, je bilo vprašanje čaenikarjev postavljeno v tej smeri. Minister Andreš je v svojem odgovoru čaenikarjem na to vprašanje dejal:

»Včeraj je bila seja odbora ministrov za gospodarska in socialna vprašanja. Na njej smo razpravljali o sedanjih gospodarskih razmerah in o ukrepih, ki nam jih te razmere nalagajo. Pri tej priliki smo ugotovili, da je današnja konjunktura v občutni meri zboljšala položaj proizvajalcev in da gre razvoj razmer k nadaljnjemu zbolšanju pogojev za proizvodnjo. Zaradi skoka cen, ki je zagel tudi neobhodno potrebne življenjske potrebščine, pa se postavljajo vprašanje zaščite gospodarsko šibkejših ljudskih slojev. Gospodarska politika bo morala zato v največji meri računati s tem socialnim momentom in to tembolj, ker tendenca naraščanja cen daje razmahu spekulacij, ki še bolj poslabšuje položaj konsumentov v pačivnih krajih, kakor tudi meščanstvo. Zaradi tega je bilo sklenjeno, da se točno ugotovi, kakšna je ta špekulacija in da se s tem namenom popiše zaloge pšenice in kornu pri trgovcih in po mlinskih.

Na drugi strani je bilo opaziti, da način posredovanja dozdaj ni bil dovolj učinkovit, ker ni šel do samega kmeta — proizvajalca — ter so se pojavljale znatne razlike med njegovimi cenami in cenami, kakršne so v praksi pri izvozu. Odbor

je sklenil, da se nujno prouče ukrepi, s katerimi bi bilo mogoče te razlike dovesti do pave mere in tako omogočiti tudi proizvajalcu — kmetu tako pri žitu kakor pri živini večje koristi od državnih posredovalnih ukrepov. Končno je bilo sklenjeno tudi, da se izdajo ukrepi za poosebevanje domačega gospodarstva, ki more dati znatne dohodeke tako kmetu, kakor tudi malemu meščanu in ki istočasno more znatno zboljšati razmere v našem gospodarstvu. Ministreki odbor bo delal aktivno, in prepričan sem, da bo v kratkem času izdal celo vrsto ukrepov, s katerimi bo mogoče zboljšati gospodarske in socialne razmere v državi.

O trgovinskih pogodbah je minister Andreš čaenikarjem odgovoril:

»Dandaj se vodijo trgovinska pogajanja samo z Romunijo in so že pri kraju. Nae v prvi vrsti zanima uvoz nafte iz Romunije, da bi zadostili državnim potrebam glede tekočega goriva. V zadnjem času smo ugotovili nekaj zaostojev v izvozu nafte in zaradi tega je prišlo do omejitve pri prodaji. To omejitev je začasen ukrep in bo zamenjana s odlokom o ureditvi prometa s motornimi vozili. Ta ureditev je potrebna, da bi s tekočim gorivom, ki ga v največji meri plačujemo v devizah in evrovah, čimbolj varčevali. Razumljivo je, da bomo pri tem upoštevali tako potrebe javnega prometa, kakor tudi gospodarske potrebe države. Za konec tega meseca pričakujemo trgovinska pogajanja s Francijo, Švicco in Madžarsko. Obstoječe pogodbe s temi državami moramo prilagoditi spremenjenim gospodarskim razmeram, kakor je bilo to že storjeno v ostalih državah v zadnjem mesecu.«

Najnovejša poročila

Govor dr. Hacha

Praga, 18. nov. t. Danes zvečer je imel predsednik vlade po radiu govor, naslovljen na narod zaradi žalostnih dogodkov zadnjih dni v češkem protektoratu. V tem govoru je opomnil dr. Hacha vse podanike, naj vztrajajo v miru, kateri jim je s strani vodje Reicha z dnem 16. marca zajamčen. Rekel je, naj se ne da nikdo speljati na led od majhnih in neodgovornih skupin ljudi, kajti taki ljudje, ki širijo propagando raznih izgnancev, vedno le škodujejo češkemu narodu. Uspeh njihovega dela so ljudske žrtve. Trpijo največkrat popolnoma anedolžni ljudje. Ne pozabimo, da se Nemčija nahaja v težkih urah vojne. Mnogo sinov preliva na fronti kri in umira. Češki narod je dodan prostoru nemškega naroda. Vsi moramo upoštevati, kaj to za nas pomeni. Ne smemo poskušati napraviti stanje, v katerem bi postala zmaga vprašanje. Vedeti morate, kako se je treba ponašati in kaj je za nas od življenjske važnosti. Češki narod je bil obvarovan vojne in njenih grozot. Spomnite se na Poljsko. Češki narod se ne pošilja na fronto, kakor se to dela na primer z Avstrijo. Vsi vi lahko v miru vršite vašo opravila doma, kjer se morda nahajate v boljsem položaju nego narodi nevtralnih držav. Vi ste pokazali, da se znate ponašati v težkih časih.

V imenu vlade Reicha in v imenu moje vlade vas opozarjam, da spoštujete red in zakon, kajti vsako rušenje miru in vsaka neposlušnost bi imela dalekosežne posledice, kakor za posameznika, tako tudi za ves narod. Pomislite na vaše sinove in na vaše žene, katere z nepremišljenostjo lahko pahnete v največjo nesrečo. — Upam, da bodo moje besede rodile uspeh, da boste v bodoče spoštovali red, zakon in oblasti, da ne boste več prirejali demonstracij in nereda. V nasprotnem primeru neredi in žrtve ne bodo nobene koristi za češki narod. Vzemite na znanje moje besede, katere izrekam v imenu svoje in v imenu nemške vlade. S trdovratnim odporom se ne more prav ničesar dobiti, zgubiti pa prav mnogo. Torej so vse demonstracije in upiranje oboženi sili brez smisla. Bodite prepričani, da bosta vaša vlada in vaš predsednik štela vaše interese in vas vodila po najboljši poti.

Obsedno stanje v protektoratu

Praga, 18. nov. AA. DNB: Vlada protektorata je proglasila obsedno stanje v okrajih Velika Praga, Praga pokrajina, Kladno, Beraun in Horšovice. Ta ukrep pa ne velja za nemške državljane.

Beneševa izjava

London, 18. nov. t. »United Press« poroča, da je bivši predsednik nekdanje češko-slovaške republike dr. Beneš k najnovejšim dogodkom na Češkem dal častnikarjem izjavo, kjer obsoja postopanje s Čehi. Streljanje mladih Čehov da spominja na dogodke, ki so se v zadnji svetovni vojni odigrali v Belgiji. Čehi se nikomur ne bodo podvrgli.

Nemčija odklanja obnovo Avstrije

Berlin, 18. novembra. A. DNB: »Berliner Börsen Zeitung« polemizira z angleškimi listi glede zahteve Anglije in Francije, da se obnovi Avstrija. List ugotavlja, da so angleški in francoski novinarji v marcu in aprilu minulega leta prinašali poročila in izjave, v katerih je bilo izraženo izrečno priznanje priključitve Avstrije k Nemčiji in da je priključitev bila izvršena na osnovi soglasne volje prebivalstva te pokrajine. List navaja številne izjave in razlage francoskih in angleških uglednih osebnosti v istem smislu ter sprašuje, kako je to mogoče, da isti krogi sedaj trdijo, da je bila Avstrija nasilno priključena k Nemčiji in da je treba obnoviti svobodo Avstrije.

Litvanci morajo iz Memela

Kovno, 18. novembra. AA. Havas: Vei litvanški delavci v Memelu so dobili naročilo, naj v roku 10 dni zapustijo mesto.

Brezposelnost v naši državi

Belgrad, 19. novembra. AA. Po poročilu osrednje uprave za posredovanje dela, je pri vseh javnih borzah dela v državi zaprosilo v mesecu oktobru za delo 51.556 moških in 8079 žensk, skupno 59.635 ljudi. S preostalimi brezposelnimi iz preteklega meseca se to število dviga za skupno 7662 oseb. Konec meseca je ostalo 17.369 moških in 4136 žensk nezaposlenih, skupno 21.505.

Razpoložljivih in ne izpopolnjenih mest je ostalo iz prejšnjega meseca za 115 moških in 249 žensk, skupno za 364 ljudi. V primerjavi s prejšnjim mesecem je bilo skupno 6.692 manj prijavljenih brezposelnih delavcev, 80 razpoložljivih prostih mest pa je bilo več. V primerjavi s istim mesecem preteklega leta je bilo skupno 12.871 več prijavljenih brezposelnih delavcev in 242 razpoložljivih prostih mest. Na vsakih 100 prostih mest se je priglasilo 2583 brezposelnih. Podpora je prejelo skupno 12.041 nezaposlenih ljudi, izplačanih pa je bilo 2.378.650 din. Na dan 1. novembra 1939 je bilo pri vseh javnih borzah dela prijavljenih 17.972 moških in 4.291 žensk, skupno 22.263 brezposelnih.

Aleš Ušeničnik:

Izbrani spisi

v šestih v platno vezanih zvezkih. Vsak zvezek v odlični opremi bo obsegal nad 300 strani.

Cena celotnemu delu v prednaročbi je din 300— plačljivih v mesečnih obrokih po din 25.—.

Opozorjamo vse zainteresirane, da zahtevajo naš oglas in se pravočasno odzovejo našemu vabilu na prednaročbo,

ker bo subskripcija s 15. decembrom t. l. zaključena.

Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani

Francija se bori proti komunizmu

Notranji minister: »To sramoto moramo pomesti iz našega življenja«

Pariz, 18. nov. (Posebno poročilo »Slovenec«). Zanimalo vas bo, kakšno odločnostjo se Francija bori proti komunizmu. Komunistična stranka, ki je zaklet sovražnik civilizacije, (dejstvo ki so ga premnogi šele zelo pozno spoznali), je danes postavljena v oči francoskega naroda na sramotni oder. Vsaka komunistična stranka v katerikoli državi je popolnoma odvisna od moskovske Kominterne. Moskvska Komintern pa se je francoske komunistične stranke hotela poslužiti, da z njeno pomočjo sredi vojne razkroji francoski narod in njegovo odporno silo. Francoski komunizem se je torej postavil popolnoma v službo sovražnikov naroda in države. To danes vsi vidijo in je upanje, da tega spoznanja ne bodo več pozabili.

Govor notranjega ministra

V tem pogledu je zanimiv govor, ki ga je imel notranji minister Albert Sarraut pred pokrajinskim svetom v Aude in ki nazorno kaže odločno voljo vlade, da izpelje boj proti komunizmu do kraja.

Sarraut je najprej opozoril na sovražno propagando, ki je mislila, da se bo v večji meri mogla poslužiti komunistične akcije, kakor pa se je to zgodilo. Omenil je tudi letake, ki so jih sovražna letala troila po Franciji z Molotovim govorom. Nato je Sarraut nadaljeval:

Delo, ki ga opravljajo komunisti, je v resnici naperjeno proti Franciji in je istovetno z izjavo nad domovino. Ljudje, ki so še včeraj kar besneli vojne furije in noč in dan govorili o »hitlerjevski hegemoniji«, so danes, ko je Francija prišla do orožja, najbolj sramotno in bojazljivo kapitalizem in izdali svojo domovino. Tu gre za brezčastne in za vsakega Francoza le zaničevanja vredne ljudi, ki jih je tudi francosko delavstvo pahnilo iz svojih vrst. Ljudje, ki so neprestano govorili o človeških svobodah in demokratičnih pravicah, so se kar čez noč pokazali, da v resnici smrtni sovražniki demokracije in tudi državljanskih svobod in da je vse njih ki-

rokoustno junaštvo le v skrivnem širjenju nepodpisanih letakov.

»Proti tej kugi, je nadaljeval minister, »se bomo borili z vso silo. Njihova podtalna propaganda ni uspela. Vendar se ne mislimo zadovoljiti le z prezir in zaničevanjem komunističnih plačancev. Treba je, da to sramoto pometemo iz našega življenja, tako da ne bo za njo ostala nobena sled. Pometli jo bomo brez usmiljenja iz naših mest in vasi, iz naših občin in tudi iz vseh družabnih ustanov. Vlada bo nadaljevala to delo do popolnega očiščenja. Komunistični delavnosti posvečamo največjo pažnjo. Brez odloga bomo zasledovali vsak poizkus komunistične agitacije, dokler ne bo država očiščena teh plačanih veleizdajalcev.«

Te jasne besede notranjega ministra so bile v francoski javnosti sprejete z največjim zado-

voljstvom. Je pa zanimivo, da se nekateri vodilni komunisti še vedno skrivajo. Med drugimi je v skrivališču še Frachon, ki je bil glavni delegat Kominterne v francoskih sindikatih, potem pa Thorez, ki je bil glavni tajnik komunistične stranke. Ta je dezertiral iz armade in se verjetno skriva v inozemstvu. V nekem inozemskem komunističnem listu je objavil tudi izjavo, v kateri pravi, da bodo z letaki in z vsemi mogočimi metodami širili odpadniško in revolucionarno gibanje med industrijskim delavstvom, med vojaštvom, med kmeti, med begunci in med ženami mobilizirancev. In ravno Thorez je bil tisti, ki je še pred nekaj meseci grmel na vseh shodih proti »nemskemu fašizmu«.

(Po poročilih »Tempsa«, se nahaja bivši vodja francoskih komunistov Thorez v Nemčiji in eicer v »mestu inozemskega nemštva« — Stuttgartu).

Strašno komunistično divjanje v od Sovjetov zasedeni Poljski

London, 18. nov. Dva poljska odvetnika, katerima se je posrečilo v zadnjih dneh oktobra zbežati iz Lvova, sta angleškemu listu »Daily Express« podala izjavo o strahotem komunističnem terorju, ki vlada na vzhodnem Poljskem.

Po tej izjavi je bilo pomorjenih brez števila poljskih in ukrajinskih duhovnikov, učiteljev, odvetnikov, zdravnikov, častnikov in sploh inteligence. Boljševiki so povsod najprej prišli izobražence in jih takoj postrelili, ali pa poslali v notranjost Sovjetije neznanu kam. Čiščenje se še kar naprej nadaljuje. Na površje so prišli najslabši ljudje, večkrat navadna populena drhal, ki divja proti vsem, ki so v prejšnjih razmerah imeli kak pomen ali po-

ločaj v javnosti. Ječe so polne jetnikov, katere pobijajo brez kakšnega sodnega postopka. V Koniuhi v okraju Brzezani je bilo 25. septembra ustreljenih 60 ukrajinskih izobražencev, ki so jih Sovjeti spravili skupaj iz vse okolice.

Tudi Lvov je popolnoma v znamenju terorja GPU. v Lvovu je bilo mnogo ljudi postreljenih. Sovjetska GPU stika predvsem za ukrajinskimi izobraženci. Ljudje, ki pripadajo izobraženim krogom, pa tudi bivši častniki in uradniki, izginejo čez noč, da nihče ne ve kam. Ob malem potoku v okolici Lvova je bilo sredi oktobra ustreljenih nad 200 poljskih oficirjev, ki so jih zajele sovjetske čete.

Italija na Balkanu zastopa izključno svoje koristi

London, 18. novembra. AA. Reuter: Smeji je rimska radiopostaja komentirala politične dogodke. Sporočeno je bilo med drugim, da diplomatska in politična aktivnost Italije na Balkanu ni znak, da bi Italija zastopala koristi ene ali druge vojskujoče se države, še manj pa, da bi ona postala orodje katerekoli teh držav.

Pred balkansko konferenco

London, 18. nov. b. »New Chronicle« poroča iz Carigrada, da je bil sprejet romunsko-turški predlog za sestanek balkanske konference. Tudi Bolgarija je povabila k sodelovanju, na kar je pristala, čeprav še vedno ne pripada balkanskemu sporazumu.

Dopisnik omenjenega lista ugotavlja tudi zboljšanje sovjetskega stališča do Balkana. Kot znaki za to navaja, da sovjetski tisk ne napada nič več balkanskih držav in da je sovjetski poslanik v Ankari, Tarantijev zadnjih 24 ur dvakrat obiskal turškega zunanjega ministra Saradzoga.

Bukarešt, 18. nov. b. Romunski listi pripisujejo velik pomen obisku vojaškega poveljnika Carigrada v Romuniji, pri kateri priliki je pregledal ukrepe romunskega generalnega štaba za obrambo iz zraka. Iz Bukarešte je odšel v Brašov, ki je največje eredišče romunske industrije. Brašov leži namreč v dolini Karpatov ter je v njem osredotočena vsa romunska vojna industrija. Na okoliških hribov so postavljene številne baterije, ki jih je guverner Carigrada pregledal. Tudi diplomatski krogi pripisujejo obisku velik pomen in opozarjajo, da Turčija in Romunija nista le člana Balkanske zveze, temveč da imata obe državi skupne in važne interese na Črnem morju.

Angleško-francoske gospodarske težnje na Balkanu

Pariz, 18. novembra. lj. Havas: Merodajni krogi v Parizu so še vedno pod vtisom včerajšnjih sklepov združenega francoskega in angleškega vojnega sveta. Vsi so prepričani, da ti sklepi pomenijo tako močno zlasti gospodarsko enotnost obeh držav, da temu skupnemu nastopu Francije in Anglije nobena država na svetu ne bi mogla odoleti, kaj šele tista, proti kateri so vsi ti sklepi naperjeni. Nadzorstvo vojnega tihočapstva bo še uspešnejše in blokada bo tako učinkovita, da se ji ne bo izmuznil noben tovar. Zlasti pa so včerajšnji sklepi pomembni v tem, da si Francija in Anglija odsej pri inozemskih kupcih ne bosta konkurirali. Ker doslej te enotnosti pri nakupovanju surovin po inozemskih trgih ni bilo, so cene poskočile. Sedaj pa je nastalo za Francijo in Anglijo v Srednji Evropi in na Balkanu enotno gospodarsko področje, iz katerega bosta črpali zaloge po medsebojnem dogovoru. Govori se tudi, da se pripravljajo dogovori z Jugoslavijo in Romunijo, ki razpolagata z velikimi zalogami surovin, s katerimi bi Francija in Anglija v izvajanju gospodarske vojne radi sami razpolagali. Tako Francija in Anglija ustvarjata pod svojim okriljem neke vrste mednarodno gospodarsko skupnost.

Hitler se zahvaljuje kmetom

Berlin, 18. novembra. AA. Vodja Nemčije in državni kancler Adolf Hitler je naslovil na nemške kmete sledeči razglas:

»Žetev je letos končana. Seme za bodoče leto se nahaja že v zemlji, dasi je vladalo zelo slabo vreme in dasi je primanjkovalo delovnih moči. Nemški narod se zahvaljuje svojim kmetovalcem za njihovo veliko delo, ki je v borbi ki mu je vsiljena, odločilnega pomena. Vsemogočni nam bo pomagal, da bo prehrana nemškega naroda z lastne grude zagotovljena tudi v bodočem letu. Adolf Hitler.

Nemčija v novembru 1939

110 milijonov prebivalcev — Od teh 30 milijonov Slovanov

Te dni smo brali, da so zapadne poljske pokrajine bile priključene Nemčiji. Razen teh je v raju 14 pokrajin, ki imajo še svoje deželno vlado (Anhalt, Badenska, Bavorska, Bremen, Braunschweig, Hessen, Lippe, Mecklenburg, Oldenburg, Prusija, Schamburg-Lippe, Saška, Tiriška, Wittenberška) in zraven tega še protektorat Češko-moravske. Nasproti temu pa je pokrajina in mesto Hamburg, potem Posaarje in pa 10 tako imenovanih »Reichsgaue« (Gdansk, Koroška, Nižja Donava, Gornja Donava, Salzburska, Sudeti, Tirolska, Dunaj in Wartheland) — torej večina ozemlja, ki si ga je Nemčija pridobila v zadnjih letih — naravnost pod upravo centralnih državnih organov.

Tudi zahodna Poljska je bila v obliki Reichsgaue — Danzig in Wartheland — neposredno priključena Nemčiji. Samo okraj Suwalki, Ciechanov in pa Katovice so bile pridelane Prusiji, ki pa je zato del vzhodne Prusije odstopila Gdanku.

Po tej novi razdelitvi si je Nemčija neposredno od zasedene Poljske priključila 79.000 kvadratnih kilometrov ozemlja s 8 milijoni prebivalcev.

Potemtakem meri trenutno Nemčija 715.000 kvadratnih kilometrov s 94.500.000 prebivalci.

Pod njeno neposredno oblastjo pa je še: a) ostali del Poljske, ki je zaseden od Nemcev

z zaenkrat glavnim mestom Krakovom, ker je Varšava skoraj popolnoma porušena. To ozemlje, ki ga naš zemljovid označuje kot »Generalgouvernement«, meri 107.000 km² z 12.600.000 prebivalci.

b) Slovaška (država pod nemškim varstvom), ki meri 37.000 km² in ima 2.400.000 prebivalcev.

Pod nemško oblastjo živi torej trenutno nad 110 milijonov ljudi, od teh okrog 30 milijonov Slovanov.

Gospodarstvo

Stroški za prehrano

V današnji dobi opažamo, da so življenjski stroški začeli narastati, vendar to naraščanje ni povsod enakomerno, v nekaterih predmetih pa celo opazamo, da so življenjski stroški ostali neizpremenjeni. Za merjenje gibanja življenjskih stroškov se poslužujemo indeksnih števil, ki nam kažejo razliko trenutnega stanja v primeri z izbranim stanjem v preteklosti. Indeksne številke so po navadi izračunane na osnovi cen v gotovem letu ali krajši dobi ter se potem izračunavajo za gotove termine (ali za začetek ali konec meseca, ali za mesečno povprečje).

Pri nas sestavljata indeksne številke o cenah na debelo, na drobno ter o življenjskih stroških: oddelek za gospodarsko proučevanje pri Narodni banki ter uradno revije indeks v Zagrebu, t. j. g. Artur Benko Grado. Pa tudi v Ljubljani izračunava mestni statistični ured indeks življenjskih stroškov, in sicer samo indeksa za prehrano. Te svoje izsledke je urad objavil v reviji »Kronika« št. 3 iz l. 1939 za dobo od 1927 do junija 1939. Mesečni podatki so objavljeni samo za leto 1938 in prvo polovico 1939.

Za osnovni indeks so vzeti povprečni mesec, stroški za prehrano na osebo Ljubljancina. Na tem mestu se žal ne moremo spuščati v podrobnosti (primerjaj revijo »Tehnika in gospodarstvo« št. 5-6 iz 1939), ugotavljamo le, da je služilo za preračunavanje tega indeksa 33 raznih cen 17 raznih predmetov, ki so najvažnejši za prehrano Ljubljancina. Indeks upošteva tudi pomen posameznih predmetov za prehrano, tako da odgovarja znanstvenim zahtevam.

Gibanje tega indeksa prehrane nam kažejo za letošnje tije podatki mestnega statističnega urada v Ljubljani (pripominjamo, da je za podlago vzeto leto 1929 kot 100, tedaj so bile cene tudi najvišje):

	Indeks 1929 = 100	Odst. razl. v prim. s prej. mesecem	Z istim mesec. lani
januar	76.6	+2.5	+2.2
februar	73.3	-4.3	-0.9
marec	72.2	-2.5	-1.4
april	72.6	+0.6	+3.9
maj	72.8	+0.2	-3.9
junij	72.3	-0.6	-5.4
julij	70.3	-2.9	-9.2
avgust	72.5	+3.2	-3.1
september	73.5	+1.3	-2.3
oktober	76.3	+3.8	+2.8
november	80.2	+5.1	+7.2

Indeks je izračunan na osnovi uradno zabeleženih cen za sredo vsakega meseca, da se izločijo vplivi prvega ali zadnjega v mesecu.

Indeksna številka za november nam kaže dvig od 76.3 na 80.2. To pomeni, da so stroški za prehrano narasli za povprečnega Ljubljancina za 3.9 točke ali 5.1 % od oktobra na november, od novembra lani na november letos pa so narasli za 7.2 %. Povišanje v teku enega leta znaša torej 7.2 %, povešanje v teku 1 meseca pa 5.1 %.

Ta indeks nam kaže, da je znatno povešanje stroškov za prehrano nastopilo šele v zadnjih mesecih, do čim prvi mesec vojne še ni kazal posebnega zvišanja. Najnižji so bili stroški julija 1939 s 70.3, avgusta pa so bili že višji z 72.5. Od avgusta do novembra se je indeks stroškov za prehrano zvišal za 7.7 točke ali za 10.6 %. Žal indeks ne izločuje sezonskih razlogov, ko so zaradi letne dobe visoke ali nizke cene, tako da bi bila slika še popolnejša. Vendar indeks nazorno kaže veliko zvišanje stroškov za prehrano v zadnjem času.

Da našim čitateljem pokažemo na očividni način gibanje stroškov za prehrano, objavljamo še grafično sliko gibanja v letih 1938 in 1939. Debelejša črta kaže razvoj stroškov za prehrano v letu 1939, tanjša pa za 1938 v posameznih mesecih.

Med posameznimi predmeti so v novembru narasle cene teletjem mesu, jaje, rižu, moki, fižolu in krompirju, medtem ko so drugi predmeti ostali v ceni neizpremenjeni.

Pospeševanje mlekarstva

Ban dravske banovine g. dr. Marko Natlačen je podpisal pravilnik o ustanovitvi, upravljanju in uporabi mlekarstva sklada dravske banovine.

V ta banovinski sklad se etekajo podpore z državnih, banovinskih, občinskih in drugih sredstev, dohodki posebnih mlekarstev, od izdaj mlekarstev, posebnih prispevkov, ki jih določijo zakoni ali drugi veljavni predpisi, vrnjena posojila ter obresti.

Sredstva s tega sklada pa se bodo lahko porabila 1. kot posojila za napravo novih in ureditev že obstoječih mlekarstev, obratov, za nabavo mlekarstev strojev in drugih pripomočkov za tehnično izpopolnitev mlekarstev in za namene obratne glavne, toda največ do 80 % učinkovite vrednosti dotičnega mlekarstev obrata. 2. Kot podpore organizacijam in ustanovam za prirejanje mlekarstev tečajev, razstav, kongresov in drugih prireditelj, mlekarstev strokovnjakov in strokovnemu mlekarstvu osebu za specializacijo doma ali v zamejstvu, za izdajanje strokovnih in propagandnih knjig, brošur, tiskovin, časopisov, letakov itd. in znanstvenim ustanovam in posameznim mlekarstev strokovnjakom za proučevanje mlekarstva doma in v zamejstvu.

Ban bo lahko predpisal še pravilnik o dajanju posojil in podpor. S skladom razpolaga ban. Za kar najbolj racionalno porabo se ustanovi pri kmetijskem odloku svetovet iz prizadetih činiteljev.

Pripominjamo, da so pravilnik potrdili tudi pristojni ministri in da je že stopil v veljavo dne 18. novembra.

Kino Kodeljevo tel. 41-64

Danes ob 1/3, 1/6, 1/9. In jutri ob 8. uri dva šlagerfilma

Ciganček

JANE WITHERS in BORA MINJEVIĆ z zborom na orglice in filmu zlatoga humorja in pristrane komike.

Časna legija

Film o heroizmu in nesebični ljubezni francoskega kolonialnega oficirja je brez dvoma biser filmske produkcije.

PRIDE: MORDUBALOV - VALČEK

Stanje Narodne banke

Narodna banka izkazuje za sredo novembra te-le glavne postavke (vse v milijonih din, v oklepajih razlika v primeri z izkazom za 8. november):

Aktivna: Zlato v blagajnah 1.976.3, zlato v inozemstvu 10.8, skupna podlaga 31.987.1, devize izven podlage 554.5 (-51.0), kovani denar 3390.9 (+16.0), posojila: menična 2.359.3 (+30.0), lombard 170.5 (-5.0), skupno posojila 2.529.8 (+25.1), blagajniški zapiski ministrstva financ 711.1 (+47.5), razna aktiva 2.610.2 (-62.0).

Pasiva: obrok bankovcev 9.079.5 (-92.8), drž. terjatve 42.6 (+10.0), živovni računi 1.077.9 (+95.4), razni računi 679.9 (+72.6), skupno obveznosti po vidu 1.800.4 (+178.0), obveznosti z rokom 210.0 (-55.0), razna pasiva 351.0 (-33.6).

Obrok bankovcev in obveznosti po vidu 10.880.0 (+85.4), skupno kritje, prerač. po vrednosti 3.179.4, od tega samo stvarna vrednost zlata v blagajnah 3.162.1 milijona din, skupno kritje 29.22 (v prejšnjem izkazu 29.45) %, od tega samo s zlatom v blagajnah 29.06 (29.29) %.

Izkaz kaže, da se je od 8. do 15. novembra znatno zmanjšal naš devizni sklad, narasla pa so posojila tako zasebnemu gospodarstvu kakor tudi državi.

Med pasivi so se zvišale naložbe države in zasebnega gospodarstva ter denarnih zavodov pri banki, nadalje so se zmanjšale tudi obveznosti po vidu. Vendar je zaradi novih izposojil banke vsota obkora bankovcev padla v manjši meri. Odstop kritja se je nekoliko zmanjšal zaradi povečanja obveznosti banke, katere mora kriti s podlago.

Bilanca Drž. hipotekarne banke

Državna hipotekarna banka izkazuje za 31. oktober naslednje bilančne postavke (vse v milij. din, v oklepajih razlika v primeri z bilanco za 30. sept.):

Aktivna: Gotovina in blagajniški zapiski Narodne banke 432.06 (373.8), posojila: hipotekarna 1.807.5 (1.812.1), na doklade in dohodek 1.579.6 (1.545.26), vodni zadržani 26.2 (50.93), lombardna 160.6 (155.3), meničnohipotekarna 76.8 (76.7), menična 57.2 (57.4), tekoči računi ministrstva financ 1.097.65 (1.048.4), razni tekoči računi 670.64 (604.8), efekti rezi sklada 312.26 (316.26), vrednosti sklada za zavarovanje bančnih zgradb 1.9 (1.9), vrednostni papirji 1.148.7 (1.144.7), nepremičnine 266.2 (266.5), razna aktiva 189.7 (172.96), bilanca vsota 7.831.1 (7.627.1), izven bilance 3.983.96 (3.836.34).

Pasiva: samostojni skladi 587.9 (588.97), razni skladi 1796.5 (1787.64), glavne javnih ustanov 553.9 (510.1), hranilne vloge 1312.16 (1360.56), tek. računi fin. ministrstva 32.7 (35.3), razni tek. računi 1748.26 (1508.1), zastavni listi in zadolžnice v obkoku 6323.0 (632.0), predujmi in depoji bank 283.64 (288.4), rezervni sklad 347.4 (347.4), sklad za amortizacijo bančnih zgradb 74.2 (74.2), sklad za zavarovanje bančnih zgradb 2.13 (2.13), pokojninski sklad bančne osebe 7.455 (6.65), razna pasiva 502.8 (485.96).

Primerjava kaže, da so se banki zaupana tuja sredstva znatno pomnožila, zlasti so narasli tekoči računi, dočim so se zmanjšale hranil. vloge. Med aktivni se je okrepila likvidnost ter so narasle tudi komunalna posojila. Narasla pa je tudi zadolžitev države pri banki.

Stanje naših kliringov

Po poročilu Narodne banke je bilo stanje naših kliringov dne 15. novembra naslednje (v oklepajih razlika v primeri z izkazom za 8. november):

Aktivni kliringi: Nemčija 5.223.000 (-1.512.000) mark, češkomoravski projekt, 55.934.000 (+6.987.000) kron, Slovaška 3.197.000 (-260.000), Madžarska 19.174.000 (-1.825.000) din, Bolgarija 1.569.000 (+293.000) tisoč din in Španija 2.935.000 pezet.

Pasivni kliringi: Italija 122.356.000 (-6.859.000) din, Rumunija 40.554.000 (+5.784.000) din, Poljska 26.896.000 dinarjev, Belgija 1.425.000 belg. švica 387.000 (-68.000) švic. frankov, Turčija 2.670.000 (542.000) din in Bolgarija 2.084.000 (182.000) din.

Izkaz kaže znatno nazadovanje našega aktivnega salda v prometu z Nemčijo, nadalje je nazadovale naša aktivnost v prometu z Madžarsko, dočim so se naše terjatve v češkomoravskem kliringu povečale.

Med pasivnimi kliringi je ugotoviti zmanjšanje dolga v Italiji in povečanje dolga v Rumuniji. Poljski in belgijski kliring sta ostala neizpremenjena.

Izvoz jabolk v Nemčijo. Priv. izvozna družba sporoča: Za tekoče četrtletje je bila rezervirana v nemško-jugoslov. plačilnem prometu vsota 1.75 milij. mark za izvoz jabolk. V breme tega kontingenta je bilo izdanih meseca oktobra deviznih dovoljenj za približno 850.000 mark. Namesto da se uvoznikom za mesec november odrede kontingenti na preostalih 900.000 mark, so bila zaradi napake pristojnega nemškega referenta izdana nova dovoljenja na skupno 1.75 milij. mark, kar je moralo biti delno preklicano. S tem je bilo izravno storniranje enega dela naročil, nad katerim se pritožujejo naši izvozniki. Priv. izvozna družba dela na tem, da po trgovinskem delegatu v Berlinu izposluje dopolnilni kontingent v plačilnem prometu za pol milijona mark za izvoz jabolk. V primeru, da ta poskus pravočasno ne uspe, bo pripravila družba vsem izvoznikom, da svoja jabolka, rezervirana za prodajo v Nemčijo,

izvozijo v češko-moravski protektorat, kjer je živahno povpraševanje za naša jabolka.

Cene suhih hrusk in višinj za izvoz v Nemčijo. Priv. izvozna družba sporoča, da so določene naslednje cene za suhe hruske in višnje za uvoz v Nemčijo: suhe hruske (rezane, Spaltbirnen) 24 mark, cele suhe hruske (Ganzbirnen) 30 in cele suhe podolgovate hruske (Steckbirnen) 35 mark za 100 kg v vrečah cif Passau ali Regensburg. Za suhe višnje je odrejena cena 45 mark za 100 kg franco nemško-jugoslov. meja.

Z zagrebške borze. Dosedanji pravni svetnik zagrebške borze g. dr. Miroslav Matić je imenovan za glavnega tajnika borze.

Razlase delniške družbe Radio, Zagreb. Dne 5., 6. in 7. decembra bo komisijki ogled nepremičnin in inventarja Radio, d. d. Zagreb, nakar bo takoj razlase izvedla razpisa.

Prva nemška ukalnica. Glavnica 2.0, bilančna vsota 1938 3.18 (2.89) milij. din, izguba 0.225 (0.22) milijona din.

Odprava konkurza: Rant Igoacj, trgovec na Jesenicah-Fužine, Obrtniška ulica 22 (ker je masa razdeljena).

Likvidacija: Glavna Privredna zadruga, r. z. o. z. v Mariboru Terjatve je prijavil Gregorc Jakobu, Maribor, Pobrežje pri Mariboru, Vrstoškova 39.

La Dalmatienne. Po francoskih listih posnemamo o poslovanju družbe La Dalmatienne v poslovnem letu 1938-39, da se je tonaža dobavljenega kalcijskega karbida in cijanamida povečala za 31 oz. 17.5 %. Tvorilnica Šibenik je začela ponovno obratovati marca 1938 ter je povečala svojo prodajo električnega toka za 14.25 %. Toda povečali so se proizvodni stroški. Zaradi tega se je donos fabrikacije zmanjšal od 17.045 na 15.478 milij. frankov. Razni dohodki so dali 7421 milij. frankov, od česar 5581 milij. valutne razlike pri aktivnih postavkah. Ta postavka se je zmanjšala na 0.489 milij. frankov, ker so bile valutne razlike v posl. letu 1938-39 knjižene med raznimi provizijami, ki so zato narasle od 163 na 14.245 milij. frankov. Lani so bili znatni odpisi, od tega še posebej odpis 10.7 milij. frankov. Bilančna vsota znaša 160.6 milij. frankov. Povečale so se razpoložljive vsote družbe. Družba bo začela svoj obli-

Zdravilno delovanje Rogaske mineralne vode: Pri žolčnih kamnih in kroničnem vnetju žolčne mehurja je treba piti štirikrat na dan 100-200 g oglete vode Donat. Hitro pitli!

gacijski dolg zopet obrestovati po 6 % kot je bilo določeno v emisijah pogojih, dočim je zadnja leta plačevala samo 3 %. Obligacijski dolg se je zmanjšal od 46.578 na 45.648 milij. frankov, dočim znaša glavnica 156.25 milij. frankov.

Stanje Slovaške Narodne banke. Do sedaj Slovaška Narodna banka ni objavljala svojega izkaza, kaže pa, da odslaj namerava to stanje objavljati. Po poročilu agencije »Slovak-press« je bilo stanje dne 7. novembra naslednje: Aktiva: zlato, devize in inozemski vrednostni papirji, zavarovani v zlato 52.74 milijona kron, menice in čeki 358.6, lombardni krediti 6.7, druge vrednosti 63.45, dolg za bankovce 469.44, ostala aktiva 801.0; pasiva: glavnica 100, obrok bankovcev 368.7, stanje vlog in živovnih računov 216.955, ostala pasiva 66.3, bilančna vsota 751.93 milij. kron.

Borze

Dne 18. novembra 1939.

Denar

Ta teden je znašal devizni promet na ljubljanski borzi 11.756 milij. din v primeri s 13.08, 6.005, 10.458 in 9.797 milij. din v prejšnjih tednih.

Curih, Belgrad 10, Pariz 9.86, London 17.40, Newyork 445.75, Bruselj 73.20, Milan 22.50, Amsterdam 236.60, Berlin 178.50, Stockholm 106.20, Oslo 101.20, Kopenhagen 86.05, Atene 3.40 ponudba, Helsingfors 8.80, Buenos Aires 104.

ŠPORT

Prijateljska tekma

Železničar (Zagreb) : Ljubljana

Prijateljska tekma se bo odigrala ob vsakem vremenu ter nastopila obe moštvi v svojih najnovjših postavah. Sodil bo gospod Deržaj. V predtekmi si bosta kot nasprotnika rezervno moštvo SK Ljubljane — prvemu moštvo SK Grafiki. Predtekma se prične ob 13.15 glavna tekma pa ob 14.45.

Jugoslovanska zimska športna zveza in reorganizacija smučkega športa

Iz okrožnice, ki jo je poslala JZSZ klubom posnemamo tole:

Po letošnji glavni skupščini je prevzel novi upravni odbor delo v Zvezi. Prvi znak nove sezone je bilo občno pomanjkanje gotovine in neprijetna tirjanja upnikov. Nekateri izvoljeni odborniki niso soglašali z izvolitvijo in so odstopili. Dolgotrajni generalni tajnik je odložil svoje mesto ter je kooptiral upravni odbor na njegovo mesto g. Pavla Kvedra.

V poletju so se konstituirali posamezni odseki in odbori prirečeli z delom. V septembru je delo zastalo zaradi negotovega položaja vsled vojne in vstopila večina članov uprave in odbora.

K delu za pripravo zimske sezone poudarjamo posebno delstvo, da smo že 10. avgusta pozvali vse podzveze, da sporoče svoje želje k narčni desetrednih tečajev za katere bi Zveza brezplačno dostavila trenerje. Odziv je bil tak, da je edino Mariborska podzveza poslala svoj program.

Tehnični odbor je moral zaradi septembrskih dogodkov omejiti svoj program, črtati možnost nastavitve trenerjev in določiti nove tečaje za tekmovalce v tehnik. alpskih disciplin in skokih. Zbor smučskih učiteljev je določil, da bo na razpolago klubom za mladinske tečaje in pripravil je tečaj za ljudskošolske učitelje.

Upravni odbor je pripravil možnost naše udeležbe na zimskih olimpijskih igrah v Ga-Pa ter imel v to svrhu konferenco s predsednikom nemške smučke zveze na Bledu. Zavzel je stališče za prireditve zimskih olimpijskih iger in za udeležbo v Ga-Pa, kjer bi bilo 50 naših smučarjev kot gost nemške države. Sklenil je tudi podpirati inicijativno nemške zveze za poenostavljen tekmovalni v obmejnem pasu. Vojna je te sklepe v marsičem bistveno izpremenila.

Mnogo truda je posvetili za pridobitev sredstev. Dosegel je izplačilo zadnjega obroka iz lanske proračunske dobe, in drugega iz letošnje.

Pod vitom splošno reorganizacijo športnih zvez v državi je tudi naša Zveza pričela s tem delom. Izredna plenarna seja je sklenila izvesti to reorganizacijo, toda ne tako, da bi naše delo na športnem polju trpelo. Med našo in ostalimi zvezami je razlika v tem, da so vse ostale pred mrtvo sezono, dočim smo mi pred našo glavno sezono, katere ne smemo žrtvovati zaradi reorganizacije. O tem so bili vsi soglasni ter se je sklenilo, da se bo to delo pripravljalo vzporedno. Zagrebška podzveza je prevzela nalogo sestave pravil za nacionalne in vrhovno zvezo, upravni odbor pa je določil posebni odsek, ki ima nalogo zbrati vse gradivo in izvesti vse priprave za reorganizacijo Zveze.

Kljub vsemu temu delu, ki ni manjše od dela, ki so ga izvedle prejšnje uprave v dobi pred sezono, so smatrali nekateri posamezniki za potrebno, da rušijo skladnost v Zvezi. Gorenjska podzveza, ki je v zadnjih letih smatrala za oportuno, da igra v Zvezi tisto vlogo, ki bi se jo morale ogibate vse zvezne uprave, če hočejo ohraniti našo Zvezo pred razprtijo in neresnostjo. Zveza bo skušala iti preko teh razprtij in s delom opozoriti na potrebno resnost. Konkretno ugotavljamo, da so zastopniki Gorenjske podzveze gg. Vovk in Cinkovec soglasno s ostalimi člani odbora v navzočnosti delegatov ljubljanske, mariborske in zagrebške podzveze na izredni plenarni seji dne 19. oktobra t. l. sprejeli sklepe o reorganizaciji Zveze, doma pa nekaj dni nato sklicali sestanek na

Jesenicah in napadli zvezno upravo. Z dopisom z dne 26. oktobra t. l. so sporočili, da smatrajo vsako delo brez smisla, dokler se ne ustanovi Slovenska smučka zveza.

Drugi je napadel našo organizacijo v belgrajskem listu »Politika« predsednik belgrajske podzveze g. Lilič in naznanil »izstop podzveze iz Zveze« in ustanovitev Srbske zveze. Zveze o svojih korakih sploh ni obvestil, na naše vprašanje ni dal odgovora. Tudi ta podzveza bi mogla koristiti razvoju, ako bi se zavedala, da so njegove naloge druge. Na letošnji glavni skupščini v maju je lojalno priznal, da je bil v marsičem napačno informiran, izrecno priznava zasluge in uspešno delo Zveze. Mislimo, da je najbolje, če odgovorimo na to z besedami, ki jih je naslovila na Zvezo Sarajevska podzveza, ki obsoja to rovarjenje in neslogo v listih in odklanja vsako enostransko reorganizacijo Zveze, a osobito tako, ki gre preko pravil in discipline.

Zveza poziva vse svoje klube, da se v teh resnih časih zavedajo svoje naloge, ki jo imajo tudi kot narodne organizacije, ki morajo mnogo pripomoči k obrambi naše domovine. Zato vam predlagamo:

1. delajte na skupnosti in slogi za povzdigo, razmah in razvoj našega skupnega smučarstva,
2. poživite delo v klubih, zberite mladino in zavedajte se, da se s smotnim delom more mnogo pridobiti na razvoju, osobito sedaj, ko je v velikem delu Evrope vojna,
3. imete pred očmi skupne koristi naše domovine in zavedajte se, da je mogoče doseči uspehe samo s velikim poživljanjem, z idealnim nesebičnim in podrobnim delom v klubih,
4. to vaše podrobno delo bo šele dalo skupni rezultat in uspeh dela vaših podzvez in nacionalnih zvez.

Športni drobiži

Prve smučarske tekme so bile leta 1767 na Norveškem. Ta tekme je obstojal samo iz teka, ki je bil v Kristianiji in sicer predvsem za vojaško smučarsko četo norveške armade, bili so pa pripušeni tudi drugi smučarji.

Prva država, ki je uvedla v šole telovadbo je bila Danska, kjer so upeli v ljudske šole že leta 1801 telovadbo kot obvezen predmet.

Nemška državna telovadna reprezentanca bo nastopila 3. februarja prihodnjega leta v Poznanju, 4. februarja pa v Odanku.

V Lini je prišlo do velikega škandala pri boksarski tekmi. Borila sta se Španec Ignacij Ara in znani Kubanec Kid Tunero. Občinstvo je spoznalo, da se borita boksarja dogovorjeno pa ju je napadla z raznimi predmeti kakor stoli, palicami itd. Samo policiji se imata zahvaliti ta dva boksarja, da sta odnesla zdravo kožo.

Amerikanci se pripravljajo za olimpijske igre kot bi se razvijalo življenje Evropejcev popolnoma normalno. Določili so namreč razne termine za olimpijska predtekmovalja. Na zimske olimpijske igre potujejo Amerikanci že 10. januarja s parnikom »Washington«. Veslači odpotujejo iz Norvega sveta 3. julija, atleti pa 7. avgusta.

Odlični slovenski športniki in telovadci so dospeli v Belgrad, kamor jih poslala KID kot najboljše tekmovalce, katere je priredila KID v teku poletja za svoje uslužbenke. Med temi športniki, ki so sedaj dospeli v Belgrad so: Smolej, Praček, Zemva, Znidar, Jakopič in telovadca Natlačen in Privost. Iz Belgrada se podajo tudi na Oplenac, kjer bodo položili na grob kralja Petra Osvoboditelja in na grob kralja Aleksandra Zedinitelja, kjer bodo položili cvetje iz naših slovenskih planin.

Vesti športnih zvez, klubov in društev

Smučarski klub Ljubljana. Seja tehničnega odbora je v ponedeljek, 20. nov. ob 20.15 v kavarni Emona. Vsi in točno.

SK Ilirija — hockey sekcija. V ponedeljek, dne 20. nov. ob 7 zvečer v klubskih prostorih nad kavarno Evropo strogo obvezen sestanek vseh igralcev. Brez izgovorov in opravičil vsi in točno. Načelnik.

Mlakarjevi izbrani planinski spisi — III. del. Slovensko planinsko društvo, osrednje društvo v Ljubljani bo v prihodnjih dneh izdalo tretjo knjigo Mlakarjevih izbranih spisov. Ljubiteljem planinske literature bodo torej na razpolago vse tri knjige, ki bodo okras v vsaki domači knjižnici. Planinci, ki še niso naročili na to lepo, poučno in zabavno čtivo, naj se nemudoma obrnejo na SPD, Ljubljana, Aleksandrova cesta 4-I, in naroče vse tri knjige izbranih spisov Janka Mlakarja. SPORT

SAMO SE DANES ob 10.30 (po znižanih cenah) ter ob 15., 17., 19. in 21. uri

Izredno napeti francoski vellefilm iz cirkuškega življenja:

V levjih krempjih

CONSTANT REMY, NOGUERO, MADELEINE, RAYMOND CORDY in ostali odlični francoski filmski igralci

Nabavite si vstopnice v predprodaji!

KINO SLOGA Telefon 27-30

Občni zbor prosvetne zveze v Mariboru

Maribor, 18. novembra. Pretekli četrtek je bil v Mariboru redni letni občni zbor Prosvetne zveze v Mariboru, matice in osrednjega žarišča vsega prosvetnega dela v la-vantinski škofiji.

Pred občnim zborom je bila v frančiškanski cerkvi za zastopnike društev ev. maša, ki jo je daroval prelat stolni kanonik dr. Fr. Cukalo. Ob napovedani uri je predsednik Prosvetne zveze dr. Josip Hohnjec začel občni zbor in pozdravil zastopnike včlanjenih društev, med katerimi je bila v največji meri zastopana mladina, in navzoče odličnike, zastopnika prevzviš. g. škofa prelata dr. Cukalo, stolnega kanonika dr. Mirta, mariborskega podžupana Fr. Žebota in zastopnika Proev. zveze v Ljubljani ravnatelja Vinka Zora.

Naš prosvetni program

Govor predsednika prof. dr. Jos. Hohnjeca

Stari Rimljani so imeli pregovor: »Inter arma silent Musae« — ko govori orožje, molče modrice. Voja potiskuje v ozadje prosveto, kulturo, znanost in umetnost. Naš narod in naša država, hvala Bogu, nista zapletena v vojni metej. Zaupamo v voditelje države, predvsem pa v Boga, ki ga prosimo miru, da ostanemo vojne katastrofe tudi v bodoče obvarovani. Zato ni treba, da bi modrice molčale med našim ljudstvom. Ne, prav intenzivno mu naj govorijo, še bolj intenzivno kot prej. Kaj in kako naj naša modrica — naša prosveta govori v teh dneh? Njena beseda mora biti aktualna, sodobna, ne mudeča se na površini razmer, marveč segajoča do njih najglobljega korena. Tam bo našla razlog, zakaj kultura in civilizacija doživljata sedaj strahovito krizo, ki je pahnila cele narode v brezno nesreče. Vzročno zvezo med duhovno krizo človeštva in sedanjimi razmerami v svetu je nedavno tudi ugotovil v portugalski narodni skupščini ministrski predsednik Salazar, ki je med drugim rekel: »Duhovna kriza in kriza civilizacije je vzrok evropskega konflikta. So večni principi resnice in socialnega življenja, ki se jih je treba na vsak način držati.«

Da, večnih načel resnice in pravice se je treba držati, in prav ta načela so bila poteptana v blato. To je posledica neverstva in brezboštva. Kjer se zanika Bog, ki je vir duha, se mora duh umakniti materiji. Materija pa je surova, kruta, nesocialna in neaktualna. Materializem kot sestav vdnjanega duha je brezsrčen, nasilen, protisocialen in protikulturen. V 19. stoletju se je ta sestav razbohotil. V stoletju je prijel pod vabečo zastavo svobodomiselnosti in prosvetljenosti, ki je nekoliko časa zamlajala človeške duhove. V daljnem teku pa se je svobodomiselnostna struja, ki je nosila človeštvo proč od Boga in Cerkve, od resnice in pravice, razdelila v dva toka: liberalni kapitalizem in v marksistični socializem. Oba dva sestava sta v bistvu vladstvo materije ter vodita v diktaturo: liberalizem v diktaturo visoke finance, kartelov in trustov, marksizem pa v diktaturo tako imenovanega proletariata, ki pa je v resnici diktatura nekaterih voditeljev nad brezpravno maso delovnega ljudstva. V zadnjem času se je pridružil kot likvidator reda, ki ga je ustvarilo lažno svobodomiselnost, pretirani nacionalizem, ki je zasnovan na drugi obliki materializma, na biološkem materializmu, ki daje mesu in krvi prednost pred duhom in dušo. V boljševeizmu je doseglo brezboštvo svoj organizacijski vrhunec, pretirani nacionalizem pa novo poganstvo in oboževanje surove sile.

Sedanje razmere na svetu dokazujejo, da brezverstvo in brezboštvo svetu ne prinaša sreče.

Boj zoper Boga je hkrati boj zoper človeka, zoper njegovo dostojanstvo, svobodo in pravico, je usuznjenje človeka. Danes je to usuznjenje človeka doseglo svoj višek. »Svoj višek je doseglo to usuznjenje,« kakor ugotavlja sloviti francoski katoliški pisatelj Pavel Claudel, »med Renom in Njemomom prav-tako, kakor od finskega zaliva do Tihega oceana«. Mesto obljubljenih nebes se ostvarja pek-el, mesto kulture se vpostavlja barbarstvo, mesto

Pred pričetkom dnevnega reda so bile na predlog predsednika z velikim navdušenjem sprejeti vdanostni brzojavki Nj. Vel. kralju Petru II. in Nj. kr. Vis. knezu namestniku Pavlu ter pozdravna brzojavka častnemu predsedniku zveze dr. Antonu Korošču.

V imenu prevz. g. škofa je spregovoril prelat stolni kanonik dr. Franc Cukalo, ki je sporočil pozdrave in zahvalo nadpastirja za dosedanje prosvetno delo in izrazil njegovo iskreno željo, da bi se tako prosvetno delo vneto nadaljevalo in da bi bilo v najtesnejših stikih s Katoliško akcijo.

Preden je občni zbor prešel na obravnavanje posameznih točk dnevnega reda, je predsednik dr. Hohnjec spregovoril naslednje programatično važne besede:

Kristusovega miru se razširja sovraštvo, iz katerega se je zanetila krvava vojna. In rešitev? Papež Pij XII. pravi v svoji prelepi okrožnici »Summi Pontificatus« objavljeni na praznik Kristusa Kralja: »Rešitev narodom ni od zunanjih sredstev, od meča, ki more postaviti pogoje miru, ne more pa ustanoviti miru.« Rešitev je za posameznike in vsa družbo »vrnitev pod zakon Kristusove ljubezni in resnice.«

Kristusova ljubezni in resnica: to je naš prosvetni program in naše vrhovno vzgojno načelo. Velika večina slovenskega ljudstva priznava ta program. Brez nasprotovanja pa ta program med našim ljudstvom ni in tudi prej ni bil. Pobija ga med delavstvom marksistični socializem in komunizem, ki smatra po Leninovem geslu religijo kot opij za ljudstvo, da bi dosegel svoj namen, ki ostane vedno nespremenljiv, se komunizem uvršča iz taktičnih razlogov v ljudsko fronto ali pa v vrste 3. tabora, ki ga napovedujejo naši Sloveniji. Nasprotuje mu liberalizem, ki razširja med meščanskimi krogi, osobito med mladino po prosvetnih in športnih organizacijah, zlasti po Sokolu, svobodomiselnost, od Boga in vere povsem neodvisno moralo. Na podeželje prodira ta struja, ki je protivna programu o Kristusovem kraljestvu, pod kmečko-stanovsko zastavo. Nedavno je podeželsko liberalno glasilo svoje načelno stališče tako-le opredelilo: »Pravična in pravilna ureditev socialnih vprašanj, da bosta v njej posameznik in narod deležna kar največje svobode, je nedosegljiva po načelih vere.« Logična posledica tega stališča je: Kristus in cerkev naj se izločita iz javnega življenja. In prav to stališče je zaradi svoje porabe v narodni in mednarodni politiki dovedlo do razmer, ki so rodile vojno.

Ustvaritev novega človeka.

Glavni cilj sedanje vojne je ustvaritev novega človeka. Zunanji minister Velike Britanije lord Halifax je v svojem govoru 7. novembra med glavnimi cilji, ki jih zasleduje Anglija v sedanjih vojni, postavil na prvo mesto: ustvaritev novega sveta. Angleški ministrski predsednik Chamberlain je v svojem govoru v angleškem parlamentu v tej zadevi izjavil: »Svet ne bo več tisti svet, kakršnega smo prej poznali.« Nov svet, to so novi ljudje. Iz vojne naj vznikne nov človek, ne pa prejšnji, ki je dal s svojimi idejami in deli povod za sedanje nesrečo človeštva. O najglobljem vzroku te nesreče pravi Pij XII. v navedeni svoji okrožnici: »Povsem gotovo je, da je prvi in najgloblji vzrok vsega gorja, ki stiska današnje družbo, v tem, da se tako v zasebnem kot družabnem življenju in v mednarodnih odnosih taji in zametuje neko splošno merilo npravnosti in poštenosti, da se zametuje in pozablja naravni zakon, ki ves temelji v Bogu... Kadar Boga ni več, se zamajajo vsi temelji npravnosti.« Nov svet je torej utemeljen na Bogu, njegovem nauku in njegovih zapovedih. Bog se mora vrniti v javno življenje. To misel lepo poudarjajo mobilizirani oficirji francoske armade v svojem pismu uredniku francoskega lista »Epoque«, kjer pišejo med drugimi: »Nemogoče je ohraniti mir na svetu brez povratka Boga v javno življenje. Samo vera omogočuje narodom, da najdejo no-

tranje ravnotežje, pa tudi podlago za medsebojni sporazum.«

Namen naše prosvetne organizacije

in njenega dela v bodočnosti je ustvaritev novega človeka, ki živi iz Kristusove ljubezni in resnice. Taka vzgoja bo z mladino obnovila ves narod. Problem takozvanih malih narodov — številčno malih — je na dnevnem redu sedanjega vojnega konflikta ter bo ostal tudi v bodoče. Ta problem bo rešen v prid tistih narodov, ki so sicer mali po številu in materialni sili, toda veliki po notranji vrednosti. Dr. Anton Radič, učitelj hrvatskega naroda, je l. 1900 zapisal te besede: »Noben narod, kakor tudi ne noben posamezni človek ne velja nič v svetu, če nič ne velja v sebi. Če bomo imeli Hrvatje notranjo vrednost, bomo prišli do svoje vlade ter bomo tudi kaj veljali v svetu.«

Odločilna je kakor za posameznika, tako tudi za narod njegova notranja vrednost, to je, duhovna in kulturna vrednost. Duh je tisto merilo, po katerem se mora presoati, vrednost poedinca in naroda. Z duhovno poglobitvijo raste vrednost posameznega človeka in vsega naroda. Materializem razvrednotuje posameznike, male narode pa vdnja tistim, ki so v prirodam in biološkem oziru večji in močnejši. »Zato so taki pisatelji,« tako pravi slovenski filozof France Veber, »ki uspešno širijo materialistično gledanje na svet in življenje, pravi »sovražniki št. 1. malega naroda.« dostavljamo: Ne samo taki pisatelji, marveč tudi taki voditelji, učitelji, vzgojitelji, prosvetarji so sovražniki št. 1. slovenskega naroda.

Blagajniško poročilo

Govoru dr. Hohnjeca, ki so ga zborovalci nagradili z odobravanjem, je najprej podal svoje poročilo zveziin blagajnik g. Jožko Maležič. Iz njegovega poročila navajamo, da znaša aktivna 25.807,75 din in ravno toliko pasiva, ves denarni promet zveze je v preteklem letu znašal 264.748,04 dinarjev.

Poročilo tajnika

Sledilo je tajniško poročilo, ki ga je podal zvezin tajnik g. prof. Anton Klasinc, ki ga objavljamo v izveščku:

V preteklem poslovnem letu je bilo v Prosvetni zvezi v Mariboru včlanjenih 230 prosvet. društev, ki so imela 17.5000 članov, 57 prosv. domov, 162 knjižnic z 18.500 knjigami. Tekom leta so bila ustanovljena štiri nova prosvetna društva.

Glavna letošnja prireditve Prosv. zveze so bila stanovska predavanja ob priliki mladinskega tabora v Mariboru, kjer je 20 najodličnejših predavateljev iz vse Slovenije obravnavalo važna vprašanja posameznih stanov.

Petletni načrt, ki ga je Prosv. zveza v Mariboru v začetku t. l. že začela izvajati, je bil spoznamno z ljubljansko Prosvetno zvezo skrajsan na prosvetno štiriletko, ki se je začela izvajati v letošnji jeseni. Razen teh predavanj, ki bodo izhajala v Vestniku Prosvetne zveze, pa bo PZ posvetila posebno pažnjo povečani nevarnosti komunizma, o katerem bo spoznamno z ostalimi katoliškimi prosvetnimi in mladinskimi organizacijami v posebnih predavanjih seznanjala svoje članstvo. V notranjem delu se je PZ trudila, da bi nudila potrebno pomoč vsem včlanjenim društvom, bodisi s predavatelji, z izposojanjem filmskih slik in skriptiranih aparatov ter z izposojanjem gledališke garderobe.

Pisarna sama je opravila lepo delo, saj vsebuje njen vložni zapisnik 1.142 števil in je v pretekli poslovni dobi odposlala dvanajst okrožnic v 3.400 izvodih.

V sredo, 15. t. m. je PZ priredila celodnevno narodno-obrambni tečaj, katerega se je udeležilo nad 60 delegatov vseh včlanjenih prosv. društev, na katerem so se obravnavala prečeta narodno-obrambna vprašanja. V prihodnjem letu bo PZ posvetila posebno pažnjo nabavi prosvetno-tehničnega materiala, ki je za uspešno delo na terenu nujno potrebno.

Lani je bilo 6 prosvetnih večerov, ki jih je z velikim zanimanjem obiskovala zlasti dijaška mladina. Taki prosvetni večeri bodo tudi letos. V prihodnjem letu bo tudi končno veljavno rešeno vprašanje rejele radijske postaje v Mariboru in bo tako tudi dosedanj mrtvi pas, ki obsega skoraj vso Stajersko, oživel ter bo prosvetnim društvom dana prilika intenzivnega sodelovanja v razširjenju slovenske katoliške prosvete tudi preko radijskega studia v Mariboru.

Knjižnica

Poročilo knjižničarja je podal dr. Fr. Sušnik, ki je navdal, da je Prosvetna knjižnica v preteklem poslovnem letu nakupila 325 novih knjig, tako, da ima knjižnica eedaj 8.706 knjig. V tem letu je knjižnica 13.180 strankam izposodila 23.554 knjig. S takim svojim velikim prometom se je knjižnica uvrstila med največje slovenske ljudske knjižnice. Knjižnica ima na razpolago tudi 10 potovalnih knjižnic, ki so društvom vsak čas na razpolago.

Podzveza fantovskih odsekov

Poročilo Mariborske podzveze fantovskih odsekov je podal njen tajnik dr. Fr. Žebot. Podzveza ima sedaj 9 okrožij s 95 odseki in 4.500 člani in mladi. Posebno mnogo dela podzveznega odbora je bilo v letošnjem letu posvečenega pripravi za Mladinski tabor v Mariboru, vključno temu pa redno delo, predpisano po programu in letnem delovnem načrtu ni zaostajalo in ni bilo zanemarljivo. V redu je bilo izvršeno tehnično delo z mnogimi tečaji in revizijami in splošnimi okrožnimi in podzveznimi tekmami, vret v lahki atletiki. V letošnjem letu so se vršile tudi prve podzvezne amužarske tekme. Stik podzveze z okrožji in odseki je bil živahen, prav tako je bilo živahno delo

Najnovejše vesti

na

Iz vseh krajev sveta prinaša tudi ceneni Orion-super.

Din 2.750,-

Prodaja tudi na obroke.

RADIO r. z. o. o. z., Ljubljana, Miklošičeva 6
RADIOVAL, Ljubljana, Dalmatinova ul. 13
ANTON BREMEC, Celje, Miklošičeva c. 2
L. LUŠICKY, Maribor, Koroška c. 11

odbora, ki se je sestajal na rednih tedenskih sejah.

Zveza dekliskih krožkov

Študijski centrali na Betnavi je poverjeno vodstvo dekliskih krožkov v prosvetnem in vzgojnem oziru. Centrala je organizirala dekanjske tečaje, katerih se je udeležilo 1500 deklet in priredila 3 večja dekliska zborovanja, eno ob priliki mladinskega tabora v Mariboru, drugo pri Sv. Križu nad Dravogradom, tretje, največje, pa na Ptujski gori. Krožki prejemale glasilo »Dekliski sestaneček«, ki jim nudi enov za verska in prosvetna predavanja na sestankih. Tudi tehnično delo v Zvezi dekliskih krožkov je bilo živahno. Vršili so se tečaji in revizija, uspeh tega dela pa je bil viden na nastopu deklet na mariborskem taboru.

Celjska ekspozitura

Poročilo celjske ekspoziture je obsegalo ločeni poročili Fantovske in Dekliske podzveze v Celju. Fantovska podzveza v Celju je bila skozi vse leto v vzglednem stiku z okrožji in odseki, saj je izvršila več sto obiskov pri odsekih. Priredila je celo vrsto eno ali večdnevni tečajev za načelnike in vodje mladcev.

Prav tako živahno je bilo delo dekliske podzveze, ki je izvedla letni prosvetni in tehnični program. Izvršila je 150 obiskov pri krožkih. Ob priliki teh obiskov so se vršila predavanja prosvetne, verske in narodne vsebine. Priredila je tudi vrsto tehničnih tečajev, da so se mogle članice v tehničnem oziru dobro pripraviti za tabor v Mariboru.

Poročilo preglednikov je podal stolni kanonik dr. J. Mirt, ki je odboru in zlasti blagajniku predlagal absolutorij s pohvalo, kar je občni zbor sprejel.

Volitve

Sledile so volitve, pri katerih je bil za predsednika ponovno izvoljen dr. Josip Hohnjec, v odbor pa: dr. Jeraj, dr. Sušnik, dr. Meško, J. Stabej, J. Maležič, ravnatelj Rihter in M. Geratič. Za namestnike so bili izvoljeni: prof. Klasinc, prof. Zafošnik, ravnatelj Fr. Hrastelj, arhidijakon Fr. Tovornik, prošt M. Munda, F. Kotnik, A. Juranovič, A. Brumen in J. Mastinšek. Pregledniki so: stolni kanonik dr. Mirt, prof. P. Zivortnik, ravnatelj J. Gašparič. V razsodišče so bili izvoljeni: dr. Juvan, dr. Leekovar, dr. Schaubach in dr. Aleksič.

Pri slučajnostih se je prijavil k besedi zastopnik ljubljanske Prosvetne zveze ravnatelj Zor, ki se je zahvalil za pozdrav in izrazil željo, da bi obe zvezi delovali v čim lepši slogi.

O raznih vprašanih organizacije so se oglašali k besedi župnik Gril, in gg: kaplana Bejek in Škraban, v imenu Zveze bojnikov pa je zborovalce pozdravil g. Zmave iz Trbovelj.

Jeseniški kovinarji-športniki na potu po Jugoslaviji

Med njimi so znani olimpijci in mednarodni telovadci Obiskali bodo tudi grob blagopokojnega kralja na Oplencu

Dne 17. novembra zvečer so se odpeljali z Jesenice športniki-nagradenci na športnih prireditvah KID na študijsko potovanje po državi. KID je na svojih zimskih in poletnih športnih igrah razpisala poleg drugih nagrad tudi potovanje za pravke. Izleta se je udeležilo 16 nagradencev, med njimi mednarodno poznani smučarji in telovadci, kakor Smolej, Praček, Zemva, Natlačen, Pristov in drugi. Športniki bodo obiskali industrijska središča v Slavovskem Brodu, v Borovem, v Zemunu in Kraljevi. Poleg tega imajo v svojem izletnem programu obisk groba blagopokojnega kralja na

Oplencu, kjer bodo položili krasen venec 100 planink. Prav tako bodo obiskali grob neznanega junaka na Avali in tudi tam izročili venec okrašen s planinkami.

V Belgradu bodo gorenjski športniki sprejeti pri ministru za telesno vzgojo naroda. Mnogi med njimi potujejo prvič. Je pa to tudi prvi slučaj, da kaka podjetnost na svoje roko podpre prizadevanje športnikov, med katerimi so taki, ki so priborili Jugoslaviji v svetu mnogo ugleda in časti. Zelimo športnikom najprijetnejše potovanje.

Ravnatelj K.I.D. dr. inž. Klinar govori prvonagrajencem pred odhodom na potovanje.

Prve ovadbe proti navijalcem cen

Zadnja vojna je mnoge brezvestne špekulante, ki drve le za velikim dobičkom in naglim obogatitvijo, praktično naučila, kako je treba pravočasno skrivati primerne zaloge najpotrebnejših živil, kakor moko, sladkor, kavo itd., zaloge perila in manufakturnega blaga ter druge potrebščine, da jih potem ob ugodni priliki, ko je največja stiska in najboljša konjunktura, vržejo na trg proti visokim cenam. Mnogi špekulanti, ki so se praktično izsolali v zadnji vojni, so že začeli izrabljati sedanj, za gospodarstvo kočljiv položaj in so začeli kakor »hrčkie skrivati blago in ga zatajevati.

Na ljubljansko okrajno sodišče je že prišlo več ovadb o raznih trgovcih, zlasti veletgov-

cih s kolonialnim in špecerijskim blagom. Ovadeni so zaradi prikrievanja zalog blaga in navijanja cen. V kratkem je pričakovati na okrajnem sodišču več prav zanimivih kazenskih razprav v znameniti sobi št. 28, parter desno v justični palači. Ovadeni so prav odlični predstavniki ljubljanskega trgovanja. Ovadena je celo neka oseba, ki je za vse svete prodajala sveče po pretirano visoki ceni. Nekatere prodajalke sočivja, zelenjave in sadja so povisale brez vsakega povoda cene. Tudi te bo zadel kazenski paragraf. Na trgu je bila včeraj zaplenjena vreča slabih jabolk, za katera je lastnica zahtevala kar 6 din za kilogram, ko stanejo toliko najfinejša, izbrana jabolka.

Drobne novice

Koledar

Nedelja, 19. novembra: 25. pobnik, nedelja. Elizabeta, kraljica; Ponežan, papež. Prvi krak ob 0.21. Herchel napoveduje lepo vreme.
Ponedeljek, 20. novembra: Feliks Valoaski, spoznavalec; Edmund, škof.
Torek, 21. novembra: Darovanje Marije Device; Kolumban.

Osebnostne novice

— Promocija. V soboto, 18. t. m. je bil na ljubljanski univerzi promoviran za doktorja filozofije gospod Gamulin Tomo iz Jelse na Hvaru.
— Napredoval je v VIII. pol. skupino Miljutin Kuzelj, šteto od 1. aprila t. l. Za zvanika III. pol. skupine je imenovan Janko Lečnik.
— Odlikovani so z redom belega orla IV. razr. konjeniški brigadni general Dušan M. Dodič in s kolajno za vojaške vrline strojni poročnik Franjo Modlić in strokovni podporočnik Branko Brakus.
— V istem službenem vojnom listu je objavljena pohvala ministrstva vojske in mornarice, ki sta jo dobila gg. poročnik Modlić in podporočnik Brakus, ker sta z lastno življenjsko nevarnostjo rešila v noči od 18. na 19. oktobra neko žensko sigurne smrti v Donavi.

Specialist za **ženske bolezni** in porod dr. Iprav Benjamin v svojem **sanatoriju**, Maribor, Tomšičev drevored 4, zopet ordinira.

— Duhovniški tečaj Zveze lantovskih odsekov bo dne 22. t. m. v Novem mestu v Prosvetnem domu takoj po prihodu jutranjega vlaka. V Celju pa dne 23. novembra t. l. v dvorani Ljudske posojilnice; začetek ob 10 dopoldne. — Vabimo vse gg. duhovnike, da se teh tečajev udeležijo, pa tudi vse one, ki vabila pomotoma niso dobili.

— Družba sv. Rafaela bo imela svoj letni občni zbor 4. decembra t. l. ob 4 popoldne v dvorani Zbornice za trgovino, obrt in industrijo, Bethnova ulica 10. Letošnji občni zbor bo izredne važnosti in zelo zanimiv za vse, ki se zanimajo za slovensko izseljenstvo, ko se pravkar proučava nov način preureditve izseljenške službe v naši banovini, ko se prenesejo tudi izseljenške kompetence na banovino. Zato Družba sv. Rafaela že danes opozarja na ta občni zbor in vladno vabi k obilni udeležbi.

— Božična zbirka knjig, ki jo vsako leto zbere Prosvetna zveza v Ljubljani, je letos namenjena za Skopje. V petkovem predavanju je g. generalni vikar Viktor Zakrajšek iz Skopja pokazal socialne, gospodarske in kulturne razmere, v katerih žive slovenski naseljenci v ondotni škofiji. Pokazal je zlasti na pomanjkanje knjižnic, knjig in časopisov. Predavanje je moralo biti zelo globoko v srce vsakega, kateri ga je poslušal. — Blizajo se božični prazniki in najmanj, kar moremo storiti je to, da že prebrane knjige poklonimo našim naseljencem v južnih delih naše države. Knjige sprejema Prosvetna zveza v Ljubljani, Miklošičeva 7. od 8—12 in 2—7 zvečer.

— Konzurne in druge naše zadruge, ki leto za leto svojim članom-odjemalcem nudijo v nakup tudi »Družinsko Pratičko« s podobno av. Družine, vabimo, naj leto naročajo v Jugoslovanski knjižarni ali v Prodajalni H. Ničman v Ljubljani, ki obe potrežeta z lepim popustom. Naša splošno priljubljena »Družinska Pratička« je posebno primerna kot lep dodatek k Miklavževemu darilu za mlado in etaro.

— Kaj fakate? Ali hočete zopet naročiti cenik šole potem, ko bo istega zmanjkalo. Pišite že danes trgovski hiši Stermeck, Celje, po novi cenik in vzorec!

— Skrajšani pouk na višjih osnovnih šolah ne velja za trge, mesta in industrijske kraje.

BANKA BARUCH

11, Rue Auber, Paris (9^e)

odpremlja denar v Jugoslavijo najhitreje in po najboljšem denarnem kursu. Vsi vse bančne posle najkulantneje. Poštni uradi v Belgiji, Franciji, Holandiji in Luksemburgu sprejemajo plačila na naše ček. račune: Belgija: št. 8064-64, Bruxelles; Francija: št. 1117-94, Paris; Holandija: št. 1458-66, Ned. Dienst; Luksemburg: št. 5997, Luxembourg. — Na zahtevo pošljemo brezplačno naše čekovne nakaznice.

— Velike skrbi zakupcev tobaka. Kakor čujemo od zakupcev tobaka oziroma njihovih zastopnikov, bodo v kratkem času nove licitacije glavnih zalog totaka za vso državo. Ugibanje je veliko, kako bodo sedaj licitirali zaloge tobaka, po posameznih zalozah ali po večjih rajonih. Do sedaj namreč so zaloge po rajonih, to je po več zaloz skupaj, ter so vsi ti, ki resnično vodijo zaloge, le prevzeli od takih, ki so licitirali po rajonih ter oddajali proti gotovi proviziji, ki jo prejema mesечно ali letno od podzakupcev, ki seveda vodijo zaloge s svojimi ali z izposojenim denarjem. Zato bi bilo pravično od monopolne uprave, da razpiše licitacije po zalozah, da tisti, ki res dela za državo in ki nosi materialno in moralno odgovornost, lahko sam licitira in tako ne dela samo za druge.

— Redni letni občni zbor Trgovskega dobrodelnega društva »Pomoč« v Ljubljani bo v nedeljo 26. novembra 1939 ob 9.30 v Ljubljani, Trgovski dom, Gregoričeva 27. Na dnevnem redu je: 1. poročilo uprave, 2. računski zaključek za l. 1938, 3. poročilo nadzornega odbora, 4. preračun za leto 1939, 5. določitev letnine za leto 1939, 6. samo-

stojni predlogi, in 7. slučajnosti. Event. samostojni predlogi morajo biti najmanj 8 dni pred občnim zborom predloženi upravnemu odboru. Če občni zbor ob napovedani uri ni sklepečen, bo pol ure pozneje drug občni zbor z istim dnevnim redom, ki bo sklepečen ne glede na število članov.

— Da boste stalno zdravi, je potrebno, da redno pijete Radensko, ki deluje proti boleznim ledvic, srca, proti kamnom, sklerozni, sečni kislini in aličnu. Radenska vam ohrani zdravje in ma doživetje svežosti.

— Krasno božično darilo! Fotopovečava v lepem okvirju. Sedaj je čas, da jo naročite v Drogeriji Gregorič, Ljubljana, Prešernova ulica 5. Tam vam naredijo lepo, pa poceni.

Ali ste že naročili letošnje Mohorjeve knjige?

— V Službenem listu kraljevske banske uprave dravske banovine od 18. t. m. je objavljen »Poslovni red sveta pokojniškega zavarovanja« dalje »Oprostitev zadruge »Lastni dom« v Trbovljah od družbenega davka« in »Pravilnik o ustanovitvi, upravljanju in uporabljanju banovinskega mlekarškega sklada dravske banovine«.

— Pri zaprtju, motnjah v prebavi, vzemite zjutraj še na prazen želodec en kozarec naravno »Frans-Josef« grenčice.

— Sedaj je čas, da si naredite liker in rum, ki bo baš do božičnih praznikov obležal in dozorel! S 36 vretami likerskih esenc in izvrstno rumovo kompozicijo vam postrežejo v Drogeriji Gregorič, Ljubljana, Prešernova ul. 5.

Neredna stolica

upliva na ves organizem. Dobro sredstvo za odvajanje, ki zanesljivo deluje in ima prijeten okus, je

DARMOL

— Bolne noge so pričetek hiranja telesa. Neguj noge s SANOPEDOM, da jih ohraniš zdrave. — Glavna zaloga: drogerija Jančigaj, Ljubljana, Krekov trg.

Smrtna železniška nesreča

Devica Marija v Polju, 18. nov. Danes okrog 1 popoldne je v bližini železniške postaje v Devici Mariji v Polju povozil brzovlak do smrti Dušana Nemečka, rojenega leta 1921. v Ljubljani in uslužben pri potujočem vrtiljaku, ki zdaj gostuje v Vevčah. Ponesrečen je po rodu Čeh in za njegovo nesrečo sploh niso vedeli, dokler niso dobili obvestila iz Zidanega mosta. Tam so na postaji zapazili na lokomotivi brzega vlaka čepico in sledove,

Slikarji! Pleskarji!

Obiščite strokovni tečaj na Bledu, ki traja od 1. XII. do 1. III. Vstop vsak čas. — Praktični in teoretični pouk dale na podlagi večletne šolske izobrazbe in v zvezi s najmodernejšimi zahtevami slikarski mojster Jemc Franc, Bled. Zdravstveno obrtnikov na Bledu. Zahtevajte polasnica!

Po državah

• Spet demonstracije na zagrebški univerzi. Zagrebški listi poročajo, da so bile v četrtek dopoldne na zagrebški univerzi spet demonstracije večjega obsega, ki so jih organizirali skrajni hrvatski nacionalisti, tako imenovani frankovci. Demonstranti so izobesili na univerzi dva velika napisa in neko zastavo. Demonstracije so se z glavnega univerzitetnega poslopja razširile tudi na Aleksandrovo trg, na Masarykovo in Gunduličovo ulico. Policija na konjih se je posrečilo demonstrante razgnati. Ranjen ni bil nihče.

• Dober lov sušaških carinskih organov. Sušaške carinske oblasti so v četrtek napravile dober lov. Ko so napravili telesno preiskavo pri splitskem trgovcu Ivanu Vuletiću, so našli pri njem tujih valut in čekov za 225.00 dinarjev. Denar in čeki so zaplenili. Vuletić velja za »šef« črne borze v Splitu.

• Iz zavoda za gobavce je pobegnila. Iz sa-rajevskega zavoda za gobavce je te dni pobegnila kmetica Andja Pilič, ki so jo šele pred nekaj tedni pripeljali v zavod iz njene domače vasi. Njen beg so odkrili šele čez nekaj minut. Alarmirali so policijo, ki je pričela zasledovati žensko. Dobili so jo na kolodvoru v vlaku, ki bi imel ravno odpeljati. Nesrečna ženska je povedala, da je pobegnila iz zavoda zaradi tega, ker ni mogla živeti ločena od njene družine.

• Zaradi psa je postal ubijalec. Pred okrog- nim sodiščem v Šibeniku se je te dni zagovarjal Živko Katičič, ki je v avgustu letošnjega leta s puško ustrelil svojega soseda Ugriliča. Ugriličevi otroci so prejšnjega dne metali kamenje v drevo ob cesti. Eden od kamnov pa je zadel Katičičevega psa in ga lahko opraskal. Naslednjega dne je prišel Katičič k Ugriliču in ga narahil, češ, naj bolje pazi na svoje otroke. Ugrilič mu ni ostal dolžan in tako se je med njima razvil prepri, v katerem je Ugrilič izrekel tudi nekaj krepkih o Katičičevem psu. To pa je Katičiča tako razjezilo, da je snel z rame puško in na mestu ustrelil Ugriliča. — Sodišče je Katičiča obdilo na 6 let robije.

• Poskus obtežitve novega železniskega mostu čez Savo pri Zagrebu so delali v četrtek. V ta namen je prišel iz Curiha profesor ondotne tehniške fakultete in predstojnik instituta za preiskovanje materiala hrvatski rojak dr. inž. Roš. Pozvalo ga je naše prometno ministrstvo, da nadzoruje preizkušanje novega železniskega mostu. V četrtek so spustili na novi most 8 velikih lokomotiv po 150 ton, tako da je bil most obtežen s 1200 tonami. Lokomotive so se ustavile sredi mostu, nakar so dognali, koliko se je linija mostu ukirila. Rezultati so bili zelo ugodni. Poskusi bodo trajali več dni. Ko bo ugotovljeno, da je most v redu, bo kmalu izročen prometu. Novi železniki most čez Savo pri Zagrebu je veljal 35 milijonov dinarjev. Zgrajen po najmodernejših sodobnih tehničnih načelih, tako da bodo lahko vozili čezenj s polno brzino.

• Nezasiščen zločin v hrvatski vasi. V vasi Dvoristi pri Petrinji so te dni odkrili strahoten zločin, kakršnih se tudi v današnjih dneh ne dogaja mnogo. Mož je ubil svojo nosečo ženo

da je lokomotiva nekega z vso silo butnila v stran. Nesreča se je morala zgoditi na prelazu, ki leži 400 m od železniške postaje v Devici Mariji v Polju proti Ljubljani. Na tem mestu sta se nekaj po eni srečavala brzovlak, ki je ob 1 popoldne odpeljal iz Ljubljane, in tovorni vlak, ki je vozil iz Zaloge proti Ljubljani. Nemeček je šel iz Device Marije v Polju po mleko in je hotel prečkati prelaz, čez katerega je prav tedaj vozil tovorni vlak. Ko je tovorni vlak odpeljal, je takoj skočil čez dvotirno progo. Tovorni vlak mu je zakrival brzovlak, ki je prav tedaj z vso naglico vozil proti prelazu. Na prelazu je lokomotiva brzega vlaka zagrabil Nemečka in ga vlekla s seboj še kakih 40 do 50 m. Nemečka so našli vsega zbitega daleč od prelaza v levem jarku ob progi, gledano iz Ljubljane. Vlak mu je odrezal levo nogo pod gležnjem, hudo zbito pa je imel tudi glavo, tako da je verjetno, da je bil na mestu mrtve. Pokojnika so položili na mrtvaški oder v Devici Mariji v Polju.

Za Jegličev akademski dom so darovali:

Neimenovani 1000 din; Dolenc L., ravnatelj, Novo mesto, 530; dr. Peterlin Makso, javni notar, Dol. Lendava, 2000 din (mesečno po 200 dinarjev). Občina Dobrunje 1000; občina Begunje pri Cerklju 200; Hranilnica in posojilnica na Trati 200; dr. F. Klar, zdravnik, Dolnja Lendava, 100; dr. F. Stiel, univ. prof., Ljubljana 20; Hribar Ivan, medicinar, Zagreb, 10; Lavrič Ivo, medicinar, Zagreb 10; Stupica J., župnik, Kresnice, 20; dr. A. Megušar, odv., Kranj, 50; M. Ogriček, Kranj, 20.

Medija-Izlake: Torkar A., župnik, 50; Kmetijska zadruga 100; Jesenšek P. 20; Hribar J. 20; Bleiweis Fr. 20; Zajc M. 30 din.

Maribor: Dr. Alojzij Osterc 50; dr. Radšel Franjo 50; Richter Jakob, ravnatelj, 20; Hra-stelj Franjo, ravnatelj, 50; Juranovič N., kat., 50; dr. Anton Trstenjak, prof., 20; Zafosnik Gregor, prof., 25; dr. Schöndorfer Jože 20; dr. Kovaček Janko, ravnatelj, 50; dr. Mirt Jožef, kanonik, 50; Anton Karo, bog. spiritual, 50; dr. Meško Josip 50; Pankracij Poteko 20; dr. Aleksič Jakob, ravnatelj, 50; dr. Jeraj Josip, prof., 20; Firm Stefan 100; Klasinec Anton, profesor, 100; Klasinec Anton, profesor, 100; Duh Ludvik 25 dinarjev.

Dolnja Lendava: Dr. Lipnjak, zdravnik, 30; Pollak Emil, tovarnar, 50; Bartanič Geza, trgovec, 10; Gruškovnjek Davorin, 10; Nemethy Stefan, trgovec, 10; dr. E. Strasser, odv., 10; Dolnje Lendavska hranilnica 30; dr. Umnik Ivo, sodnik, 30; dr. Pikuš, odv., 10; 10 dinarjev.

Dobrova: Klopčič Josip, župnik, 50; Mozetič, kaplan, 10; Rant, učitelj, 20; Remic Fr., pos., 4; Jugovič, trgovec, 5; Sadar, ob. tajnik, 10; Clemento, šol. upravitelj, 10; Rotar, pos., 30; Dolinar, pos., 10; Dolinar, posestnik, 12; Pribil, zasebnica, 20; Kozafura, učiteljica, 10; Suhadolec J., trg., 20; Černe Fr., posestnik 20; Suhadolec Jurij 20; Rihar Apolonija 20 dinarjev.

Imena ostalih darovalcev sledijo. Vsem darovalcem se iskreno zahvaljujemo. Jegličev akademski dom bo spomenik pok. vladiki in skupen dom bodočih kat. mladine. Zato darujte v ta namen vsi zavedni Slovenci.

Ljubljana, 19. novembra

Gledališče

Drami: Nedelja, 19. nov. ob 15: »Prince-ska in pastirček«, Mladinska predstava. Znižane cene; ob 20 »Kozarec vode«, Izven. Znižane cene. Ponedeljek, 20. nov. ob 15: »Antigona«, — Torek, 21. nov., zaprt. — Sreda, 22. nov.: »Kozarec vode«, Red Sreda. — Četrtek, 23. nov.: »George Dandin, Prijudni komisar«, Premiera. Premierski abonma. — Opera: Nedelja, 19. nov. ob 15: »Pri belem konjčku«, Izven. Znižane cene; ob 20: »Trubadur«, Izven. Znižane cene. — Ponedeljek, 20. nov.: zaprt. — Torek, 21. nov.: »Figarova svatba«, Red B.

Radio Ljubljana

Nedelja, 19. nov.: 8 Jutranji pozdrav (plošče) — 8.15 Violina in kitara (gg. prof. Jeraj in St. Prek) — 9 Napovedi, poročila — 9.15 Tamburice in balalajke (plošče) — 9.45 Verski govor (g. dr. Gvido Rant) — 10 Prenske cerkvene glasbe iz mariborske stolnice — 11 Klavirski koncert (prof. A. Trost) — 11.45 Peyski zbor »Sloga« — 12.30 Poročila, objave — 13 Napovedi — 13.02 Samospevi gđ. Ljerke Trbojevič ob spremljanju klavirja (g. prof. P. Šivic), vmes igra Radijski orkester — 17 Kmet. ura: Važno in oskrba gospodarskega inventarja (g. E. Šiflar) — 17.50 Veselje na deželi (plošče) — 18 Haydn: Napevi iz oratorija »Stvarjenje«. Sodelujejo: gđ. Poljanarjeva, sopran; g. Gostiha, tenor; g. Orel, bas, in Radijski orkester. Dirigira D. M. Šijanec — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Vpliv elektrifikacije na našo industrijo in gospodarstvo sploh (inž. D. Markovina, Bgd) — 19.40 Objave — 20 Prenske vokalne in instrumentalne koncerta iz Maribora — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Veseli zvoki (Radijski orkester).

Drugi programi

Nedelja, 19. novembra: Belgrad: 20.10 Ork. in zbor — 21.50 Kavarniška godba. — Zagreb: 20 Tamburice — 21 Ork. in solisti. — Bratislava: 20 Izseljenška oddaja — 21.15 Klavir — 22 Cig. ork. Solija: 20.30 Operetna gl. — Beromünster: 19.55 Mozartova opera »Figarova svatba« — Budimpešta: 20.25 Glasbeni večer — 22.05 Plezna gl. — 23.20 Cig. ork. — Bukarešta: 19.15 Franc. gl. 17. stol. — Stockholm-Hörby: 20.45 Kalmannove skladbe — 22.30 Fryklöfve skladbe. — Trst-Milani: 17 Simf. konc. — 21 Večerni konc. — Rim-Bari: 21 Opera »Thais«. — Florenca: 20.30 Poljudni konc. — Sottens: 20.25 Vko. konc. — 20.45 Chopinove skladbe 21.30 Ork. koncert.

Prireditve in zabave

Slavni čellist Enrico Majnardi, ki je pred dvema letoma prvič z velikim uspehom koncertiral v Ljubljani, bo ponovno koncertiral v petek, dne 24. t. m. v veliki filharmonični dvorani. Majnardi je eden najveljavnejših čelistov sedanje dobe. Njegov spored, ki ga bo izvajal na petkovem koncertu, je za Ljubljano skoro popolnoma nov. Umetnika spremlja na klavirju ga. Ada Colleoni-Majnardi. Predprodaja vetopnic po običajnih koncertnih cenah od jutri dalje v knjižarni Glasbene Matice.

Františkanska prosveta: Kdor preteklo nedeljo ni imel prilike, da si ogleda in prav od srca nasmeje »Postrežku«, naj gotovo pridete danes ob 5 popoldne v františkansko dvorano. Vetopnice v predprodaji od 10 do 12 in od 3 do 5 pri dnevnih blaginjah.

Koncert Prelgovčevih pesmi priredi pevsko društvo »Ljubljanski Zvon« dne 15. decembra t. l. v Filharmoniji.

Predavanja

Šentjakobčani II prosvetni večer. F. O. Ljubljana-Sv. Jakob se bo vršil v torek, dne 21. novembra točno ob 8 zvečer v farni dvorani. Nasporu je predavanje g. prof. Janka Mlakarja ter petje. Sežite prido po vstopnicah v predprodaji v trgovini Kavčič, ki so po 2 in 1 din.

Zenski odsek Šentpeterske prosvete ima v ponedeljek, 20. t. m. ob 20 v društveni dvorani predavanje. Predaval bo gospod kapl. Jarc.

Predavanje v društvu »Pravniki«. V sredo, dne 22. t. m. ob 18 predava v dvorani štev. 79 justične palače v Ljubljani g. univ. docent dr. Stojan Bajič o temi »Delovno pravo in vojna«.

Salezijanska prosveta na Kodeljevem priredi jutri, 20. t. m. ob 20 v gledališki dvorani Salezijanskega mladinskega doma zanimivo predavanje o »Dolomiti«. Predaval bo znani alpinist profesor g. Janko Mlakar. Pridite v obilnem številu k predavanju.

Rezervni podoficirji! V ponedeljek, dne 20. novembra bo ob 20. uri v salonu gostilne »Derenda« (prej »Usenik«) Borštnikov trg št. 2, predavanje o sodobnosti današnjega podoficirja. Na predavanje se pozivajo vsi rezervni podoficirji. Za člane obvezno.

Prosvetno društvo v Zelini jami ima v ponedeljek, dne 20. nov. ob 8 zvečer v Zavetišču v Zelini jami predavanje o izseljenčih. Predava gospod gen. vikar Zakrajšek V. iz Skopja. Skioptične slike.

Sestanki

Fantovski odsek Ljubljana-Sv. Jakob ima svoj redni fantovski sestanek v ponedeljek zvečer ob 8 v novi farni dvorani.

»Sedeževa družina« vladno vabi svoje člane in prijatelje na društveni sestanek, ki bo v četrtek, dne 23. t. m. ob 8 zvečer v društvenih prostorih na Aleksandrovi c. 10 (čez dvorišče). Na program je zanimivo predavanje o Slovencih v Ameriki. Predaval bo g. pater Zakrajšek.

Šmarogorako okrožje priredi jutri v ponedeljek ob 20. uri v dvorani prosvetnega doma v St. Vidu okrogni fantovski sestanek. Govoril bo g. inž. Sodja. Fantje udeležite se polnoštevno sestanka in pripeljite svoje prijatelje. Predsednik.

Kino

Kino Viš predvaja danes ob pol 9 zvečer velenim kraane vsebine »Ljudje brez milosti«. Dodatki običajni.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: v nedeljo: dr. Kmet, Tyrševa cesta 43; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4 in mr. Ustar, Selenburgova ul. 7; v ponedeljek: mr. Bakarič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva c. 20 in mr. Murmayer, Sv. Petra c. 78.

Poizvedovanja

Zgubila sem ročno torbico z večjo vsoto denarja ter zlatino, kolesarsko knjižico ter ključem od Tavčarjeve ulice čez Tyrševu cesto do Gosposvetske ceste. Posten najditelj naj odda v upravi »Slovenca« proti nagradi.

Kaj pravite?

Pri nas je sedaj takole urejeno: Za učence srednjih šol velja odredba, da ne smejo zahajati v kino, tudi drugih prireditel ne smejo obiskovati brez dovoljenja. Za ljudsko šolo pa take odredbe nimamo. Otroci ljudskih šol lahko hodijo v kino, kadar hočejo, in lahko obiskujejo vse predstave. Kaj pravite, ali ni v tem velika nedolodnost? Včeraj ste poročali v »Slovenca«, kako Spanci varujejo svojo mladino pred kvarnim vplivom slabih filmov. Spanci hočejo imeti zdravo, pošleno in nraavno mladino. Ali mar nam take mladine ni treba? Ali je res vseeno, kakšen bo naš bodoči rod?

LJUBLJANA

Sodobno preurejena prodajalna

Ljubljana, 18. novembra.

V zadnjih letih so trgovine v Ljubljani doživle lep razvoj in so lastniki marsikje precej žrtvovali, da so preuredili svoje prodajalne tako, kot zahteva to sodoben okus in pričakuje občinstvo. S prav posebno vestnostjo se je te naloge lotila **Jugoslovanska knjigarna**, ki je letos temeljito preuredila svoje prodajne prostore Pred škofijo. Že nad 30 let je nekdanja prodajalna knjigarne imela isto notranjost, ki

jajo posebno pozornost zaradi okrasja, pokromanih žebeljev, ki so v obliki geometričnega ornamenta zabiti vanje. Lično je bila izdelana tudi blagajna, ki se je preselila na drugo stran vhodnih vrat. Na obeh skrajnih koncih dvorane stoje še po dve mizi, na katerih so razgrnjene najnovejše izdaje domačega in tujega knjižnega trga in tako na ogled kupcu. Lično je rešeno vprašanje pozitivne zgornjega dela stene, kjer so okna. Vseskozi je ta del stene za-

Pogled po novo preurejeni prodajalni Jugoslovanske knjigarne

v resnici ni bila učinkovita. Velika dvorana v pritličju je bila vsa zastavljena z velikanskimi omarami, tako da je ostal v sredi le skromen prodajni prostor, kjer so se morali kupci gnebiti pred edino prodajno mizo. Knjigarna je velikopotezno načela preureditev, ki je bila izvršena po načrtu g. Vlada Gajška. Velika dvorana je bila izpraznjena in ob dolgi steni so bile postavljene do stropa segajoče police, ki se nadaljujejo nekoliko nižje tudi ob stranskih stenah in ob zidu, kjer so izložena okna. Velikanske so množine knjig, ki jih vse te police morajo sprejeti, vendar je radi odstranitve dvojnih knjižnih omar, ki so bile prej v prodajalni, moral velik del zaloge knjig dobiti prostor v skladiščih za prodajalno.

Prodajalna sama pa je s tem postala prostorna dvorana, v kateri nekako v sredi loči kupce od prodajalcev troje izredno lično izdelanih prodajalnih miz. Masivne noge miz vzbu-

gnjen s prozorno zaveso, ki ne zadržuje svetlobe, hkrati zakriva zid med okni. Na stropu je bila lično urejena električna razsvetljava in veliko število enakomerno razporejenih močnih žarnic daje prodajalni enakomerno svetlobo in občutek toplote. Vsa dolga stena nasproti vhodu je vsa pokrita s knjižnimi policami, ki so na nekaj mestih predrele le zaradi prehoda do skladišč v ozadju. Ti prehodi bodo še opremljeni s steklenimi vrati, ki jih bodo poživljali pokromani kovinski deli in palice. Tudi peči sta postavljene v isto črto kakor stena knjižnic polic, tako da niti najmanj ne motita celotnega vtisa. Vsa številna obrtniška dela so izvršile domače tvrdke, tako mizarska dela tvrdka Ivan Praznik, instalacijska dela Poljak Tone, kovinska dela pasar Ivan Kregar, zidarska dela stavbenik Miroslav Zupan, parkatarska dela Anton Bokal, slikarska dela pa Ivan Letnar, vsi v Ljubljani.

Lep primer socialnega dela

Na L. drž. realni gimnaziji v Ljubljani pripravljajo študentje, organizirani v Pomladskih Jadranskih stražah in Rdečega križa, lepo in posnemajno vredno socialno akcijo, s katero hočejo pomagati svojim revnejšim in podporo potrebnim sošolcem. V ta namen bodo priredili v nedeljo, 3. decembra, ob 17 v šolski telodavnici »Miklavževanje«, na sporedu so komični prizori, nekaj pesmi, violina itd, nato pa nastop Miklavža, ki bo ob tej priliki obdaril revne učence našega zavoda, pa tudi vse one, za katere bodo darila naročili njihovi starši. Te dni so začeli idealni pomladkarji marljivo zbirati vsakovrsne darove; obračajo se na vse premožnejše sloje in zlasti na ljubljanske trgovine, ki so znane po svoji darežljivosti, da jim pomagajo izvesti to plemenito namisel. Obenem vabijo vse starše in prijatelje mladine, da se udeležijo »Miklavževanja« in tudi za svoje sinove in hčere naroče darila pri sv. Miklavžu za ta dan. S tem bodo uspešno podprli to dobrodelno akcijo in dali mladini lepih pobud za nadaljnje delo. Prav je, da se mladina že zgodaj zave socialnih dolžnosti, zato naj ne bo nikogar, ki bi preslišal plemeniti klic naše mladine! Za vsak dar bomo hvaležni!

A-ZET A-ZET A-ZET

Neštevilno avtomobilistov, šoferjev, motociklistov si je že zagotovilo nabavo **A-ZET** kompasa. Ne odlašajte tudi Vi. Goriva primanjkuje, pa je kompas v sili dober svetovalec!

1 Občni zbor podružnice Slomškove družbe Ljubljana-mesto bo dne 21. t. m. ob 20 v prostorih I. deske ljudske šole na Ledini. Člane in članice vabimo k obilni udeležbi.

1 Opozarjamo na izseljensko akademijo, katero priredi mladina ljubljanskih šol ob proslavi izseljenske nedelje 3. decembra 1939 pod okriljem Rafaelove družbe.

1 Vodstvo po razstavi likovnih umetnic v Japokipčevem paviljonu bo imel danes ob 11 dopoldne prof. Stane Kregar, slikar. Vabimo občinstvo, da se razgledanja slik slovenskih hrvatskih in srbskih umetnic udeležijo v največjem številu.

1 O Slovincih na jugu je predaval na Prosvetnem večeru vikar iz Skoplja g. V. Zakrajšek. Predavatelj je orisal razmere v ogromni škofiji, v kateri je s svetniško požrtvovalnostjo deloval pokojni škof dr. Gnidovec in skušal ohraniti po ogromnem ozemlju raztresene Slovence zveste Bogu in narodu. Predavanje je bilo izredno zanimivo in poučno.

1 Danes zvečer koncert salonskega orkestra v restavraciji grand hotela »Union«. Priporoča se Matija Karba.

1 Stolne prosvete redni občni zbor bo danes zvečer ob pol 8 v mali sobi Rokodelskega doma v Komenskega ulici. Člani vljudno vabljeni.

1 Rokodelski dom. Drevi ob pol 8 bo v dvorani Rokodelskega doma, Komenskega ulica 12 »Zabavni večer«, katerega priredi Fantovski od-

Monumentalno filmsko delo po znamenitem knjižnem delu Noblovega laureata R. KIPLINGA

Tempo, dinamika, napetost v prizorih v katerih vidimo ogorčene borbe Angležev zoper upornike fanatične pristaše raznih mišičnih verskih sekt. Nad 12.000 sodelujočih, nad 2.000.000 produkcijskih stroškov samo za ta film

Gunga Din

Indija gor!

Carry Grant, Victor Mc. Lagien, Douglas Fairbanks
Predstave ob 10:30 dop.
(po znižanih cenah) ter
ob 14:45, 17, 19 in 21:15
KINO UNION
Tel. 22-21

Časnikarski koncert

bo tudi letos 1. decembra
v veliki dvorani na Taboru

Opozarjamo na to prireditev radi
njene pestrega, umetniškega
sporeda in njene socialne svrhe.

St. Vid nad Ljubljano

Vedno se smeji

Perharičeva mama, vsakogar spravi v dobro voljo, zdaj se ji bo pa še Abraham nasmajal, ki ga bo srečala v torek. Golezela Marička (pisala se je Jeretina) se je rodila 21. nov. 1889. v Vrhovljah pod Brdom. Na Katoliškem shodu 1913 jo je spoznal Perharič Janez, po domače Minež iz Spodnje Šiške. Pred dobrimi 25 leti sta se

vzela in zdaj imata hčerko in štiri sinove, ki svoje matere ne poznajo drugačne kakor le smehljajočo se; in to tudi sedaj, ko jo že dve leti boli desna noga. Za 50-letnico rojstva ji voščimo, da z vednim smehljajem dočaka še dosti obletnic, ki naj ji bodo vse v taki dobri volji, s katero ogreva vso njeno okolico. Bog naj jo živi!

Prihodnjo nedeljo, dne 26. novembra nastopijo člani dramskega oddelka Blaž Potočnikove čitalnice. Igrali bodo učinkovito dramo tridejanske »Kadar se utrga oblak«. Priidite vsi prijatelji gledališke umetnosti! Pričetek točno ob pol osmih.

Kamnik

Zvesta naročnica našega lista Preglova mama iz Kamnika praznuje danes v krogu svojih otrok in vnukov 70-letnico svojega rojstva. Jubilejka je bila skrbna mati devetih otrok, od katerih jih živi še sedem. Pred šestimi leti jo je zapustil dobri mož Franc, vlakovodja v pok. Tudi letos ji ni prizanesla usoda, umrl je je najstarejši sin, obratovodja tovarne vijakov splošne stavbene družbe v Mariboru. Kljub sedmim križem je še vedno izredno čila, vedno zdrava in dobre volje. Pri ljubljani in splošno spoštovani mami čestitamo k njenemu jubileju in ji želimo preživeti še mnogo zdravih in zadovoljnih let v krogu svojih otrok.

Naši Kamničani kaj radi napravijo izlete na Goriško, zlasti na Sveto Goro in na bojišča. O lepotah Goriške in o spominih na bojišča bo predaval g. dr. Zvonkelj Dominik na prosvetnem večeru v četrtek 23. novembra ob 8 zvečer v Kamniškem domu.

Komenda

Prvič v Komendi zvočni kino. Prosvetno društvo v Komendi bo priredilo v soboto, dne 25. novembra 1939 ob 8. zvečer in v nedeljo, 26. nov., ob 3. popoldne in ob 6. zvečer filmsko predstavo »Mala princeska«, kjer igra glavno vlogo mala Simi, Trandl Stark. Film bo zelo lep, zato naj nihče ne zamudi prilike, da si to res krasno delo ogleda. Cene običajne. »Mala princeska« vas vabi.

Homec pri Kamniku

Fantovski odsek in dekliški krožek priredita v nedeljo, 26. novembra 1939 svojo 11. letovalno akademijo, ki obsega 16 lepih točk. Začetek točno ob pol 4. Ker je čisti dobiček namenjen nabavi novega telodavnega orodja, zato vsi prijatelji mladine vljudno vabljeni!

log živil in drugih potrebščin, katerim sedaj cene tako sumljivo hitro naraščajo. Govorijo, da so našli ponekod vprav velikanske količine raznega blaga in da so hkrati preiskovalni organi ugotovili, da je to blago bilo dobavljeno še pred izbruhom evropske vojne. Za vse nabavke iz tistega časa pa dobro vemo, da jih je bilo treba plačati po starih cenah. Če so torej nekateri trgovci sedaj povišali cene, so to storili samo zato, ker so si ljudje začeli nepremišljeno nabavljati večje količine živil in drugih potrebščin, kar so po izbruhu vojne trgovci smatrali za najlepšo konjunkturo. Hoteli smo se točno informirati, kaj je resnice na teh govoricah in smo vprašali pristojna oblastva, ki pa na žalost o vsem tem molče in nočejo dati nikakršne izjave. Mnenja smo pa, da občinstvo od takih preiskav ne bo imelo mnogo koristi, čeprav bodo morda tistim, katerim se bo dokazalo, da so hoteli navijati cene in tako hitro obogateti, sodišče odmerilo kazen po zakonu. — Globe, ki jih bodo plačali taki, so namreč stokrat zaslužili s prodajo blaga, katerega so neupravičeno podražili. Neprimerno bolj umestno bi bilo, da bi uredba določala kot kazen zaplenbo vsega blaga, za katerega se da ugotoviti, da so mu bile cene neupravičeno povišane.

1 Razburljiv dogodek na krompirjevem trgu. Sobotni krompirjev trg je bil dokaz živahen, čeprav mu je delalo veliko konkurenco zelje, ki so ga okoliški kmetje navozili res velike množine v Ljubljano. Voz krompirja je pripeljal na trg tudi neki kmet iz Zalne pri Višnji gori. Ker je imel še druge opravke po mestu in je bilo še zgodaj je hotel počakati, da bo cena krompirja še kaj poskočila. Po je prepustil konja, zapraviljivec in krompir v varstvo najbrž nekomu iz družbe, ki pogosto pohajkuje po Sv. Petra nasipu in se včasih tudi krepko zaliva s spiritom. Varuh konja, voza in krompirja je malo počakal, dokler ni kmet zares izginil z vidika, potem pa je sedel na voz in »hihote« pognal konja ter odpeljal proti Marijine-mu trgu in naprej. Ko je kmet prišel nazaj na trg, je seveda debelo pogledal in takoj vedel, pri čem je. Htel je na policijo in naznanil, kaj se je zgodilo. Ko je primahal spet nazaj na krompirjev trg, je skoraj poskočil od veselja, ko je zagledal spet konja, voz in krompir, ob njem pa celo kupca. Zadeva se je hitro pojasnila. Varuh je v resnici hotel prodati krompir na svoj račun in ga peljal nekemu kupcu, kateremu pa se je stvar zdela sumljiva in zato ni sklenil kupčije. Zaradi tega je varuh, da bi obdržal videz poštenjaka, odpeljal krompir nazaj na trg, kupec pa je šel z njim in zbijal ceno. Ko je seveda uzmovič zagledal kmeta, je izginil kakor kača. Kmetu pa so tudi hitro prešle vse maščevalne misli, ko je videl, da ni oškodovan.

Dr. Franc Debevec

specijalist za pljučne bolezni

se je preselil na Tyrševo c. 5/II.

(Slavija)

Ordinira od 11.—12. in od 2.—3. ure

1 Številne tatvine koles. V zadnjih lepih dnevih so kolesarji spet sedli na kolesa in je kolesarski promet postal dokaj živahen. Se lepši promet pa so imeli kolesarski tatovi, ki so samo po dosedanjih prijavah na policiji v zadnjih treh dneh pokradli devet moških in ženskih koles v skupni vrednosti nad 7000 din.

Mekinj

Danes ob polštirih pop. vprižori Prosvetno društvo v Mekinjah Fr. Klinerja tridejanski »Plavž«. Ta igra najnovejšega postanka nam v napetih prizorih slika ljubezen do rodne zemlje, katero domačini s srčno ljubeznijo branijo pred pohlepni tujcem. Ker so glavne vloge v rokah najbolj izvežbanih domačih igralcev, ni dvoma, da bo igra dosegla popoln uspeh. Zato bližnji in daljni vljudno vabljeni!

Ešbin Boj:

Narodna obrambna akcija - narodni dinar

Živimo v času, ko je treba pokazati ožje sodelovanje in soživelje vseh slojev in stanov v narodu z narodnim občestvom, stremočim po ohranitvi in obrambi. Narodno osveščen, kulturno zrel in vzgojen narod mora imeti stalno prestehte vse svoje ude in vedeti, kdaj je treba zaradi narodne skupnosti, narodnega zdravja in obrambe priskočiti na pomoč temu ali onemu, slično kot skrbi družina za svoje ude. Če smo res živ narod, bomo takoj zastavili proti raznim nevarnostim, za naš narodni organizem vse svoj odpor, kakor se zgahe družina, če je v nevarnosti en sam, četudi najmlajši, najslabotnejši njen ud, kakor se zgahe in trpi vse naše telo, če je prizadet še tako neznamen njegov del. Narod, majhen kakor naš, se lahko tako gospodarsko uredi in dvigne, da ne bo v njem toliko revnih in brezposelnih ljudi. Res bi ne smel pri nas nihče stradati ali prezebiti. Zlasti pa ne sme trpeti škoda naša mladina, posebej pa še ne naš obmejni človek in naša obmejna mladina!

Zaradi zaupanja in izdatnosti je potrebno, da je taka medsebojna pomoč organizirana. Zasebne potrebe in podpore zaradi tega sicer ne bodo povsem izostale, a danes je treba velikih podpor, izdatne pomoči. Nujna je širokopotezna podpora akcija, ki se je mora udeležiti vse narod, vsake posamezne njegove. Številne podporne organizacije in samopomoči pričajo o veliki socialni moči organizirane skupnosti.

Pri nas je bilo vse do sedaj posebno slabo poskrbljeno za naše obrabne pokrajine in ljudi, za katere bi se morali bolj brigati, da jih pritegnemo k naši narodni skupnosti. Saj bi morali predvsem iz teh obmejnih naših ljudi napraviti zavedne in trdne narodnjake in državljane, da, pravečto živo trdnjavo naše narodne skupnosti. Zato je uvaževanja in vse podpore vredna misel naše narodnoobrambne organizacije, Slovenske Straže, da organizira nabiralni dan v večjem obsegu po vsej Sloveniji danes dne 19. novembra, namenjen za božično obdaritev najpotrebnejše mladine ob naši severni meji.

V današnjem času in ob izkušnjah, ki jih posredno ali neposredno doživljamo, je odveč pojasnjevati in

razlagati potrebo po taki pomoči. Odveč je velikokaj govoriti o stvarih, ki nas vse teže in se tako živo tičejo nas vseh. Kdor vidi in sliši, bo spoznal in storil svojo dolžnost. Mnogokje okoli nas delajo to že po drebah oblasti, kar je pri nas še prepuščeno zasebni dejavnosti. V Jugoslaviji nam je še dano, da nadoknadimo vsaj malo, kar smo zanemarili, da se tako zavarujemo tam, kjer bi nam naša narodna vest, ki jo moramo danes pač v sebi obuditi, mogla kdaj kaj očitati.

Vsakdo naj torej brez pomisleka prispeva svoj dinar k tej podpori akciji Slovenske Straže. Narodno-obrambna organizacija, katere živi člani bi morali biti danes vsi Slovenci, kliče vsakogar, da stori to svojo narodno dolžnost. Kdor more, naj da, kolikor more! Če bi vsakdo prispeval le en dinar, bi si z nabrano vsoto lahko pomagali. Ta prispevek, četudi skromen dinar, bo dokaz in živa priča naše narodne zavesti, ki nam jo je danes tako zelo treba, bo narodno dejanje, ki bo oživilo naš narodni čut.

Bodimo res kot velika, živa, ljubeča se družina v teh dneh, ko jo težke izkušnje in položaj še bolj združujejo in se tesneje vežejo med seboj. Naj bo naša narodna zapoved skupno dobro in temu naj se nihče ne odtegne! Spomnimo se vsi sedaj, ko živimo še v blagostanju, ki ga vojakujoči se narodi več nimajo, na nujne socialne potrebe naših obmejnih pokrajin, ki postajajo za nas vse nevarne tudi v narodnoobrambenem oziru! Le tako bomo pokazali, da smo zrel narod, če bomo dvignili svoj glas in nudili svojo pomoč vedno, kadar bomo začutili resno kakšno nevarnost za naše živo narodno telo. Tedaj nas bodo bolj cenili in uvaževali tudi drugi. Danes so že taki časi, da si mora najprej vsakdo sam pomagati in slabo bi bilo v tem času, ko vse tekmuje, kako bi bolj naglasilo svoje življenjske narodne pravice, svoj življenjski prostor, če bi mi to z naše strani zanemarjali in se vdajali pritisku odkoderkoli.

Ceprev vem, da mi tu vsakdo potrjuje, pa je vendarle treba, da postane to tudi enotna močna volja vsega našega naroda, živa misel in priroden čut ter odkrito hojenje slednjega izmed nas. Zaradi nas samih, naše sreče in narodnega zdravja je nujno, da ostane zdrav in v blagostanju vsak ud naše narodne skupnosti. V tem se narodno in socialno vprašanje, ki danes toliko pretresa svet, stinja in zlagata. Prilika je, da se izkaže naša narodna zavednost, naše domoljublje. Udeležimo se vsi velike narodne nabiralne akcije Slovenske Straže in darujmo za pomoč najpotrebnejšim izmed nas, da se naša narodna skupnost tako utrdi in okrepi, da bo mogla kljubovati vsem viharjem sodobnosti! Trdna meja — varna domovina!

MARIBOR

Prenovitev notranjščine v stolnici

Malo kamneje, ko so začeli popravljati zunanjo notranjost stolnice, so postavili visoke, do etropa glavne ladje segajoče odre tudi v notranjosti cerkve ter so se pričela velikopotezna prenovitvena dela, ki trajajo še sedaj, vendar se v prvi etapi, ki predstavlja prenovitev in preslikanje stropa in sten, že bližajo zaključku. Sedaj, po dolgotrajnih strokovnih preiskavah se vidi, kaj vse bo treba v notranjščini avtorizirati popraviti in obnoviti, da bo kot lavantinska stolnica dostojna reprezentirala svoje visoko mesto.

Dela, ki so v notranjosti stolnice cerkve potrebna oziroma, ki se nameravajo izvršiti, se delijo v 4 skupine in sicer: 1. dela, ki so neobhodno potrebna iz varnostnih razlogov, 2. prezidave in tozadavna pripravljajla dela, ki se naj izvrše, ker so umesne in v korist cerkvenega posloja, 3. restavracija oltarjev in 4. prezidave, ki niso nujno potrebne ter se zaradi tega z ozirom na današnje neugodne razmere lahko odložijo na poznejše čase.

Pod prvo točko spadajo v glavnem popravila kamnitih evodnih reber v presbiteriju in v stranskih ladjah. V presbiteriju so bili ob priliki zadnjega večjega popravila pred skoraj sto leti, namoščeni posamezni manjkajoči kosi profiliranih kamnitih reber z atrapami iz lesa, ki so bile primerno prebarvane ter so, iz globine navzgor gledane, res vzbujale videz, da so iz kamna. Danje je bilo treba zakrpati z umetnim kamnom okrujena kamenita evodna rebra v presbiteriju, vsa ostala rebra pa oklesati in očistiti do zdravega jedra. Prav tako je bilo treba zakrpati okrušena rebra v glavnih in stranskih ladjah zakrpati okrušene robove slavoloka ter na novo pritrditi omanjena svodna rebra, ki so predstavljala precejšnje nevarnost, ker bi lahko odpadla ter se zrušila na tla.

m Občni zbor duhovniške III. redne skupščine za lavantinsko škofijo. V četrtek, 23. t. m. bo ob 10 v frančiškanskem samostanu zbor duh. III. red. skup. Na dnevnem redu bo tudi predavanje p. dr. Brena. Vabljeni duhovniki člani in nečlani.

m Pa si res lahko vse dovolijo! Pred kratkim smo poročali o nekem tujem znaku, ki ga je izdelal nameščeneec neke tukajšnje tovarne svile. Policija je šablono sicer zaplenila, toda dotični nameščeneec je ostal lepo na svojem mestu, čeprav je vodstvo tovarne zatrjevalo, da je bil znak narejen brez vednosti istega. Stvar pa le ni zapala. Izdelovalec znaka je še naprej v svoji dobri službi, človek, ki ga je po svoji državljanjski in narodni dolžnosti naznanil oblasti, pa je bil po spretno pretvezo odpuščen iz službe, čeprav je strokovnjak! Kaj si res lahko vse dovolijo?...

m Nalezljive bolezni so v Mariboru sedaj močno razširjene. Med otroci se zelo širi škrlatinka ter je že veliko malih bolnikov v izolirni tukajšnje bolnišnice. Med odraslimi pa postaja hripa pravo strašilo, saj ni skoraj več družine, da ne bi imela obolelih članov.

m Smrtna kosa. V bolnišnici je umrl v starosti 48 let zasebnik Josip Hohl. — V Praprotnikovi ulici 22 je ugrabila smrt 80-letno vdovo po škalskem mojstru Ano Steček. Naj počiva v miru!

m Poročila sta se v Limbužan mariborski sportnik, zobotehnik Henrik Lautner in gđ. Nada Mirkovič, hčerka veletrgovca iz Učice v Srbiji. — Mlademu paru čestitamo!

m Tujsko-prometno in elepševalno društvo v Mariboru ima v torek ob 19.30 svoj redni letni obč. zbor v restavracijskih prostorih hotela Orel.

m FZ Maribor II. Zaradi koncerta pevskega društva »Maribor« jutri sestanek odpade.

m Zdravniško dežurno službo za nujno pomoč članom OUZD in njihovim svojem ima danes dr. Zirnast, Kralja Petra trg 3-1.

m Katehetski sestanek bo jutri ob 15 v katehetski sobi Dijaškega semenišča. Predava katehet Poteko. Vljudno vabljeni!

m Krznarstvo P. Semko. Tyrševa ulica 7. Vam nudi ceneno kožuhovino in krznarske izdelke.

m Smrten harakiri. V Selcih pri Sv. Rupertu v Slovenskih goricah je izvršil 47-letni zidar in posestnik Franc Zorec na strahovit način samomor. Zorec, ki je bil hud alkoholik ter se je zaradi tega z ženo neprestano prepiral, se je zaklenil v svoje stanovanje, vzel britev ter si na postelji ležeč prerezal trebuh. Zadal si je 15 cm dolgo in zelo globoko rano. Ko ga je njegova žena klicala ter ni dobila odziva, je odšla po sosedo. Skozi okno so videli Zorca sključenega na postelji. S silo so odprli vrata ter ga našli nezavestnega s prerezanim trebuhom. Poklican je bil zdravnik, ki je nesrečnega z injekcijami spravil samo toliko k zavesti, da je pred orožniki izjavil, da je dejanje izvršil popolnoma sam, nato pa je umrl.

V proslavo 21 letnice kraljevine Jugoslavije

priredijo mariborski Fantovski odseki in Dekliški krožki

svučano

telovadno akademijo

v četrtek, dne 30. novembra ob 8 zv. v Narodnem gledališču

m Napadalec mu je prerezal žile. Včeraj zjutraj so pripeljali reševalci v mariborsko bolnišnico iz Slivnice 29-letnega pismonoša Alojza Martiča iz Orehove vasi. Martiča so našli ljudje v mlaki krvi na cesti še jedva živega. Pripoveduje, da ga je v temi zjutraj, ko je šel v Slivnico v službo, napadel na cesti neznanec ter mu prerezal roko in ranil žilo, da bi bil skoraj izkrcavil.

m Štiri kolese — v enem samem dnevu so si v petek privoščili drzni kolestarski tatovi. Iz veže neke gostilne na Betnavski cesti je izginilo 500 din vredno kolo železničarju Jožetu Kropcu; v Kettejevi ulici 1 je odpeljal tat kolo delavca Ivana Šenka, vredno 1200 din; iz drvarnice v Stolni ulici 10 je bilo ukraden 600 din vredno kolo Karla Šveigerja; poveljniku pogranične žete-

Pod točko 2. spadajo sledeča dela: Obnovitev prvotnih lokov nad glavno in obema stranskima ladjama, nove stopnice na prižnico in nova vrata, zazidava in preureditev nekaterih oken ter naprava nekaterih novih oken in prebitje že svojočasno zazidanega okna v glavni cerkveni ladiji.

Pod točko 3. spada restavracija glavnega in šestih stranskih oltarjev s kamnoseškimi, mizarško-rezbarskimi in pozlatareškimi deli, restavracija prižnice in predelava v prvotnem baročnem stilu in odstranitev vsega poznejšega pseudogotškega dekorja, restavracija raznih kipov, reliefov na kornih klopah, svečnikov, korarskih klopi ter krestnega kamna.

V zadnjo skupino del pa bi spadala prezidava in razširitev kora na ta način, da se odstrani sedanje korno stopnišče ter se napravi nove stopnice z vzhodom skozi glavni etop, kor sam pa se razširi za 0,7 m v glavno ladijo. Kot pa že rečeno ta dela niso nujno potrebna ter se zaradi tega odlože na poznejše čase.

Kaj pa stroški? Po mestu so neodgovorni ljudje večinoma iz prozornega namena včasih širili fantastične vesti v višini stroškov. V resnici pa so ti z ozirom na obseg in pomen del prav majhni. Cerkevno-konkurenčni odbor nosi stroške samo za dela, navedena pod prvima dvema točkama v iznosu 76.905 din, pri tem pa je všteti tudi račun za postavitev odra v cerkvi, ki sam znaša 33.000 din. Stroške za obnovitev oltarjev in drugih pod točko 3. navedenih del pa bo nosila župnija. Ker nima lastnih sredstev se bo obrnila na plemenita dobra erca mariborskih vernikov, da s svojo pomočjo pomagajo dvigniti lepoto in čast hiše božje. Stroške za preiskanje in za slikarska dela v notranjščini je prevzelo lavantinsko knezoškolištvo.

kapetanu Kuzmanoviču pa je odpeljal tat skoraj čisto novo kolo iz kleti njegovega stanovanja na Tezmem.

m Vlomilce na dela. V pralnico nedograjeno hišo št. 51 je vdrl nepoznan vlomilec ter je odnesel 600 din vreden bakren kotel, last zidarkega mojstra Požavka, in razno mizarско orodje. Povzročil je okoli 1000 din škode.

Gledališče

Nedelja, 19. nov. ob 15: »Navihankac. Ob 20: »Neopravičena ura«
Ponedeljek, 20. nov.: Zaprt.
Torek, 21. nov. ob 20: »Hlinavci. Red A.

Celjske novice

e Duhovniški sestanek, ki je bil dne 16. t. m. preložen zaradi obnega zbora mariborske Prosvetne zveze, se bo vršil dne 23. novembra. Začetek ob 10. uri v dvorani Ljudske posojilnice. Vljudno vabimo vse gđ. duhovnike lavantinske škofije, ki se niso mogli udeležiti tečaja v Mariboru, da se udeležijo tega tečaja. Program tečaja je isti in se sedaj ne bodo pošiljala ponovna vabila.

c Danes v mestno gledališče. Velike sestre sv. Klare priredijo danes ob 4 popoldne v celjskem mestnem gledališču prof. Janka Mlakarja igro »Roksana«. Velike Klare so s svojim nastopom v Ljubljani in v Mariboru uspele, zato upamo, da bo njihovo današnje gostovanje v Celju privabilo v gledališče tudi Celjane in okoličane, da bodo napolnili gledališče do zadnjega prostora.

c Dijaška zveza v Celju ustanovljena. Na drž. realni in klasični gimnaziji v Celju je ustanovljena Dijaška zveza, ki bo združevala dijaški Fantovski in Dekliški krožek in Marijino kongregacijo v enotno društvo. Vodstvo šole je poverilo nadzorstvo te organizacije prof. Bračku, dijak pa so si izvolili svoj odbor. Včeraj v soboto je bil

3 motorna kolesa, par volov, radio aparat, 2 šivalna stroja, harmoniko, elektromotor, kuhinjsko opravo, prašička itd., itd. — lahko dobite v nedeljo, dne 26. novembra 1939 pri veliki efektivni loteriji Zadruga Slomškov dom v Petrovčah. — Srečke samo po 5 din. — Petrovčani pripravljajo za nedeljo popoldne veliko vrtno prireditev.

prvi sestanek te Zveze. Začetno besedo je imel prof. Bračko, udeležili pa so se sestanka tudi številni profesorji in učitelji. Društveno dvorana je bila nabito polna. Dijaški zvezi se bodo pridružili tudi učenci in učenke drugih celjskih šol tako, da bo zajelo društvo vso našo mladino, da bo začela z novim elanom izvrševati svoje poslanstvo. Ze lani je prišla od banske uprave okrožnica, da je dijakom dovoljeno tudi sodelovanje pri FO, a ta okrožnica se ni prečitala po šolah.

c Skupna vaja Celjskega zvona bo jutri v ponedeljek v Domu.

c Veseloirga »Neopravičena ura« na celjskem odru. V sredo, 22. nov. bo uprizorilo narodno gledališče iz Maribora veseloirgo v šestih slikah »Neopravičena ura«. Predstava je za abonma, neabonentni dobe vstopnice v Slomškovi tiskovni zadrugi.

c Izredni občni zbor Zveze združenih delavcev bo v torek, 21. nov. ob 6 zvečer v prostorih Delavske zbornice v Celju.

c Draginja in povijanje plač delavcem in nameščencem. Celje je že od nekdaj slovelo kot najdražje mesto v državi. Uradništvo s svojimi skromnimi plačami v današnjem času res ne more več dostojno živeti. Draginja raste, cene najnavadnejših življenjskih potrebščin rastejo, a plače so ostale nespremenjene in že davno ne odgovarjajo najpotrebnejšemu eksistenčnemu minimumu. V niš manj težkem gnotnem položaju so se znašli tisoči delavcev in nameščencev. Tekstilna tov. Weinberger v Celju je zvišala plače delavcem in tudi nameščencem za 10%. Pri trvdki Bergman je zaradi pomanjkanja predvaja reducirano delo. Delavci delajo le 24 ur tedensko. Tovarnar bi moral odpuštili nekaj delavcev, pa je na posredovanje delavskih zaupnikov obdržal vse, delo pa reducirati na 24 ur tedensko za posameznega delavca. Pri zadnjem izplačilu so dajali delavcem odškodnino kot povšek mezde in sicer povprečno 10%. Rednega povška 10% trvdka še ni dala ne delavcem in ne nameščencem. To se bo baje zgodilo, ko bo to sporočil lastnik g. Bergman, ki se mudi na Češkem. Trvdka Kudiš Leo je povišala plače delavcem po obstoječi kolektivni pogodbi in znaša

Ptuj

Pomagajte Dijaški kuhinji v Ptuj! Zaradi velikega števila podpirancev in znižanih podpor oblasti se obrača odbor Dijaške kuhinje na vse prijatelje našega dištva, da bodisi v-naturalijah, bodisi v gotovini prispejajo ustanovi na pomoč, da ne bo sredi zime zaspala. Zato ne odklanjajte nabiralca, ki bo prihodnje dni potkal na vaša vrata!

Danes popoldne vse odbornice Dekliških krožkov v ptujskem okrožju na redni občni zbor, ki bo v društveni dvorani minoritskega samostana z običajnim dnevnim redom.

Pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju vprizori tamkajšnje Prosvetno društvo danes popoldne ob 3 smeha polno burko »Trije tički«, v zvezi s predavanjem o zgodovini domače župnije.

Obiskuje knjižnico Prosvetnega društva, ki je odprta vsako soboto popoldne in vsako nedeljo predpopoldne. Nove knjige in novi seznam! Knjižnica je v minoritskem samostanu, dohod s trga.

Royal-kino Ptuj. Danes zadnjikrat film o razpadu Avstro-Ogrske monarhije »Hotel Sacher«. Mariborčanka Elfie Mayerhoferjeva nastopa v tem filmu kot baronica in poje pesem v našem jeziku! Ne zamudite! (Sybille Schmitz — Willy Birgel.)

Zalosten konec martinovanja. Na Martinovo nedeljo, dne 12. t. m. je popivala večja družba v neki gostilni v Zlatotilcu na Dravskem polju. V gostilni je pomagal kot natakar 44 letni Celan Rudolf, posestnik iz Zlatotilca, brat gostilničarja. Med gosti je nastal okrog 23 preprij, v katerem je po tignil posestniški sin Zupančič Franc iz Slovenje vasi iz žepa velik nož in začel z njim kriliti okoli sebe. Rudolf Celan je pristopil k njemu, hotel ga pomiriti, kar pa mu ni uspelo. Ko se je nato obrnil in hotel oditi, je skočil za njim Zupančič in ga zabodel z nožem v levo stran vratu, v smeri proti srcu, do katerega je manjkalo samo par milimetrov. Celan je imel še toliko moči, da je pograbil Zupančiča in ga zvelkel iz gostilne na cesto, kjer pa ga je zopet z istim nožem zabodel v mišico leve roke s tako silo, da mu je z zamahom prebodel in zlomil nadlaktko kost. Celan je valed velike izgube krvi padel v nezavest in so ga nato za silo obvezali ter takoj prepejali v ptujsko bolnišnico, kjer pa je v petek zjutraj po dolgi borbi s smrtjo, zaradi dobljenih hudih poškodb umrl. V petek popoldne je bila v bolnišnici sodna obdukcija, ki jo je izvršil dr. Vl. Vrečko, prisoten pa je bil tudi sodnik dr. Kramberger. — Zupančiča so aretirali. Svoje žalostno dejanje zagovarja s popolnoma pijanostjo in, da se prav ničesar ne spominja. Zalosten dogodek je vzbudil pri ljudeh splošno ogorčenje in zgražanje. Morilec alkohol je zopet v svoji peklenski akciji.

Zagorje

Prosvetno društvo bo začelo letošnje sezono s pevskim koncertom, ki bo v nedeljo 19. novembra ob 7 zvečer v Zadrugnem domu. Na sporedu so umetne in narodne pesmi za moški in ženski zbor. Najvljudneje vabljeni.

povprečna povišica 10%. Nameščencem isha trvdka ni povišala plač. Prav tako ni povišala plač delavcem trvdka Westen. Po podani izjavi g. Westen sam avtomatično zviša plače po lastni iniciativi. Na vprašanje vsakega dopisnika, ali bodo plače zvišali zaradi draginje, je bilo poudarjeno, da so delavci dobro plačani in da se nihče ne pritožuje. Pri trvdki Westen namreč delavstvo ni javno organizirano. Nujno potrebno je, da trvdke same spoznajo, da delavci in nameščeneec ne moreta shajati z isto plačo v času, ko so se življenjske potrebščine povišale za 30%. Upamo, da bodo lastniki tovarn in podjetij ter pisarn sami zvišali plače in da nameščencem in delavstvu ne bo potrebno mezdno gibanje ali morda kakš štajrki.

c Današnji šport. Ob pol 3 popoldne bo na igrišču pri Skalni kleti podvezna prvenstvena tekma med celjskim Atletiki in trboveljskim Amaterjem. V Hrastniku bo gostovala enajstotica SK Celja in se pomerila v podvezni prvenstveni tekmi z SK Hrastnikom.

c Za popravilo ceste Lopata-Galicija so dosedaj prispevali posestniki 3650 din. Mnogi so darovali tudi les za mostove. Občina bo k po-

Trg Planina pri Sevnici z okolico

Planina (588 m, približno 550 prebivalcev) leži v šmarnskem okraju, ima krasno razgledno lego in je važno križišče cest, ki vodijo proti Sevnici ob Savi (190 m, 21 km), Pištanju (615 m), Sv. Juriju Pri Celju (264 m, 11 km) in Rimskim Toplicam (213 m).

Na lepem trgu se nahaja župna cerkev svete Marjete, zidana v gotskem slogu leta 1452 (morda leta 1347). Cerkev so leta 1871 popravili in povečali. Presbiterij ima še stari križni obok z rebri, ki počivajo na kosolah; sklepniki so okrašeni z zvezdami. Glavni oltar je posvečen sv. Marjeti, desni stranski oltar sv. Jožetu, levi pa blaženi devici Mariji, oltarja v stranskih kapelah sta posvečena sv. Stefanu in sv. Frančišku Ksaveriju. Cerkev je bila prvotno podružnica pištanskega pražupnije. Pred l. 1353 je bila ustanovljena župnija na Planini. L. 1571 so sedež župnije prenesli v Sv. Vid. Planina je postala tako navadna podružnica, l. 1787 pa kapelanija, 1866 ekspoziitura, 1909 pa zopet samostojna župnija.

Nad Planino proti severu se na strmi skali vzdiguje Stari grad (iz 11. stol.), sedaj razvalina, ki daje trgu romantično ozadje. Na vzhodju Starrega gradu stoji nova leta 1867 zgrajena graščina.

V 9. stoletju je Planina pripadala karantanskemu vojvodu Valkunu, v 10. stoletju savinjskemu mejnemu grofu Engelbertu Pištanskemu, očetu av. Heme, ki je poročila karantanskega grofa Viljema iz stare breško-seliške rodbine. V tej dobi je nastal grad kot obramba proti napadam Madžarov. V 11., 12. in 13. stoletju so bili posestniki gradu »planinski gospodje« (von Montpreis). Ko so ti izumrli leta 1250, so jim sledili do leta 1339 oziroma leta 1345 Ostrovrharji ali Svibenjski, ki so prevzeli nasled planinskih gospodov, za temi pa celjski grofje do leta 1456. Planinski grad je bil tudi sedež deželne sodišča. Južno od Planine ob cesti v Sevnici se nahaja grič (560 m) »Gavce« imenovan, tam so stale nekoč vislice.

Okoli gradu je že zgodaj nastala naselbina, ki se prvič imenuje l. 1100, kot »irge« pa l. 1345.

Razglas.

Ob neki lanskim propagandni akciji v Celju in tudi še sedaj se razširjajo govorice, da sem označen kot pripadnik nemške narodnosti. — Ljavljam, da sem in ostanem zaveden Slovenec k t sin slovenske matere in češkega očeta. — V slučaju ponovnega sumljenja bom proti vsakemu nastopil tožbenim potom.

Viljem Dofek, trgovec Celje

Kraja Petra cesta 4.

pravilu prispevala 15.000 din. Za kritje stroškov je še 11.350 din primankljaja.

c Dva velika sejma v celjski okolici. Jutri v ponedeljek bo veliki kramarski in živinski sejem v St. Jurju pri Celju; v petek, 24. novembra pa na Teharjih pri Celju.

c Knjižnica francoskega krožka v Celju bo odšel odprta ob sredah od 7 do pol 8 zvečer.

c Ljudsko vseučilišče v Celju. V ponedeljek bo ob 8 zvečer predavanje o problemih izven šolske vzgoje. V torek bo predavanje o temi: Kako vzgajamo deklice za življenje; v sredo pa o temi: Razumevamo mladostnika in pomagajmo mu.

c Zdravniško dežurno službo za člane OUZD ima danes dr. Josip Cerin v Prešernovi ulici.

Trbovlje

Do smrti ga je opeklo. Kurjač Stušek Franc je snalil kurilno peč pri parnem kotlu v rudniški elektrarni. Ko je odprl vrata so v peči nabrati plini poglani ogenj skozi odprtino v Stuška in vžgala se je njegova od olja prepojena obleka. V prvem trenutku ni bilo nikogar, ki bi mu pomagal. Šele čez nekaj časa je prišel do vode in si začel gasiti žarečo obleko in potem so mu prišli na pomoč še drugi delavci. Pogled nanj je bil grozen. Po vsem telesu je bil opečen. Prepeljali so ga v rudniško bolnico, kjer je čez dva dni izdihnil. Pogreb je bil v soboto. Bog daj pokoj njegovi duši!

Jegličev akademski dom

bo spomenik slovenskemu vladiki. Vsi zavedni Slovenci darujte v ta namen!

Ljutomer

V Radomerju pri Ljutomeru bi skoraj prišlo do hude nesreče. Ko so kopali pri nekem posestniku vodnjak, ki je bil skopan v globino 28 m, se je zato, ker niso delo vedno nadaljevali, marveč so zaradi mojstra prenehali z delom, začel zasipavati. Le prisrčnosti delavcev se je zahaliti, da ni prišel ob življenje oni delavec, ki je kopal na dnu vodnjaka.

Prosvetno društvo v Ljutomeru nam pripravila lepo čarobno igro Zapraviljvec, ki jo je napisal Rajmund, poslovenil pa Robida. Delo ima osem slik. Zapraviljvec pride na oder v nedeljo 26. novembra po večernicah. Ker je igra zelo bogate in poučne vsebine, vabimo javnost, da se je udeleži.

Jesenice

V podružnici »Slovenec« v Kerkovem domu se sprejemajo naročila za oglaševanje, ošmrtnice itd. Kdor želi naročiti »Slovenec«, »Slov. Dome«, »Domoljub« in »Bogoljub«, to lahko stori osebno ali pismeno pri podružnici, kjer se tudi plačuje naročnina.

Kino Kerkov dom predvaja danes ob 3. uri popoldne vefilim »Ilavajske melodije«, ob 5. uri popoldne »Kneginja Tarakanova«, zvečer ob 9. uri se ponovi »Kneginja Tarakanova«.

Na občnem zboru Kerkovega prosvetnega društva se je sprejel sklep, da se vpeljejo mesečni sestanki, obvezni za vse članstvo društva. Namen teh sestankov je predvsem zblizanje in spoznavanje članstva med seboj in da se članstvu nudi prilika, da sodeluje pri vseh tokočih zadevah društva. Prvi sestanek je bil v sredo, 15. nov. zvečer v veliki dvorani. Na sporedu je bilo poročilo preds. društva g. Savinška, nato pa predaval duh. vodja g. svetnik Kastelic in preds. F. O. dr. Bergelj. Preds. Savinšek je povabil vse prijatelje in člane na prosvetni večer, ki bo v sredo, 29. nov. ob 8 zvečer z izbranim sporedom.

Gledališka družina »Aljaž« vprizori prihodnjo nedeljo, 26. nov. ob 8 zvečer dramo »Plavč« v 3 dejanjih. Ponovi se 1. dec. ob 8 zvečer in v nedeljo 3 dec. ob pol 3 popoldne. »Plavč« je novo delo Jeseničana in neumornega prosvetnega delavca g. Franceta Klinarja.

Planina je prijetno letovišče, ima čisti gorski zrak, lepo sončno lego, gozdno okolico in vabljive izlete.

V bližini Planine je šentvidska podružnica Sv. Križa na Planini (Lipi) (733 m, pol ure), zidana pred letom 1440. S Sv. Križa se nudi lep razgled zlasti proti Savinjskim planinam.

Pod Sv. Križem, južnovzhodno od Planine leži vas Sv. Vid (615 m, 5 km) z lepo župno cerkvijo iz leta 1400. V Planinski vasi severno od Sv. Vida se nahaja podružnica sv. Miklavža (2 km), zidana pred 15. stol. Kraj vasi je kapniška jama, kjer so našli okostje jamskega medveda. Vzhodno od Sv. Vida je župnija Zagorje s staro romarsko cerkvijo iz leta 1661 in podružnico sv. Magdalene. Zagorje leži v gričevnati kotlini med gozdnatim Bohorjem (1023 m, 2 uri) in Loščem (690 m). Proti vzhodu prehaja kotlina v dolino Bistrice, ob kateri ležijo Pištanj (213 m) pod Sv. gorami. Ti kraji imajo avtobusno zvezo s Šmarjem pri Jelšah in Celjem. Kozeje in Podstreda imata tudi avtobusno zvezo z Rajhenburgom ob Savi. Severno od Planine leži Dobje (469 m, 6 km), 1 km oddaljeno od banovinske ceste Planina-Sv. Jurij. S Planine je lep razgled na Dobje, ki se imenuje po nekdanjih tamošnjih dobvih (hrastovih) gozdovih.

Zahodno od Planine leži med romantično dolino Gračnice in Lahovim grabnom Jurklošter (800 m, 10 km). V Jurkloštru je ustanovil krški škof Henrik okoli leta 1172 kartuzijski samostan. Od leta 1593 do 1773 je bil kamostan last jezuitov. Sedanja župna cerkev je bila nekdanja samostanska cerkev, župnišče pa se nahaja v graščini, zgrajeni leta 1800 na razvalinah nekdanje samostane. Južnovzhodno od Planine je gora Lisa (946 m, 3 in pol ure) z gorsko cerkvijo sv. Jošta, dobro obiskano planinsko postojanko. Proti jugu ima Planina avtobusno zvezo s Sevnico, ki leži ob glavni železniški progi Ljubljana-Zagreb-Belgrad in ob progi Sevnica-Trebnje-Novo mesto-Karlova.

Dr. V. T.

Medeljsko branje

ZAKLAD

Bila je mesečna juljska noč. Nebo je bilo črna veliko, sinje in nemo. Dolina Rossmore je sa tiha ležala med obakraj nagradenim skalnim pogorjem. Bila je zagnjena z rahlo sivo mejo in na miru, kakor da spi. Daleč proč so v nočvirju regljale žabe.

Tik pred polnočjo so prišli po stezi iz vasice Rossmore štirje moški na poti proti pri Simon. Ko so prečkali grbavino močvirsko ravan, ki je po njej držala steza do gorske poti, so postali. Zaradi zagatne steze so bili dotlej odšli v goštem redu. Ko pa se je prvi, Janez Gillan, na lepem ustavil, so morali na mah obstati tudi vsi trije za njim. Po vrsti so butali drug ob drugega. Iztegnjenih rok, da bi se padli, so komaj lovili sapo od strahu pred neznanstveno tiho nočjo in pred temnim pustotnim gorskim pobočjem.

Janez Gillan je bil tršaški mož. Nosil je že do belkastega izpran dežni plašč, ki mu je segal od vratu do urbasov (urbas — gornje usnje pri čevlju) težkih črnih čevljev. V obraz mu je silil mahedrav črn klobuk. Ko se je okrenil, da spregovori z Barneyem Rogersom za seboj, mu je mesečina obojajala rejni rdeči obraz in dolgo sivo brado. Oboje se je opri na lahke železne droge, sklonil glavo in šepetaje spregovoril: Ali si dobil nož s črnim ročajem?

Barney Rogers je bil slaboten pa veliki fant v stari višnji obleki. Plašč mu je po irski šegi segal do srede stegen, na temenu črne kodraste glave pa mu je čepela na pol suknena čepica. Bil je tako suh, da so se mu videla vretenca na vratu, ko je stegnil glavo h Gillanu. Majhne sive oči so se mu široko odprle in majhni topi nos mu je zadrgetal. Tlesnil je z roko po levem hlačnem žepu. Otupil ga je in nato šepnil: »Kajpak da ga imam. Tule pod roko je.«

»Preveri se,« je tiho zavrnil Gillan. »Nož s črnim ročajem mora biti. Ne bo se nam izšlo po sreči, če ga nimamo.«

»Na,« je zašušljaj Rogers in izvlekel iz žepa majhen nož s črnim ročajem, »da ga na svoje oči vidiš!«

Gillan se je pripognil in tenko gledal v ročaj. Trava je zašušljala pod težkimi čevlji in prigneta sta se še oba druga. Vsi trije so na glas zajemali sapo in mrmrali, ko so sklonjeni napenjali oči in otipavali nožev ročaj. Rogers, katerega glava in ramena so se odrtavala v mesečini nad stuljenimi postavami, je trepal z obema očesoma in se mrdal z obrazom v nebo, kakor da mu je poiti od pritajenega smeja.

»Črn je že res,« je menil končno Gillan. »Črn je,« sta prišepetala druga dva, brata Higgins, ki sta delala na Gillanovi kmetiji. Bila sta zajetna možka v hlačah iz debele volnine in v višnjevitih pletenih jopičih. Stala sta odprtih ust in v divjega pogleda v črni oči. Oba sta imela v rokah kladivo.

Rogers ni nosil ničesar. Bil je kamnosek. Samotno je živel v majhni koči in bil precej razvpit čudak.

Vsi štirje so z Gillanom na čelu odrinili drug za drugim dalje. Krenili so na levo pobočje gore Simon po poti, ki je vodila do vodne shrambe. Nekako na pol poti je Rogers dejal: »Pst!« in potapljal Gillana po desnem ramenu. Gillan se je zdrnil, postal in se postrani ozrl.

»Tule pojdemo s poti in krenemo v skalovje na levo,« je zašušljaj Rogers. »Tista skala je kakšnih dvesto metrov od tod.«

Gillan se je odkril in se prekrizal. Enako sta storila brata Higgins in gredoč glasno mrmraje pomolila. Po kratkem premolku si je še Rogers snel čepico in se pokrival.

»Dajmo, posedimo malo,« je nasvetoval Gillan. »Rajši odposlamo steklenko,« je zavrnil Rogers. »Tudi prav,« je dejal Gillan, »toda zapomnite si, da ga dobi vsak le kratek požirek.«

Saril je po dežnem plašču in izvlekel firkelj (firkelj — 1.136 litra) žganja. Vsi štirje so se stisnili k nizki kamnitni ogradi, kakor da se pred nečem skrivajo. Meseč je svetlo obeval belo slizko pot, sivo ogrado in gorsko pobočje, ki je črnelo bolj ko je minevalo v daljavo. Gillan je bil odrahljal zamašek že doma, pa se je le dolgo ukvarjal z njim, preden ga je zdaj izvlekel. Zamašek je lahko zasumel, ko se je iztaknil. V tihi nočni zrak je zavel sladki duh žganja.

Vsi so pili — Gillan prvi. Potlej je Gillan steklenko spravil. Brata Higgins sta še venomer odprtih ust škilila na levo preko ograde. Gillan si je zapel dežni plašč in nato pograbil Rogersa za koleno. Rogers je klečal na desnem kolenu, na sključnem levem pa slonel s komolcem.

»Ali dobro veš, da si sanjal o tem tri noči zapovrstjo?« je vprašal Gillan.

»Tako za trdno, kakor imam za trdno neumrjočo dušo,« je hitel Rogers, si snel čepico in si jo z obema rokama pritisnil na prsi. »Tri noči sem videval ploščato skalo, na njej vogalu rdeč mah. V sanjah se je skala dvignila in pod njo je ležal poginul črn maček. Globoko v tleh, spodaj pod skalami, pa je bil črn železen lonec na

treh nogah in ta lonec je bil poln zlatih cekinov. Do vrha je bil poln in vrhnji so bili zarjaveli.«

Gillan in brata Higgins so ga poslušali s spoštljivim strahom.

»Ali veš povedati, kako globoko je lonec?« je vprašal eden Higginsov, tisti, ki so ga klicali za Pata; tisti z velikimi rdečimi ušesi in z bradavicami po rokah.

»Jezik za zobe, Pat Higgins,« je zasikal Gillan, ki ga je ležilo, da hlapec poizveduje o čem takem v njegovi navzočnosti. Premolknil je in še oholo pristavil: »Kaj ne vidiš, da govorim jaz?«

Nato se je obrnil k Rogersu in strogo začel: »Zdaj pogledaj, Barney Rogers. Pregovoril si me, da sem kupil firkelj najboljšega žganja in sredi noči si me spravil sem ven, da je v nevarnosti moja neumrjoča duša, ker dam vero tvojim sanjam. Zato ti rečem, če me imaš s skalo, mačkom in zakladom za norca ... pri moji duši, pazi se! To je vse. Gremo, fantje, Rogers, ti pojdi naprej. Pokaži k tvoji skali.«

Na levo od poti je bilo pobočje gore golo in razjedeno. Vseposod so štrlele večje in manjše globoke razkline apnenčeve skale, ki je po njih tu in tam raslo malo zvenjenega resja ali trave. Tla so bila skozi zobčasta. Hodili so počasi. Rogers je večkrat postal in drugim pridvil roko za seboj. Potlej se je vselej prihlil na roke in kolena, da je raziskal tla naokoli. Nazadnje je razburjeno vzkliknil: »Ha!« in planil k majhni razboklini s podolasto ploščato skalo na vrhu.

»Natančno kakor v mojih sanjah!« je zakričal Rogers, ko je pokleknil na šop zvenjenega resja ob skali. Z eno roko si je snel čepico, z drugo pa pokazal v skalo. »Poglej rdeči mah,« je šepnil Gillanu.

Gillan je hotel spregovoriti, pa mu je glas zamrl v grlu. Le pokimal je. Železni drog v desnici in pokonci je pokleknil kraj Rogersa. Brata Higgins sta odprtih ust čepela na petah s kladivi v rokah. Silili je bilo le nerodno pomembno dihanje, iz katerega je bilo dobro spoznati dihanje vsakega. Gillanova senca je padala preko skale in brada mu je molela preko kratke sence železnega droga.

»Pijmo še, preden začnemo,« je končno zašepetal Rogers.

Gillan je na tihem izvlekel steklenko in jo odmašil. Ko je zamašek buknil iz vratu, sta se brata Higgins močno zdrnila. Pili so vsi. Gillan je slekel dežni plašč in zavil vanj steklenko.

»V imenu božjem,« je dejal, »začnimo. Ali naj skalo razbijemo ali obrnemo?«

»Obrnite jo, obrnite,« je svetoval Rogers. »Vi trije jo obrnite. Jaz bom pri miru in bom držal nož s črnim ročajem.«

Rogers je vstal in odprl nož. V desnici ga je stegnil predse in veli: »Zdaj jo obrnite!« Oni trije so se nerodno dregali, ko so grabili za skalo in jo z vso močjo dvigali. Skala je podrknila in se prekopicnila. Vsi so pogledali v ležišče.

Tu je bil stegnen poginul maček odprtih rumenih oči.

Brata Higgins sta vrisnila. Stekla sta po skalah na pot, da so jima spodsevali težki čevlji in živina, ki je tam naokoli, se je splašila. Gillan ni zakričal, le odskočil je in se z eno roko prijel za grlo, z drugo pa zagrabil za prsi nad želodčno jamico. Prav tam mu je na vrvičvil škakulir. Mrmraje je pomolil. Rogers je stal zadaj in v temi ni bilo mogoče videti izraza na njegovem licu. Niti znil ni. Naposled je spregovoril Gillan.

»Tisto tamle je črn maček,« je zasikal. »Ali ga vidiš?«

»Vidim,« je tiho odvrnil Rogers. »Za gotovo je pravi. Leži, kakor je ležal in čuval zaklad v mojih sanjah.«

»Kako bi ga le spravili odondod?« je ves v strahu vprašal Gillan. »Bog nas varuj hudega! Kdo naj ga prime in tvega, da živ zgore!«

»Jaz ga bom,« se je ponudil Rogers, »jaz ga bom prijel. Daj mi steklenko! Hudič bo prijeti ga!«

»Na, pa pij!« je odvrnil Gillan in mu podal steklenko.

Rogers si je privoščil dolg požirek. Mlasknil je in se oddahnil. Potlej je še enkrat srknil. Gillanu, ki je razburjen strmel v mačka, ni bilo mar Rogersa. Ta ga je ošinil s pogledom in naglo znova nesel steklenko k ustom. Hlastno je še malo odpil in zataknil zamašek. Brata Higgins sta ravnokar prišla nazaj — po prstih in iztegnjenih rok, kakor da hodita po napeti vrvi. Gillan jima je zažugal in Bog ve zakaj načemiril obraz.

V desnici odprl nož s črnim ročajem se je Rogers zbral. V en mah si je potegnil čepico z glave in jo vrgel na tla Gillan in oba brata so s pritajeno sapo opazovali vsako kretnjo. Rogers je pridvil majhkov rep. Dvignil je mačka, ki je bil trd in sploščen kot cvrtjak. Maček je imel pod levim plečem za šiling veliko brazgotino od opeklina. Pat Higgins, ki je preplašenih oči srepel vanj, je videl brazgotino in se malce zdrnil. Spreletel ga je strah in ozrl se je v Gillana. Rogers je šel po prstih pet korakov v stran in varno položil mačka na tla. Potem si je obrisal čelo s hrbotom roke in kot ves izčrpan prišel nazaj h Gillanu.

»Pogumen človek si, Barney,« je spoštljivo šepnil Gillan.

»Daj mi... da bom pil,« je zamomljal Rogers, lopnil na koleno in si otrl čelo.

Vzel je steklenko in jo odmašil. Nato se je okrenil h Gillanu in povzel: »Zdaj lahko brez skrbi začnete kopati. Toda bodite oprezní. Če zapazite kakšno kost ali pero, se ga nikarte dotakniti. Tedaj pokličite mene, da bom z nožem odstranil čar. Sedel bom tu in pazil na vas, ker se je bati, da se maček spremeni v hudiča in vas žive požge. Le dokler gledam vanj z žganjem v rokah, je brez moči. Podvizajte se in začnite kopati.«

»Prav!« je kričnil in vstal Gillan ves iz sebe. »Stopite, fantje,« je siknil. »Upognite hrbte in lotite se dela! Jaz bom z drogom rahljal kamne.« Kakšnih šest col pod ploščato skalo so bili kamni majhni in omajani, pod kameniščem pa tanki skladi s črno glino vmes. Vsi so hropili in se potili, ko so v troje odnašali rahle kamne. Potlej je Gillan začel spodkopavati sklade z drogom, brata Higgins pa eta z rokami izgrebala narahljane kamne in zdaj pa zdaj katerega raztroščila s

Človek človeku — volk.

kladivom. Rogers je z odprto steklenko v rokah klečal na enem kolenu in sem in tja vprašal: »Ali je že kaj sledu za loncem?« In vsak pot, ko je Gillan odgovoril, da ni, je Rogers menil: »Krepkeje poprimite,« in ločil iz steklenke.

Gillan je kopal kol nor. Oči je imel pohlepno zaprčene v jamo. Ze se je zdelo, da zagreba roke v zlate cekine in jih grabi po prgiščih.

Tedaj je Rogers podržal steklenko v mesečino. Bila je na pol prazna. Naglo se je ozrl in zarežal, da je pokazal vse zobe. Postavil se je na noge. Šel tri korake zadenski proti poti. Nato se je ustavil in zaklical: »Kopljite, kopljite! Nekaj mi pravi, da je samo še za čevljo do zaklada. Kopljite, kopljite ko peklenski!« Tedaj se je obrnil in neslišno po prstih stekel ko srna proti poti. Pa če bi tudi hrumel ko tramvaj, bi ga kopači ta trenutek ne slišali. Rogers je skočil preko nizke ograde na pot in izginil.

Oni trije so še dolgo kar naprej delali. Končno je Pat Higgins prenehal, da zajame sapo in se ozrl tja, kjer je bil klečal Rogers. Zdrnil se je in skriv sunil Gillana. Gillan se je okrenil in pogledal, kamor je kazal Higgins. Rogers je bil izginil. Vsi hkrati so spustili orodje, postavili naokoli in se začudeni in molče ozirali. Celo minuto

so bili tiho. Naposled je Pat Higgins na glas zaklel in stisnil roke v pesti.

»Kaj pa je, ti tepec?« je jezno vzkliknil Gillan.

»Moje tete Marije maček je,« je vrisnil Higgins. »Janez Gillan, oni te je imel za norca! Mačka poznam po rumeni pegi pod plečem. O, pri vseh... in začel je kleti, da je bilo groza, ko je planil po starega črnega mačka in ga pobral. Taka rumena brazgotina od opeklina je tu bila! Vsi so se zastrmeli vanjo.

Gillan je dvignil stisnjeno pest nad glavo in zajecjal. Od jeze ni mogel do besede.

»Mačka je pred tremi dnevi zmanjkalo, ne da bi kdo slutil, kaj se mu je zgodilo. Tak Rogers ga je ubil! Zapreti bi ga dali za to.«

»Zapreti!« je vrisnil Gillan, ki se mu je hipoma povrnil dar govora in se obrnil k Higginsu. »Ali bi rad, da po vsej deželi zvedo zame? Če vama je do življenja, ne črtnite o vsem tem niti besede! Da me ne dasta ljudem v zobe, ker me je ta nemarni potepuški izrodek imel tako za norca! Jaj meni, kako naj le preživim to sramoto!«

In vso pot do doma je vil roke in jokaj na glas. (Angleško: Liam O'Flaherty.)

Lah

Medklubska brzopotezno tekmovanje za pokal Slovenske šahovske zveze, ki je letos vzbujalo posebno zanimanje, je Slovenska šahovska zveza zelo lepo izvedla preteklo nedeljo. V prvi vrsti je bila letos udeležba večja kot doslej, dalje je bila prireditev v tehničnem pogledu skoraj brezprikorna in končno je bil rezultat prireditve tak, da je iz obrazov vseh udeležencev sijala želja, da bi kmalu mogli spet tekMOVATI. Namen te zvezne prireditve je bil torej v celoti dosežen.

Odločilno vlogo so imeli šahisti iz Ljubljane, ki so po številu in moči daleč prevladovali. Centralni in Ljubljanski šah. klub sta nastopila s tremi moštvi po 8 igralcev, š. k. Triglav, Železničarski š. k. in š. k. Korotan z enim moštvo 8 igralcev in prav tako tudi Celjski š. k., ki je bil edini izvenljubljanski udeleženec te prireditve. Prva štiri mesta so dosegli: Centralni š. k. I. moštvo 66 točk (od 72 dosegljivih), Ljubljanski š. k. I. moštvo 60,5, š. k. Triglav 45 in Ljubljanski š. k. II. moštvo 44; slede: Celjski š. k. 42 točk, Centralni š. k. II. moštvo 35, Železničarski š. k. 26, Centralni š. k. III. moštvo 16,5, š. k. Korotan 13,5 in Ljubljanski š. k. III. moštvo 11,5.

Rezultat pomeni velik preobrat v šahovskem življenju Ljubljane. Dosedanji brezkonkurenčni zmagovalci na takih tekmah, I. moštvo Ljubljanskega š. k., se je moral umakniti I. moštvo šele pred nekaj meseci ustanovljenega Centralnega š. k. To moštvo je izvajalo zmago proti vsem na tako impozanten način, da je bila njegova zmaga sprejeta brez najmanjše debate, čeprav ni bila splošno pričakovana. V Ljubljani imamo tako dva enakovredna tekmečca, ki bosta prinesla v vse prihodnje skupne nastope napetost. Od ostalih udeležencev so š. k. Triglav, II. moštvo Ljubljanskega š. k., Celjski š. k. in končno tudi II. moštvo Centralnega š. k. pokazali približno enako višino. Tretje mesto je za š. k. Triglav pri taki konkurenci torej zelo lep uspeh in je š. k. Triglav nanj upravičeno ponosen. Glede vseh ostalih je pričakovati, da jih rezultati niso razočarali in da bodo prihodnje leto nastopili s še večjim pogumom.

Holandski prvak in bivši prvak sveta dr. Euwe, ki je znan kot silno izvežban bоре v matchih, je v oktobru spet nastopil v matchu s svojim rojakom dr. Landauom. Landau se je moral kljub svoji skoraj velemojstrski moči z veliko razliko točk ukloniti močnejšemu Euweju. Iz tega matcha prinašamo danes partijo, v kateri je Landau slabo opravil s francosko obrambo, s katero je tudi Euwe proti Aljehinu moral prestati bridke skušnje. Partija je bila igrana 1. oktobra 1939 in je v matchu tretja.

Dr. Euwe — Landau

1. e1—e4, e7—e6; 2. d2—d4, d7—d5; 3. Sb1—d2 (tudi Euweju se ta Tarrascheva poteza dopade), d5×e4 (na tak način se je rad branil Rubinstein. Črni ima sicer izgled, da doseže izenačeno igro, toda je v nevarnosti, da pri vsaki netočnosti pride v težek položaj); 4. Sd2×e4, Sb8—d7; 5. Sg1—f3, Sg8—f6; 6. Se4×f6+, Sd7×f6; 7. Lf1—d3 (na tem mestu je še močnejše takoj Lc1—g5), Lf8—e7 (boljše izgleda na izenačeno bi črni dosegel s potezo h7—b6); 8. Dd1—e2, 0—0; 9. Le1—g5, c7—c5 (s tem udarom na belo središče skuša črni izenačiti); 10. d4×c5, Dd5—a5+; 11. c2—c3, Da5×c5; 12. 0—0

(slabše je namesto tega Sf5—e5 zaradi h7—h6!, Lg5—h4, Sf6—d3 in črni že more svobodneje dihati), Tf8—d8 (tu bi bilo boljše poskusiti z razbremenitvijo pozicije: Sf6—d5 Na De2—e4 bi črni odgovoril pogumno f7—f5!) 13. Sf3—e5!, Td8×d3? (to kombinacijo je Euwe upošteval in jo energično ovrzle); 14. b2—b4! (predpilo črno damo iz pete vrste in doseže odločilno premoč. Na D×d3 ali S×d3 bi dobil črni za trdnjavo še eno figuro in s tem materialno premoč), dc5—d5; 15. c3—c4, Dd5—e4; 16. De2×e4, Sf6×e4; 17. Lg5×e7, Td3—d2; 18. Ta1—d1 (grozi vdreti s trdnjavo na 8. vrsto z neubranljivim napadom, tako da črnemu ne preostane drugega kot prehod v slabšo končnico), f7—f6; 19. Td1×d2, Se4×d2; 20. Tf1—d1, f6×e5; 21. Td1×d2, Kg8—f7; 22. Le7—d6, Le8—d7 (kmet je bil izgubljen in črni raje hti z razvojem svojih figur); 23. Ld6×e5, Ld7—e8; 24. Td1—d4 (kljub različnim lovem odloči Euwe partijo zelo hitro), g7—g6; 25. h2—h4!, Ta8—c8; 26. g2—g4, h7—h5; 27. f2—f3, a7—a6; 28. Kg1—f2, Le8—c6; 29. Kf2—e3, Te8—g8; 30. Ke5—f4, Kf7—e7; 31. g4—g5, Tg8—e8; 32. Le5—d6+, Ke7—17; 33. Kf4—e5, Kf7—g7; 34. Td4—f4, Te8—e8; 35. Tf4—f6, b7—b6; 36. c4—c5, Lc6—d5; 37. a2—a3, Te8—d8; 38. Tf6×e6, Ld5×e6; 39. Ke5×e6, Td5—e8; 40. c5—c6, Ta8—e8+; 41. Ke6—d7, Kg7—f7; 42. c6—c7 in črni se je vdal.

Športni učitelj: »Gospodje, začeli bomo s najlažjimi vajami, na primer, tole!«

Varujte svoje zdravje s tem, da skrbite za

redno stolico.

Jemljite dnevno po jedi 1 do 3 Leo-pilule, ki Vam pomagajo do lahkega in prijetnega odvajanja.

Oglas reg. pod Sp. br. 968 od 23. X. 1938

Leo-pilule

»Tepec neumni, kaj se boš vendar navadil, da boš vzel svoje lastno padalo s seboj!«

Obsotelsko ozemlje in kmečki upori

Med vsemi gibanji, ki so se od časov izgube slovenske svobode v karantanski državi do nastopa slovenskega političnega življenja v in po letu 1848 širila po slovenski zemlji, je brez dvoma največ resnično slovenskih ljudi socialni upor kinetov ob koncu srednjega in v začetku novega veka. Pa tudi najmočnejše je zajelo to gibanje slovenskega človeka, saj se razen takrat vse od osmega do dvajsetega stoletja ni nikdar zgodilo, da bi slovenska množica posegla v boj za svoje pravice po skrajnih sredstvih, ki so ji bila na razpolago. Ozemlje med Sotlo in Savinjo od Celja do Zidanega mostu, med gričevjem od Konjiske do Donaške gore in Savo od izliva Savinje do izliva Sotle je igralo primeroma veliko vlogo v obeh največjih slovenskih uporih, tako v vseslovenskem leta 1515, kakor v hrvaško-slovenskem leta 1573. Niti v enem, niti v drugem primeru ni bilo sicer izhodilsko uporniškega gibanja, pač pa se je obkrožilo izvršilo na njem tolik del bojev gospode s kmeti, da je zgodovina slovenskih kmečkih uporov z njim neločljivo zvezana.

Vzroki kmečkih uporov

Ako si hočemo odgovoriti (vsaj prav na kratko) na vprašanje po vzrokih, ki so v 15. stoletju po vsej Evropi povzročali kmečke upore, moramo pritegniti ves poznosrednjeveški gospodarski in socialni razvoj kmetovega položaja, pri tem pa seveda upoštevati tudi značilnosti tega razvoja na slovenski zemlji.

Položaj kmeta se je v visokem srednjem veku, zlasti od 12. stoletja dalje zaradi sprememb v gospodarski organizaciji (odpadel je velik del priddvornih gospodarstev in s tem zvezanega tlačanskega dela, ki so ga v naprej kmetje mogli poravnati v denarju, ali pa je ta obveznost vsaj deloma sploh izginila), zaradi iskanja ljudi za intenzivno koloniziranje še neizrabljenih zemljišč, ki je po veliki kugi sredi 14. stoletja še naraslo, in končno zaradi nekaterih manj pomembnih vzrokov obrnil izdatno na boljše, tako da je bil kmetov gospodarski položaj okoli leta 1300 precej dober. Po tem višku pa je znova začelo nastopati poslabšanje. V poznem srednjem veku, zlasti od 15. stoletja dalje začena zaradi rastočega števila podeželskega prebivalstva nastopati drobljenje kmetij, vedno večje postaja število bajtarjev, ki se preživljajo z obrtništvom, rudarstvom in drvarjenjem, poleg tega se tu tudi poslabšali marsikje pogoji pri vinogradniških posestvih. V 15. stoletju je denar izgubil znaten del svoje vrednosti, nastopili so spori med kmetom, ki je želel plačevati nominalno vrednost urbarijalnih dajatev, ter med zemljiškim gospodom, ki je hotel dobiti njihovo stvarno vrednost in je v primeru, da tega ni mogel doseči drugače, zahteval povratek k dajatvam v naravnih oblikah. Mnogokrat se je pa godilo seveda tudi obratno: gospoda je hotela z denarnimi mahinacijami, da bi ji kmet dajal za en krajec več, kakor mu je štela zanj sama, kadar mu je bila dolžna. Tako obnašanje je sprožilo tudi prvi slovenski punt (1478 na Koroškem). Poleg tega je zemljiški gospod začel ponovno izterjovati izpolnitev različnih pravic, ki jih že stoletja ni uveljavljal in ki niso temeljele v zapisanih urbarijalnih služnostih (na pr. dajatve ob gospodarstvi smrti, ob krčenju novih njiv itd.). Kjer je le mogel, je zemljiški gospod skušal pomočniki dominikalno zemljo (pri tem je mnogokrat tudi škodoval srenjsko posest), iz katere je oblikoval nove kmetije in jih oddajal pod poslabšanimi pogoji, isto je pa delal tudi s starimi kmetijami, če se mu je posrečilo pod kakšnimi pretevezami razveljaviti staro stanje na njih. Kjer ni mogel urbarijalnih dajatev pomočniki številčno, je pa začel uporabljati namesto prejšnjih siglajenih različne svrhane mere, in to celo pri vinu. Zelo težko breme je pomenila za kmete tudi tlaka, ki jo je začel zemljiški gospod nalagati kmetu od 15. stoletja dalje skoraj brez oziroma na urbarijalne določbe, saj je narasla do konca 18. stoletja iz nekaj desetlet ali še manj dni, ki jih dobimo zapisane v srednjeveških urbarijih na 156 dni in še več na leto. Poleg tega so kmetje brdsko občutili izgubo servitutnih pravic na srenjski zemlji, ki jim jih je svojevoljno kratil zemljiški gospod. Zlasti različni upravitelji in najemniki graščin so napenjali pridobitne možnosti — pri tem jih je podžigala izprememba naravnega gospodarstva v denarno, ki se je izvršila koncem srednjega veka in ki jim je odprla široke možnosti nabiranja bogastva — ne glede na škodo, ki je ob tem nastajala tako za kmeta, kakor za posestvo samo.

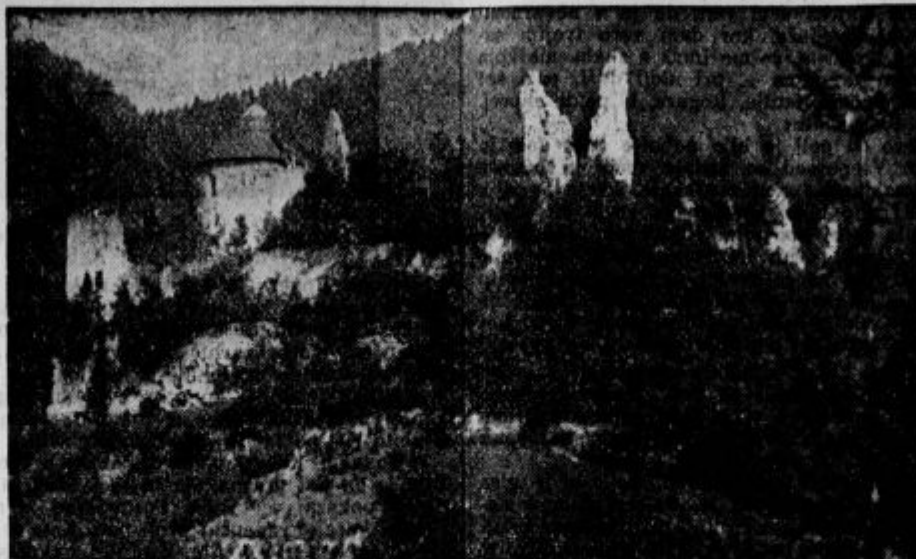
Ko je nastopila v 15. stoletju v obrobni alpskih pokrajinah Habsburžanov zaradi gospodarske (denarna kriza 1457—1460) in politične krize (boji z Baumkircherjem, a Celjani in za celjsko dediščino, turški vpadi, vojska z Matijo Korvinom) silna opustelost zemlje — cela vrsta vasi je bila takrat na pol ali povsem prazna — so poskušali zemljiški gospodje kljub vsemu izstigniti iz preostalih podložnikov dohodke, ki so jim bili potrebni. V bolj zavarovanih predelih se je sicer še tudi v tem času v gospodarskem pogledu godilo kmetu primeroma zadovoljivo (tako poročilo imamo na pr. pri Unestu o Korošcih, češ da se godi kmetom bolje kakor njihovim gospodom), toda za večino slovenskega ozemlja vendarle ne velja Franzova misel o uporih v Notranji Avstriji, da so se upirali kmetje ne toliko zaradi gospodarskih, kolikor zaradi socialnih zahtev ob vzgledu švicarskih in tirolskih kmetov ter zaradi nerodnega političnega položaja. Kmečke pritožbe govorijo navadno drugače.

Poleg nastopanja zemljiških gospodov, ki se je moglo tako zelo zostriti tudi zato, ker je večji del deželskega sodstva prešel iz rok deželnega kneza v roke zemljiškega gospoda, tako da je kmet izgubil še svojo zadnjo zaslombo, in ki se je kompliciralo z nastopanjem različnih upraviteljev in z njihovimi dohodki, ki jih ni bilo v starih urbarijih, so pa kmeta vedno bolj težile tudi posledice političnega položaja. Neprestani domači boji in vpadi zunanjih sovražnikov, pri čemer je bilo obmejno obsotelsko ozemlje prav v izdatni meri udeleženo, so že sami na sebi pomenili zelo veliko težo, zlasti ob tedanjem načinu bojevanja, ki je bilo najmočnejše zvezano s plenitvami po vaseh sovražnega zemljiškega gospoda. Ta teža pa se je še povečala s številnimi izrednimi davki, ki jih je zaradi teh vojsk izmogožena država nalagala deželnim stanovom, ti so jih pa navadno po večini enostavno prevajali na kmečka ramena. Vprav edenski vinar v obrambo proti Turkom, o katerem je plačujoči kmet vedno znova moral občutiti, da koristi samo gospodi in mestom, ki jim je moral poleg tega graditi še utrdbe, njemu samemu pa nič, je bil tisti povod, ob katerem so se večkrat sprožila manjša uporniška gibanja.

Poleg teh splošnih potoz, ki veljajo za vso slovensko zemljo, pa imamo za ozemlje ob Sotli dokumente, ki nam pričujejo, da je nastopila tu go-

spodarska kriza zaradi premalo preračunane prae-nagljene kolonizacije salzburskih nadškofov že v času, ko je bilo drugod še primeroma dobro stanje, namreč že v začetku 14. stoletja. Urbarji salzburskih posestev v štajerskem Posavju (Brežice, Sevnica) kažejo, da je bilo tu l. 1309 že 46,95%, leta 1322 pa celo 56,24% opustelih kmetij. Seveda, ves ta pojav je bil sicer omejen, a v 15. stoletju se je razširil tudi preko ostalega predela, in sicer pod vplivom domačih bojev za celjsko posest, bojev z Ogrji, saj je bila Sotla obmejna reka in se že leta 1322 navajajo kot vzrok opustelosti nekaterih vasi vpadu Ogrov, in končno od l. 1469 vedno pogostejših turških vpadov, kjer se je zopet uveljavil obmejni položaj pokrajine.

Pa tudi sicer je šel razvoj v smeri poslabšanja kmetovega položaja tudi na obsotelskem ozemlju svojo navadno pot. To se dovolj jasno odraža v še neobjavljenem pravnem napotilu za salzbursko posest v Posavju, zapisanem 7. l. 1381. v Ptuj, za čigar prepis in dovoljenje za uporabo dolgujem hvalo univ. prof. M. Kosu. V tem pravnem napotilu je vrsta nadškofovih določb, ki pričajo o podobnih pritožbah, kakor jih je Kaspret A. objavil za Gorenjsko in kakor so jih zapisali kmetje leta 1515 na svojem puntarskem zborovanju v Konjicah: tako na primer

glede ribarjenja, glede dajatev ob smrti oziroma nastopu gospodarja, glede neurejenega sodstva in kaznovanja podložnikov, glede dajatev, ki jih ni v urbarju, pa jih zahteva bodisi mestni grof, bodisi upravniki posestva, glede uporabe gozda in glede veljave gorskega prava. Najznačilnejša poteza tega pravnega napotila pa so številne pritožbe glede zahtev in pravic mestnega oziroma grajskega grofa v Brežicah in v Sevnici, novega uradnika, ki po starih urbarjih ni imel določenih nikakih dohodkov in ki je zaradi tega s svojimi zahtevami povzročal spore. Kmečke pritožbe, ki jih je salzburski nadškof izvedel na zaslusovanju v Sevnici in Brežicah, je poskušal pomiriti s omejenim pravnim napotilom. Seveda pa se s takimi sredstvi ni bilo mogoče upirati smerem gospodarskega razvoja. Dokumenti iz 15. stoletja nam pričajo o vedno ostrejši krizi našega podežlja. V tej krizi je tudi slovensko ozemlje ob Sotli dozorlo za upore, ki so v 16. stoletju vžgali vso slovensko zemljo.

Vseslovenski kmečki punt leta 1515

Različni kmečki upori, ki so nastajali pred letom 1515 na Koroškem, Kranjskem in tudi na Zgornjem Štajerskem, se na obsotelsko ozemlje še niso razširjali. V letu 1515 pa je prav ozemlje med Savinjo in Sotlo tvorilo most, čez katerega se je upor razširil iz Kranjske po ostali slovenski zemlji.

Ko so ob začetku leta 1515 lokalni povodi nezadovoljstva povzročili organiziranje kmečke zveze na Kranjskem (zlasti po Gorenjski), ki ji je po izjavi puntarjev že marca pripadalo okrog 20.000 članov, se štajerski deželni stanovci še niso razburjali zaradi gibanja, ki še ni poseglo na Štajersko. Do nasilnih nastopov je prišlo najprej na Kočevskem, kjer sta padla že v prvih mesecih (najbrž kmalu po 22. l.) nasilni in zasvoščeni Jurij Turn in njegov oskrbnik Stržen. Po teh dogodkih je vladal dalj časa mir, vršila so se le kmečke zborovanja. V prvi polovici aprila je prišla na Kranjsko tudi plemiška komisija, ki naj bi uredila položaj, baje pa so tudi kmetje poslali poslanca k cesarju, ki naj bi jih milostno sprejel, kakor pravi precej pozne vir. Niti komisija, niti cesarjeva naročila poslanstvu, naj se punt razpusti, niso zavrla kmečkega gibanja. Kmetje niso več odrajtovali svojih obveznosti, marveč so se še naprej zbirali in posvetlovali. Po zborovanju v Novem mestu (14. V.) je prišlo do izbruha. Tri dni za tem je padel grad Mehovo, kar je vzbudilo upor po vsej Kranjski, ob katerem je padla celo vrsta kranjskih gradov.

Istočasno pa se je upor prenesel tudi na Štajersko od Savinjske doline preko Celjske grofije do mejne reke Sotle. Že pred 31. majem sta padla v kmečke roke Podčetrtek in Pilštajn, meseca junija grad Zbelovo, samostan Studenica in celo mesto in grad Brežice, pri čemer je izgubilo življenje okrog 50 ljudi, od tega 15 plemičev. 5. julija so padli cesarska gradova Podsreda in Kunšperg in krška posest Bizelskega, poleg tega pa vemo, da so kmetje ob zasedbi Pilštajna uničili tudi njegove tržne privilegije. Na Štajerskem, v Konjicah je bilo konec maja tudi najvažnejše kmečko zborovanje, ki so na njem kmetje postavili svoje zahteve o spremembah glede služnosti, oziroma o povratku k stari pravdi. Dne 31. maja je prišlo v Konjicah do sestanka kmečke zastopstva s poslanstvom štajerskega deželnega glavarja, ki je sklenilo s kmeti začasno premirje. Kmetje so obljubili začasno premirje glede boja proti gospodi in glede razširjanja puntarske zveze, dokler ne bosta izdala cesar in deželni glavar svojih odredb, obljubili so vrniti krškemu kardinalu Podčetrtek in Pilštajn, se pokoriti odredbam cesarja in deželnega glavarja o povrnitvi škode, ki je nastala zaradi upora, odvzeti gospodo, trge in mesta od obljub, ki so jim jih ustumno ali pisмено dali, in vrniti tozadevne dokumente ter se boriti proti kakemu drugemu kmečkemu punku, ki ne bi priznal te pogodbe. Poslanec pa so obljubili kmetom, da bodo nesli njihove pritožbe k cesarju in deželnemu glavarju in se potrudili, da bo kmetom ustreženo. Te pogodbe seveda kmetje, kakor smo videli zgoraj, niso držali. Poleg tega pa se je preko pe-

tih Korošcev, ki so bili pred 27. majem na Konjskem shodu, razširil upor v prvih dneh junija na Koroško.

V tem času pa se je že začela uveljavljati akcija gospode, ki jo je ta pripravljala že maj meseca. Na Koroškem je že v juniju pobil upornike štajerski deželni glavar S. Dietrichstein s pomočjo koroškega deželnega upravitelja V. Welzerja, hkrati pa je bil najbrž v prvi polovici junija izvoljen skupni poveljnik vseh treh notranjeavstrijskih pokrajin v boj proti kmetom, Jurij Herberstein. Po zmagah pri Gleisdorfu in pri Vuzenici je prodiral do mesta Celja, kjer je v začetku meseca julija (14. julija) je vedel za bitko že cesar in sicer preko poročila svoje komisije v Ljubljani) odločno porazil kmete, ki so imeli v svoji oblasti tudi celjski grad. Po tej zmagi je nad dva tedna čistil Spodnjo Štajersko (Savinjsko dolino, kar namiguje strah Kamničanov, da bo prišel na Kranjsko preko Kamnika, in obsotelsko ozemlje, kar dokazuje resnično mesto prehoda), dobil je še nekaj okrepitev, nato pa je okoli 22. julija prekoratil Savo pri Rajhenburgu in vzpostavil red tudi na Kranjskem. Avgusta je bil kmečki upor v glavnem končan. Bitke pri Brežicah, ki jo navajajo zgodovinarji navadno kot sklep bojev na Štajerskem, po mojem mnenju

sploh ni bilo. Sledila je le še kazen: 136 upornikov in 15 njihovih voditeljev je bilo v Gradcu usmrtenih, kmetom pa so bile naložene globe in nove dajatve v obliki »puntarskega pletenja«.

Hrvaško-slovenski kmečki punt leta 1373

Iz poročil in dokumentov, ki jih je zbral in objavil o kmečkem uporu leta 1573 Rački, se nam odpira glede poteka bojev v obsotelskem ozemlju za l. 1573 mnogo jasnejša slika, kakor za vseslovenski upor. Šaj poznamo celo neizvršene dele bojnega načrta Ilije Gregorića na podlagi izpovedi Gregoričevega brata.

Tudi tokrat je bilo gorišče in povod upora izven obsotelskega ozemlja, na Tahijeve posestvih v hrvaškem Zagorju in v Stattenbergu, toda tudi tokrat so uporniki kot bistveno postavko svojega bojnega načrta postavili pridobitev obsotelskega ozemlja, ki naj bi bilo most, da bi se razširil upor preko vse slovenske zemlje do morja. Upor leta 1573, ki ga je povzročilo še vedno nespremenjeno in neolajšano breme kmečkega podložnika, sprožilo pa Tahijevo zatiranje kmetov v Stubici, Susedgradu in Stattenbergu, sicer ni prišlo povsem nepričakovano, ker so se kazali posamezni pojavi upornosti že v prejšnjem letu, poleg tega so kmetje pred izbruhom splošnega upora že pred 18. l. zavzeli grad Stattenberg, kljub temu pa je gospodo po Gregorijančevem obratu proti kmetom (Gregorijanec je v boj med Henningovci in Tahijevci za posest Stubice in Susedgrada sam podpiral uporniško gibanje proti Tahiju) in po načelni obsodbi vseh upornih kmetov v saboru (18. l.) pospešeni izbruh upora konec januarja presenetil.

Takoj spočetka se je kmečka vojska razdelila na tri dele: jedno naj bi čakalo doma in zavarovalo položaj proti morebitnemu turškemu vpadu, drugi del naj bi razširil upor po Hrvaško južno od Save, tretji del pa naj bi poiskal pomoči pri Slovincih. Tisti del kmečke vojske, ki je imel za nalogo združitev s štajerskimi kmeti in prodor do morja, naj bi šel pod vodstvom Ilije Gregorića od Cesargrada na Brežice in Krško, tu naj bi se del vojske odcepil in obrnil preko južne Kranjske in Metlike k uskokom, ki naj bi se pridružili uporu, in nato na Hrvaško, drugi del pa naj bi nadaljeval pot ob Savi in Savinji do Celja, tu bi se zopet odcepil oddelek, ki naj bi prodrl do morja, glavna moč pa naj bi se vrnila preko Rogatca na Cesargrad in se združila z glavno kmečko vojsko, ki bi nato krenila proti Zagrebu.

Del načrta se je v resnici izvršil. Dne 29. I. je padel Cesargrad, upornikom so se pa pridružili slovenski uporni kmetje od Bizelskega in Pišec do Podčetrtega. Dne 2. II. je Gregorić prodrl že do Brežice, kjer se je utaboril pri Dobovi in zajel Gregorijančeve brodove čez Savo. Istočasno je zajel upor tudi Mokriške kmete na Kranjskem. V Brežicah se je napad na grad izjalovil, pač pa so vzeli kmetje 3. II. kraj sam. Isti dan je vojska nadaljevala svojo pot in prišla do Vidma nasproti Krškemu, poleg tega pa so kmetje prisilili k predaji tudi Rajhenburg. 4. II. so se kmetje pogodili s krškimi meščani, da so jim prepustili brod preko Save in prihodnji dan je odšla večina (približno 2000) pod poveljstvom Kupiniča preko Save, zasedla Krško in začela prodirati po krškem polju. Tu pa je doletel kmeto že prvi poraz. Uskoški poveljnik Josip Thurn je a približno 500 uskokov 5. II. porazil kmete pri Krškem. Okoli 300 kmetov je pri tem padlo. Že prihodnji dan je Alapić pri Kerestincu porazil tudi drugo kmečko vojsko na desnem bregu Save. S tem se je važen del kmečkega načrta podrl, zlasti na pridobitev uskokov ni bilo mogoče več misliti. Ostala je le še osrednja vojska v Stubici in približno 600 mož, ki jih je vzel s seboj Gregorić, ko sta se obe vojski ločili. Poleg tega se je v mrzlitosti nagladi zbirala gospoda in pripravljala svoj končni udarec. O tem nam pričajo številne določbe o zbiranju plemiške, najemniške in črne vojske iz dni upora, ki so bile pa v veliki ve-

čini že odveč, ker je bil upor prej uničen, kakor so mogle stopiti v veljavo.

Med tem je Gregorić nadaljeval svojo pot. 5. II. je prišel v Sevnico, ki se mu je podala brez odpora. Tudi za Radeče imamo poročila, da so se kmetje protivili obrambi proti upornikom. Vendar pa ti sploh niso prišli tja. Ko so bili še v Sevnici, je prišel k Iliji sel z novico o porazu pri Krškem, Ilija je to ostalim zamožal, vendar pa je spremenil načrt: opustil je misel na pohod ob Savinji na Celje, marveč se je hotel čim prej adružiti z južnoštajerskimi uporniki in se vrniti v Stubico. Zato se je obrnil preko Lisce, kjer je renočeval na posestvu Klobnerjeve, in preko Krklostra na Planino.

V dolini Bistrice se je med pohodom Gregorja pod Brežice in po Štajerski samostojno razvil bor, ki sta ga vodila ključavničar Pavel Sterc in kmaj Filip Kukeč iz Kunšperga. Razširila sta upor v Podsredi, Kozjem, Pilštajnu in v Planini. Z vojski, ki jo je zbral, je šel Sterc nasproti Gregoriću 6. II. je prišla skozi Planino njegova četa v dve oddelkih. Manjši, (približno 120) je odšel napre proti Jurklostru, z njim tudi Sterc, večji (600—800) pa je ostal v Planini. Medtem ko je bil Sterc v Jurklostru, so se kmetje v Planini zaradi vesti, da so prišli do Kozjeve Turke, preplašili in razen okoli 60 domačinov razbežali, Sterc, ki je hitel v Planino, da bi pomiril upornike, pa so izročili domačini grajskemu upravitelju S. Siebenaicherju. S tem je bil štajerski domači upor končan. (Če izvezamo Statenberg, od koder so uporniki odšli tudi v južno Štajersko, je bilo razen upora v Bistriški dolini itak vse mirno, same v Konjicah je neki Rošnjel zastoj poskušal zbuditi upor.)

Ko je Gregorić prišel v Jurklostr (6. II.) in izvedel, kaj se je zgodilo Stercu, je odšel takoj proti Planini, kjer je prenočil in drugo jutro poskušal dobiti Sterca iz zapora, a zastoj. V Planini so izvedeli za poraz pri Krškem tudi ostali uporniki. Zato je Gregorić hitro nadaljeval svoj umik, 7. II. je prišel do Pilštajna, 8. II. pa se je že umaknil do hrvaške meje pri Sv. Petru pod Kunšpergom, a tu so ga napadli Jurij Schratzenbach, brata Dietrichsteina, Maks Ruepp in Erazem Tumberger, ki so v boju njegovo majhno vojsko popolnoma razbili. 9. II. je sledil še poraz pri Stubici in s tem je bil ta največji napor hrvaško-slovenskih kmetov zadržan v krvi in nasilju. V prav istem času, ko se je Gregorić umikal preko Bistriške doline so pa vpadli iz Hrvaške še plemeniti roparji: hrvaška plemiška Ratkaj in Dornberger sta udarila čez Sotlo in oropala kunšperške in podsredske podložnike. (Nemara je prav ta pohod povzročil katastrofalno veso o Turkih. V tem primeru ga moremo točno datirati na 6. II., gotovo pa se je izvršil vsaj pred 9. II., ko je poročal o njem Grafenstainer iz Pilštajna.)

Zahteve upornikov

Cena, ki so jo zahtevali kmetje za pomirjenje v obliki socialnih in gospodarskih reform, ni bila stalna. To ne velja samo, če primerjamo med seboj zahteve kmetov po različnih državah ali pokrajinah, marveč tudi, če primerjamo zahteve različnih uporov na Slovenskem.

Predvsem moramo ločiti med seboj različne vrste vzrokov (gospodarsko, socialno, politično in versko). Pri malih uporih so bili vodilni navadno samo lokalni gospodarski vzroki, medtem ko je pri večjih uporih navadno prišla na dan tudi kaka druga stran. Dasi pri Slovincih ne poznamo tako sistematičnega vsestranskega zapisa zahtevanih sprememb, kakor ga poznamo iz nemškega punta 1525, so vendar tudi pri nas prišle do veljave vse strani. In to že pri prvem punku, 1478 na Koroškem, kjer so se borili kmetje za izboljšanje gospodarskega, političnega (obramba proti Turkom), socialnega (»Sle wollen sich nach der trewlosen Swaytzer Gewonhayten halten«) in morda tudi verskega položaja (upor je bil naperjen »wider all ir und ander Herrn geystlich und weltlich«).

Vseslovenski upor zdaleka ni imel tako obsežnega zarisa. Če izvezamo Koroško, kjer se je tudi tokrat pojavil klic po »božji pravici«, je ves drugi upor zajemalo izključno geolo »za staro pravdo«, proti gospodarskim novotarijam gospode. To stanje se odraža v vseh pritožbah l. 1515, tako v bohinski, kot v konjski. Tako so se kmetje pritožili v Konjicah proti velikim izrednim davkom, ki jih v cesarjevemu imenu pobira gospoda in morda del denarja poneverja, proti nezmerni tlaki, proti dajatvam ob gospodarstvi smrti, proti krivičnim globam pri sodišču, proti novim, večjim ali zvrhanim meram, proti temu, da jemlje gospoda dajatve v vinu namesto v obliki mošta takrat, ko je vino že izčiščeno, proti novim mitninam in nenavadnim kaznim, proti prenehanju zaračunavanja krajevja pri plačevanju gosposki, proti zvišani glavarini, za stare pravice glede ribarjenja in izrabe gozda, za boljše ureditev sodnega postopka in za zavarovanje kmetov po koncu upora. V vsem kmečkem hotenju torej vidimo izključno gospodarski moment brez kakakega političnega, socialnega ali verskega koncepta.

V hrvaško-slovenskem uporu pa zasledimo zopet vse štiri momente. Osnova je bil brez dvoma gospodarski moment, odprava različnih zemljiških in državnih dajatev ter mitnin. Toda kmetje se niso mislili pri tem ustaviti, marveč so mislili ustvariti v Zagrebu samostojno cesarsko namestništvo, ki bi samo urejalo in pobiralo davke ter skrbelo za obrambo meje, »ker gospoda po meji nič ne vpraša. Pa tudi zahtevo po reformi duhovščine zasledimo v nekem dokumentu, češ naj iz prižnice oznanja božjo besedo, o dajatvah gospodi naj pa molči.

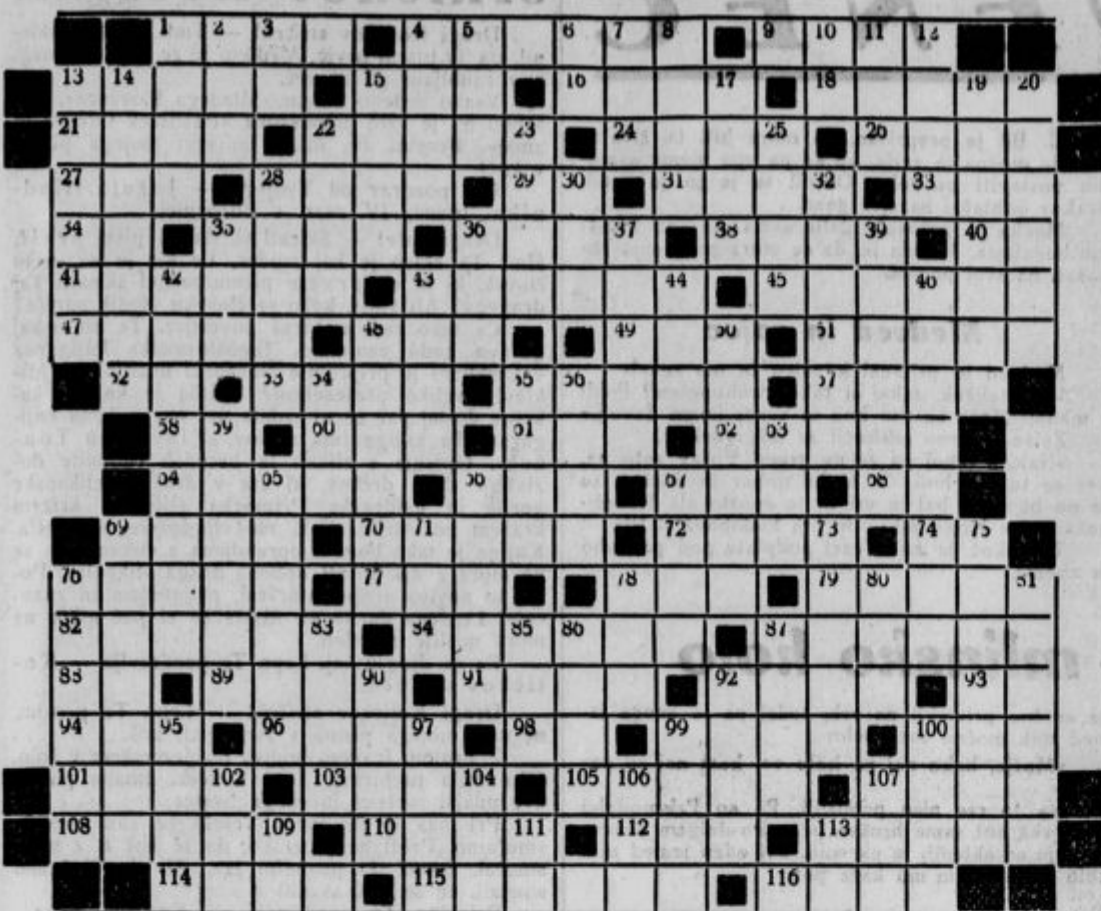
Vloga obsotelskega ozemlja v uporih

Iz teh kratkih zgodovinskih potoz se dovolj jasno vidi vloga obsotelskega ozemlja v obeh največjih slovenskih uporih. Niti prvič, niti drugič ni obsotelsko ozemlje predstavljalo izhodiska uporniškega gibanja, zato je v pomenilo v obeh primerih bistveno važno vlogo med izhodiščem upora in pokrajinami, v katere se je, ali naj bi se, upor razširil v svojem nadaljnjem razvoju. Na obsotelskem ozemlju se je odigral tudi dovolj bojev, ki so bili za izid odločilnega pomena. Značilna je tudi velika pripravljenost za sprejem uporniških misli, stvar, ki postane toliko bolj pomembna, če pomislimo, da je bila tudi na Kranjskem taka pripravljenost značilna prav za vinorodne kraje. Kmečki upori so bili sicer po zgodovinski nujnosti obsojeni na neuspeh, vendar pa imajo danes svoj veliki pomen pri oblikovanju slovenske narodne zavesti let eden izmed možnih pojavov, v katerih se je v preteklosti uveljavil slovenski človek.

Boro Grafenauer.

ALI STE ŽE NAROČILI LETOSNJE MOHORJEVE KNJIGE?

Križanka

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. Nevarnost za turiste in smučarje. 4. Druga beseda za preluknjano, prebit. 9. Glavno mesto skandinavske države. 13. Znan slovenski misionar. 15. Tuja beseda za zlato. 16. Poljuden izraz za gostilničarja (germanizem). 18. Ime slovitega portugalskega osvajača in raziskovalca. 21. Vrsta naglasa (slovnici izraz). 22. Druga beseda za talvino. 24. Planet, ki je zelo blizu zemlje in o katerem skušajo doznati, če prebivajo na njem živa bitja. 27. Izraz za slaboten, brez moči. 27. Namizno pregrinjalo. 28. Plod sadnega drevesa. 29. Dva enaka soglasnika, (nosnika). 31. Del telesa. 33. Srbohrvaški kazalni zaimek, pomen ti, tle, oni. 34. Kazalni zaimek. 35. Znamka avtomobilске tovarne. 36. Dolžina, število enot, odmeritev. 38. Stara denarna enota. 40. Ploskovna mera. 41. Oziris. 43. Sedež japonske vlade na Kitajskem; mesto leži ob reki Jang-tse-hiang. 45. Oseba iz nekončanega zupanič. epa. 47. Strupena kočina, tudi razkuževalno sredstvo. 48. Mršav, droben, tudi nasprotje od moker. 49. Izrastek na glavi, beseda pomeni tudi glasbilo. 51. Del živalskega telesa (pomaniševalnica). 52. Kazalni zaimek. 53. Nadležna živalca, ki povzroča bolečino. 55. Priprava za pomatanje. 57. Majhna trska, beseda se mnogo rabi v leposlovju. 58. Znak za konjsko silo. 60. Žensko krstno ime. 61. Predplačilo. 62. Sladka alkoholna pijača. 64. Tuje žensko krstno ime, naslov dokaj znane pesmi. 66. Voznik. 67. Druga beseda za lučaj. 68. Kemijski znak za prvino, tudi francoska pritrilnica. 69. Pesem, melodija. 70. Igra na karte. 72. Vrsta žita. 74. Najpogostejši odgovor na vprašanje kje? 78. Vrstilni števniki, ženska oblika. 77. Član starega slovanskega plemena. 78. Navadni števnik. 79. Peroti, pripomočki za letenje. 82. Druga beseda za pravico, tudi sodni postopek. 84. Kraljica reka ponikalnica, ki se pri Devinu izliva v morje. 87. Druga beseda za dovoz. 88. Kraljica za krstno ime, ki je zelo pogosto. 89. Abri (franc. beseda, pomeni zavetišče, prebivališče, streho.) 91. Žensko krstno ime. 92. Vodna žival, ki živi v polarnih krajih. 93. Osebnostni zaimek. 94. Pristanjsko mesto v Palestini, beseda pomeni tudi trdnjava, ozir. pot prevoznega sredstva. 94. Žen-ko krstno ime, naslov Askereve pesmi. 98. Poštna označba za priporočeno. 99. Stari rimski bog gozdov. 100. Močna debela parica. 101. Svetopisemska oseba. 103. Izletniški kraj pri Ljubljani. 105. Francoska beseda za naprej, naprej. 107. Druga beseda za bere. 108. Mesto Istri. 110. Judovsko ime, oseba iz romana »Ben

hur«. 112. Moli! (latinski). 113. Najvišja točka obzorja (zemljepisni izraz). 114. Drug izraz za boječ, plašljiv. 115. Tuje žensko ime za našo Nežo. 116. Druga beseda za veter, pih.

Navpično: 1. Reka, ki izvira na Poljskem, teče skozi Romunijo in se izliva v Donavo. 2. Druga beseda za letenje, polet. 3. Trgovska kraljica za izraz tekoče leto. 4. Leži po cestah in pogosto sil v usta in nos; tudi gospodinje ga sovražijo. 5. Skupina letelčih žuželk. 6. Kraljica za Dravsko banovino. 7. Večno mesto. 8. Dolg, ozek kos blaga ali papirja. 10. Kraljica za besedo svetil. 11. Zelo tenka stvar, ki se češe. 12. Glej 9. vodoravno. 13. Zgodovinski trg s cerkvijo v Zagrebu. 14. Strelivo, hu še od dinamita. 15. Kralj ptičev. 17. Oblika semenskega ploda. 19. Človek vpljudnega in prijetnega obnašanja. 20. Druga, skoraj slična beseda za obiralec, obiratelj. 22. Staro strašno znamenje, tudi glasilo Zveze fantovskih odsekov. 23. Zadnja beseda v očenah. 25. Druga beseda za stan, vrsto poklica, tudi zemeljski sklad. 28. Ga dobimo pri brušenju železa. 30. Sončna faza. 32. Duhovna oseba nasprotje od laika. 35. Glej 15 vodoravno. 36. Mehka gozdna rastlina. 37. Druga beseda za žilo odvodnico. 39. Največja rastlina (2 sklon množine). 42. Črta, ki veže kraje z enako nadmorsko višino (zemljepisni izraz). 43. Najglasnejši del avtomobila ali motornega kolesa. 44. Domača žival. 46. Druga beseda za odvajalno sredstvo, tudi vrsta likerja. 48. Rastlinska jed. 50. Stara rimska lada, na kateri so veslali sužnji. 54. Zanikrn, brez dela. 55. Nasprotje od veliko. 56. Tuje moško krstno ime. 59. Opravek na njivi (od glagola plesti). 63. Kraljica za »in tako dalje«. 65. Druga beseda za naznačitev, prijava. 66. Umetno redilno sredstvo za prašiče. 67. Izraelska božja brana. 69. Tuja beseda za ponudi, pripravi. 71. Kot pri 77 vodoravno. 73. Mesto v Palestini, znano iz križarskih vojn. 75. Skrivaj vdreti v tuje stanovanje. 76. Star, poljudni izraz za bolnico. 78. Je iz Adamovega rebra. 80. Hranivo. 81. Prebivalec neke zemeljske celine. 83. Reka v Italiji, teče skozi Firence. 85. V sedanjih dobi najbolj zaželjena stvar. 86. Glej 96 vodoravno. 87. Kot pri 1 navpično. 90. Ribje jajčece. 92. Glej 67 navpično. 95. Drug izraz za blago, prtljago. 97. Žensko krstno ime. 99. Cerkevno okrožje. 100. Velika pokrajina in država na Daljnem vzhodu. 102. Egiptovska reka. 104. Električna enota. 106. Preprosto prevožno sredstvo. 107. Zamašek pri sodu. 109. Kemijski znak za prvino, tudi ljudski medmet. 111. An. 113. Predlog.

TEHNIKA

Tramvaj

Pred nedavnim smo čitali, da so mestni očetje v Parizu sklenili, da bodo odpravili tramvaj z ulice Pariza. Promet francoske prestolnice je tako narasel, da je pomenila cestna železnica prebudo oviro, posebno če upoštevamo, da ima Pariz široko razpredeno mrežo podzemnih železnic, ki so za majhen denar dostopne vsakemu potniku. Tako je postal tramvaj naenkrat nekako nesodobno prometno sredstvo, čeprav smo bili vajeni gledati na cestno železnico kot na posebno oznako velikih mest. Toda kljub temu izgleda, da ne bo mnogo mest, ki bi šla v bližnji bodočnosti po isti poti. Čeprav je res, da je tramvaj še posebno za mestni motorizirani promet velika ovira, bo še dolgo ostal prometno sredstvo, ki bo mnogim, posebno manj imovitim ljudem, zelo prav prišel kot edino prometno obliko pri vedno bolj naraščajočih razsežnostih naših mest, saj bo malo mest tako bogatih, da bi lahko namesto poceni cestne železnice zgradila podzemsko železnico, zlasti ne s tako razširjenim omrežjem.

Iz vsega tega je razumljivo, da tramvaj še ne bo tako kmalu izginil z naših cest, pač pa lahko pričakujemo, da se bodo vozovi cestne železnice s pridobitvami moderne tehnike v marsičem izboljšali. Zgled takega modernega voza cestne železnice je pokazala tramvajska družba v Glasgowu na Angleškem z novim vozom, ki ga je dala v promet na svojih cestnih železnicah.

Nov tramvajski voz je dolg čez deset metrov. Zgrajen je v dve nadstropji. Vstop in izstop se zapira mehanično z dvojnimi vrati, od katerih se vsako krilo zase po sredi preproga, kakor to mnogokrat vidimo pri avtobusih. Vstopanje je dovoljeno samo spredaj, izstopanje zadaj. Voznik voza je od prostora, v katerega vstopajo potniki, ločen s stekleno steno. Voz ima sedežev za 65 potnikov, in sicer spodaj za 27, zgornj pa za 38.

Ta skoči enmo z najvišje ekakalne deske.

motor, ki ima 35 ks moči. Tudi upravljanje motorjev se vrši skoraj brez ropota, in sicer tako, da se upravljaljo stikala s pomočjo več vrst zavor. Poleg električnih zavor ima še zavoro na stisnjeni zrak in še posebne zavoro na tračnicah. Kadar pa voz delj časa ni v uporabi, se pritegne ročna zavora.

Za udobnost potnikov v zimskem in letnem času je še posebej poskrbljeno s kurjavo in

Rešitev križanke z dne 12. nov.

Vodoravno: 1. Sebastopol. 9. Levi. 10. Alt. 11. Pek. 13. Tara. 14. Ako. 15. Sadra. 17. Taj. 18. Edo. 19. Rak. 20. Ada. 22. Ana. 24. Sla. 24. Kip. 25. Oven. 26. Anita. 28. Dro. 29. Ivan. 30. Ala. 31. Ave. 32. Stal. 38. Adela. 35. Opal. 36. Ost. 37. Abel. 38. Tarnov. 40. Juda. 41. Ti.

Navpično: 1. Sero. 2. Eva. 3. Bi. 4. Sako. 5. Tlo. 6. Ot. 7. Opak. 8. Led. 9. La Jana. 12. Kral. 13. Tana. 14. Ada. 15. Sap. 16. Aden. 17. Ta. 18. Ela. 19. Rio. 21. An. 28. Stado. 24. Kre. 25. Oval. 27. Ita. 28. Dva. 29. Ital. 31. Altaj. 32. Spev. 34. Est. 35. Oboa. 37. Andi. 39. Rut.

zračenjem. Grevali, ki so postavljeni v zgornjem in spodnjem delu voza, skrbijo za to, da imajo vsi prostori enako temperaturo. Za zračenje so poleg običajnih odprtih v stropu in ob strani pripravljeni za vroče dni velike vetrnice na stropu, ki ustvarjajo lahen veter. Za velenost kot je Glasgow, je tudi poskrbljeno, da potniki vedo, kdaj so prišli do postaje, kamor so namenjeni. V ta namen so postavljeni veliki zvočniki, ki so posebej razširjeni pred motnjami od zunaj in po katerih vozni izkazuje imena postaj. Poleg vseh teh posebnosti so v nove vozove vgrajeni še celo vrsto tehničnih novosti, katerim upajo, da bodo izboljšali udobnost potov, zmanjšali ropot, in kar je še važnejše, zmanjšali število nesreč na glasgowskih ulicah.

Razvezano snopje

Zanimive številke o Sloveniji

Slovenija meri 13.849 km², to je 6,4% vsega ozemlja v Jugoslaviji. Prirastek prebivalstva od štetja 1921 do štetja 1931 je bil v Sloveniji 83.042 ali 7,9%, v vsej državi pa 1.949.127 ali 16,3%. Prebivalstvo se deli po poklicu na: a) Kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo v 60,28%, v vsej Jugoslaviji v 76,58%. b) Industrijo in obrt 22,15%, v vsej Jugoslaviji 11,00%. c) Trgovino, kredit in promet 6,82%, v državi pa 4,58%. d) Javne službe, proste poklice, vojaštvo 4,64%, v vsej državi 4,075%. e) Ostali poklici, brez poklica in brez označbe poklica 6,10%, v državi 5,49%. — Gibanje prebivalstva in naravni prirastek: V letu 1938 je bilo v Sloveniji 9656 porok, rojenih 26.205, umrlih 17.058, prirastka pa je 9147. Največ je bilo porok 1920, in sicer 12.481, največ rojenih v letu 1934, in sicer 32 tisoč 758, največ jih je umrlo v letu 1921, in sicer 23.284, največji naravni prirastek pa je bil leta 1930, ki je znašal 14.279.

Najsevernejša točka je pri Budincih v Slovenski Krajini s 46° 53' N, najjužnejša točka pa je v Beli Krajini na kolenu Kolpe pod Sinjim vrhom s 45° 25' N, najzahodnejša točka je v Julijskih Alpah v grebenu severozahodno od Jalovca na poldnevniku 13° 41' E, najvzhodnejši mejnik pa stoji v ravninskem svetu ob izlivu Lendave v Muro pri 16° 37' E Greenw. Razdalja med širinskima skrajnima znaša 163 km, razdalja med njenima skrajnima mejnikoma na zahodu in vzhodu znaša 234 km. V primeri z Evropo tvori Slovenija 0,14% celotne evropske površine.

Gostota prebivalstva je na km² 76 ljudi, v vsej državi pa 62. Število vozil nam zgovorno govori o velikem prometu v Sloveniji. Tako kaže statistika za leto 1938 naslednje številke: 990 tovornih avtomobilov, 2780 osebnih avtomobilov, 146 avtobusov, motornih koles 2905, dvokoles pa 140.000. Vsa država pa izkazuje za leto 1937 3458 tov. avt., 11.347 oseb. avt., 850 avto busov, 5202 motornih koles in 279.767 dvokoles.

Zadrag je bilo v letu 1937 ustanovljenih 2421, izbrisanih 744, stanje ob koncu leta je bilo 1677. Zadruga zveza v Ljubljani ima 687 zadrug. Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani 380 zadrug. Zveza gospodarskih zadrug za Jugoslavijo v Ljubljani 45 zadrug, to velja za l. 1937. — V letu 1937 so vse električne centrale v Sloveniji proizvedle 294.238.453 kW ur, proizvodnja električnega toka v letu 1918 je za preokročila 300.000.000 kW ur. V Sloveniji je 811 električnih central, od teh je 686 zasebnih, 125 takih, ki proizvajajo tok večinoma za javno uporabo. 595 central je na vodni pogon, 154 na pogon s kalorifičnimi pogonskimi stroji, 62 pa jih uporablja vodni in kalorifični.

Skupna dolžina državnih cest v Sloveniji znaša 915 km ali 9,03% vseh državnih cest v Jugoslaviji. Banovinskih cest pa imamo v Sloveniji 4090,51 km ali 13,36% vseh banovinskih cest v državi.

Prispevajte za osrednji prosvetni »Slovenski dom« v Ljubljani!

Kurenčkuva Neška ma tud beseda

Dons sem pa že tku žalostna, de res na vem, kuku b naredila, de b žalost saj mal puštila. Kumi se m ene souze mal pusešaja, pa se m začneja že druge dol pu brad cedit. Tu m je ja za scagat. Ce b jest pred vedla, de bo ta reč zavle gulobčku tku deleč prša, b jest neko jezika na stegvala. Lepu vas prosem, kua pa mam jest zdej ud tega. Druza ne, koker sama žalast. Vest me nuč in dan tku strašen peče, de se že prou resen bujim, de b se m še čeva nazadne ne unele. Srce se m pa tud prou lohka uname, ke je temu že ud nekdej pudvržen. Če se m enkat še srce uname, pol bo pa ta tud želodec u navarnast, ke se drži tku bliz srca. No, pol bo pa z mana fertik. Kene, želodec je dondons čluvek bl putreben, koker use ta drug.

Zdej sem šele sprevidla, de člouk še ta narbl pameten naredi, če se u nubena reč na utika. Kar usak nej sam zase skrbj, pa bo za use prou.

Puglejte! Jest sem zdej enkat pred kratkem naš pošten derekcion, ke je tle na Sentjakubskem trge, neki zavle gulobu zafrkavala. Sej nisem mislela nič slabga. Jest sem sam tu rekla, de misl pošten derekcion soje gulobčke mal pudučj, de na smeja kar dol na ldi tiste soje odpadke, kar jih maja preveč, teb n men n, spuštaj. Pol sem pa tud rekla, de če na boja tlu ubogat, nej jim pa pesti uzad take koške naredit, koker sa jih zdej pu iblanskek ulcah, cestah in pa trgeh pustil naštimat, de ldem ni treba useorte upadku kar ke ukul pu tleh metat, ke tu je grdu in pa tud protipustaven. Men se zdi, de je biu ta moj nasvet skrajno putreben. Še gespud držaun praudenk se nisa čez ta nasvet prou nč gor držal, ke jih

vender usaka reč, če ni zakunita, prec tku u uči zbođe, de ja kar puštrihaja, de ldem na pride pred uči.

Al miselte, de je pošten derekcion mene ubugu in tku naredu, koker sem mu nasvetvala? Kaj šel kar pu soj glau je naredu in te uboge gulobčke, ke sa vender tku čedne stvarce, de jih usak pameten člouk, če že ne drgač, saj u rižot rad ima, je kar ajnfoh deluziru, koker zdej en čas sem kar cele narude deluzirajala. Lepu vas prosem, al je tu prou in pušten? Kam se čja zdej gulobčki dajat? Kene, deluziranem narudem sa saj puvodal, kam nej greja, de boja pršli spet pud streha. Za te hoge gulobčke se pa noče prou nubeden nč brigat. Kar pesterja jih, de se ukul pu strehah putikaja, koker kašen brezdomci. Sej pravem, men se te reučki tku smilja, de nuč in dan sam premešlujem, na kašna viža b jim pumagala. Kene, člouk s že lohka sam pumaga tku al pa tku. Čez dan holt lohka ukul felhta. Če ni zadost usmileneh src, začne pa gulfat, al pa krast, sam de se pušten preževi. No, punoč pa zleze u kašna šupa, al pa pud kuzouc, pa lepu na slam zaspi. Vite, gulobčki sa pa prepušten, de b kradel ali pa gulfat. Kar sami seb sa prepušten, koker de b na bli božje stvarce.

Vitel Du zdej sa mel gulobčki jerperge na pošten derekcion gor pud streha, de nisa bli prou nubenu napot. Kulker je men znan, sa se čist dober pučutil. Kašne zgage tud nisa delat, koker jih delaja lde. Čez dan sa holt lepu tih ukul letal in pa tle al pa tam kašna druftinea kruha pubrjal, de jim ni blu glih treba lakate trpet. Zvečer sa p zletel na pošten derekcion gor pud streha p pučitke. Zdej jim je pa kar naenkat pošten derekcion tiste vokna, ke držaja pud streha, ajnfoh zaplanku tku gustu, de še bouhe na morja več skuz. Noja, pa za bouhe se na bom jest putegvala. Bouhe zlezeja lohka zvečer kar k ldem na pojstla, pa sa lepu na toplem. Gulobčki pa na morja kej tagca naredit, ke nisa krvuločen. Pa ldi tud nočja nadlegvat punoč, ke sa tud pučitka putreben. Gulobčki mam jest rada, bouh pa na morem videt, ke sa tku usiljive, de člouk nima pred nim neko gmaho

Jest na morem zdej gulobčkem drgač pumagat, koker, de se ubnem na društu rejcu maleh žvalc. Sej b se sama ubrnila kar narunast na pošten derekcion s prošno, de nej tiste planke na vokneh preč pubere, de boja gulobčke pršli lohka spet pud streha. Ampak jest na verjamem, de b moja prošna uslišu, ke nima nubenga respektu pred mana. Društu rejcu maleh žvalc bo pa lohka dusegu za gulobčke zaščita. Tu je ja tud doužnost tega društa.

Asten, jest sem zdej strila soja kršanska doužnost. Zdej se dejma pa še kej druza pument, de m na boja mogel lde naprej metat, de se brigam sam za gulobčke.

Zadenč enkat sem mela ene uprauke gor na Dunisk cest. Sej že doug nisem budila tam ukul. Pr te prložnost sa s tudi ogledala tista palača ud banke »Slavijec«, ke ja je pestila sezidat glih zraven nebutičenka. Koker sem dugnala, je nebutičenk res za en spuznajne še viši, koker banka »Slavijec«, ampak ne dost. Dugnala sem pa tud, de je banka »Slavijec« velik lepši, koker je nebutičenk. Pa tu mende tud žiher puvem, de je banka »Slavijec« sezidala soja palača s sojem gnarjem, nebutičenk sa pa sezidat kar na stroške privatnech nameščencu. Lepu vas prosem, tu je tud neki. Jest mislem, de b blu bl pravilen, če b s tistem gnarjem, kulker ga nameščenci preveč plačujaja, raj penzjone mal zvišal, de b na blu treba penzjunistem tam u Monte Karlo gor pud Tibuli sam za knofe špilat. Tega mnejna sem jest, kašenga mnejna ste drug, pa na vem. Zavle tega m mende na bo nubeden zameru, če sem drgačenga prepričajna, koker ste drug.

Tu pa mende tud žiher puvem, de se m kar čuden zdi, zakua nisa tud u palača banke »Slavijec« uzidal take skale, kakor sa jih u useučiliška knjižnica. Tu je ja zdej muderen, pa praktičen je tudi bl, koker je kar gladek zid. Zato sem pa stupila ke b enmu gespude, ke je tud ta palača ugledvon, pa sem mu puvledala soj mnejne in ga prašala, kuku on misl. Gespud me je ta peru mal bl debel puvledu, koker mende punavad gleda, pol m je pa reku: »Veste kaj, milustna, vi mate čist prou. Skale u hiša uzidane sa zdej res muderne. Pa ne sam muderne, tud praktičen je tu. Kene, če sa take skale u zide, ni treba človek zmeri pu štenjah caplat. Clouk se ja nazadna usega naveliča. Puseben pa tist boja

mel šteng kmal zadost, ke boja u petem ali pa u šestem štuk na stanvaj. Recima, če se eden pr krokajna mal dle zamedj, koker je treba, nazadne pa še zamerka, de je vežen kluč druga pozabu. Kua je pol temu revež za strit duma, koker de gre še naprej krokat in pučaka du jutra, de hausmajster urata udpre. Tak špas pa precej kušta. U ta pet al pa clu šest štuk pa tud na more vržt kašenga kamenčka u ta prau voken, de b soje ldi zbudu, ke je prevesok. Pa tud tku glih roke nima nubeden. Čist prou mate. Škoda, de jih na tu ni nubeden upuzoru. Zdej je že, kar je. Zdej jim na kaže več takeh skal, de b krokari punoč pu teh skalah lohka gor u soj stanvajne splezal, uzidavat. Banka »Slavijec« ja je holt tud enkat pulumila.

Prou lepa hvala za pujasnj. Veste, gespud, jest se na krokarje nisem spounla, ke jest na krokam. Še enkat lepa hvala, pa zdrau nastajnite, sem še rekla pa sem šla spet naprej pu soje upraukeh.

»Kai — kakšen led razled te tože

MLADI SLOVENEČ

Stara modrost v basnih

Zajec in lisica

Ko je bila lisica zvitoepka še mlada inekoč-nih nog, je skoraj veak dan ulovila kakšnega zajč-ka in si ga privoščila za južino. Ko pa se je po-starala, je kajmak se pregibala noge, tako je bila elaba. Vsi zajčki in vse putke so ji ušle pred nosom.

V tej stiski je lisica eklenila, da se bo zado-voljila z vsako hrano, tudi z navadno travo. Hotela je oditi iz svojega brloga, da bi se najedla trave. Pa eo se ji noge kar šibile od slabosti in obležala je na mestu.

Tedaj je prišel mimo mlad zajec. Lisica ga je bilo zaprosila: »Ljubi moj zajček, usmili se me! Prinesi mi malo trave, da se nasitim, drugače bom umrla od gladu.«

Zajec pa je bil vkljub svoji mladosti že zelo moder in izkušen. Odgovoril je: »Ne bo nič, tetka zvitoepka, ne bo nič! Trave bi ti že prinesel, trave, pa predobro vem, da bi a travo vred pohrustala tudi — mene.«

To rekoč, je odšel dalje, lisica pa je žalostna ostala v svojem brlogu. Goljufu nihče ne verjame, čeprav resnico go-vori.

Lisica in jež

Lisica je obiskala botra ježa in ga vprašala: »Boter, povej mi vendar, kje dobiš toliko hrush in kako jih spravljaš domov? Kakor vidim, nima nobenega koša in nobene košare.«

Jež je odgovoril: »Saj jih ne nosim domov s košem in s košaro. Če hočeš videti, kje jih dobim in kako jih spravim domov, pojdi z menoj.«

Lisica ei tega ni pustila dvakrat reči. Odšla je z njim.

Kmalu sta prišla v velik sadovnjak.

»Glej, takole nabiram hrushke,« je rekel jež in se začel kot žoga valjati po tleh. Na igle se mu je nabodlo vse polno medenih hrush. Lahkovernežu se na misel ni prišlo, da ga je lisica samo zaradi tega vprašala, kako nabira hrushke, ker je imela sama skomine po njih.

Otvorjen s sladkim eadjem, ee je jež poslovil in se odzibal proti domu.

Komaj je izginil, ee je lisica začela sama va-ljati po hrushkah. Nesreča pa je hotela, da je bilo vprav tam mnogo trnje in kopriv. Ježu trnje in koprive ne morejo do živega, lisica pa ee je po-šteno opekla in opraskala. Tako jo je skelelo in bolelo, da je kar zatulila ter zbežala čez drn in strm. Po hrushkah nikdar več ni dobila skomin.

Včasih goljuf ogoljufa samega sebe.

Pogum je več vreden kot moč

Mačka ee je postarala. Ni mogla več miši lo-viti, zato eo jo napodili od hiše. Sklenila je, da odide po svetu.

Spotoma je srečala psa. Ko je ta videl etaro, elabotno mačko, se mu je zasmilila in rekel je: »Kam greš, tako sama? Ali ee nič ne bojiš, da bi te kdo napadel? S teboj pojdem. Jaz sem mlad in močan, braniš te bom.«

Mačka je bila zadovoljna in skupaj sta po-tovala dalje.

Čez nekaj časa eta erečala volka. Volk ju je pomilovalno pogledal in rekel:

Ribniška

Ribničar je pravil svojemu eosedu: »Oh, ko-likokrat eem že etavil v loterijo, pa še nikoli ni-sem nič zadel. Zadnjič pa sem šel pred tisto ko-libo, kjer obešajo številke. Jezno sem dvignil gor-jačo in glej — zadel eem vseh pet številki!«

Sosed: »Pa ei potlej kaj dobil?«

Ribničar: »O, dobil, dobil! Še zdaj me ves hrbet boli.«

Vrban Prismuk

Vrban Prismuk je stal pod brzajavnimi žicami in nepremično upiral oči vanje.

Mimo je prišel sosod Martin in ee začudil:

»Čemu vendar buljiš v žice?«

Vrban Prismuk se je previdno ozrl in zaupno povedal:

»Veš, takole je: naš župan je danes svojemu sinu brzajavno pošal v mesto denar, in jaz ča-kam, kdaj bo denar mimo emuknil. Nemara pade kakšen dinarček dol!«

»Ne hodita sama po svetu! Če vaju zavoha medved, vaju raztrga na drobne kose. Vzemita mene s seboj, da vaju bom branil.«

Mačka in pes eta bila na vso moč vesela no-vega tovariša. Bila sta prepričana, da ee jima v njegovi družbi ni treba nikogar bati.

Skupaj eo potovali dalje.

Ko pridejo do gostega gozda, jim nenadoma prilomasti nasproti medved. Komaj ga je volk ju-nak zagledal, ee je epustil v dir, da se je vse ka-dilo za njim. Pes je malo zalajal in zarenčal, a nazadnje jo je popihal tudi on. Samo mačka je ostala. Skrivila je hrbet, naersila dlako in jezno zapihala.

Ko je medved videl tako majhno žival z žare-čimi očmi in ostrimi kremplji pred seboj, ee je pre-

etrašil. Bil je prepričan, da mora biti ta živalca od eile močna in zvita, ko ee pa upa njemu same-mu postaviti po robu. Obrnil se je in jo urnih krakov odhlačal nazaj v gozd.

Mačka je potovala dalje sama, za eno izkuš-njo bogatejša. Vedela je, da ee mora predveem za-našati na svoj pogum.

Medved in zajec

Medved je pritalac k zajcu in mu rekel:

»Priateljček, zakaj ei tako strahopeten? Pojdi z menoj! Mene ee vse boji in vsega imam dovolj.«

Zajec je urno odekočil in odgovoril:

»Nak, s teboj pa že ne grem! Vprav zato ne, ker ee te vse boji. Če bi bil dober in pošten, se te ne bi nihče bal in vsi bi te spoštovali. Hudob-neža pa ee bojijo vsi — in tak hudobnež ei ti!«

To rekoč, je zajec vzel podplate pod pazduho in zbežal.

Prismodalci in mlinsko kolo

Prismodalci eo za svoj mlin potrebovali novo mlinsko kolo. Mahnili eo jo na visok grič, kjer eo imeli svoj kamnolom. Iz velike skale eo ei izkle-sali tako lepo mlinsko kolo, da ga lepšega ne bi mogli izklesati nikjer.

Po končanem delu eo mlinsko kolo z velikim trdom začeli spuščati v dolino, kjer je ležala nji-hova vas. Kako so se napaenali, da jim kolo ni ušlo po strmem pobočju, vidite na sliki!

Ze eo mlinsko kolo srečno privahili v dolino. Samo nekaj korakov eo bili še oddaljeni od mlina. Tedaj pa se jim je kolo izmuznilo iz rok in se kar samo zakotalilo še tistih par korakov navzdol.

Prismodalci eo debelo zjajali za njim in niso vedeli, kaj bi in kako. Pa se je enemu izmed njih nekaj posvetilo v glavi. Udaril ee je s pestjo po čelu in rekel:

»Hu, ali emo bili neumeil! Valili emo kolo na-vzdol, da bi bili kmalu dušo izgubili. Le počemu, vprašam vas? Ves trud bi ei lahko prihranili: kolo bi kratkoma izpustili, pa bi ee samo zavalllo po bregu!«

Takšni modrosti pač ni mogel ugovarjati nih-če. Vsi eo sprevideli, da niso pametno ravnali. V zadregi eo eo čohali za ušesi in tarnali:

»Ojedetno, ojedetno, kdo nam bo povrnil iz-gubljeni čas?«

Pa ee je oglasila druga bistra glava:

»Možje, le pogum, saj še ni vse izgubljeno! Zvečimo kolo nazaj na grič in ga pustimo po str-mini.«

Ta nasvet je žel vsesplošno odobravanje. Krepko eo pljunili v roke in v polu svojega obra-za začeli vleči mlinsko kolo nazaj na grič. Ze eo

ga erečno privlekli na vrh, tedaj pa je enega iz-med njih močno zasrbelo:

»Možje, kako naj pa kolo ve, kam naj ee za-vall?«

Na to res niso pomislili. Pa eo Prismodalci znali več kot same hrushke peči. Po dolgem posve-tovanju eo sklenili in ukrenili, naj eden izmed njih kolo epremija in mu kaže pot.

Rečeno — etorjeno. Prismodalasti Matevž je vtaknil debelo glavo v luknjo mlinkega kolesa, drugi Prismodalci pa eo rekli:

»Hooo-ruk!«

In sta eo oba — mlinsko kolo in Prismodalasti Matevž — zavallla po etrmini navzdol, da se je kar pokadilo.

A kaj ee je zgodilo? Prismodalasti Matevž je bil elab vodnik. Gotovo je pozabil, kje leži mlin, ali pa ga mlinsko kolo ni hotelo ubogati. Zako-talilo se je s epremljevalcem vred v globok rib-nik. Spremljevalec je utonil, mlinsko kolo pa je obležalo na dnu.

Lahko si mislite, kakšen krik in vik eo Pri-smodalci zagnali, ko eo ee sami pripohiali v do-lino in niso mlinkega kolesa našli nikjer!

»Gotovo ga je Prismodalasti Matevž ukradel!« je zakričal Prismodalasti Jur.

»Tako bo in nič drugače!« so mu drugi Pri-smodalci pritrdili v zboru.

In eo razglasili po vsej deleži:

»Nam, Prismodalcem, je bilo ukradeno mlinsko kolo! Kdor bi sre-čal človeka z mliniskim kolesom oko-li vratu, naj ga pri priči zgrabi in pripelje k nam! Dobil bo pehar suhih krljcev in še mošnje cekinov po-vrhu!«

Iz torbe Kotičkovega strička

V. M., Ljubljana. — Zaradi klišēja si nikar preveč ne beli glave. Tudi to stvar bo najlažje uredil gosp. P. Zakrajšek. Prosi ga! — Obljub-ljenega nadaljevanja še nisem prejel. Lep pozdrav!

Marjan. — Tvojo »pesem« sem izročil pujskom. Pa še pujskom se je tako gnusila, da so jo iz korita vrnili. Barabica si, pa ti kljub temu dam moder nasvet. Mahni jo s svojo »pesmijo« v umobolnico na Studenec. Ko jo bo vratar prebral, ti bo kar koj na široko odprl vrata v zavod. Tja namreč spadata oba: ti in tvoja »pesem«.

STRICKOV KOTIČEK

Dragi Kotičkov striček! — Tudi jaz sem skle-nil, da Ti pišem prvič. Medtem je že zapadel sneg, a v Ljubljani ga ni več.

Vsako nedeljo berem »Mladega Slovenca«. Po-sebno mi je všeč pripovedka »Pastirček Gregec in zmaj«. Prosim Te, nikar ne vrzi mojega pisma v koš!

Lep pozdrav od Tvojega — Jožeta Hlad-nika, učenca IV. razr. v Borovnici.

Dragi Jože! — Sklenil si, da mi pišeš prvič. Hm! Ta sklep je kaj moder. Le kje je na svetu človek, ki bi ob prvem pismu mogel skleniti kaj drugega? Ali vidiš, kako se človeku vtisih zareče?

Ce tako rad prebiraš povestice, Te bo nekaj gotovo hudo zanimalo. Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani je pripravila slovenski mladini za Mi-klavža veliko presenečenje. Izdala je knjigo, ka-kršne doslej pač še ni izdala pri nas nobena knji-garna. Ta knjiga ima naslov »Tinček in Ton-ček«. Opisuje v slikah in besedah čudovite do-življaje dveh dečkov, ki sta v družbi velikanske gorile in najdenčka Primožka potovala križem kražem po Afriki. Celó med ljudožrcer sta zašla. Knjiga je tako bogato opremljena s slikami, da se ne more z njo kosati nobena druga slikanica. Po-vej to novico svojim staršem, prijateljem in znan-cem! Lepšega darila za Miklavža si pač nihče ne more misliti in želeli.

Pa še drugi kaj. Lepo Te pozdravlja — Ko-tičkov striček.

Dragi Kotičkov striček! — Lepo Te prosim, ne vrzi mojega pisma v svoj grdi koš.

Z bratom Ivanom hodiva na Jezerskem v šolo. Oba rada prebiraš Tvoj kotiček. Imava pa še dve mlajši sestrici in enega bratca.

Pri nas je že sneg. Veselo se sankamo in smučamo. Pridi na Jezersko; da se boš ti z nami smučal. Smuči Ti posodim jaz. Ali se Ti bomo smejali, če se boš zavallil v sneg!

Prisrčno Te pozdravlja — Franci Muri, učenec III. razr. na Jezerskem.

Dragi Franci! — Tvoje prijazno povabilo, naj pridem k vam smučat, ali z drugimi besedami: po snegu valjat, hvaležno odklanjam. Toliko sne-ga, da bi se lahko po njem valjal, imamo namreč tudi v naših krajih dovolj. Na Jezersko bi jo pri-mahal samo tedaj, če bi zagotovo vedel, da je vaš sneg kaj toplejši od našega. Naš je namreč hudo mrzel. Veš kaj? Nabašite sneg v velike koše in ga dajte na peč gret. Ko se bo lepo segrel, mi hitro brzojavite — in skočil bom na prvi vlak in prisopihal k vam. Potlej se bomo sankali in smu-čali, da bo veselje.

Lep pozdrav Tebi in vsem! — Kotičkov striček.

MLADA NJIVA

Jesen

Se v drevju ptičji epev oglaš-a in veter trga listje z veje. Ze polna mošta eladkega je čaša, na polju kmet pšenico ejeje.

Lisice hrano nosijo v brlôge, ered gozda veže butare ženica. Pri topli peči ded ei greje nôge, veselo mane ei rokó predica.

Lojze Gorsič, dijak.

Samoten grob

Samoten grob sred črnih križev.

Nihče mu lučke ne prižiga, nihče ga cvetjem ne ovija; le tih spomin se k Bogu dviga.

Nad njim jesenski veter kroži in s solzami nebo ga moči.

Kot obstreljena ptička toži nekdo tam v tihli, temni kôli...

Olga Kuretova, Zagorje ob Savi.

Vrniteo

Spet v vasico ljubo se vračam iz tužine, spet oči vas vidijo, snežne ve planine.

Z desne me pozdravljajo trate smehljajoče, z leve dobrodošlico potok mi klopeče.

Vrhu holma nizkega vas že zrem zaspano, srebi drevja sadnega stredi vidim znano.

Po stezicah tihih spet kot nekaj potujem, kakor tuječ rojstni se vasi približujem.

Peter Levec.

Virko Kunčič

Pravljice in pripovedke izpod Triglava

Pastirček Gregec in zmaj

(Nadaljevanje.)

Palkov Grôgara je resno odkimal in se z rde-čo smrklo* obrisal potno čelo.

»Zadnjemu kosmatincu, ki se je klatil po pla-ninah, si podkuril ti, volčje pa so pri nas tudi že redki, da zaradi njih ne bom ponoči kolovratil okrog.« je zadirčno polagal besedo na besedo in smrklo skrbno potlačil nazaj v irhaste hlače.

»I, kaj pa te je potlej sem prignalo? Nemara vešče?« se je ovčar pošalil. Na tihem pa je mož kar verjel, da je takisto...

Grôgari ta dan ni bilo do šale. Zamahnil je s rokó, kakor da bi sitnemu komarju pokazal pot v krtovo deželo.

»Vsaj noter stopi! Saj nisi berač, da bi na pragu stal,« ga je ozmerjal gostoljubni ovčar. Pri-žgal je léšerbo nad pojemajočo smolnico in jo postavil na ognjišče. »In eedi, no! Kar na pôgrad, da mi spanja ne odneseš, pa se brtône* kruha si odreži, če ti kaj kruli po želodcu.«

Grôgara je prestopil prag. Sédel pa ni in tudi kruha se ni dotaknil.

* Smrkla = žepni robec.

* Brtône = velik kos kruha.

»Lačen nisem, izméhan pa sem kot zajec, ki mu je lisjak za petami,« je priznal. »Kar mika me, da bi se na pôgrad vrgel in zasmrčal kot polh. Pa bi bil koj ojenj v stehi in skrb na vseh vogalih, če bi jo šele proti jutru prihlačal domov. Ze tako sem pozem. Hencajte, kakšen ovinek sem moral zaradi tebe napraviti!«

»Zaradi mene?« se je začudil ovčar in ga močno neverno pogledal.

»Zaradi tebe, ali pa zaradi tistega tvojega fantina, kakor hočeš,« je s skrivnostnim obrazom namignil Grôgara in se kradoma ozrl po kočii.

Ovčar je hlastno pobaral.

»Gregca misliš? Si ga mar kje videl?«

»Videl, videl,« je prikimal Grôgara in začel nekolikant radodarnje zastavljati besede. »To že veš, da mi nekakova tatinska beštja hodi v škodo. Vso divjaj mi bo iztrebila, če ji ne bom kaj kmalu na prste stopil. Več gamsov, zajpcev in lisic je že prevrtala kot jaz, ki sem zaprežen lovec! Gospokoveci iz Ljubljane se že gróó drže in mi tega divjega loveca zmerom pod nos mečejo. Naj ga gredo sami lovit, če mislijo, da je to kar takó! Zvit ti je kot kozji rog. Iz vsake nevarnosti se izmaže, vsako sled zabriše za seboj. Zadnje čase eo bojda drží nekje pod Borovijami, Urbasov

Jok, ki je pod pečmi drvaril, je nekajkrat slišal strel iz puške in lomastenje po gošči. Trepš je sprva mislil, da sliši divjo jago, ki ji je sam Lucifer za vodnika. Hrumelo je, bučalo in pokalo kot na sodni dan, je pripovedoval. No, jaz sem mu tega Luciferja kaj brž iz glave izbil.«

Ovčar ni mogel več vzdržati. Nevšečno je po-segel vmes:

»Preklemanska gošča! Prej ei tako skopu-ško sejal besede, kakor bi bile po cekinu, zdajje jih pa kot pleve iz rokava stresáš. Kje si videl Gregca, to povej!«

»Le počasi! Potrpjenje je božja mast,« ga je modro izpodbil Palkov Grôgara in si s prsti ni-čemurno pogladil košato brado. Kar pozabil je, kako se mu je prej domov mudilo... »Torej kje sem ostal? Pri Urbasovem Joku menda. Lei, ta-ko-le sem ga s kazalcem potrpeljal po čelu in rekel: Jok, luna te trka, luna! Nisi slišal divje jage, nisi slišal Luciferja, slišal si lovskega tatul!«

»Eja?« je široko zazijal Jok. Jaz sem mu usta zamašil s tobakom in jo še tisto uro mahnil pod Borovlje. Pa še kar brez psa. Ze tri dni evili in se zvija v pasjici, nadloga. Nekaj je moral požreti. Grem torej pod Borovlje, štorkljám, brkljám, pre-izčem vso goščo — o divjem lovcu ni duha ne sluha. Naveličam se iskanja in jo uberem po prvi stezi nazaj. Kar ti zagledam kakšnih sto korakov nad seboj čudno baburo. Kar ustrašil sem se je tako gróó je bila našemljena in tako velika.«

»Pehta-baba je bila?« je bistro iztuhtal ovčar.

»Ne bodo otročji. Kaj bo pehtababa? se je razpetelinil Grôgara. »To so prazne marnje. Čisto navadna baba je bila, samo za spoznanje večja od drugih in nemara še malo zmešana.«

»In sama je bila, praviš?« je ovčar oprezoval z glasom in s pogledom.

»Saj to je tisto!« je zarenčal Grôgara. »Ni bila sama. Če bi bila sama, bi jaz zdajle pač ne trapál tod okoli, ampak bi bil že lepo doma.«

»Kdo pa je bil z njo?« je pobaral ovčar in pridržal sapo.

»Gregec!« je na kratko povedal Grôgara.

»Vedel sem! Vedel sem!« je zaječal ovčar in se prijel za glavo. Kaj bo rekla mati, ko izve, da je fant pobegnil od njeja? Slabo si pazil nanj, Ródar! mu bo očitala do konca dni.

Grôgara je pripovedoval dalje:

»Čudno se mi je zdelo, kam gre fant s tujo žensko, pa sem zakričal: 'Hoj, hoj, kam pa vi-dva?' Oba hkrati sta se ozrla in obstala. Gregec je hotel nekaj reči, pa mu je babnica eno roko položila na usta, z drugo pa ga je zgrabila za lase. Kakor kužka ga je vlekla za seboj. Ubral sem jo za njima, pa sta mi kmalu izginila izpred oči. Prepozno je bilo, da bi ju zasledoval.«

Ovčar je kot izgubljen strmel nekam v pra-znino. Bil je grozno potr in zbehan.

»Hate je zavpil in se s pestjo udaril po čelu. »Jaz, trepš, ga pa iščem pod Belo pečjó in po Blaščevi jami!« Na vso sapo je začel pripovedovati poznemu gostu, kaj je v Blaščevi jami doživljal.

Grôgara je napeto vlekel na ušesa in kar verjeti ni mogel.

»Kaj takega! Kaj takega!« je venomer mrmral in majal z glavo. Nenadoma pa se je zamislil. Z bliskovito naglico eo se mu misli podile po glavi.

Da, tako bo in nič drugače!

Pri priči se je poslovil od gostoljubnega ov-čarja in jo ves zagnan mahnil po stezi v dolino. Toliko, da je pred odhodom utegnil zaklicati:

»Kar brez skrbi bodi, Ródar, bom že jaz ure-dil to reče!«

(Dalje prih. nedeljo.)

DRUŽINA

Poglavje o trpljenju

Zena, ki je v svojem zakonu izkusila veliko trpljenja, piše:

»Ali javnost kaj premisli, koliko nepopisnega trpljenja tare marsikako družino, ko je kaka tožba za ločitev zakona razdira?

Ali se zaveda naš povprečni mož, koliko mučenja prestaja marsikaka žena, če jo vara njen po Bogu in postavi zakonski mož? Ali jo sicer moralno ali materialno trpinči? Obratni primer je seveda iste vrste.

Ali slutijo očetje in matere, ki živijo v srečnem zakonu, kakšna grmada umazanih zgodb, obrekovanj in nemorale je nakopičena v obtožnicah ločitvene pravde? Kako sramotilno, ničvredno in brezčastno potekajo taki procesi?

Ali imajo slednji naši ljudje vsaj malo slutnje o tem, da nekateri ljudje iz vedno hujše ločitvene epidemije delajo kupčije, da je to njih »specialiteta«, ki jo »gostijo« in »razvijajo dalje«, s tako vnemo, da jim satan ploska?

Skoraj sleherna ločitvena pravda povzroči tako duševno, telesno in gospodarsko bedo, ki je niti ni moči popisati.

Kdor tozadevno podpihuje in zastruplja s sodelovanjem, si nalaga breme na svojo vest. Težko mu bo nekoč odgovarjati!

Strahopetci življenja

Dve mladi gospodični vstopita v tramvaj in ostaneta zadaj na pločniku.

Obe vzbujata pozornost zaradi najnovejše zunanosti: krilo je prekratko, vedenje preveč javno, rdečilo na ustnicah in nohtih preveč kričeče.

Obe se glasno in živahno razgovarjata. Okolica ju začne poslušati.

»Ali greš jutri v kino?«

»Žal, ne. Moram ostati doma, ker je moja mati bolna.«

»Ali ji je bolje?«

»Prav nič ne. Pa se moram za mlajše sestre in brate pobrigati.«

»Torej za pestunjo?«

»Tako, da. Vsa divja sem, ko moram paziti na te neznosne pobe. Toda oče ne pozna tozadevno nobene šale, in tako moram pač slušati.«

»K sreči pa jaz doma nimam nobenega takega priveska.«

»Saj tudi jaz upam, da se bom kmalu iznebila te zoprne zadeve. Kakor veš, sem zaročena, in se bom v kratkem poročila.«

»Potlej pa le pazi, da boš imela več ljubezni do otrok, ko se bodo lastni otroci pojavili!«

»Kaj še! Tako neumna pa jaz ne bom, kot je bila naša mama.«

»Pa se nič ne bojiš poročiti se zdaj, ko so taki časi?«

»Malo že, včasih, ko vidim, kakšne razmere so po drugih družinah. Pa si take trapaste misli koj izbijem iz glave. Če ima človek dvajset let, ne pomisli na skrbi.«

»Pa če nam bodočnost prinese hujše presenečenje?«

»Prava reč! Ali nas ne bo Tolažnica žalostnih varoval? Saj se to vendar tolikrat sliši!«

»Tako? Ali se zanašaš na njeno varstvo? Ali hodiš v cerkev k rožnemu vencu?«

»Za take reči pa že nimam časa. Saj druge za nas molijo. Saj tudi ti rajši greš v kino in na ples, kakor v cerkev?«

»Res je, da rada plešem, vendar ne bi rada umrla v kinu ali na plesišču.«

»Kaj pa govoriš o smrti! Nikar take ne kvasi!«

»Pa vendarle ljudje umirajo okrog nas! In tisti, ki v vojni umirajo, so prav tako mladi kot ti in jaz.«

»Ti so pač v vojni, medve pa nisva. In tudi ne bova nikoli tja prišli. Pa pika.«

»Ali se ti ne zdi, da preveč lahkomišlino zreš v bodočnost?«

»Hočem biti brez skrbi. In tudi svoje zakonsko življenje si bom uredila tako prijetno in udobno in tako moderno, kot bo le mogoče.«

»Pa če ti ga bo tvoj mož kdaj prekrizal, da bo hudo?«

»Se bom pa kar ločila. Dandanes je to malenkost.«

»Pa te ne bi nič vest pekla?«

»Vest? Le kakšna! Življenje hočem uživati, pa je!«

Tedajci se je starejši gospod, ki je vse to poslušal, pripravil, da izstopi. Obrnil se je k obema klepetljama, rekoč:

»Dovolita besedo! Kar tule govoričita, je ali nesmiselno klepetanje ali pa frivolnost. Človek je na svetu in človek stopi v zakon, da izpolni veliko nalogo. Tisti, ki se ji izognejo, so strahopetci. Takih je dandanes preveč. Pa brez zamere!«

Pozdravi in izstopi.

Obe osuplo obstaneta in sta brez besede. Na drugi postaji izstopita tudi ti dve s prisiljenim nasmehom.

Ali bosta nemara premislili, da človeku ni dano, da bi kakor metulj frčal skozi življenje, skozi to življenje, čigar resnost in moralna dolžnost nam morata v teh časih vendar seči v dušo? (Iz lista »Luksemburška žena«.)

KUHINJA

Solata iz črnih korenov

Orne korene skuhaš v slani vodi in jih razrežeš na kratke kose. Polij z jeshom in oljem in popopraj. Dodaj drobnjaka in rezine redkvice. — Iz vode, kjer se je črn koren kuhal, moreš skuhati dobro juho, če dodaš razvrkljano jajce z moko (ali pa prežganje iz moke ali zdroba).

Narastek iz črnega korena s gnjatjo

Pol kilograma očiščenih, v slani vodi skuhanih črnih korenov razreži na majhne koščke in jih polagaj dobro oocene na za dva prsta debelo plast riža, potresi jih s 125 g sesekljane gnjati, nato spet riž in razvrkljaj eno jajce, pol žličke soli, žličko krompirjeve moke in malo muškatanega oreška, potresi s kosmiči presnega masla in peci pol ure v pečici.

Solata iz pese

Rdečo peso lepo opereš in skuhaš do mehkega. Nato jo olupiš in narežiš na tenke rezine. Primešaš jim veliko sesekljane čebule, list lovorja, nekaj žbice, jesiha, olja, ščepec sladkorja in soli. To premešaš in daj, da stoji več ur.

Tega še ne veš

Izvrstno milo za odstranjenje madežev si narediš, če shraniš koščke navadnega mila v kako škatlo in jih poliješ s salmijakom. Izoblikuješ primerno obliko in posušiš. Za mnogo madežev je tako milo najbolj primerno.

Razrahljane držaje nožev vzameš ven in napolniš luknjo z mešanico dveh delov kolo-fonije in enega dela krede. Klino, ki jo segreješ, vtakneš nato noter in se nič več ne maje.

ŽOLČNI KAMENČKI

Znani SALVAT ČAJ proti žolčnim kamenčkom in bolečinam žolčnega mehurja se doblja pri glavnem zastopniku: Apoteka Sv. Ivana, Zagreb, Kapel II. — Prospekt o zdravilni polj-ljamo zastoji.

O. z. b. br. 2770-1939. Za 500.

Domáci vrt

Primerne oblike pritlikavega sadnega drevja

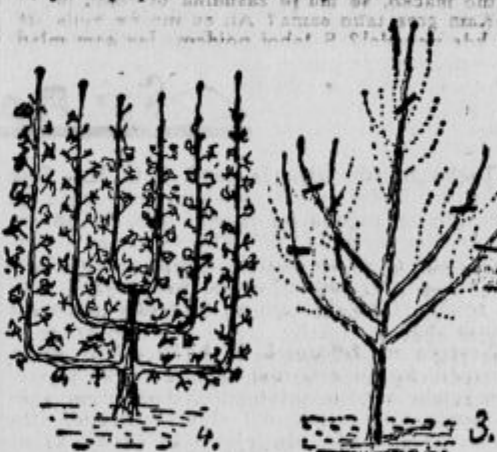
Najpogostejše oblike, ki jih vidimo pri pritličnem drevju po naših hišnih vrtovih, so: piramidne, vretenčaste, špalir, kordon in naravni špalir. Vse druge vrste, kot: lire, krilne piramide in druge so več ali manj zastarele in jih prepuščamo le sadjarjem, ki jim je mnogo do fantastičnih oblik.

Za vzgojo piramide pritličnega drevja izberemo eno- ali dveletne cepljence in jih obrežemo tako, da imajo približno 40 cm visoko deblo s 5-6 stranskimi vejami. Vodilni vrh (gl. sliko 1) privežemo na ostali del prejšnjega

vrha, da se zravna. Ker pa zgornje veje rasto hitreje in bi kmalu zatle spodnje, jim v zgodnjem poletju odšcepujemo vršičke. Tudi vodilno vejo odvežemo in odstranimo preostali del starega vrha. Zdaj pričnemo mlado drevesce oblikovati v piramido. V ta namen lahko vejice oddaljimo drugo od druge ali pa jih po potrebi zblizamo, kot nam kaže slika 2. Tudi pri zimskem rezu držimo zgornje veje vedno krajše, da jih spodnje prerasto. Kot vidimo, ne nastane piramida samo potom obrezavanja, ampak zavisi mnogo tudi od rasti drevesca samega.

Leto kasneje, ko je drevesce staro 3 leta, skrbimo za pravilno razvejitve vej v vejice. Slika 3 nam nazorno kaže, kako moramo veje obrezati, da bodo prihodnje leto odgnale lepe in pravilne odganjke (pikčaste črte). Te, novo nastale vejice so navadno že rodni les. Za hruske je najlepša vretenčasta piramida. To drevo

se razvija zelo enakomerno in bolj v višino. Zato je posebno primerna za majhne vrtove. Tudi lahko sadimo hruske s vretenčasto obliko na zelenjadne vrtove, ker se ne razrasto preveč na širokost.

Hrusko pa lahko vzgajamo tudi kot špalir ob stenah v pravilni ali tudi v nepravilni obliki. Za pravilne oblike vzamemo pokončen kordon, vilčasto obliko ali verrijevjo palmeto s 4 ali 6 vejami.

Vzgoja pravilno oblikovanega pritličnega sadnega drevja (palmete) je kaj enostavna. Pri verrijevjih palmetah vzamemo enoletne cepljence in jim pustimo le tri vejice. Spodnji dve upognemo v kotu 45 stopinj in jih privežemo. Srednjega pa naravnamo. Da se spodnji veji okrepita, jim odšcepujemo vrh. Leto pozneje pa spet razvedimo dve veji na isti način. Slika 4 nam kaže verrijevjo palmeto s tremi pari vej. Posamezna oddaljenost med vejami se ravna po vrsti in rasti drevja. Navadno vzamemo 30 cm pri jabolkih in hruskah, pri breskvah in marelicah pa 40-60 cm. Polagoma bodo zrastle veje do pravih dolžin in jih speljemo navpično. Tako nastanejo verrijevje palmete. Več kot tri pare vej je nesmiselno, ker spodnje prekmalu ostare in odmro. Od palmet pa imamo še več vrst, od katerih je najvažnejša U oblika z dvema vejama. Ponekod vzgajajo tudi U obliko s 4, 6, 8 ali celo s 16 vejami. Sliki 5 in 6 nam kažeta U obliko in dvojno U obliko.

Anekdote

Pohvala znanstvenika

Neki učenjak je prevedel »Juvenela« in je poslal tiskan izvod svojega prevoda nekemu tovarišu. Ko ga je drugi vprašal za mnenje o prevodu, mu je ta odvrnil: »Vaš prevod se mi zdi izredno skrbno delo. Jako sem ga bil vesel, saj sem videl, da so vsa tista mesta, ki jih v originalu nisem mogel razumeti, tudi v vašem prevodu nerazumljiva!«

Pozna gal

Sluga nekega velikega učenjaka, ki mu je njegov gospodar dal mnogo opravka, ker ni nikoli vedel, kam je dejal svoj robec, svoje naočnike in vse druge vsakdanje predmete, je rekel nekoč svojem tovarišu: »Verjemi, mojega profesorja vse preveč upošteva! Razen svoje učenosti, ne ve čisto nič!«

Pletenje za zimo

I. Vzorčno pletenje.

Pletenje je še zmeraj hitro ročno delo, ki vse najbolj zanima, in ki mu je vsako leto naloženo težje breme. V poslednjih letih so bile zlasti moderne pletene jopice v lepih, pisanih vzorcih. Kdor je le kdaj začel s takimi pestrimi vzorci, ga to delo zmeraj bolj veseli. Pričujoči vzorec spada tudi k tistim, ki učinkuje kot okrasno pletenje. Potrebujes 2 pletilki in 2 barvi volne, belo in rdečo. Temeljna barva je tista, ki z njo začneš, druga je pa za vzorec. Nasnuješ tako število pentelj, da je deljivo s 4. Pleteš 2 pentlji desno in nato:

1. vrsto vzorca: 3 d. bele, 1 d. rdečo in to ponavljaš do konca vrste.

2. vrsta vzorca: 2 l. belo, 1 l. rdečo, 3 bele; ponavljaš od 1. vrste do konca. S tema dvema vrstama nadaljuješ, dokler ni delo zadosti dolgo.

Vzorčno pletenje je najlažje, če pleteš okroglo, kot n. pr. pri čepicah in rokavicah. Delo je najlepše, če držiš obe barvi zmeraj na kazalcu.

Za vzorčno pletenje v več barvah mora biti število pentelj večje kot za enobarvno pletenje.

II. Zgibano krilo.

Letos so moderna kratka, plisirana, široka krila, zato je primerno, da pletemo zgibano krilo, ki smo ga zmeraj veselili, ker obdrži svojo obliko. Najlepše je, če pletemo s trdo prejšico.

Nasnuješ število pentelj, ki je deljivo s 7.

1. vrsta: 6 d., 1 l., ponoviš do konca
2. vrsta: 2 d., 5 l., ponoviš do konca
3. vrsta: 4 d., 3 l., ponoviš do konca
4. vrsta: 4 d., 3 l., ponoviš do konca
5. vrsta: 2 d., 5 l., ponoviš do konca
6. vrsta: 6 d., 1 l., ponoviš do konca

Teh šest vrst ponavljaš, dokler ni pletenje zadosti dolgo.

III. Kapuca.

Moderne pletene kapuce nosijo odrasli in otroci. Na sliki je jopica s kapuco. Kapuco spleteš, ko je jopica že sešita, iz pentelj, ki jih nabereš ob izrezu za vratom. Kapuca sestoji iz dveh enakih delov, ki gresta spredaj ravno navzgor in polagoma padata proti tilniku. Ko sta oba dela izgotovljena, ju na tilniku in zgoraj na temenu sešiješ. Če želiš, da je kapuca bolj topla, jo podložiš s kakim križastim blagom, kar je tudi lepo videti, če kapuco malce odvihaš.

Patentno pletenje.

Nasnuješ število pentelj, ki je deljivo z 2.

1. vrsta: Oviti, 1 p. levo narahlo snames, 1 p. d. pleteš. Tako do konca.
2. vrsta: Oviti, 1 p. l. narahlo snames; 2 p. d. pleteš skupaj; tako do konca.

Vse druge vrste pleteš kakor 2. vrsto!

Naš domači zdravnik

V. F. L. 20 mesecev starega fantka imate, ki je bil do sedaj vedno zdrav in korajžen. Tri tedne pa se ne počuti dobro. Večina noči prejoča. Teko nima. Noge in roke ima vedno mrzle, neprestano je z rokami v nosu. Nesli ste ga k zdravniku, ki je ugotovil gliste. Dobil je zdravila, ki mu pa niso bog ve kako pomagala. — Ni še dolgo od tega, ko sem razpravljaj v naši posvetovalnici o glistah in zdravilih zoper gliste. Zdravila gliste le poškodujejo, nekako ohromijo. Po zdravilih moramo črevesje dobro izčistiti, zato moramo vzeti kakšno čistilno sredstvo. Napravite tudi vi tako. Uspeh ne bo izostal.

M. J. P. Pred leti ste bili velik prijatelj vseh alkoholnih pijav. Spoznali ste pa, da škodujejo vašemu gospodarstvu, ki je začelo iti rakovo pot, da uničuje vaše telesno in kvari vaše duševno zdravje. Opustili ste pijačo. Že dva leti ne pijete nobenega alkohola več. Nekateri tovariši (menim, da so to nekdanji vinski bratci) pravijo, da boste postali slabokrvni, če ne boste pili. Radi bi vedeli, kaj je resnica? — Držite se kakor ste se držali do sedaj! Ne poslušajte vabljivih klicev zvodljivih tovarišij, ki vas hoče zapeljati in speljati na staro pot. Slabokrvni boste postali res, če se zopet vdaste pijači. Zaradi vzdržnosti se vam pa slabokrvnosti ni treba bati.

S. A. Radi bi vedeli, kaj je slabokrvna bolezen. Kako jo spoznamo, kakšne so njene posledice. Kako jo zdravimo in kakšno hrano naj uživajo bolniki? — Kaj je vzrok slabokrvne bolezni danes še ne vemo. Domnevamo, da je kriva zmanjšana odpornost organizma. Bolezen se podeduje. Bolezen nastopi, če oboli trebušna slinavka. Trebušna slinavka je žleza z notranjim izločanjem. Svoje izcedke oddaja naravnost v kri. V posameznih njenih delih, ki predstavljajo nekatere očke, se tvori snov, ki jo imenujemo insulin. Ta prehaja v kri in uravnava presnavljanje sladkorja. Če primanjkuje insulina v krvi, nastopi sladkorna bolezen. Množina krvnega sladkorja se močno poveča. Bolnik izloča mnogo vode, kar mu povzroča veliko žejo, hujša, v nogah čuti utrujenost. Sladkorno bolezen ugotovimo s preiskavo vode in krvi. Pri preiskavi najdemo v vodi sladkor, ki ga pri zdravem človeku ni. V krvi pa je, kakor že rečeno, množina sladkorja povečana. — Bolezen zdravimo z določeno prehrano in vbrizgavanjem insulina. Insulin pridobivamo umetno iz živalskih organov. Lahke primere zdravimo z dieto in sicer tako, da zmanjšamo količine ogljikovih hidratov, t. j. sladkorja v hrani. V srednje težkih in težkih primerih, ker se kljub temu, da hrana ne vsebuje sladkorja, izloča sladkor in aceton v vodi, pa vbrizgavamo insulin. Če se bolniki ne zdravijo, se pojavi sladkorno zastrupljenje, ki je smrtno nevarno. Prehrana se ravna po posameznih primerih. V glavnem se mora bolnik izogibati sladkorja vseh vrst, omejiti pa si mora tudi beljakovine in masti. Hrana naj vsebuje veliko vitaminov. Sol je dovoljena. Za prikuhe uporabljamo posebno moko. Jedi sladimo s saharinom. Bolnik pije lahko slatino in druge pijače, ki ne vsebuje ogljikovih hidratov. Uživati smejo pravo kavo in čaj s saharinom. Smejo piti eviček in grenko dalmatinsko vino. Štajerska vina pa so zaradi velike množine sladkorja, ki ga vsebujejo, prepovedana. Sadje, zlasti zrelo, ni dovoljeno. Dovoljeno pa je nezrelo sadje v malih količinah. Iz povedanega vidite, da sami ne morete ugotoviti bolezni. Če kaj sumite, se obrnite na zdravnika.

Gorenjec. »Basedow« imate že 5 let. Pred 5 leti ste bili operirani. Zdravje se vam je z operacijo zboljšalo le za kratko dobo, za pičlo leto. Potem pa ste začeli dobivati hude napade. Srce

se vam za vsako malenkost tako razburi, da kar divja. Udarec mu niti šteti ne morete. S časom so se pojavile še druge nadloge, za katere ne veste ali so v zvezi s to boleznijo ali ne. Od časa do časa čutite hudo utrujenost, roke se vam tresejo. V glavi čutite pritisk. Menite, da prihaja to od možganskih živcev, ki naj bi vam bili zboileli. Zdravili ste se z zdravili, vendar pa vam niso dosti pomagala, ker jih niste mogli jemati stalno. Šli ste tudi v hribe iskat zdravja. Bolezen vas je silno duševno in telesno izžejala. — Skušnja uča, da se basedow dostikrat tudi po operaciji povrne. Včasih začne rasti golša brez vidnega vzroka, včasih pa zadostuje že en sam duševni pretres, ki ga bolnik doživi, da se bolezen znova pojavi. Vse težave, ki jih naštevate, so v zvezi s to boleznijo. Znano je namreč, da je prav živčni sistem hudo prizadet. Zdravili ste se že z zdravili, napravili ste klimatično zdravljenje v hribih. Miru potrebujete pred vsem! Počivajte čim več, če vam je mogoče. Če pa to doma ne gre, pa pojdite v bolnišnico. Važna je tudi prehrana, ki mora biti taka, da je izdatna in vzbuja apetit, vsebuje pa le malo joda in beljakovin. Z zdravili in s hribi ste že poskusili. Uspehov niste imeli. Zakaj, ne vem. Morda se niste držali točno navodil. Preostaja vam zdaj še obsevanje z rentgenovimi žarki in pa ponovna operacija. Obrnite se na strokovnjaka, ki vam bo po ugotovitvi in preiskavi vašega stanja priporočil eno ali drugo. Nič ne čakajte! Sami vidite, da se bolezen sama po sebi ne zboljšuje, ampak nasprotno.

J. L. B. Rad verjamem, da ste v zadregi. Morali bi postaviti celega moža, pa doživljate poraze. Stari grehi se maščujejo. Svetujem vam za nekaj mesecev popolno zdržnost. Ta čas pa porabite, da si okrepite in utrdite živce in voljo. Dobijo se seveda tudi zdravila. Receptov pa ne pišem, zato se obrnite na zdravnika.

T. Z. Lj. Po pripovedovanju drugih mislite, da imate zlato žilo. Vendar pa je nekam čudna, nenavadna. Opazili ste pred 3 leti. Zbolelo vas je na koncu črevesa. Od takrat opažate okrog pol centimetra dolg izrastek. Peklo vas je in žgalo. Večkrat ste krvaveli. To je trajalo okrog dva meseca. Pozneje pa ste imeli še večkrat podobne težave. Po iztrebitvi se sperete s hipermanganom in namažete z borovo vazelinom. Zaprti niste. Mislite se poročiti, zato vas skrbi, kaj bo pozneje. — Nadloga se vam utegne res še poslabšati. Opazujemo, da se zlasti v nosečnosti to rado dogaja. Načinov za ozdravljenje je več. Zdraviti moremo z injekcijami ali pa z operacijo. Kaj bi bilo za vas najprimernejše na daljavo ne morem svetovati. Obrnite se na kirurga, ki vam bo lahko in prav svetloval.

Mungo. Na vratu se vam skoro neprestano pojavljajo gnojni izpuščaji. Ze pred leti ste imeli to nadlogo. Pregnali ste jo pa z obsevanjem. Poskusili ste znova, a ne pomaga več. Z mazili jo sicer preženete začasno, pa se zopet znova vrača. Po brežirih se vam že več časa spuščajo turti, ki se neradi in le počasi celijo. — V letih, v katerih ste, so ljudje posebno dovzetni za te nadloge. Prav je, da ste mislili na sladkorno. Prav v teh letih se rada pojavlja in čisto z njo tudi turti, ki se le neradi celijo. Čez nekaj časa dajte ponovno preiskati vodo. Skrbite pa predvsem za telesno snago. Redno se kopajte in umivajte z milom. Ne nosite trdnih ovratnikov, ki bi vam odrgnili kožo in tako odprli bakterijam pot v telo. Kvas je staro zdravilo, ki pa se ne obnese vedno, kakor bi želeli. Poskusite z vakcino ali pa s tako zvano avtohaemo.

Pravni nasveti

Tožba zaradi žaljenja časti. J. G. L. — Rok za vložitev tožbe zaradi žaljenja časti traja tri mesece in se računa od tistega dne, ko je žaljena oseba zvedela za žalitev in za žalitelja. Tudi za tožbo zaradi žaljenja časti lahko zaprosite pri sodišču, da se vam podeli pravica revnih, tako da vam ne bo treba plačevati nobenih taks.

Nesreča na železnici. T. A. K. — Mož se je ponesrečil, ko je z vozom zavozil preko proge, ki je imela odprte zatvornice, dasi bi morale biti zaprte, ker je privozil vlak. Vprašate, kdo odgovarja za škodo, ali železniški čuvaj, ki ni pravočasno zaprl zatvornice, ali pa železniška uprava, ki je še neizveščanega čuvaja nastavila na nevarnem prelazu? — Za vso škodo, ki ste jo utrpeli na ubitem konju, razbitem vozu in za stroške v bolnišnici za moža, za njegove bolečine in za odhod na zaslužku v času zdravljenja in okrevanja in tudi za morebitne trajne posledice odgovarja železniška uprava. Tožbo morate vložiti v roku 3 let računajoč od dneva nezgode. Za to tožbo boste morale imeti odvjetnika. Lahko pa zaprosite za pravico revnih in vam bo sodišče določilo zastopnika, ki vam bo napravil tožbo in vas zastopal v pravi.

Prepoceni prodana parcela? I. N. S. — Zidarskemu mojstru ste pred dvema leti prodali v naravi točno določen kos travnika, v katerem je nameraval kopati pesek. Tekom tega dveh let pa je izkopal že toliko peska, da je dogovorjena in že plačana kupnina smešno nizka napram dobičku, ki ga ima kupec s peskom. Vprašate, če lahko pogodbo razderete? — Če dogovorjena kupnina ne znaša niti polovice obće vrednosti prodanega peskoloma, potem imate pravico, da zahtevate razrušitev pogodbe in vpostavitve v prejšnje stanje. Vi bi morali vrniti kupnino, kupec pa bi moral vrniti peskolom. To pa je zdaj nemogoče. Kupec pa ima pravico, da vzdrži pogodbo s tem, da domakne h kupnini toliko, da doseže občo vrednost prodane parcele. Ta obča vrednost se računa po času sklenjene pogodbe. V morebitni pravi bi izid odvisen od izpovedb zaslišanih izvedencev. Ti bodo morali povedati, koliko je bila takrat vredna, ko je bila parcela še zaraščena in se ni vedelo, kako globoko sega pesčena plast. Rok za razrušitev pogodbe zaradi prikratke nadpolovične vrednosti je 3 leta.

Podpora rodbinam oseb, poklicanih v vojaško službo. P. F. — V začetku septembra ste bili vpoklicani na orožne vaje. Vodstvo svojega obrata ete prepustili ženi, ki pa je obrat slabo vodila, zaradi česar ete utrpeli precejšnjo škodo. Žena je

zaprosila za podporo za sebe in za dva otroka. Občina pa jo je zavrnila, češ, da ni potrebna. Vprašali ete pri sodišču. Sodnik pa vam je povedal, da nimate pravice do podpore, ker ete podpora podeli šele od dneva vložitve prošnje. Medtem ete bili namreč že odpuščeni iz vojaške službe. Vprašate, ali bi bilo mogoče dobiti podporo. — Rodbina, katerih hranilci so vpoklicani v vojaško službo, smejo zahtevati naj se jim dodeli državna podpora, če so ostale brez nujnih sredstev za življenje. Po uredbi o podporah ete smatra, da je tista rodbina, ki je živela od hranilčevega zaslužka (dnevne mezde, plače, honorarja, itd.), ete je ta dohodek zaradi njegovega odhoda v vojaško službo prenehal. Prošnja mora med drugim vsebovati prošilčno izjavo, da nima sredstev za vzdrževanje, o čemer ete mora izjaviti tudi občina, ko pošlje prošnjo odboru za podporo. Odbor, ki mu predseduje sodnik okrajnega sodišča, določi dan, s katerim začne teči podpora; ta dan ne more biti zgodnejši od dne vložitve prošnje. Izjemoma sme odbor ob veliki etiski podeliti podporo od dne, ko je bil hranilec pozvan v vojaško službo. — Iz navedenega vidite, da vam podpora ne pripada, kakor tudi ne vaši družini, ker ne bo mogoče dokazati, da je ostala po vašem odhodu brez nujnih sredstev za življenje in ker ete se že vrnili, ne da bi bila rodbina pred tem vložila prošnjo. Poleg tega velja uredba o podporah šele od dne 4. oktobra 1939 dalje.

Službeni prejemki ob času orožnih vaj. F. K. — O takem vprašanju smo že razpravljali in tudi povedali, da ima le tiš službojemalec pravico do službenih prejemkov za čas štirih tednov, ki je bil v službi nepretrgoma leto dni pred vpoklicem na orožne vaje. Vi ete bili zaposleni od leta 1937 do januarja 1939, nakar ete obiskovali tečaj, potem pa ete bili dva meseca brez posla, nakar ete zopet vstopili v službo k firmi, pri kateri ete že prej služili in so vas kmalu nato vpoklicali k orožnim vajam. Ne more ete smatrati, da je vaše službovanje pri firmi bilo neprekinjeno, ko ete ga vendar prekinili, ko ete obiskovali tečaj in ko ete bili dva meseca brez posla. Zato vam firma ni dolžna izplačati službenih prejemkov za čas štiritedenskih orožnih vaj. Tudi občina ali kakšna druga oblast vam ni dolžna plačati odškodnine za čas, ko ete bili na orožnih vajah, ker je to vaša državljanska dolžnost.

Skrajanji rok. T. S. — Prvi sin je odelužil dijaški bogoslovski rok in je sedaj v državni službi. Njegova sestra živi pri očetu in mu gospodinja. Ali ima njegov brat pravico do ekrajsanega roka, če bi se prvi vpisal na univerzo? Ali bi se položaj kaj spremenil, če bi ete sestra poročila in če bi oče ostal sam? Neposrednega davka plačuje oče nekaj nad 60 din na leto. — Drugi sin nima pravice do ekrajsanega roka, ker ete smatra, da je prvi sin odslužil ekrajsan rok. Vpis prvega sina na univerzo ali poroka sestre ne vpliva na odrejanje roka drugega sina. Tudi za edinega hranitelja, ki bi imel pravico do oporocitve, drugega sina po predpisih zakona o ustroju vojske in mornarice ne bo šteti.

Preselitev Nemca iz Italije v našo državo. V. M. — Vaš sorodnik, ki je Nemec, živi v Italiji in tam prejema državno pokojnino, ima pa tudi

malo posestvo. Zaradi izselitvene pogodbe med Italijo in Nemčijo se mora do 31. decembra t. l. odločiti, ali ete želi preseliti v Nemčijo, ali hoče ostati v Italiji. Ker bi se pa najraje preselil k sorodnikom v našo državo, vprašate, ali bi bilo mogoče, da ete imenovani mesto v Nemčijo, preseli k nam in to brez izgube penzije in posestva, ki ga ima v Italiji. — Za preselitev v našo državo bi moral sorodnik polom našega konzulata vložiti prošnjo na naše notranje ministrstvo. Vprašanje pokojnine, ki jo prejema od italijanske države in posestva, ki ga ima v Italiji, bi pa v primeru preselitve moral urediti z italijanskimi oblastmi.

Olajšave glede učne dobe. P. R. J. — Vprašate, kakšne olajšave glede učne dobe v trgovski ali mehanikarski obrti ima oseba, ki je dovršila nižjo srednjo šolo z nižjim tečajnim izpitom. — Dovršeni štirje razredi srednje ali nje enake strokovne šole nadomeščajo v trgovski obrti učni rok in eno leto zaposlitve, tako da bo morala biti ta oseba še samo eno leto zaposlena kot pomočnik, da ima predpisano izobrazbo za izvrševanje trgovinskih obrtov. V rokodelski obrti, med katere ete šteje tudi mehanikarski obrt, pa bi dovršeni štirje razredi srednje šole nadomeščali učno dobo samo tedaj, če bi kandidat pahal poseben strokovni tečaj, ki je z njim spojeno praktično delo. Drugače ete pa strokovna izobrazba v rokodelskih obrtih dokazuje samo z izpričevali o opravljenem pomočniškem in mojstrskem izpitu ali z izpričevali o dovršenih izpitih na strokovnih šolah, ki jih je označil minister za trgovino in industrijo. Te šole so našteje v pravilniku o učnih zavodih in strokovnih šolah, katerih izpričevala dajejo ugodnosti glede dokazovanja strokovne iz-

Davčni nasveti

Likvidacija podjetja. Vaše podjetje, od katerega ete plačevali družbeni davke, je sklenilo, da stopi v likvidacijo. Kakor vse kaže, bo likvidacijska bilanca izkazala deficit. Kaj določa zadevno zakon o neposrednih davkih?

Odgovor: Člen 22. zak. o neposrednih davkih določa: »Če podjetje med likvidacijo ne nadaljuje poslovanja, ete odmeriti davke enkrat za vselej po zaključnem računu (likvidacijska bilanca), ki izkazuje pogledik likvidacije. Likvidacijsko bilanco finančna uprava preizkusi na običajni način. K bilančni zgubi (da upoštevamo vaš primer) prišteje vse davka proste donose, odšteje pa davku zavezanec izdatke. Ako ete na ta način dobi pozitivna odmerena osnova, ete odmeri redni družbeni davke. Odmera minimalnega družbenega davka v tem primeru po našem mnenju odpade. — Imovina podjetja v likvidaciji ete ne sme razdeliti med člane, dokler se ne odmeri in ne plača ves davek do prestanka davčne obveznosti. Za plačilo dolžnega davka v teh primerih jamčijo likvidatorji podjetja. Glej t. 4. pravilnike k členu 77. zak. o neposrednih davkih!

I. L. v. M.: Na vašo željo vam v sledečem priobčujemo splošen pregled vseh davčnih vrst, ki ete pobirajo danes v naši državi. Po sedanjem stanju imamo sledeče vrste neposrednih davkov: a) zemljarino, b) zgradarino, c) pridobnino, d) rentnino, e) družbeni davek, f) uslužbeniški davek. Vse te davčne vrste ete dobili z zakonom o neposrednih davkih z dne 8. februarja 1928. Nadalje ete pobirajo še sledeče davčne vrste: g) splošni davek na poslovi promet po zakonu z dne 31. januarja 1922, h) skupni davek na poslovi promet po zakonu z

Posebno pazite, kaj bolnik pije! Če vam je le mogoče, dajte mu za zdravje in užitek čim čiste najboljše mineralne vode

ono z rdečimi srci.

Če sami bolehte ali se ne počutite dobro, zahtevajte naš brezplačni prospekt, v katerem imate mnogo koristnih navodil o zdravju.

Uprava Radenskega zdravilnega kopališča
SLATINA RADENCI.

obrazbe za rokodelske obrte. Ta pravilnik je objavljen v 45 številki »Službenega lista« Dravske banovine z dne 6. junija 1934 leta.

Domovinstvo žene. M. S. — Mož je leta 1912 odšel v Ameriko. Po letu 1914 niste prejeli nobenega glasu o njem in ne veste, ali je še živ. Radi bi dobili domovinsko pravico v Ljubljani, kjer živite že 20 let. Vprašate, ali je to mogoče. Leta 1914 ste elišali, da ete je mož v Ameriki civilno poročil. Vprašate, ali bi njegov civilni zakon kaj vplival na vašo prietojnost. — Po mozu ete pristojni v tisto občino, v kateri ima on svojo domovinsko pravico. Šele po moževi smrti ali pa če bi ga sodišče proglasilo za mrtvega, boste lahko samostojno pridobili domovinsko pravico tudi v ljubljanski občini po predpisih zakona o občini. Eventuelni civilni zakon v Ameriki, ki na veljavnosti vašega zakona ni mogel ničesar spreminiti, ne vpliva na vašo prietojnost.

dne 12. julija 1930, h) davek na luksuz po uredbi z dne 14. avgusta 1932, št. 64.914, i) davek na ne- oženjene osebe (sameki davek) po zakonu z dne 15. decembra 1930, j) vojnika po čl. 227. do 232. zakona o ustroju vojske in mornarice z dne 6. septembra 1929, D. št. 36.400, k) izredni pribitek k uslužbenškemu davku, ki ete pobira po določbah t. 4. § 20. finančnega zakona za l. 1939/40, l) prispevek za narodno obrambeni fond po § 19. finančnega zakona za l. 1939/40, m) davčni dodatek na skupni kosmati promet k pridobitni in k družbenemu davku po § 21. zakona o proračunskih dvanajstih za mesec avgust 1935 do marca 1936, n) 10% davek na dividende itd. po § 19. finančnega zakona za l. 1937/38, o) zdravstvena doklada po uredbi z dne 11. marca 1939, M. S. št. 193. — Poleg zgoraj naštetih davkov ete plačujejo k posameznim državnim davkom tudi ete avtonomne doklade in sicer k zemljarini, zgradarini, pridobitni, družbenemu davku, k rentnini po razporedu in k uslužbenškemu davku, ete davčna osnova pretega mesečni iznos od 4000 din (tedenski iznos od 960 din). Ostale davčne vrste ete proste od plačila avtonomnih doklad.

K. A. v. S.: Odmero pridobnine v vašem primeru ete pregledali in smo jo našli v redu. Spre- gledali ete pač dejstvo, da ete pod naslovom »pridobnina« predpisuje osnovna in poleg tega še dopolnilna pridobnina. Osnovna pridobnina je določena s fiksnimi procenti od davčne osnove, n. pr. za vašo skupino z 10% od davčne osnove. Dopolnilna pridobnina je pa progresivna, t. j. je procentno višja, čim višja je davčna osnova, in sicer to po načelu, da naj plača višji davek oni, ki ima tudi višje dohodek. Samoupravne doklade ete pobirajo samo od osnovne pridobnine,

Kmetijski nasveti

Uničenje moljev v žitni shrambi. I. L. H. — Pred tremi tedni ete kupili za prodajo nekaj vreč koruze, v kateri so bili molji. Spravili ete jo v shrambo poleg žita. Sedaj ete opazili, da se je ta mrčes razpasel po vsem žitu. Kako ete postopati, da odpravite molja? — Žitni molj je velik škodljivec naših žitnih shramb, zato ga moramo skušati zatreti z vsemi sredstvi. Molj sam ni škodljiv, ampak ličinke, ki izlezajo iz jajčec, ki jih moljeva samica zleže na zrno. Te ličinke se zagrijejo v zrno ter ga izžro. Potem pridejo na dan, se skrijejo v kako špranjo, kjer ete zabubijo. V kratkem izleze iz bube molj, ki ete pari in leže zopet jajčeca na zrno. Da ete molj in njegove ličinke uničijo v shrambi, ete to neprodušno zapreti ter v njej zažgati žveplo. Zveplov dim, ki ete za živalce strupen, bo umoril vse mrčes. Shramba z okuženim žitom vred mora ostati zaprta vsaj dva dni, da žveplo prodre v vse špranje. Ko ete ves mrčes mrtve, ete žito dobro prezračiti, najbolje na vejalniku, ki spravi vonj po žveplu iz njega. Nadalje ete treba žito tudi očistiti, da gredo iz njega vsa lahka obžrta zrna in z njimi mrtve ličinke. Nadalje morate skrbeti v shrambi za največjo snago in čistost, da ete ne more molj nikjer ugnездiti.

Krompir po deteljšču. S. L. Lj. — Kupili ete 2500 m² sveta, ki ete zasejali z deteljo. Prihodnje leto bi radi ta prostor zasadili s krompirjem. Želite nasveta glede semenskega krompirja, gnojila, oranja in drugo. — Za zasadev tega prostora potrebujete okrog 450 kg semenskega krompirja. Et mu dobro pognojite in ga skrbno ob-

delate, lahko pričakujete 25 do 30 q pridelka. Toda brez hlevskega gnoja na samem deteljšču bo krompir slabo uspeval. Na navedeno površino potrebujete vsaj 8 voz hlevskega gnoja pa 10 q vsak (ali kakor v Ljubljani nakladajo: 4 voze po 20 q). Gnoj razvozite že sedaj jeseni, ga raztrosite ter takoj zaorjete. Njivo ni poravnati, ampak jo ete pustiti v odprti brazdi. Spomladi zadostuje, ete jo pobranate ter na to takoj posadite krompir. Oranje vas bo stalo kakih 60 do 80 din. Dogovorite se pa z oračem, da vam globoko orje, kajti krompir zahteva globoko zrahljano zemljo.

Prismojenje žganje. V. K. M. — Imate žganje iz jabolčnika, ki ima močan okus po prismoji. Kako bi ete ta odpravili? — Da odvezamemo pijačam, vinu pa tudi žganju, neprijetne okuse in vonje, imamo dobro sredstvo v eponitu — kostnem oglju. To ima lastnost, da upija v tekočinah razne vonje in jih s tem čisti. Prismojeni okus pri žganju ete sicer težje odpraviti, vendar ga eponit nekoliko omili. Najbolje ete najprej poskusite v malem. Vzemite liter takega žganja in mu primešajte nekaj eponita, črnega prahu, ki ga dobite v drogerijah. Eponit dobro vmešajte z žganjem, ki ga nato pustite pri miru nekoliko dni, da ete prah sesede na dno. Čisto žganje od točite ter filtrirajte skozi gosto platno ali filtrirni papir, na katerem ostanje ete ostanki eponita. Žganje bo sedaj dobilo bolj čist okus. Et pa to ne bo pomagalo, tedaj pač morate žganje prekuhati. Po prismoji dobi žganje okus tedaj, ete se ga kuha ob močnem ognju ali ete je v kotlu premalo tekočine.

Naš živinozdravnik

Neenakomerno puščanje seči. I. B. K. — Pred enim letom ete kupili enoletno žrebec, pri kateri ete opazili, da se ete odhaja od nje enakomerno, ampak zdaj v normalnem curku, zdaj pa čisto na drobne. Pričakovali ete, da ete bo zadeva popravila, toda do danes je stanje neizpremenjeno. Želite zvedeti, ali je omenjeno stanje za kobilu nevarno in ali ete taka kobila sposobna za plemo? — Ko bi bili javili, ali žrebec lahko ali težko opravlja svojo potrebo in da li ete se spremenjen ali ne, bi dobili lahko določnejši odgovor. Omenjeno stanje začasno ete ni nevarno za žrebec, mogel pa bi nastopiti kritični položaj, ete so vzrok neenakomernemu odhajanju seči kamenčki v mehuru. Dogaja se, da ete iz usedlin v mehuru naredite kamenčki, ki od časa do časa zaprejo izhod iz mehura in to delno ali pa popolnoma. Zaradi gibanja živali ete tudi vsebina mehura izpostavljena pretresom in tako dosepejo lahko tudi kamenčki skupaj z vsebino mehura do odprtine, od koder jih ete nekaj časa mišičevje sečne cevi potisne nazaj v mehur. To »sprehajanje« kamenčkov ete očituje na zunaj z večjim ali manjšim mlazom seči, ki ete z večjim ali manjšim naporom. Tako stanje ete pa ete začena ogrožati življenje živali. Da ete bo prišlo do tega stanja, dajte žrebec dnevno bezgovega čaja, ete se stanje ne popravi, dajte žrebec pregledati strokovnjaku, ki bo napako po možnosti odstranil. — Et ete stanje žrebec ete poslabšalo, bi bila kljub tej hibi sposobna za plemo, toda na vsak način je bolj priporočljivo uporabiti za plemo živali, ki ete brez hibe

Nesreča pri teletih. V. K. P. — Ste posestnik blizu Ljubljane ter ete bavite z mlekarstvom. Zato svrho gojite več krav, dobrih mlekaric. Do letos ete je šlo pri kravah in pri teletih vse po sreči. Letos ete so vam v razdobju šestih mesecev poginila štiri letela v starosti do šest dni. Prvo je poginilo tele novokupljene krave, potem pa ete poginilo vsako tele, ki ete prišlo na svet. V kratkem pričakujete telčka, katerega želite očuvati usode njegovih prednikov. Želite nasveta, kako bi to naredili? — Je nekaj boleznih, kratko nazvane, vzrojne bolezni, na katerih болоhajo mlade živali prve dni svojega življenja. Klice bolezni napadajo mlado življenje ete v maternem telesu ali pa kmalu po njihovem vstopu na svet. Et rojeno tele pa ogroža lahko okužena mati in okužena okolica. V kolikor je okužena mati, ete boste mogli uspeti brez pomoči strokovnjaka veterinarja. Et ete samo okuženi hlev kriv smrti telet, ete držite sledečega navodila: Uredite si posebni »porodniški oddelke« v staji. Preden namestite v njem kravo, ki ete pripravila za porod, dotični prostor temeljito očistite ter ga desinficirajte n. pr. z vrelim lugom ali s kaporitom. — Pri teletu ete pa ete priporočljivo kmalu po porodu iztisniti preostalo kri iz popkovine, jodirati jo ter jo podvezati blizu kože. Popkovina predstavlja zvezo trebušne votline z zunanjim svetom in tvori tako most, po katerem morejo kužne klice v masah napasti organizem. Et na teletu opazite znake bolezni, nemudoma pokličite veterinarja, ki bo skušal s pomočjo cepiv rešiti telčku življenje.

ODREZITE
„SLOVENC V SVETOVALEC“

odgovarja samo na vprašanja, katerim je priložen tale odrezek.

„Slovenec“ 19. novembra 1939

Čez drn in strn — zakaj bi zmeraj po cestah! Prizor iz italijanske dirke kar povprek čez hribe in doline.

„Boljše polovice“ in angleška politika

Po ministrski seji

Ko ugasnejo luči v parlamentu na obrežju Temze ob desetih zvečer in ko sta izpraznjeni dvorani visoke in spodnje zbornice, se člani vlade zberejo v majhnih skupinah v veliki gotski dvorani »Parlament«. Winston Churchill si — ko navadno — prižge svojo debelo smotko, Anthony Eden cigareto, sluga pa da mr. Chamberlainu klobuk in slavni dežnik v roke.

Toda preden se ministri usedejo v svoje avtomobile, se vselej pojavi skupina elegantnih, živahno kramljajočih gospa v veži, in odide gospodom naproti. To niso ženske članice spodnje poslanske zbornice, marveč so »boljše polovice« angleške vlade. Malokdaj se pripeti, da bi gospe Chamberlainova, Halifaxova, Simonova in Hoareova ne prišle svojim možem v parlament naproti. Žena kakega angleškega ministra nosi vse dolžnosti in bremena, ki so na ramenih ministra; ona spada tako rekoč v roke.

Chamberlainova pot do politike

V družini Chamberlainov je politika tako rekoč že od nekdaj doma. Samo Newille Chamberlain, sedanjí predsednik, je bil izjemna: rajši se je posvetil trgovini, ki si je z njo v Birminghamu pridobil velik ugled. A ko je imel 42 let, se mu je nekaj pripetilo, kar je popolnoma spremenilo njegovo življenje: oženil se je.

Njegova žena, rojena Annie de Vere-Cole, iz znane irske umetniške družine, je svojega moža previdno sukala na pot politike. Dovedala mu je, da je dolžnost trgovca, kakršnen je on, da je tudi svetnik birminghamske občine. To je bil najvažnejši preobrat v njegovem življenju. Kandidiral je, bil je izvoljen, in čez tri leta nato je bil že član poslanske zbornice.

Ko je postal Newille Chamberlain prvokrat minister, je neki prebrisani časnika intervjuval njegovo ženo. Brez obočevanja mu je gošpa dejala: »Ko sem se poročila s Chamberlainom, ni maral nič slišati o politiki. Brez mene bi brez dvoma ne bil spremenil svojega prepričanja.« In tudi Chamberlain sam je odkrito priznal: »Moja žena že od nekdaj ve za vse moje načrte, vse tajnosti sem ji razodel in nikoli mi ni bilo žal tega. Brez njenih nasvetov, njenih opominov in njenih pogumnih besed bi ne bil nikdar to, kar sem zdaj...« Chamberlainov zakon je naravnost vzoren zakon, oba Chamberlainova otroka sta imela idealno družinsko življenje in vzgojo, in Chamberlain je najbolj srečen človek na svetu, kadar konec tedna preživi pri svoji družini, lovi ribe in pije čaj.

„Opozicija“ v ministrskem kabinetu

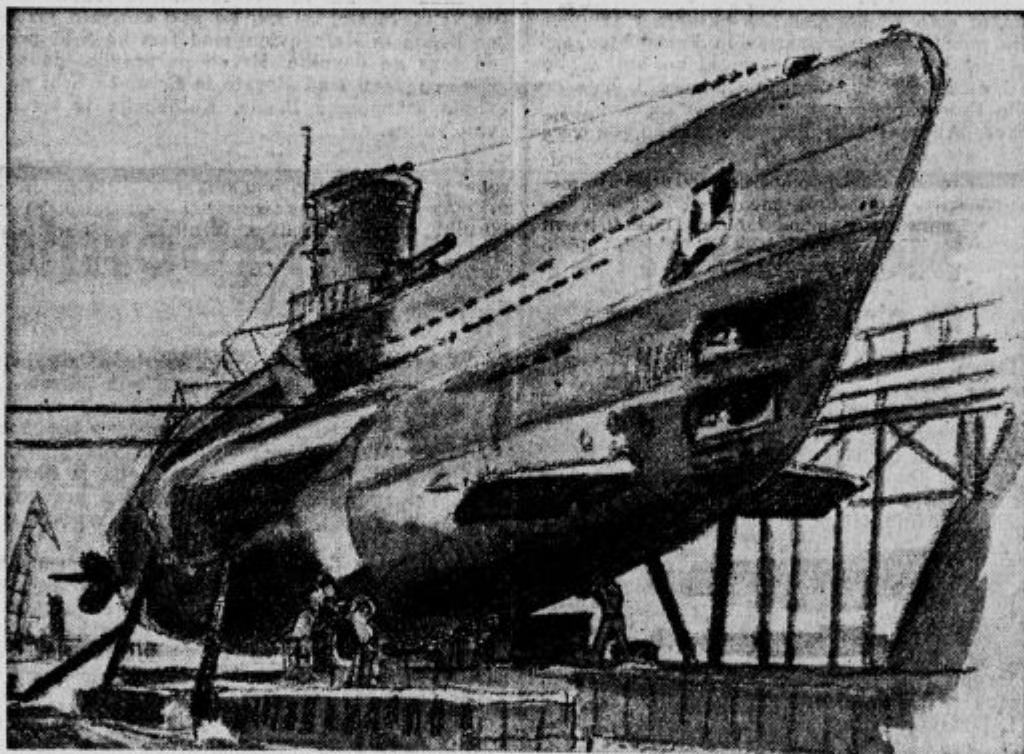
Politični sporazum med gospodom in gospo Chamberlainovo pa ni splošno pravilo v angleškem kabinetu. Dva ministra konservativne vlade imata žene, ki izhajata iz znanih, vodilnih liberalnih družin. Če pa vemo, kakšen globok, deset- in stoletja trajajoči prepad je pri Angležih med »wig« in »toryji«, med liberalci in konservativci, tedaj bomo razumeli, da morata minister zdravstva, mr. Elliott, in minister dela, mr. E. Brown, doma večkrat do-

življati novo izdajo parlamentarne debate. Vendar družinski mir zaradi takšne »opozicije« ni ogrožen.

Od začetka te vojne pa se je ta stvar malo spremenila. Gospa Elliottova je zdaj poveljica londonske pomožne ženske čete W. L. A., in zaradi te vojaške službe ne utegne besedovati doma. In tudi gospa Brownova, ki mora skrbeti za obširno gospodinjstvo, ima čez dan kot predsednica ženske bramborice toliko dela, da včasih po več dni niti ne vidi svojega moža.

Lepotna kraljica gospa Halifaxova

Gospa Halifaxova, žena zunanjega ministra, je hči grofa Onslowa, in je imela vse dobre lastnosti, ki morejo čitati kako dekle. Na univerzi je pri tekmovanju za študij tujih jezikov izmed 5000 udeležencev prejela ona prvo nagrado. Mimo tega je bila lepa; več let so jo od vseh mladih Angležinj največkrat fotogra-

Podmornica, kakršna je nad morjem v ladjedelnicah. Dandanašnji so podmornice najvažnejše orožje na morju, ki zares »podtalno« delujejo.

Maginot in njegova črta

Dandanašnji je znano vsakomur na svetu, da je Maginotova črta, najmočnejši trdnjavski pas, ki varuje vzhodno in severovzhodno mejo Francije. Vsakdo je že bral številne opise o debelini betonskih sten tega utrjenega pasu, o globini kazemat, o podzemskih kašakah, o cestah, železnikah, vodovodu in električnih napravah... A malo jih je, ki bi vedeli, počemu da se ta orjaška trdnjavska črta imenuje Maginotova črta.

André Maginot je bil še leta 1914 navaden narednik in kot tak je bil poklican k vojakom, a si je svoje prve zasluge, bilo mu je 37 let, pridobil v politiki. V parlamentarnih krogih ni bil nikak neznaneč.

V bitki pri Donaumontu je bil hudo ranjen v nogo, tako da je moral po ozdravljenju sleči vojaško suknjo. Odtlej je posvečal vse svoje moči gradnji varnosti in obrambe francoske države. Leta 1917 je prvič vstopil v vlado, ko je postal kolonijalski minister v vladi Ribota. Vojni minister te vlade je bil Paul Painlevé; odtlej sta bila Maginot in Painlevé nerazdružna prijatelja.

Leta 1920 je Maginot postal penzijski minister, l. 1922 pa prvokrat vojni minister. Od l. 1924 do 1928 se ni vmešaval v politiko, a leta 1928 so ga vnovič poklicali v vlado. Leta 1929 si je izmislil načrt mogočne utrjene črte ob Renu in lotrinski meji. Svoj načrt je najprej razdelil Painlevéju. Ta mu je pritrdil in je predlagal izvedbo Maginotovega načrta.

Leta 1930 so začeli delati, in vlada in zbornica sta navdušeno privolili. Maginot je še položil temeljni kamen prve kazemate, potem je

Protiletalski top ustrelil 140 krat v minuti

Švedska tvornica za orožje »Bofors« je izdelala nov protiletalski top, ki ustrelil v minuti 140 krat. Čev je široka 40 mm.

firali, in njene slike so bile objavljene po vseh angleških revijah s podpisom »izredna angleška lepota«.

Leta 1906 se je poročila z mladim lordom Halifaxom, sedanjim zunanjim ministrom. Imata tri sinove in dva od njih sta zdaj v uniformi. Le najmlajši jima je ostal doma v Hickletonu, starem gradu Halifaxov v Yorkshiru. Gospa zmeraj sama pripravlja svoj slavni pudring iz rozin, ki je najljubša jed njenih gostov.

Se eno lepoto kraljice premore angleški kabinet: to je mala, plavalasa žena vsemogočnega finančnega ministra sira Johna Simona, a ta ni plemiškega rodu. Ko je spoznala sira Johna, je bila zaščitna sestra v najbednejšem londonskem okraju, v tako zvanih »slumsih«. Omožitev ni prekinila njenega poklicnega delovanja. Opravila je izpit za bolniško strežnico in je do začetka te vojne kot taka delovala od osmih zjutraj do enajstih ponoči, kakor se njen mož pohvali. Najljubša zabava ji je igranje golfa z njenim možem in pa nega ptic, ki jih ima v velikanski kletki na vrtu podeželske hiše. Tam je na ducate kanarčkov, taščic, čizkov in ščinkavcev.

Namestnica notranjega ministra

Toda najbolj delavna in nemara tudi najbolj priljubljena od vseh žena angleških ministrov je pač lady Maud Hoare. Izhaja iz rodbine visokega plemstva kot hči grofa Lygona, in je po polsestra lorda Beauchampa. Čeprav ima zdaj že skoraj 60 let, vendar je še zmeraj mladostno sveža in vedra. Lasje so ji še vedno temnorjavi, še zmeraj se na vso moč rada drsa in smuča in še vedno je srečna, če njen zaposleni mož, sir Samuel Hoare, ki je postal pod Baldwinom načelnik zunanjega ministrstva (»Foreign Office«) in je zdaj notranji minister — narekuje njej del svoje uradne ali zasebne pošte, da jo ona natipka.

Spremlja ga na vseh potovanjih. Leta 1926 je poletel v Indijo, in lady Maud je poletela z njim z le majhnim kovčgom prtljage. Več ko 25 let zastopa Hoare iste volivce v spodnji zbornici. Ker gre njegova žena na vsa njegova volivna zborovanja z njim, pozna ondi vsako družino in v Angliji je tako poznana kot njen mož. Vsi policijski stražniki jo pozdravljajo po londonskih cestah, in tako je prišlo v navado, da ona nadomešča svojega moža, kadar on ne utegne biti v uradu. Več ko enkrat je predsedovala tovariškim večerom policistov ali bivših vojniških tovarišev. Ko je med volivno dobo v letu 1924 Hoare zaradi gripe obležal, je hodila njegova žena po deželi na zborovanja, in pravijo, da s takim uspehom, da je bil izvoljen z mnogo večjo večino ko dotlej.

Še nedavno ji je konservativni strankin odbor predlagal, naj sama vstopi kot član v poslansko zbornico. Pa je odklonila, češ da ne utegne, da ji njena služba kot namestnica notranjega ministra jemlje preveč časa...

Kaj je novegax? — Levinja v berlinskem zverinjaku. K sreči tiči za železnimi drogovi, sicer si je fotograf ne bi bil mogel privoščiti.

Moda v vojni

Velike pariške »hiše«, tvrde, ki so središča ženske mode vsega sveta, so po prestanku nekaj tednov po izbruhu vojne, spet odprle svoja vrata. Ravnateljice tvrdk Molyneux, Lelong, Schiaparelli so pozvale svoje naročnice, naj si ogledajo nove vzorce za zimo.

Pariška modna industrija predvaja letos dve različni skupini modelov. Prva skupina so živahni, pestri luksuzni predmeti, namenjeni ženski svetu Amerike in drugih nevtralnih držav. Druga skupina sestoji iz skromnih vzorcev temnih in medlih barv, ki so določeni za ženske bojujočih se držav.

Iznajdljive pa so te modne hiše! tako so si izmislile stopovsko-zelenec kostume, kar je najbolj času primerno. In dalje imajo še novost »pižama pri obrambi zoper letalac«, temno, praktično oblačilo z žepom za plinsko masko. Nemara da vsi ti iznajditelji modnih novosti in norosti niso še nič brali o trpljenju v Varšavi? Vsaj to?

Emilija Rodat bo prišteta med blažene

Sveta obredna kongregacija v Rimu se je pred nekaj dnevi posvetovala o dveh čudežih, ki ju pripisujejo priprošnji častite služabnice božje Marije Viljemine Emilije de Rodat iz kongregacije sester sv. Družine.

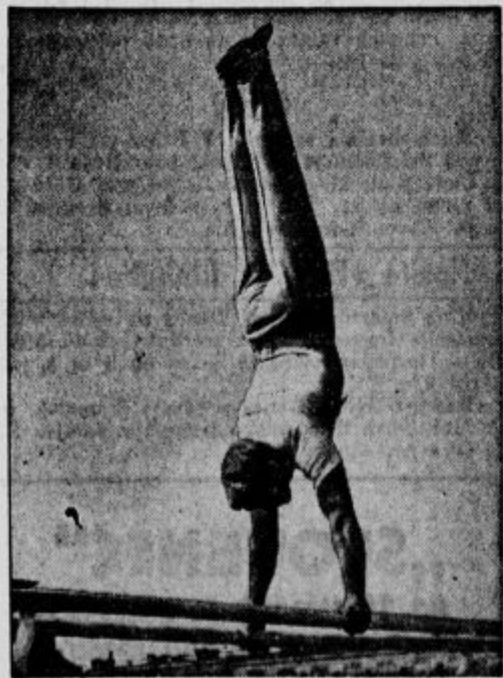
Častita Emilija de Rodat je leta 1816 ustanovila s svojim spovednikom abejem Martijem »kongregacijo sester sv. Družine« za revne otroke v Villefranchu v Franciji. Do svoje smrti l. 1852 je ves čas vodila to kongregacijo. Njen značaj in njeno življenje v kongregaciji je odsevalo v brezmejni ljubezni do bližnjega in neomajnem zaupanju v Boga. Kongregacija, ki jo je ona ustanovila, je žela mnogo blagoslova v delovanju zoper duševne in verske poškodbe francoske revolucije. Ko so proticerkvene postave francoske vlade začele v letih 1901—1904 tudi njeno življenjsko delo, je imela kongregacija 100 samostanov in 1350 sester. Leta 1872 je bil že uveden potoček za proglasenje Emilije de Rodat k blaženim. Dne 19. maja 1901 je izšel dekret o njenih čednostih.

Pamet na tehnični

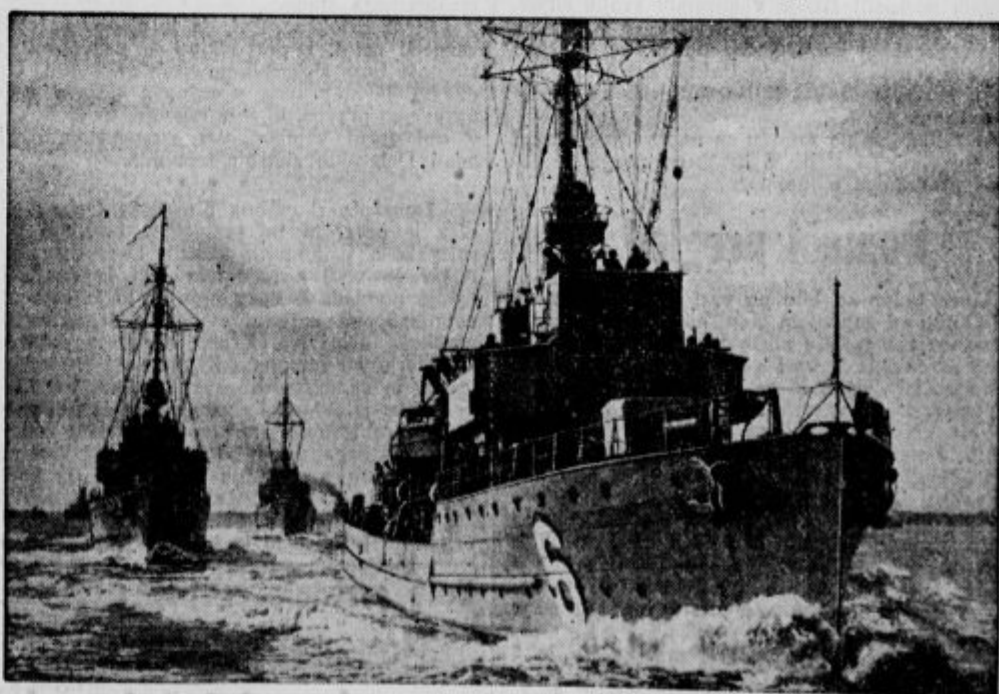
Kak večji stroj večidel opravi več dela kakor kak manjši. Iz tega dejstva so izvedli pravilo, da mora biti človek z večjimi možgani tudi bolj pameten, kakor tisti, ki ima manjše možgane. Toda teža možgan je brez pomena za pamet, kakor je znanstveno dokazano. Ljudje z manjšimi možgani so bolj pametni kakor ljudje z večjimi. Kot dokaz omenjamo, da so bili najtežji možgani, ki jih je kdaj imela veda na mizi, težki 2400 gramov. Ti možgani pa so bili iz lobanje nekega božjastnega bebca. Kitajci, Eskimi in mnogo zamorcev ima možgane, ki tehtajo precej več, kakor na primer možgani Indov, ki so duševno na dosti višji stopnji kot prejšnji. Mogoče je število zavojev in gradnja celic merilo za obseg duha. Normalni možgi ima možgane s težo 1600 g, ženske pa 1450 g.

Orel ga je napadel

Iz Rima poročajo: Nenavaden dogodek je doživel kmet iz doline Sefia, ki je kosil na obronku nekega hriba deteljo. Nenadoma je planil nanj orel in ga začel obdelovati s kljunom in s kremplji. Razvil se je srdit boj z roparsko ptico in kmetu se je posrečilo, da je pograbil za motiko in je ubil orla. Vendar je bil pri tem kmet hudo ranjen na glavi in po rokah. Orel je tehtal 5 kg.

Romeo Neri, italijanski prvak v telovadbi.

Nemški iskalci min odplovejo na nova pota.

Od nedelje do nedelje

Zunanji pregled

Razgled po bojščih

Po bojščih pretekli teden ni bilo nobenih dogodkov. Na suhem je bilo ves teden popolnoma mirno, v zraku so javili nekatere polete nemških letal nad Anglijo in Francijo ter polete angleških letal nad Nemčijo. Borb ni bilo nobenih. Izgub tudi ne. Na morju so trpele predvsem nevtralne ladje. Angleške in nemške izgube na trgovskih ladjah se izenačujejo. Od vojnih ladij je Anglija izgubila rušilca, Nemčija pa dve podmornici. — To je vse.

Priprave na nove boje

Toda na obeh straneh javljajo velike priprave na borbe ogromnih obsegov v bližnji bodočnosti. Ze dolgotrajno zatise na frontah samo je dokaz, da sta oba nasprotnika čas izkoriščala, da pripravita vse načrte in vsa bojna sredstva za večje boje. V preteklem tednu je bil posebno glasen nevtralni tisk, ki z veliko vneto napoveduje močnejšo nemško ofenzivo proti Angliji. Tudi angleški listi pripravljajo javnost na velike dogodke, ki bodo v prvi vrsti prizadeli Anglijo in Angleže. Italijanski tisk je objavil iz Londona dolga poročila o tem, da velja sedaj nemški napad neposredno Angliji. Tudi nemški listi so objavili, da je za Nemčijo konec pogajanj in da je nastopil čas, ko more odločiti orojče.

Da so te domneve resnične, dokazujejo tudi velika vojna sveta, ki sta bila v petek skoraj istočasno v Berlinu in v Londonu. V Berlinu je Hitler ves dan sprejemal generale in politike in so bile določene zadnje podrobnosti za bodoče dogodke. V Londonu so bili francoski predsednik vlade in vsi najvišji poveljniki vseh vrst orožja v dolgem posvetu z angleško vlado in s poveljniki angleških oboroženih sil vseh vrst. Sprejeti so bili sklepi glede bodočnosti. Objavili so samo enega, a je daljnosežen. Francija in Anglija se za dobo vojne združita v eno samo gospodarsko enoto. V gospodarskem pogledu postane ena sama država pod enim vodstvom in pod enim postavami. Ta sklep da je bil potreben, da se pripravi na dolgo vojno, na vsa moč presenečenja, in da se bolj stisneta blokado okrog Nemčije. Stojimo torej pred velikimi dogodki.

Na diplomatskem polju

Po izjavljanju mirovne pobude Belgije in Nizozemske je na zahodu diplomacija spet zadremala. Novost je samo to, da sta Italija in Španija skupno obvestili nemško vlado, da smatrat kot svoj lastni interes, da ostaneta belgijska in nizozemska nevtralnost neokrnjeni tudi kar se tiče njunega državnega ozemlja. Razširila se je tudi govorica, da se nizozemska kraljica eadaj trudi, da bi skupno s skandinavskimi vladarji napravila nov mirovni poskus. Podrobnosti pa še niso znane.

Tem bolj živahno pa je bilo na evropskem vzhodu. Na severnem delu evropskega vzhoda se je pogajanja med Finsko in Sovjetsko Rusijo podrla. Finci se niso vdali in je sedaj že pričela sovjetska gonja proti njim. Sovjeti (180 milijonov) hočejo malo Finsko (4 milijone) prisiliti na kolena s tem, da bo morala imeti svojo armado mobilizirano, kar bo malo deželico hitro spravilo v gospodarske težave. Ko bo dovolj mehka, se bo vdala. Tako računajo v Moskvi. V zgodovini pa so male države že mnogokrat prekrižale načrte močnejših.

Na jugovzhodu Evrope je vse zanimanje osredotočeno okrog Balkana. Opazovalci imajo vtis, kako da od vseh strani derejo tudi vplivi na Balkan. Oba tabora bi ga rada imela zase. Za to izkoriščata medsebojne prepire balkanskih držav, ki se ne morejo in ne morejo sporazumeti, da bi postale ena složna celina, ki bi se lahko upirala tujim vplivom in ostala strogo in nepristransko nevtralna. Največji napor na Balkanu pa velja odgonu Sovjetske Rusije, ki si prizadeva, da bi si v Bolgariji priborila stalno postojanko, odkoder bi potem intrigirala na vse strani, proti Romuniji na severu, proti Turčiji in proti Grčiji na jugu ter še dajale po Balkanu. Italija se je zadnje tedne poleg Jugoslavije, najbolj trudila, da bi balkanske države med seboj spravila, čeprav bi nekatere to stalo majhne žrtve, samo da bi preprečila, da se v razpokline ne zaje Sovjetska Rusija, ki je v mislih Italije največji nasprotnik, ki se je pojavil na tem prostoru. Italijanski ministri predsednik je pretekli četrtek tudi javno povedal, da Italija ni nevtralna, ampak da čaka s puško v rokah pripravljena, da brani svoje življenjske koristi. Italijanski tisk pa je jasno povedal, kaj se skriva za temi zagotovitvami Mussolinijevimi besedami, Italijanski tisk je dejal, da Italija niti minute ne bo čakala, če bi se pokazalo, da hoče Sovjetska Rusija napraviti le en sam korak čez Karpaty v Podonavje (na Madžarsko) ali na Balkan (v Bolgarijo ali v Turčijo). Italijansko opozorilo je torej veljalo vsem balkanskim državam, naj doprinejajo potrebne medsebojne žrtve, da se bodo med seboj složile in spoprijateljile in potem složno odbile sovjetske pokuse prodiranja v srednjo Evropo in na Balkan. Če pa bi se izkazalo, da Balkan tega ne zmore, bi mogla nastopiti Italija v obrambi svojih ciljev. Pogajanja med balkanskimi državami so v polnem teku in zaenkrat ni izgleda, da bi se uspešno končala v smislu kot želi to Italija, kot želi Anglija in Francija in kot želi tudi vse balkanske države same.

Na zahodu in na vzhodu se napovedujejo torej večji dogodki. To sledi iz kratkega pregleda dogodkov preteklega tedna.

Domači pregled

Danes teden so bile po vsej državi volitve v senat. Volili so župani in člani banknih svetov. Po vseh banovinah je bila postavljena le po ena lista vladnih strank, le v Črni gori je bila postavljena tudi opozicijska lista, ki pa je dobila le pičlo število glasov. Na Slovenskem so bili ob velškanih udeležbi volivcev izvoljeni za senatorje: Franc Smodej, Janez Brodar, Alojzij Mihelič ter dr. Franc Schaubach. Udeležba volivcev je bila povsem velika, le na Hrvaškem je prišlo na volišče bolj malo glasovalcev, okoli 58%. Na Slovenskem pa so prišli voliti vsi člani banskega sveta, ki jih je 50 ter — razen 34 — vsi župani. Tako je bilo v volivnem imeniku vpisanih na Slovenskem 441 volivcev, izmed katerih jih je prišlo voliti 407, kar pomeni 92,29%.

Med župani, ki so ostali doma, se jih je 5 opravičilo zaradi bolezni. Drugih 29 županov pa je ostalo doma, da so politično demonstrirali. Vodstvo JNS na Slovenskem je izdalo okrožnice, naj župani ostanjo doma, pa je za navodili JNS Mo

le 29 županov, pa še med temi so vsi šteti socijalistični župani, župani hrvaških občin, ki spadajo še v našo banovino ter župani nemških kočevskih občin. Tako je slovenskih JNS-arjev ostalo le malo doma, dasi ima ta stranka vendar le nekaj več županov na Slovenskem kakor pa 29. To pomeni, da mnogo, sicer nasprotnih županov, vendar ne odobrava politike, ki jo zadnje čase zoper slovensko avtonomijo vodi ljubljansko »Jutro«, ki je glasilo glavnega tajnika JNS. Lahko rečemo, da so v nedeljo domalega vsi slovenski župani kot en moč nastopili zato, da dajo poudarka slovenskim zahtevam po avtonomiji slovenske dežele, kar bi nekateri še v zadnjem hipu radi preprečili. Med tistimi možni nasprotnega tabora, ki so se udeležili nedeljske volitve, je bil tudi bivši poslanec Jutrove stranke g. Urek z Globokega. Z možmi, ki jim je skupna država in slovenska narodna stvar več kakor pa strankarska zagrizenost, bo tudi v prihodnje še mogoče skupaj delati za avtonomno Slovenijo.

Po ustavi mora en del senata biti voljen, drugi pa imenovan od kralja, oziroma od kraljevih namestnikov. Kraljevi namestniki so dne 16. novembra že imenovali 37 mož v novi senat, ki je tako izpolnjen v svoji celoti. Od Slovencev sta bila imenovana v senat naš voditelj dr. Korosec ter dr. Kulovec. Tudi dr. Maček je bil imenovan, Dragiša Cvetković ter skoro vsi ministri in voditelji vladnih strank.

Ko je zdaj senat izbran, se vsakdo sprašuje, kaj pa zdaj. Po ustavi je določeno, da senat ne more sam od sebe delovati, ker je vezan na delo narodne skupščine. Te pa še ni, ker je bila razpuščena, nova pa tudi še ni izvoljena, ker niti novi volivni zakon še ni sprejet. Zato smo te dni brali v listih, da je čisto mogoče, da bo vlada izdala kako odločbo, da more v nujnih slučajih tudi senat sam zborovati, če bi namreč tako nanesla potreba. Vsekakor, pravijo listi, ima vlada možnost to narediti.

Rekli smo, da niti volivni zakon za volitve poslancev še ni izdan, dasi se že mesece dolgo govori o novih volitvah. Volivni zakon se šele pripravlja v pravosodnem ministertvu. Kakor trdi tisti, ki so poučeni, je v novem načrtu, ki se pripravlja, še mareskaj nejasnega in neresnega. Tako še ni jasno, kako bodo volitve, ali po državnih listah ali po okrožjih ali pa bo oboje mogoče. Tako je resnično te dni mnogo govorjenja o volitvah, stranke se pripravljajo na volitve za žive in mrtve, volivnega zakona pa še ni.

Med strankami, ki se najbolj goreče pripravljajo na volitve, naj omenimo najprej socijaliste, ki so že izvolili odbor svoje stranke ter izvolili za svojega vodjo znanega dr. Topaloviča iz Belgrada. Na novo se na Slovenskem ustanavlja nekaka kmečko delavska stranka, v kateri se zbira po večini ekrajni levčarji, ki pa se je šla ustanavljati v Zagreb v Mačkovo naročje, češ, da ji v Ljubljani to ni bilo mogoče. V resnici pa se je, kakor smo že poročali, 29. oktobra v Ljubljani zbralo poleg večine levčarjev in komunistov tudi nekaj nekdanjih samostojencev, ki so hoteli zborovati, ne da bi bili zborovanje naznanili. Zato jim je bilo zborovanje prepovedano, ker se niso držali postave. Ali mar tisti gospodje menijo, da zanje

ne velja postava? Tudi pod Mačkovo komando bo morala veljati postava in tudi oni se bodo morali postav držati, dokler veljajo, kakor se jih mora držati vsak državljan.

Med tem pa, ko se nekateri strašno mudi z volitvami in pripravi na volitve, se je pa prav zaradi centralistične ureditve države, ki se velja, zgodilo, da gospodje niso nakazali denarja iz Belgrada za našo bolnišnico za duševne bolnike, kjer se zdravi kakih 800 siromakov. Vključ vsem prizadevanjem se doslej še ni posrečilo zganiti merodajnih gospodov v Belgradu, da bi se pobrigali v svojem resoru za slovenske največje siromake ter jim omogočili vsaj hrano. Za bolnike na Studencu namreč ni nobenega denarja več, da bi se kupil za nje kos kruha. Ta denar, ki ga namreč mi Slovenci v obliki davkov pošiljamo v Belgrad, morata potem od tam nam nazaj nakazovati kar dva ministra, če hočemo kaj dobiti domov za svoje potrebe. Bolnišnice spadajo pod ministra za socialno politiko, ki je zdaj dr. Mačkov zaveznik dr. Budieavljevič, drugi pa je seveda finančni minister, ki je zdaj Mačkov priatelj dr. Šutej. Zelo nam je žal, da se je to zgodilo ob tem času, ko je na odgovornem mestu član tiste stranke, ki je z nami vred pobijala belgrajski centralizem, in ko je na drugem mestu zaveznik HSS, kateri je nekaj sicer bil s Kramerjem vred pristaš centralizma, ki pa se je pozneje z Radičem vred začel, polegati zoper centralizem. Mislimo, da je ravno ta škandal en dokaz več, kako s centralizmom ne gre več in da je zadnji čas, da bomo svoje zadeve morali vzeti v roke sami Slovenci. Kakor vidimo, drugi nimajo smisla za naše zadeve. Škandal z ljubljansko umobolnico pa slovenski narod smatra za velškansko krivico, kar naj vzamejo na znanje vsi tisti, ki se jih ta naš očitke tiče.

To stanje postaja namreč vsak dan bolj krivično. Krivično pa postaja še bolj zaradi tega, ker je en del države prišel izpod centralizma, med tem ko v drugih delih države ta nesreča še vlada. Ta misel se je začela razširjati tudi že po Srbiji. Značilno v tem oziru je, da je vprav te dni ugleden politični tehnik »Napred« napisal oster članek zoper polovičarsko rešitev našega notranjega vprašanja. Sloveči belgrajski vseučiliški profesor dr. Mihajlovič je namreč v tem listu priobčil članek, kjer je rečeno, da v imenu Srbov evari merodajne kroge, naj ne ostajajo na pol poti. Ako je centralizem nesreča, ga je treba povsod odpraviti, in sicer takoj, ker dosežanja polovičarske rešitve pomeni krivico za druge kraje. Odpraviti pa je treba to krivico takoj in ne šele čakati na volitve, kjer utegnejo merodajni krogi doživeti čudne stvari, če krivice takoj ne popravijo. Enaka pravica za vse.

Zanimivo je, da so pretekli teden v Belgradu zborovali zastopniki vseh stanovskih zbornic iz vse države, razen iz Hrvaške. Ti so soglasno sklenili, naj se tudi delavska socialna zavarovanja decentralizira ter naj posamezni okrožni uradi postanejo sami nosilci delavskega zavarovanja. Osrednji urad v Zagrebu pa naj se ukine. To je že naka stara zahteva. Veseli nas pa, da so zdaj tudi Srbi prišli do istega spoznanja.

Glede Bosne in Hercegovine ja prepričani, da vedno velik. Muslimani slej ko prej zahtevajo avtonomno Bosno in Hercegovino, med tem ko Srbi pravijo, da tega ne dovolijo. Hrvti pa pravijo, da naj se Bosna razdeli med Hrvate in Srbe, če Srbi ne dovolijo avtonomne Bosne. Kolobocija je torej dovolj velika.

Slovenska delavska zbornica

Ob njeni današnji drugi skupščini

Danes dopoldne zaseda v Ljubljani skupščina slovenske Delavske zbornice, samoupravnega zastopstva slovenskega delavskega in nameščenskega stanu. Primerno je torej, da kot glasilo slovenskega ljudstva ob tej priliki podamo nekaj temeljnih misli o pomenu te važne ustanove, prikažemo stvarna dejstva iz njenega letošnjega življenja in označimo bližnje načrte, ki jih nova slovenska delavska zbornica namerava izvršiti.

Svoji začetek in svojo pravno osnovo imajo naše Delavske zbornice v zakonu o zaščiti delavcev iz leta 1922. Po določilih tega našega temeljnega socialno-političnega zakona so Delavskim zbornicam kot samoupravnim predstavništvom in ustanovam delavskega in nameščenskega stanu priznane naslednje okvirne pristojnosti:

1. Državna oblastva morajo Delavskim zbornicam predložiti vse osnutke zakonov, uredb in naredb, ki zadevajo delavce ali nameščence, da morejo Delavske zbornice dati k tem osnutkom svoja mnenja in predloge. Toda ne le, da na mnenja in predloge Delavskih zbornic nobeno oblastvo ni vezano, niti za opustitev dolžnosti predložiti osnutkov ni nobene sankcije.

2. Delavske zbornice imajo pravico posredovanja in zavzemanja pri javnih oblasteh in pri službovalcih za pravilno izvrševanje delovne zakonodaje.

3. Delavske zbornice so upravičene posredovati v kolektivnih delovnih in medznih sporih ter v poedinskih in kolektivnih pravnih sporih, ki zadevajo delavce in nameščence.

Poleg teh glavnih javno-pravnih pristojnosti morejo Delavske zbornice podvzeti vse, kar služi preučevanju in pospeševanju gospodarskega, socialnega in kulturnega položaja delavskega in nameščenskega stanu.

Širok delokrog. Žal, da je njegov načelno najvažnejši del t. j. pravodajno — posvetovalna pristojnost brez slehernih pravnih zagotovil. Upamo, da bo javno-pravna preosnova države v samoupravnem pravcu, ki je v razvoju, to globoko vrzel v oblastveni učinkovitosti samoupravnih pristojnosti Delavskih zbornic izpolnila.

Današnja skupščina Slovenske Delavske zbornice je prva, ki bo pregledala izvršeno delo in sklepala o prihodnjih načrtih Delavske zbornice, odkar jo vodi nova uprava, ki je nastopila letošnjo pomlad. Z novo upravo, ki je bila v glavnem zaupana narodni stanovski organizaciji slovenskega delavstva, Zvezi združenih delavcev, je v tej vrhovni samoupravni ustanovi slovenskih delavcev in nameščencev zavel nov, sreči dih.

17 let je delavska zbornica služila kot prestižno in prehranjevalno sredstvo razdiralne miselnosti razrednih organizacij. Ni čuda, da v takem ozračju in ob takim pojmovanju te ustanove, iz katere so napravili javno stekališče sredstev iz delavskih rok za vzdrževanje marksističnih in polmarksističnih organizacij ter akcij in birokratični aparat, ki naj

Naše osrednje ognjišče:

»Slovenski dom«

naloga letošnjega leta!

služi prestižu in propagandi marksističnih in polmarksističnih skupin — političnih namenov, — Delavska zbornica ni mogla izvrševati svojih samoupravnih pristojnosti v neposredno korist celokupnega delavskega in nameščenskega stanu.

Priti je morala nova uprava, da je Slovenski Delavski zbornici šele ustvarila njen pravi široki stanovski namen, ki je bil od vsega početka zavržen.

Slovenska delavska zbornica mora neposredno služiti slovenskemu delavskemu in nameščenskemu stanu kot celoti. Postati mora osredotočena sila dejavne sodelazbe slovenskega delavskega in nameščenskega stanu pri zakonodajnem, upravnem in sodnem ustvarjanju ter izvrševanju javne socialno-politične skrbi in zaštite. Dobiti pa mora državljansko pravico tudi pri odločanju o smericah naše gospodarske politike, ki ne sme biti zgolj neka prirojena domena onih, ki se enostransko nazivajo kot »gospodarski krogi«. Brez delavstva ni gospodarskega življenja. Zato se tudi gospodarska politika ne sme razvijati mimo njega. To sodelovanje je tem pomembnejše danes, ko je gospodarska politika tako zelo razširila svoje vplivno območje.

Tako novo široko in celotnostno gledanje nalog Delavske zbornice, njenega razmerja do delavskega stanu in njene sodelazne vloge v organičnem socialno-gospodarskem življenju, je prinesla v slovensko Delavsko zbornico njena nova uprava. Slovenska delavska zbornica je tako postala res pravo samoupravno stanovsko oblastvo delavskega stanu, postavljena visoko nad nekdanje nizko skupinsko — prestižno in levčarsko-propagandistično izživljanje Delavske zbornice v marksistični eksploataciji.

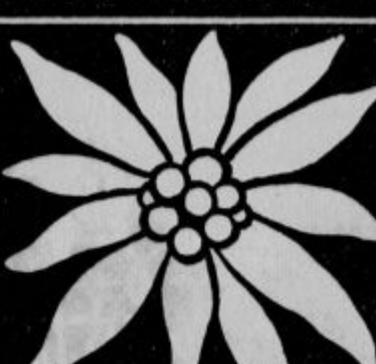
Komaj sedem mesecev je poteklo, kar vodi Slovenska Delavska zbornica nova uprava. Pa pogledimo v grobih obrisih njeno delo.

1. Samoupravni organi: Poleg že obstoječih odsekov (prosvetni, tarifni, nameščenski, finančni) se je letos na novo ustanovil poseben rudarski odsek in poseben svet pri vodstvu novo ustanovljene strokovne šole DZ.

2. Notranja uprava: Vrši se koordinacija in sistematizacija vseh več osrednjega urada DZ. Ustanovil se je nov referat za socialno politično preučevanje in statistiko, ki je publiciral svoje izsledke o položaju v naši gozdni industriji ter pripravila študijo o slovenskih družinskih gospodarstvih. Ureja se ekspozitura v Mariboru, sistematizirano se je na novo organizirala poročevalska mreža DZ. Tako bo upravni aparat DZ res prikladno in gibčno orodje za izvrševanje namenov in nalog DZ.

3. Pravodajno — svetovno delo: Delavska zbornica je izdelala svoje predloge in mnenja k vsem osnutkom socialno-političnih zakonodajnih in upravnih ukrepov, ki so se izvršili. Izdelali so se predlogi za uredbe oz. uredbne pravilnike o zaštiti dela ob omejevanju obratovanja, za pobiranje dragotin, za mezo ob vojaških vajah, o vajeniških odškodninah, o dopustih pri odpovedi službe in dr. Pripravlja se gradivo za predlog o plačanih delavskih dopustih, izdelali so se predlogi k pravilnikom o službenih odnosih tobačnega delavstva in delavstva v drugih državnih obratih. Izdelal se je predlog za novelo k obrtnem zakon.

MR. BAHOVEC

PLANINKA
ZDRAVILNI
ČAJ

Reg. br. 12451/32.

4. Posredovalna pristojnost: S sodelovanjem Delavske zbornice je bilo sklenjeno 29 novih kolektivnih pogodb. V nemali meri je uspeh Delavske zbornice, da se je kopni kontingent kočevskega rudnika dvignil od 1000 ton na 6000 ton. Čela vrsta pravo-zastitnih posredovanj je bilo uspešnih; omenimo le posredovanja pri socialnem ministertvu glede reševanja rentnih pritožb, ki so se včasih vlekle po 2 leti in še več.

Za bližnjo prihodnost pa je nova slovenska Delavska zbornica pripravila oz. pripravila med drugim naslednje pomembnejše delo in akcije:

1. Novi preračun, prvi, izdelan od nove uprave, predvideva postavko za socialno-politične namene v iznosu 633.000 din. Kdo je preje mislil na to. Skoraj vse je vzela administracija in subvencije razredno-bojnih zasebnih organizacij.

Na novo je ustanovljen sklad za podporo brezposelnim in socialno potrebnim ter sklad za organizacijo delavskega združništva. Z uvedbo posebnega pravilnika je strokno določen postopek za izvrševanje preračuna. Uveden je poseben rezervni sklad za privarčevane kredite.

2. Ena najbolj pomembnih uresničenj nove slovenske Delavske zbornice pa bo ustanovitev Strokovne šole za vzgojno, kulturno-socialno in socialno-politično izšolanje vodilnih delavcev. Vse priprave za šolo so v polnem razvoju. In dne 15. januarja 1940 bo ta prva tovrstna šola v Jugoslaviji pričela z rednim poukom, ki bo trajal tri mesece. Z ustanovitvijo strokovne šole DZ je postavljen temeljni kamen za višjo delavsko izobrazbo, ki naj z leti ustvari kader pravstveno, umsko in strokovno izšolanih delavskih organizatorjev in prvobornikov. Akademija dela je daljni namen, ki mu naj strokovna šola pripravi pot.

3. Delavska zbornica je takoj, ko so se pojavili prvi znaki druginje začela z obširnimi pripravami za primerno gospodarsko-politično in socialno-politično protiakcijo. Študijsko-statistični in ostali referati, vsi so v polnem preučevalnem in pripravljalnem delu. Pripravljen je elaborat za uspešne protiukrepe in obširno gradivo za posebno anketo vseh gospodarskih in socialno zaščitnih činiteljev, oblasti in zbornic. V teku je borba za uzakonitev samogibne konjunkturne oz. druginjske klavzule v medznih razmerjih.

Prav ta protidruginjska pripravljana dejavnost je najboljša izpričevala pravičnega pojmovanja namenov DZ, usposobljenosti in potrebne gibčnosti nove uprave slovenske Delavske zbornice.

Slovensko delavstvo je končno dobilo stanovsko predstavništvo, kot ga zasluži. Izvršena dela pričajo, pripravljani načrti obetajo! In ob tem zidu dela se razljetijo v praznino vsi, iz obupane duševnosti nesposobnega in nevrednega premaganca porojeni izpadi proti novemu vodstvu slovenske Delavske zbornice.

Prerajeni slovenski Delavski zbornici želimo ob njeni današnji skupščini, ko prvič podaja obračun svojega dela vedno novih in trajnih uspehov za slovenski delavski in nameščenski stan.

— Dolžnost vsake žene je, da pazi na redno stolico, ki jo doseže z naravno »Franz-Josefovo« grenko vodo, ako jo jemlje vsak dan v manjši množini. Prava »Franz-Josefova« voda deluje milo, prijetno, naglo in zanesljivo.

Ogl. reg. S. br. 30474/35.

Novo mesto

Duhovniški tečaj ZFO, ki naj bi se vršil dne 22. t. m., je iz tehničnih razlogov preložen na 29. novembra. Vljudo vabimo vse gg. duhovne vodje fantovskih odsekov in gg., ki se za tečaj zanimajo, da se ga udeležijo. Tečaj bo v Prosvetnem domu in se začne po prihodu ljubljanskega vlaka. Ponovna vabila se ne bodo pošiljala. Spored tečaja je isti.

Kranj

Smrt znanega sadjarja. V Bašlu pri Preddivo-ru pod Storžičem je po kratki bolezni umrl Alojzij Cuderman, ki je bil znan po vsej Gorenjski kot umen sadjar. Mož je razpečeval drevesa daleč po Sloveniji in izven nje.

Nosite »HINKO« klobuke!

Kino Šmartinski dom. Danes na sporedu Mademoiselle Docteur ob 7 zvečer, jutri ob 10.15 zvečer. — Gospodarji viharja danes ob 5 in 9, jutri ob pol 9.

Matajev Matija. Danes predvaja dramski odsek Murnikovo trodejansko komedijo Matajev Matija ob 4 popoldne v Ljudskem domu.

„SLOVENEK“

na 10 straneh je največji, najboljši in najbolj razširjeni slovenski dnevnik!

Več okusa pri izbiri športnih nagrad

Ko sem stal ob raznih športnih tekmah pred polno mizo nagrad za tekmovalce, sem večkrat premišljeval, katero nagrado bi si izbral, če bi me kdo vprašal. Navadno sem ostal brez želje, gotovo pa je da bi marsikatero nagrado odklonil iz enostavnega razloga, ker ni lepa. Cesto sem bil naprošen, da bi po naročilu tega ali onega odličnika kupil pokal za zmagovalca. Vselej sem bil v zadregi. Obiskoval sem trgovino za trgovino, za težke denarje nič lepega. Najraje bi zavil k umetniku, naročil sliko ali plaketo, toda za to navadno ni bilo časa.

Zdi se mi potrebno načeti vprašanje športnih nagrad za zmagovalce. Škoda je namreč težkih tiščakov, ki gredo v inozemstvo za šablonske pokale. Z malo dobre volje in razumevanja bi se dalo doseči, da bi vpeljali nove nagrade. V mislih imam dela domačih umetnikov, i tekmovalci i darovalci i umetniki bi bili gotovo zadovoljnejši.

Športnikom je, kakor znano, prepovedano tekmovali za denarne nagrade. Kdor prejme za zmago ali udeležbo na športnih tekmah gotovo vsoto denarja, zgubi naslov amaterja in nima več pristopa v vrste takozvanih amaterskih ali čistih športnikov. S tem pa ni rečeno, da so nagrade pri tekmah prepovedane. Celo na olimpijskih igrah, kjer tekmujejo samo zaprišeni amaterji in kjer najskrbnejše bdijo nad praviim športnim duhom, prejema zmagovalci nagrade: kolajne (plakete), diplome in vence. Olimpijske nagrade so simbolične, spominske. Materielno ne predstavljajo posebne dragocenosti, dejansko pa so najvišje odlikovanje v športu.

Pri nas so v zadnjih letih uvedli prakso, da razpisujejo in delijo tudi pri manj pomembnih tekmah polne mize pokalov. Gledalci na tekmah so bili čisto priča, ko je en sam tekmovalce prejel toliko pokalov in drugih daril, da jih sam ni mogel odnesti. To ni športno in ni vzgojno, ker nikakor ne gre razviti tekmovalcev, ki bi se naj borili za čast, ne pa za nagrade. Razen tega je treba ugotoviti, da ni nikjer zapisano, da bi morali za vsake tekme kupovati ravno pokale.

En sam obisk pri športniku, ki je več let nabiral na športnih tekmah pokale, cigaretno doze in druga darila zadostuje, da se prepričate, da izbira nagrad ni bila vselej pametna. Ugotovili boste skoraj povsod prav malo okusa, večinoma zarjavele pokale, ki so sicer potrdilo nekdanje slave, niso pa niti lepi, niti dragoceni.

Kakšne nagrade naj izbiramo v bodoče?

Pri nakupu športnih nagrad se je treba ozirati najprej na amaterske športne predpise, ki izrecno prepovedujejo sprejeti:

1. denarne nagrade,
2. negravirane nagrade (pokale, kipe, ure itd.),
3. nagrade, ki so dražje od 200 zlatih mark (to velja za poedince, ne pa za moštva),
4. nagrade v naturi (živali, hrano in slično).

Razvidno je, da imajo vse te prepovedi le en sam namen, namreč preprečiti duh koristolubja v športu. Kdor bi športno nagrado prodal, se smatra, da je spominsko darilo novčnik, kar je isto kot da je tekmoval za denar. Izguba amaterskega naslova je v takem slučaju samo po sebi umevna.

Pri izbiri športnih daril moramo v bodoče izključiti vse one predmete, katerih uporaba ni v skladu s športno orijentacijo. To so cigaretno doze, razna posoda za alkoholne pijače, kozmetična sredstva za dame in slično. Znano je namreč, da se telesnokulturni pokret bori proti nezdravi navadi kajenja in pitja alkoholnih pijač. Tudi je znano, da v športu ne vidimo radi raznih olepševalnih sredstev, ki so morda potrebna bolehnim bledim ženskam, ne pa od sonca zagorelim športnim obrazom.

Pri izbiri športnih nagrad je pametno izključiti tudi predmete, ki nimajo spominske vrednosti temveč praktično. Mislimo na športno opremo (smuči, drsalke, rakete, kolo in slično), zakaj te predmete prejema reprezentativni tekmovalci od svojih klubov in če jih ne rabijo, so v nevarnosti, da bi jih prodali. Zaradi tega bomo kupovali športno opremo kot darilo le pri propagandnih mladinskih tekmah.

Opaziti je, da so se razni predstavniki oblasti in drugi odličniki, do katerih se obračajo prireditelji s prošnjo za nagrade, naveličali kupovati inozemske pokale. Nekateri so začeli naročati pokale pri domačih tiskarjih po načrtih umetnikov. To pomeni velik napredek. Med zbirkami razstavljenih nagrad smo opazili tu pa tam tudi predmete iz brušenega stekla, okusne vaze iz porcelana, nekateri pa so poklonili zbirk Jurčičevih, Cankarjevih ali Finžgarjevih del.

Poudarjamo, da nikjer ni zapisano, kakšna darila naj bi prejeli zmagovalci. To se pravi, da imajo darovalci v okvirju amaterskih predpisov proste roke in da lahko po lastnem okusu izbirajo poleg lepih knjig, ki so dragocena darila zlasti za moštva (Fantovski odseki) tudi druga umetniška dela.

Zakaj smo proti pokalom? Prvič za to, ker smatramo, da je pokal primeren le kot prehodno darilo in za velike tekme, pri katerih sodeluje več moštev. Tak pokal mora biti prvenstveno lep v zamisli in izdelavi in po možnosti tudi dragocen. Drugič za to, ker smo proti vsakdanjim po ceni pokalom za to, ker pomenijo podpiranje tuje industrije in ker se prekalu spremeni v zarjavele predmete, nad katerimi so tekmovalci že po prvem letu razočarani.

Da bi vsaj na slovenskih tekmah uvedli nagrade, ki imajo umetniško vrednost, bi bilo potrebno sodelovanje med športnimi organizacijami, darovalci in umetniki. Slednji bi morali poskrbeti za lepe plakete, primerno skulpturo, plastiko, slike itd. ki bi naj po možnosti predstavljale nekaj, kar je v zvezi s športom.

Mislimo, da ni lepše nagrade za smuškega tekmovalca, kot dobra slika zimske pokrajine, ali planinski motiv za prvenstveno alpinistično smer, ali n. pr. motiv ob vodi za plavalce, jadralne ali veslaške tekme. Umetnik, kateremu šport ni tuj svet, bo našel tudi v raznih smuških, jahalnih in atletskih gibanj dovolj mikavnih trenutkov za umetniško usvajanje. In končno, če tudi umetniško delo nima zveze s športom, je vendar stokrat dragocenejši spomin kot pa n. pr. pokal, ki prav gotovo nima zveze niti s športom, niti z okolico, kjer so se tekme vršile, niti z duševnimi in telesnimi napori, ki jih zahteva zmaga. Prvo in glavno načelo je, da je športno darilo lepo, da bo

„Slovenčeva“ podružnica
Ljubljana, Turševa cesta
(palača Poštai dom)

Mali oglasi

Službe iščejo

Manufakturst
išče službo. Dopolni upravi „Slov.“ pod „Agilen“ št. 18.123. (a)

Mizarski pomočnik
za vsa mizarska dela išče mesta. Naslov v upravi „Slovenca“ pod št. 18.122. (a)

Gospodinja
stara 34 let, išče službo. Ponudbe upravi „Slovenca“ pod „Varčna“ 18.224. (a)

Prodajalka
poštena, res agilna, želi prenesti v Ljubljano. Ponudbe v upravo „Slov.“ pod „Zanesljiva“ 17.991. (a)

Absolventka
drž. trg. šole želi nameščenje v kakršnikoli pisarni. Naslov v podružnici „Slov.“ v Trbovljah. (a)

Gospodična
inteligentna, zmogljiva pisarniških in blagajniških poslov, želi primerne zaposlitve. Ponudbe pod „Vestna“ na upravo „Slovenca“. (a)

Upokojen železn. uradnik
z znanjem slovenske, srbohrvaške, nemške in italijanske, želi primerno službo. Ponudbe v upravo „Slov.“ pod 18.076. (a)

Dekle
mlajša, pridna in poštena, z gospodinjstvom, išče službo. Naslov v upravi „Slovenca“ pod št. 18.117. (a)

Trgovski pomočnik
mešana stroka, starejša mož, dobro verziran, s 30.000 din gotovine, želi vstopiti kot tih družabnik ali kot poslovođa podružnice. Nastop po dogovoru. Naslov v upr. „Slovenca“ pod št. 18.143. (a)

Veliko nagrado
dam onemu, ki mi prekrbi službo vratarice, hišnice, v književnosti ali podobno. Znam tudi šivati. Ponudbe upravi „Slovenca“ pod „Poštena“ 18.118. (a)

Dekle za dežele
išče službo kot pomočnica pri gospodinjstvu ali kuharica. Večja posravljanja, pranja perila ter vrtnih del. Nastopi s novim letom. Naslov pove uprava „Slovenca“ pod št. 18.082. (a)

Kurjač-monter
za centralno kurjavo — obenem kot hišnik, išče zaposlitve pri večjem poslopi; sposoben hišnih del in tudi električnih napeljav. Poročen brez otrok. Ponudbe v upravo „Slovenca“ pod „Monter“ 18.086. (a)

tekmovalcu vedno enako dragocen spomin in da bo razvijalo smisel za lepoto. Na koncu še tole: šport naj bi bil v službi ljudske vzgoje, veja na drevesu narodne kulture. Zaradi tega ni vseeno kakšen okus prevladuje v športnih vrstah kadar gre za vprašanje, pri katerih je potrebna pomoč lepotnih strokovnjakov — umetnikov. Tu ne mislimo samo na izbiranje nagrad za tekmovalce, temveč tudi na plakate za športne prireditelje, razne znake, športne drese in slično. To kar vidimo na športnih igriščih, nam priča prepogosto o pomanjkanju smisla za lepoto. Za to bi bilo prav, da se vsaj vrhovne športne organizacije posvetujejo s strokovnjaki iz vrst umetnikov kadar gre za vprašanje nagrad, plakatov, spominskih in drugih znakov, dekoracij igrišč in podobno.

Mošeja v libijski Sahari

Iz Rima poročajo: V Honu, ki je središče tega dela Sahare, so sezidali mošejo za Mohamedanci in dvoje večjih poslopij, od katerih bo eno za bivanje italijanskih delavcev. Domača plemena so z veseljem pozdravila gradnjo mošeje.

Huda nesreča pri drsanju

Iz Stockholma poročajo: Blizu Stockholma se je pripetila huda nesreča, ki je zahtevala 11 človeških žrtve. Na zamrzlem ribniku se je zabavalo približno 100 ljudi, med njimi tudi več žensk in otrok, ki so se drsali. Nenadoma se je led udrl in nekaj drsalcev se je pogreznilo v vodo. Ko se je nekaj mož odločilo, da potegnejo potapljačje se ljudi iz vode, se je tudi pod njimi udrla ledena skorja. Vsega skupaj je utonilo 11 oseb, med njimi pet žensk in otrok.

V malih oglaših velja vsaka beseda 1 din; žensitovenjski oglaš 2 din. Debelo tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši znesek za mali oglaš 15 din. — Mali oglaš se plačujejo takoj pri naročilu. — Pri oglaših reklamnega značaja se računa enokolonska, 3 mm visoka petlinna vrstica po 3 din. — Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Mlajši možkl
trezen, nekadilec, vajen konj, prevoznikstva in del na polju, išče službo. — Ivan Kral, Smartno 18 ob Savi pri Ljubljani.

Prodajalka
zanesljiva, dobro verzirana v mešani stroki, išče namestitve. — Naslov v vseh poslovalnicah „Slovenca“ pod št. 18.231. (a)

Službodobel

Čevljarskega pomočnika
sprejme takoj Frano Miklaudič, št. Vid n. Ljubljano.

Trgovski pomočnik
mlad, se sprejme. Prednost oni s dežele. — Ponudbe v upravo „Slov.“ pod „Nekadilec“ 18.068. (a)

Krojaškega pomočnika

mlajšega, takoj sprejme Kosmač Fr., krojač, Slovenski Javornik. (b)

Pošteno služkinjo

Ki zna hišna opravila in kuhati, se sprejme za Ljubljano. Plača dobra. Ponudbe na upravo „Slovenca“ pod „Zanesljiva“ št. 18.103. (h)

Čevljarskega pomočnika
za vsakovrstna dela takoj sprejmem za stalno. Vidrih Mirko, splošno čevljarstvo, Rakel. (b)

Služkinjo
za kmečka dela, zdravo, sprejmem. — Ponudbe v upravo „Slov.“ pod „Zupnišče“ št. 18.032. (b)

Mlajšega dekča
z nekaj razredi gimnazije, sprejmem za pisarni. Ljubljansko uredništvo „Industrijski kurir“, Smartinska cesta 10. (b)

Čedno dekle
zdravo in snažno, vajeno kuhe in hišnih del, išče majhna, boljša družina. Naslov v upravi „Slovenca“ pod št. 18.161. (a)

Pisarniška mož
z znanjem strojepleja, korespondence in književodstva se sprejme. Ponudbe pod „Slovenca“ v Celju pod značko „Nastop 1. decembra“ 18.134. (a)

Mehanik
vsestransko izveščen v motorski stroki, se sprejme takoj v stalno službo. Ponudbe v upravo „Slov.“ pod „Mehanik“ št. 17.973. (a)

tekmovalcu vedno enako dragocen spomin in da bo razvijalo smisel za lepoto. Na koncu še tole: šport naj bi bil v službi ljudske vzgoje, veja na drevesu narodne kulture. Zaradi tega ni vseeno kakšen okus prevladuje v športnih vrstah kadar gre za vprašanje, pri katerih je potrebna pomoč lepotnih strokovnjakov — umetnikov. Tu ne mislimo samo na izbiranje nagrad za tekmovalce, temveč tudi na plakate za športne prireditelje, razne znake, športne drese in slično. To kar vidimo na športnih igriščih, nam priča prepogosto o pomanjkanju smisla za lepoto. Za to bi bilo prav, da se vsaj vrhovne športne organizacije posvetujejo s strokovnjaki iz vrst umetnikov kadar gre za vprašanje nagrad, plakatov, spominskih in drugih znakov, dekoracij igrišč in podobno.

Mošeja v libijski Sahari

Iz Rima poročajo: V Honu, ki je središče tega dela Sahare, so sezidali mošejo za Mohamedanci in dvoje večjih poslopij, od katerih bo eno za bivanje italijanskih delavcev. Domača plemena so z veseljem pozdravila gradnjo mošeje.

Huda nesreča pri drsanju

Iz Stockholma poročajo: Blizu Stockholma se je pripetila huda nesreča, ki je zahtevala 11 človeških žrtve. Na zamrzlem ribniku se je zabavalo približno 100 ljudi, med njimi tudi več žensk in otrok, ki so se drsali. Nenadoma se je led udrl in nekaj drsalcev se je pogreznilo v vodo. Ko se je nekaj mož odločilo, da potegnejo potapljačje se ljudi iz vode, se je tudi pod njimi udrla ledena skorja. Vsega skupaj je utonilo 11 oseb, med njimi pet žensk in otrok.

Krojaškega pomočnika
za boljša dela sprejmem. Vrhovec Anton, Tyrševa cesta 124. (b)

Služkinjo
mlajšega dekča, sprejmem s decembrom. — Tomšič, Borštnikov trg 4. (b)

Postrežnico
za vsa hišna dela sprejmem. Jesenkova ul. 8-I., Zor. (b)

Krojaškega pomočnika
mlajšega, takoj sprejme Kosmač Fr., krojač, Slovenski Javornik. (b)

Pošteno služkinjo
Ki zna hišna opravila in kuhati, se sprejme za Ljubljano. Plača dobra. Ponudbe na upravo „Slovenca“ pod „Zanesljiva“ št. 18.103. (h)

Krojaškega pomočnika

mlajšega, takoj sprejme Kosmač Fr., krojač, Slovenski Javornik. (b)

Pošteno služkinjo

Ki zna hišna opravila in kuhati, se sprejme za Ljubljano. Plača dobra. Ponudbe na upravo „Slovenca“ pod „Zanesljiva“ št. 18.103. (h)

Čevljarskega pomočnika
za vsakovrstna dela takoj sprejmem za stalno. Vidrih Mirko, splošno čevljarstvo, Rakel. (b)

Služkinjo
za kmečka dela, zdravo, sprejmem. — Ponudbe v upravo „Slov.“ pod „Zupnišče“ št. 18.032. (b)

Mlajšega dekča
z nekaj razredi gimnazije, sprejmem za pisarni. Ljubljansko uredništvo „Industrijski kurir“, Smartinska cesta 10. (b)

Čedno dekle
zdravo in snažno, vajeno kuhe in hišnih del, išče majhna, boljša družina. Naslov v upravi „Slovenca“ pod št. 18.161. (a)

Pisarniška mož
z znanjem strojepleja, korespondence in književodstva se sprejme. Ponudbe pod „Slovenca“ v Celju pod značko „Nastop 1. decembra“ 18.134. (a)

Mehanik
vsestransko izveščen v motorski stroki, se sprejme takoj v stalno službo. Ponudbe v upravo „Slov.“ pod „Mehanik“ št. 17.973. (a)

tekmovalcu vedno enako dragocen spomin in da bo razvijalo smisel za lepoto. Na koncu še tole: šport naj bi bil v službi ljudske vzgoje, veja na drevesu narodne kulture. Zaradi tega ni vseeno kakšen okus prevladuje v športnih vrstah kadar gre za vprašanje, pri katerih je potrebna pomoč lepotnih strokovnjakov — umetnikov. Tu ne mislimo samo na izbiranje nagrad za tekmovalce, temveč tudi na plakate za športne prireditelje, razne znake, športne drese in slično. To kar vidimo na športnih igriščih, nam priča prepogosto o pomanjkanju smisla za lepoto. Za to bi bilo prav, da se vsaj vrhovne športne organizacije posvetujejo s strokovnjaki iz vrst umetnikov kadar gre za vprašanje nagrad, plakatov, spominskih in drugih znakov, dekoracij igrišč in podobno.

Mošeja v libijski Sahari

Iz Rima poročajo: V Honu, ki je središče tega dela Sahare, so sezidali mošejo za Mohamedanci in dvoje večjih poslopij, od katerih bo eno za bivanje italijanskih delavcev. Domača plemena so z veseljem pozdravila gradnjo mošeje.

Huda nesreča pri drsanju

Iz Stockholma poročajo: Blizu Stockholma se je pripetila huda nesreča, ki je zahtevala 11 človeških žrtve. Na zamrzlem ribniku se je zabavalo približno 100 ljudi, med njimi tudi več žensk in otrok, ki so se drsali. Nenadoma se je led udrl in nekaj drsalcev se je pogreznilo v vodo. Ko se je nekaj mož odločilo, da potegnejo potapljačje se ljudi iz vode, se je tudi pod njimi udrla ledena skorja. Vsega skupaj je utonilo 11 oseb, med njimi pet žensk in otrok.

Mošeja v libijski Sahari

Iz Rima poročajo: V Honu, ki je središče tega dela Sahare, so sezidali mošejo za Mohamedanci in dvoje večjih poslopij, od katerih bo eno za bivanje italijanskih delavcev. Domača plemena so z veseljem pozdravila gradnjo mošeje.

Huda nesreča pri drsanju

Iz Stockholma poročajo: Blizu Stockholma se je pripetila huda nesreča, ki je zahtevala 11 človeških žrtve. Na zamrzlem ribniku se je zabavalo približno 100 ljudi, med njimi tudi več žensk in otrok, ki so se drsali. Nenadoma se je led udrl in nekaj drsalcev se je pogreznilo v vodo. Ko se je nekaj mož odločilo, da potegnejo potapljačje se ljudi iz vode, se je tudi pod njimi udrla ledena skorja. Vsega skupaj je utonilo 11 oseb, med njimi pet žensk in otrok.

Kupimo

Več skobelnikov
kupi Mrak, mizarstvo — št. Vid nad Ljubljano. (k)

Borove hlode
30—50 m³ — takoj kupim. Avtobus Rojina, Ljubljana VII. (k)

Mizarsko mizo
(Hobelbank) kupi Janko Poljak, Zagorica št. 123. Bled I. (k)

Zlato in srebro
kupujem po najvišji cen. Zlatar Vovk Franc, Gosposka 5. (k)

Kupim
večjo perzijsko preprogo in pisalni stroj. Ponudbe na Reklam Rozman — Ljubljana, Pražakova 8. (k)

Vsakovrstno zlato
srebro in briljante kupuje vsako količino po najvišjih cenah. A. Božič, Ljubljana, Frančiškanska ulica 3. (k)

Iščem
30 m³ bukovih remeljnov (Buchenstafel). 27 x 27 mm. — Ponudbe upravi „Slovenca“ Maribor pod „1547“. (k)

Vsakovrstno zlato kupuje
po najvišjih cenah CERNE, juvelir, Ljubljana, Wolfova ulica št. 3. (k)

Hrastove doge
prvovrstne, suhe, 2,25 m dolž. in 8—10 cm debeline, kupim večje količine. Ponudbe z navedbo cene na Jos. Ogorevc, sodar, Brežice. (k)

Staro zlato, zlato zobovje in srebrne kronke
kupujem po najvišjih cenah. A. KAJFEŽ, trgovina z urami in zlatinske predmete delavnica za popravila vsakovrstnih ur Ljubljana, Miklošičeva 14. (k)

Čajno maslo
večje množine, kupujem skozi vse leto. Ponudbe s navedbo množine in cene tedensko poslati v upravo „Slov.“ pod „Čajno maslo“ št. 18.005. (k)

Gunje
krojaške odrezke, star papir, tekstilne odpadke ter ovčjo volno, govejo dlako (arovec) — kupi vsako množino Arbeiter, Maribor, Dravska 15. (v)

Telegrafske drogeve
jelove in smrekove, 8 do 12 m dolge, v večjih količinah iščem. Kupujem vsako množino borovih železnih pragon. Cenj. ponudbe na upravo „Slovenca“ pod št. 18.159. (k)

Auto-motor

Motorno kolo
loterijski dobiček, poceni napredaj. — Ljubljana, Karunova ulica 10. (f)

Prodaj
tovorni avto „Ford“, tip AA, 2500 kg nosilnosti, in motorno kolo znamke AJS, tip R-8. — Naslov v upravi „Slovenca“ pod št. 18.152. (f)

Za avto — motor trošarine prost bencin

se ne dobi, pač pa 80% ceneje vozite, če predelate motor na ogeljni plin. Vsak bencinski ali „Diesel“ motor za avto ali stabilni motor specialno predelamo na pogon z ogeljem. Približna poraba 2 kg oglja ali 11 bencina. — Zahtevajte ponudbe: Rupan Janez, Skofja Loka. — Izrežite in shranite zaradi naslova, ker boste rabili mogoče pozneje.

Elektromotor
220-380 V, 4—6 KS, s napustalcom in drsalnimi obroči, kupi Sitar, Smilhe, Novo mesto. (v)

Motorji
bencinski, Diesel (nafta) in sauggas, 4—8 KS, milatino Hof, poltovorni avto Fiat, motorno kolo — zamenjaj za drugo blago. — S. Krbinek, Sp. Hajdina, p. Ptuj. (v)

Kupimo

Več skobelnikov
kupi Mrak, mizarstvo — št. Vid nad Ljubljano. (k)

Borove hlode
30—50 m³ — takoj kupim. Avtobus Rojina, Ljubljana VII. (k)

Mizarsko mizo
(Hobelbank) kupi Janko Poljak, Zagorica št. 123. Bled I. (k)

Zlato in srebro
kupujem po najvišji cen. Zlatar Vovk Franc, Gosposka 5. (k)

Kupim
večjo perzijsko preprogo in pisalni stroj. Ponudbe na Reklam Rozman — Ljubljana, Pražakova 8. (k)

Vsakovrstno zlato
srebro in briljante kupuje vsako količino po najvišjih cenah. A. Božič, Ljubljana, Frančiškanska ulica 3. (k)

Iščem
30 m³ bukovih remeljnov (Buchenstafel). 27 x 27 mm. — Ponudbe upravi „Slovenca“ Maribor pod „1547“. (k)

Vsakovrstno zlato kupuje
po najvišjih cenah CERNE, juvelir, Ljubljana, Wolfova ulica št. 3. (k)

Hrastove doge
prvovrstne, suhe, 2,25 m dolž. in 8—10 cm debeline, kupim večje količine. Ponudbe z navedbo cene na Jos. Ogorevc, sodar, Brežice. (k)

Staro zlato, zlato zobovje in srebrne kronke
kupujem po najvišjih cenah. A. KAJFEŽ, trgovina z urami in zlatinske predmete delavnica za popravila vsakovrstnih ur Ljubljana, Miklošičeva 14. (k)

Čajno maslo
večje množine, kupujem skozi vse leto. Ponudbe s navedbo množine in cene tedensko poslati v upravo „Slov.“ pod „Čajno maslo“ št. 18.005. (k)

Gunje
krojaške odrezke, star papir, tekstilne odpadke ter ovčjo volno, govejo dlako (arovec) — kupi vsako množino Arbeiter, Maribor, Dravska 15. (v)

Kam pa kam?

Specialno pivo Zlatorog
brno termalno in belo
termalno — dospelo. —
Hotel, kavarna in restavracija
»Orel«, Maribor.
Priporočamo tudi najboljša
ljutomerska vina, iz-
borna kuhinja po zmer-
nih cenah.

Posedstva

Več parcel
ugodno naproday. Izan-
ska cesta 24. (p)

Kmetki mlin

prodam. Studenec 1, po-
šta Dob pri Domžalah. (p)

Dvostanovanjsko hišo

novu, s vrtom, prodam. -
Črnuče 122.

Dvostanovanjsko hišo

takoj prodam na perife-
riji mesta. Podutik 33.

Hišo

novu, štiristanovaljsko,
podkleteno, kupim. - Po-
nudebe upravi »Slovenca«
pod »Gotovina takoj« —
št. 18119 (p)

Stavbne parcele

na Brezovici, ležeče ob
banov. cesti, ugodno na-
proday. Ponudbe na upr.
»Slov.« pod šifro »Proti
gotovini« št. 18146. (p)

Kupim

primerno parcelo ali hišo,
najraje severno Ljubljane.
Plačam v gotovini ali
prevzamem hipoteko. Po-
nudebe upravi »Slovenca«
pod »Takoj« štev. 18171.

Vilo

blizu remize, enodružin-
sko, s krasno urejenim
vrtom, prosto davka 17
let, prodam. Posredovalci
izključeni. Naslov v upravi
»Slovenca« pod št. 18181. (p)

Zemljišče

ob Pokopališki cesti, v
bližini Šmartinske ceste,
ca. 3.000 kv. m se ugodno
proda. Sprejemam tudi
knjižice Mestne hranil-
nice. — Naslov v upravi
»Slovenca« pod 18116. (p)

Posedstvo s hišo

v lepem kraju Gorenj-
ske, najraje v bližini
Kranja ali Ljubljane —
kupim. - Ponudbe s na-
tančnim opisom poslati v
upravo »Slov.« pod »Rav-
nina« št. 18007.

Stavbne parcele

ob Grablovičevi ulici v
izmeri 749 m², ob Haydri-
hovi ulici v izmeri 975 m²
in vogal Ptujške in Ma-
riborske ulice v izmeri
604 m² - pod ugodnimi
pogoji naproday. Pojasni-
la daje Ljudska posojil-
nica v Ljubljani.

Otroški kotichek

Čudo tehnike
Minerva 407

Poraba toka 50-60 vatov.

ZVOČNIKA za visoke in nizke tone — uglasena drug na
druga. — Dovršen aparat za poznavala radia.

Zadnja stopnja v protistiku — 18 vatov izhodnega učinka.

8 cevni aparat z dvema zvočnikoma
6.500 din

Cel svet v najvišji dovršenosti slišite doma samo z MINERVA.

Radioval - Ljubljana

Dalmatinova ulica 13 — Tel. 33-63

Prodaj parcelo
in kompleks. Polzeve se:
Linhartova 14. (p)

Prostorna hiša

vrt — po zmerni ceni na-
proday. Bohova 39, posta
Hoče pri Mariboru. (p)

Lepa stavbna parcela

sončna, v Ljubljani —
ugodno naproday. Ponud-
be upravi »Slovenca« pod
»Sončna parcela« št. 18217

Parcelo

v bližini Zagreba zame-
njam za parcelo v Ljub-
ljani. Malejeva 3, Kode-
ljevo.

Manjše posedstvo

v bližini Ljubljane, ugod-
no prodam za 45.000 din.
Vprašati v gostilni Bab-
nik, Bizovik 55.

Hiša

dve sobi, kuhinja, pral-
nica, velik vrt, naproday.
Nasipna 6, Pobrežje, Ma-
ribor.

Enodružinsko hišo

z 20 letno davčno olajša-
vo, prodam. Ljubljana
Brdo. Cena 56.000 din. -
Polzeve se: Pavšičeva 6,
Šiška.

Vilo

tri sobe, vrt, oddam za
660 din mesečno. Infor-
macije pri hišniku, Gori-
ška 29, blizu nove cer-
kve, Šiška. (6)

Hišo z vrtom

s dvema stanovanjema,
trgovskim lokalom prod-
dam. — Naslov v upravi
»Slovenca« pod št. 18222.

V Ljubljani prodam

novu hišo s vrtom, za
večjo družino, vse v naj-
boljšem stanju. Garaža.
Naslov v upravi »Sloven-
ca« pod št. 18214. (p)

Hiše, posedstva, gozdove,

parcele po vsej Sloveniji
kupite oziroma prodaste
najugodnejše potom Rea-
litetne pisarne, Gospo-
svetska 3-I. (p)

Vnajem

ISČEJO:

Enostanovanjsko hišo
s 4-5 sobami, komfort-
no, v neposredni bližini
Ljubljane, iščemo v na-
jem za takoj. Naslov v
upravi »Slovenca« pod
št. 18166. (m)

ODDAJO:

Oddam

štiri, oziroma pet velikih
sob, pripravljen za pisar-
ne, event. stanovanje. -
Ogled dnevno od 2-4:
Kongresni trg 16. (6)

Gostilno

dobro idočo oddam na ra-
čun oženjenemu paru. —
Kavelja 5000 din. Naslov
v upravi »Slovenca« pod
št. 18160. (n)

Hotel z restavracijo

s opremo zaradi boleznih
takoj oddam. Petar Ja-
kovovič, Hotel »Bosna«,
Bos. Novi. (n)

Gostilno

oddam v najem ali na
račun. Potrebno 6000 din
kavelje. Naslov v upravi
»Slovenca« pod št. 18190.

Stanovanja, lokale,

delavnice, pisarniške pro-
store naugodnejše najame-
to ali oddasto pri Reali-
tetni pisarni, Gospo-
svetska 3-I. (6)

Stanovanja

ISČEJO:

Enosobno stanovanje
išče dvočlanska družina.
Ponudbe upravi »Sloven-
ca« pod »Komfort cen-
ter« št. 18221. (c)

Komfortno stanovanje

4-5 sob s pritlikinami
iščemo za takoj. Naslov
v upravi »Slovenca« pod
št. 18165. (c)

ODDAJO:

Enosobno stanovanje

oddam. Zarnikova 11. (6)

Enosobno stanovanje

oddam z decembrom.
Orlova 19. (6)

Trisobno stanovanje

oddam takoj. Bezenškova
28, Zelena jama. (6)

Trisobno stanovanje

lepo, kompletno, oddam
s 1. decembrom mirni
stranki. Streliška 26. (6)

Dvosobno stanovanje

lepo, sončno, s kabineto
in kopalnico oddam
z januarjem. — Vprašati:
Habicht, Triglavskaja ul. 6,
Bežigrad. (6)

Stanovanje

eno- in trisobno oddam.
Dobrunje št. 54. (6)

Stanovanje

dvo ali enosobno oddam.
Poljane št. 44, št. Vid nad
Ljubljano. (6)

Lepo prazno sobo

solčno, s centralno kur-
javo, oddam takoj ali s
1. decembrom. Naslov v
upr. »Slovenca« pod 18089

2 dvosobni stanovanji

soba za služkinjo, kopal-
nica, oddam za december
ali januar; cena 600 din
ozir. 700 din. Podmliška-
kova ulica 14, Bežigrad.

Štirisobno stanovanje

s vsemi pritlikinami, v
I. nadstr., takoj oddam.
Pleternikova 32, Beži-
grad. — Istotam prazna
soba. (6)

SOBE

ODDAJO:

Lepo prazno sobo

s posebnim vzhodom takoj
oddam. — Rožna dolina,
cesta V. št. 4. (s)

Opremljeno sobo

s posebnim vzhodom od-
dam. Staretova št. (s)

Prazno sobo

lepo, mirno, v centru,
vhod skozi drugo, oddam
gospodici. — Naslov v
upravi »Slovenca« pod
št. 18157. (s)

Sobo

za trgovsko pisarno ali
podobno, v I. nadstropju,
s 1. januarjem oddam.
Kolodvorska ulica 11. (s)

Radio

Dober radio aparat

poceni naproday. I. Po-
gačnik, Hradeškega c. 84.

Radioaparati

odličnih znamk, najno-
vejši modeli, prispeli! —
»Technik« BANJAI, Ljub-
ljana, Miklošičeva c. 20.

Pouk

Krojni tečaj

Jožice Kumelj

se prične

23. novembra 1939

Novi trg 1-I., Ljubljana.
Po naročilu izdelujem vse
kroje (šnite) po meri in
žurnalu.

Akademik

absolvent klas. gimnazije,
išče iskre in instrukcije. Na-
slov v upravi pod 18108

Oblastv. koncesionirana

šoferska šola

za poklicne šoferje in
amaterje

I. Gaberšček

bivši komisar za šofer-
ske izpite
Kolodvorska ulica št. 43
Telefon 28-28

Prihodnji
prikojevalni tečaj

za vsa

damska oblačila

se bo vršil od 27. nov. do
16. dec. 1939. Vsa toza-
devna pojasnila dobite
na oblastveno dovoljeni
krojni šoli

TEODOR KUNC

Ljubljana, Aleksandrova
c. 5/II. Za pismen odgo-
vor priložite znamko!

Vaša
bodočnost

vam je zasigurana in
olajšana! Knjigovodstvo
in vse druge trgovske
predmete se z lahkoto
naučite ali svoje znanje
izpopolnite z mojo uspeš-
no in lahko razumljivo
metodo »Praksa«, pisme-
ni pouk iz daljave. Za-
htečajte prospekt. Javite
svoj naslov in poklite ter
priložite znamko za od-
govor. Dopis pošljite v
upravo »Slovenca« v Ma-
riboru pod šifro »Praksa«
št. 18074.

Glasba

BRITPLAČEN POUK V KIRANJU

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNI KATALOG!

MEINEL-HEROLD "44" 22:
Herman Moskat, MARIBOR 102

Harmonije in pianine
moderno izdelane, s ga-
rancijo, dobavlja Ivan
Kacin, Domžale. Spreje-
ma se popravila. Uglja-
sila. Zahtevajte cenik!

Priložnostne prodaje

ne iščite, ker dobite tovar
niško nove plošče v poljubni
izbiri že po Din 30.—, Zahte-
vajte seznam.

Elektrolon

PASAŽA NEBOČIČNIKA

Klavir Bösendorfer

kratek, dobro ohranjen,
poceni prodam. Ogleda se
lahko vsak dan od 11—14
v hiši: Ljubljana, Lepi
pot 25, visoko pritličje.

Specijalna izdelovalnica

HARMONIK

JOS. FLEISS

(prej F. Lubas in sin)

LJUBLJANA, Tyrševa 36

Tolkala (Schlagwerk)

prvovrstna, zelo ugodno
prodam. Ponudbe v upr.
»Slov.« pod šifro »Ugo-
den nakup« št. 18063.

Klavirje

vijoline

saksofone - trompete -
harmonike in druga
glasbila od šolskih do
prvovrstnih instrumen-
tov - strune in vse po-
trebščine v veliki izbiri
in najceneje kupite pri

WARBINEK

Ljubljana, Miklošičeva 4
telefon 35-59

Naznanilo!

Zadruga harmonikarjev
za Dravsko banovino

je odprla lastno trgovino
na Tyrševi cesti 23.

Na zalogi se dobijo vseh
vrst harmonike, kakor
diatonične, kromatične in
klavirske, ter male har-
monike »Klub-model«,

Sprejemala in strokovno
izvrševala se bodo vsa
popravila harmonik, ka-
kor tudi vseh ostalih
godbenih godal.

Zivali

Dva para mladih pavov
naproday. Naslov v upr-
vi »Slovenca« št. 18176.

Razno

FOTO-
APARATE

popravlja specialna
mehanična delavnica

RADIOVAL - Ljubljana

Dalmatinova ulica 13
telefon 33-63.

Ženitbe

40 letno dekle

s novo, večstanovanjsko
hišo in zemljiščem, po-
roči državnega uslužben-
ca. Ponudbe v upr. »Sl.«
pod »Sreča« št. 17984.

Agronom in obrtnik

s gotovino, želi poznat-
stvo zaradi ženitve s go-
spodico do 30 let. Resne
ponudbe v upravo »Sl.«
v Mariboru pod »Resno«
št. 1639.

Diplom. šivilja

poštena, s nekaj gotovi-
no, poroči starejšega go-
spoda, najraje železni-
čarja. Ponudbe v upravo
»Slovenca« pod »Pomlad«
18.115. (2)

Mlad fant

drž. vojni mojster, poroči
gospodico — popolnoma
neomadeževano, do 25 let,
ki je izučena trgovske
obrti. Prednost imajo ti-
ste, ki so se doma izučile.
Poroka takoj. Cenje-
ne ponudbe treba poslati
s sliko upravi »Slovenca«
pod »Poštena« št. 18220.

Vdovec

36 let star, inteligenten,
tihe in dobre narave, re-
sen in skromen, prijetne
zunanosti, pristaš mirne-
ga zakonskega življenja,
Hrvat, trgovec s
lastno trgovino, ima po-
sebno željo oženiti se s
Slovenko. Prednost ima-
jo dekleta ali vdove, ki
so blage narave, skromne,
plemenitega srca, pri-
nega občutja in ki so pri
delu marljive in dobre
gospodinj. Doda zaželje-
na zaradi razširjenja tr-
govine. Prosim vse tiste
interesantnejše iz mesta
in vasi, ki imajo navede-
ne lastnosti in si žele
mirnega zakonskega živ-
ljenja in materialno za-
gotovljene bodočnosti, da
se s polnim naslovom in
opisom svojega stanja
brez vsakega olepšava-
nja javijo neposredno na
moj naslov: Djuro Mi-
kič, trgovec, Vidovice -
Orašje na Savi, Banovci-
na Hrvatska. (2)

Posestnik

s gotovino želi poročiti
gospodico ali vdovo od
40 do 50 let, s nekaj pre-
moženja. Ponudbe upra-
vi »Slovenca« Maribor
pod »Sreča« št. 1545. (2)

Pohišstvo

Vsakovrstno
pohišstvo

dobavlja se vedno po sta-
rih cenah v moderni in
solidni izdelavi trdnica

OPRAVA

Celovška cesta 50.

Sprejemajo se naročila.

Stanovanjsko opravo

staro, dobro ohranjeno
prodam. - Požar Ivanka,
Ljubljana, Poljanski na-
sip 10-II., desne stopnice.

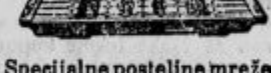
Mreže za postelje

izdeluje in sprejema rab-
ljene v popravilo najče-
šnje Aloja Andlovca, Gre-
goričeva ulica št. 5 (pri
Gradišču).

Lesena zložljiva postelja
s tapetiranim madracem

Din 220—

Specijalne posteljne mreže
»Patent«, in »primissimoc«
modroce, otomane, in vse
tapetniške izdelke nudi
solidno in po nizki ceni
trdnica

Rud. Radovan

Mestni trg 13

Dve spalnici

novu in rabljeno, poceni
prodam. Mizarstvo Milan
Stigl. Trata, poleg gostil-
ne Žibert, št. Vid nad
Ljubljano. (6)

Moderna jedilnica

spalnica, kuhinja, v do-
brem stanju, ugodno na-
proday. Vprašati: Poljan-
ski nasip 15, VII., pritl-
jevo. (6)

KRANJ

Vse za šolo

ljudsko, meščansko, srednjo itd.
ter vse pisarniške potrebščine
in devocionalije dobite v po-
družnici

Jugoslovanske knjigarne

v Kranju

(Majdičeva hiša — sodnija)

ZAHVALA. Vsem, ki ste našega do-<

Prodamo

Najugodnejši nakup
moških oblek nudi
Presker, Sv. Petra c. 14,
Ljubljana.

Tricikelj in železno pet
proda Kunovar, trgovina,
Pod lemenatom.

Moško kolo Miele
novo, ugodno prodam.
Galetova 10, Sp. Siska.

Pletilni stroj
št. 8-50 prodam. Dravlje,
Rokova pot 142.

Wertheim blagajna
ugodno napravlja. Naslov
v upravi »Slovenca« pod
št. 18038.

Zaradi selitve
ugodno prodam moderno
in tople kurnice ter Ro-
de-Island kokoši. - Igo
Pogačar, Dol 16 pri Ljub-
ljani.

Poročne prstane
ure, verižice, uhane, ka-
kor tudi očala — kupite
zelo ugodno pri Josipu
Janku, urarju v Kamni-
ku, šutna, nasproti farne
cerkve. — Podružnica v
Mariboru, Jurčičeva 8.

»Anker« šivalni stroji
najmodernejši, za gospo-
dinje, šivilje, krojače,
tudi cikeak in male rab-
ljene, vedno v zalogi pri
Triglav, Resljeva 16. (1)

Patent
nova iznajdba (aparat)
napravlja. Ponudbe upravi
»Slovenca« pod »8.000 di-
narjeva« št. 18120. (1)

Krmilno moko
in koruzni šrot
dobite najceneje v Jav-
nih skladiščih pri tržnici
Fran Pogačnik d. z o. z.
v Ljubljani — Tyrševa
(Dunajska) cesta 32. (1)

ŽAGE

original Dominicus
Remscheid
izberete najceneje pri
»Jeklo« - Stari trg

Prodam in razpošiljam
vsako količino vse vrste
suhega sadja, orehova
jedra, namizna jabolka,
iščem kupec-izvoznike za
vse vrste poljskih in
gozdnih pridelkov. Naslov
v upravi »Slovenca« pod
št. 18105. (1)

Prodam
kompletno žago veneci-
janko, na željo tudi po-
samezne dele. Kumprat
(Kammrad) železen z ga-
brovim zobovjem (premer
270 mm), pripadajoča že-
lezna krona 60 cm, vre-
teno, razne transmisije,
jermenice, osi in ležaji,
vse v najboljšem in po-
rabnem stanju. Naslov:
Fran Tretjak, Slovenj
Gradec. (1)

Proda se:
Kompletna trgov. oprava
z nikelnastim nastavkom
in šipami, pripravna za
specerijo ali delikateso,
vse hrastov les, vrata in
izložba z rolojem, oprava
osmihih sob, kredence,
štedilnik, Luzova peč, ko-
palna banja, električne
luči (lustr), vrtna ogra-
ja, približno 20 m, šest
miz, 36 stolov, črnih s
svetlimi platami, priprav-
ni za bufet ali kavarno.
Polzve se vila Stuchly,
Bled. (1)

VINA

Centralne vinarne
v Ljubljani
bodo zadovoljila Vaša
pivca najbolji
TELEFON ŠTEV. 25-73

Prodam
zaradi odpotovanja trgo-
vino s delikateso, sadjem
in mlekarino, pripravno
tudi za menzo. Dva pro-
stora (lokala) in stano-
vanje, priročno za poro-
čene krojače. Za firmo,
blago, inventar potrebno
24.000 din kapitala. Naj-
boljša točka s velikim
prometom poleg finance,
občine in želez. postaje.
Najemna nizka. Naslov
v vseh poslovaln. »Slov.«
pod št. 18.097. (1)

Sveže najfiniješe
norveško
riblje olje
iz lekarne
dr. G. PICCOLIJA
v Ljubljani
se priporoča bledim in
slabotnim osebam

Dražba lesa

Začasna državna uprava
razlaščenih gozdov v
Ljubljani, Cesta 29. ok-
tobra št. 24-I, prodaja na
javni dražbi dne 29. de-
cembra 1939 iz gozdov
svoje šumske uprave Ko-
čevje:

ca. 13.000 plm bukove
hlodovine, in
ca. 3.700 prn bukovih
drv, vse na panju.

Pogoji, pojasnila in ti-
skovine so na razpolago
pri upravi v Ljubljani in
pri šumski upravi v Ko-
čevju.

Prodam konjsko vprego
(Riemenzug). Kongres-
ni trg 14, dvorišče. (1)

Lopa božična drevesca
ca. 200 komadov - prodaja
Marija Malavasič, trgo-
vina, Vrhnika. (1)

Trikolo
dobro ohranjeno, prodaja
Mihelčič Ludvik, Kopitar-
jeva 1. (1)

Šivalni stroj
pogreznjiv, Köhler, pro-
dam ali zamenjam za
krompir, fiziol ali prašiča.
A. Leben, Borovnica. (1)

Brivici!
Prodamo iz skladišča lu-
kuzni aparat za trajno
kodiranje. Informacije v
speditiji »Slovenia-Trans-
port«, Ljubljana. (1)

Ugodno prodam
tricikelj, drogerijsko-apo-
tekarsko tehniko, tele-
fon, električni gramofon.
»Metalica«, Gospodarska
cesta 16, tel. 32-88. (1)

Trgovino z meš. blagom
primerno za žensko ose-
bo prodam za nizko ce-
no. Ponudbe na upravo
»Slovenca« pod »15.000«
št. 18.153. (1)

Naprodaj
pleskana vrata, postelja,
gramofon, moški plašč,
umivalnik, tabla. Naslov
v upravi »Slovenca« pod
št. 18189. (1)

Šivalni stroji
krojaški, skoraj novi, ter
Gritzer, brzošivalni Jax
in ženski - naprodaj. —
Strukelj Andrej, Gunelje
št. 24, St. Vid n. Ljub-
ljano.

»MUNDLOS«
šivalne stroje
odlične kakovosti, dobite
po smerni ceni pri tržnici

Kleindienst & Posch
Maribor
Aleksandrova cesta 44.

»Pfafe«, »Dürkopp«,
»Singer«, »Westa«, »Ad-
ler«, »Gritzer« in več
drugih popolnoma novih
šivalnih strojev, koles in
stroških vozilcev poceni
naprodaj samo pri »Pro-
met«, nasproti križanske
cerkve. - Stare vzamemo
v račun. (1)

Šivalni stroji
znamke »Phönix« so res
pravo večje vseke go-
spodinje. Dobra kvalite-
ta, nizke cene, tudi na
ugodna odplačila. Stare
stroje vzamemo v račun.
Nova trgovina, Tyrševa
cesta 36, nasproti Gospo-
darske zveze. (1)

Poizvedbe

Poizvedba
V sredo, dne 15. novem-
bra zvečer se je na cesti
skoz vas Zg. Gameljne
izgubila moška zlata ve-
rižica. Najdite jo se na-
proša, naj jo odda proti
nagradi v upravi »Slo-
venca«. (1)

Zahtevajte za Vaše šivilje in tapetirane pohištve
ŠIMO samo s zaščitno pločbo
STERILIZIRANO

ZADRUŽNA TOVARNA
ŽIME
STRAŽIŠČE
PRI KRANJU

Naša šima je higijensko očiščena in sterilizirana na pari 115° C, ne diši, je brez
maščobe in fermentov, ker je naša tovarna opremljena v to svrhu s najmoder-
nejšimi stroji in aparati.
Odklanjajte šimo iz prepovedanih živalskih ohratov, ker je slabo in nehigi-
ensko izdelana, ni dezinficirana, vsebuje fermente in ima neprijeten duh. V njej
se saredijo moli in mrčes.
Prepričajte se pred nakupom! Naše cene so najsolidnejše!

Zato zahtevajte s šimo s zaščitno znamko **STERILIZIRANO**

Objave

Albin Vedenik
bivač v Ljubljani, naj
sporoči svoj točen naslov
Alojzu Copu, Svibno. (e)

V upravi »SLOVENCA«
naj dvignejo inserti
naslednje ponudbe:
Dobro zaslužek 17653
Dobra zemlja 17285
Gotovina 17807
Nastop takoj 17794
Novo 17907
Strojni ključavničar
17434
Tudi druge 15998

Čitajte »Slovenca«

Zahvala
Vsem, ki ste z nami sočustvovali in
nas tolažili ob bridki izgubi našega
dobrega očeta, gospoda
Štefana Verbeka
nadzor, sklad. drž. žel.
in počastili njegov spomin s krasnimi
venci in cvetjem in ga spemili na
njegovi zadnji poti, naša prisrčna za-
hvala. — Zahvaljujemo se še posebej
g. dr. Vilku Marinu za zdravniško po-
moč, č. duhovščini, posebno g. gvardi-
jmu p. Gabrijelu in g. župniku Alojziju
Zamudi, č. s. Liberiji in Rudolfini za
ljubeznivo stregbo, žel. godbi »Dravac
in pevskemu društvu.
Maribor, dne 17. novembra 1939.
Zalujoči rodbini Verbek in Pepelnjak.

Zahvala
Ob težki izgubi našega najboljšega soproga, očka, brata,
strica in svaka, gospoda
Joško Košmelja
posestnika
Izrekamo najprisrčnejšo zahvalo vsem, ki so mu izkazovali
zadnjo pomoč v njegovi bolezni, dalje č. duhovščini, vsem
sorodnikom, društvom, stanovskim tovarišem, prijateljem in
znancem, ki so ga spemili na njegovi zadnji poti in mu
poklonili toliko prelepega cvetja.
Železniki, dne 17. novembra 1939.
Zalujoča žena s otroki.

Zahvala
Vsem prijateljem in znancem naše nepozabne blagopoželjne
mame, gospe
Ivane Miklavčič
ki so ji poklonili toliko vencev in cvetja ter spemili na njeno
poslednjo poti, vsem, ki so nam ob izgubi nje izkazali sočutje,
izrekamo najtoplejše zahvalo.
Posebej se zahvaljujemo g. fiziku dr. Rusu za njegovo
večletno požrtvovalno zdravljenje.
Sv. maša zadušnica se bo darovala v ponedeljek, dne
20. novembra 1939 ob 7.25 v cerkvi Marijinega Oznanjenja
v Ljubljani.
Ljubljana, dne 19. novembra 1939.
Rodbina Miklavčič in sorodstvo.

Zahvala
Vsem, ki ste ob žalostnem slovesu od našega nepozabnega moža in zlatega
očeta, gospoda
Ivana Černiča
zastopnika »Vzajemne zavarovalnice«
z nami sočustvovali, vsem, ki ste ga pokropili, mu poklonili vence, se ga spo-
minjali v molitvi ter z dobrimi deli počastili njegov spomin, izrekamo naj-
toplejše zahvalo. — Posebno zahvalo smo dolžni g. dr. Majcenu, ki je z nese-
bično požrtvovalnostjo lajšal pokojniku telesno trpljenje, kakor tudi gg. zdrav-
nikom v Slajmerjevem domu.
Nadalje se zahvaljujemo preč. duhovščini za pogrebne svečanosti ter gg.
pevcem za prelepo žalno petje v cerkvi sv. Petra in na grobu, ki je pokojnika
spemila v njegov večni mir. — Prisrčna hvala nadzorništvu, ravateljstvu in
uradništvu »Vzajemne zavarovalnice«, ki so na tako lep način počastili osebnost
in delo nepozabnega pokojnika. — Iskrena hvala vodstvu Marijinega in Lichten-
thurnovega zavoda, ter končno vsem prijateljem in znancem, ki so našega lju-
bega pokojnika v tako častnem številu spemili na njegovi poti k večnemu
počitku. — Vsem: Bog plačaj!
Ljubljana, dne 16. novembra 1939.
Globoko zalujoča družina Černičeva

FRANC PIRC
Dravlje - Ljubljana
strojno
sodarstvo
Kletni sodi, Bukovi sodi za eksport sadnih
sokov, barve in olja. Kadi za namakanje, spe-
cijalne kadi za mlekarne in kemično industrijo.
IMPREGNIRANJE sodov. Strokovna popravila.
Nizke cene. — Točna in solidna postrežba.

LJUDSKA POSOJILNICA V LJUBLJANI
sad. z neom. jam. Ljubljana, Miklošičeva cesta 6 v lastni palači
obrestuje hranilne vloge
• najugodnejše.
Nove in stare vloge ki so
v celoti vsak čas izplačljive
obrestuje po 4%, proti odpovedi pa po 5%

Po vaši želji Vam izdela
Knjigoveznica
Jugoslovanske tiskarne
v Ljubljani
Kopitarjeva 6/II
v svoji štališčni razne poslovne knjižice, ako mislo so
v zalogi, istotako izvrši tudi vsa druga knjigoveška
dela, posebno razne vezave od preprostih do raz-
košnih oblik.
Posebni oddelek za izdelovanje damskih torbic,
pasov, denarnic in drugega usnjenega galanterijskega
blaga Vam nudi te predmete vedno v lepih, mo-
dernih fazonah.
Cene skrajno nizke.
Poslužite se!

Učakar Franc
organist in posestnik
Pogreb bo v ponedeljek, dne 20. novembra, ob pol štirihi
iz hiše žalosti, Dev. Mar. Polje 22, na domače pokopališče.
Dev. Mar. Polje, Moravče, dne 18. nov. 1939.
Zalujoči: Marija, žena. Ladko, Edi, Vera, Ju-
dita in Erna, otroci.

Zahvala
Vsem sorodnikom in znancem, ki so nam na kakršenkoli način izrazili dokaze
iskrenega sočutja ob prerani smrti naše nepozabne, dobre soproge, mame, tete,
svakinje itd., gospe
Roze Ogrizek roj. Gorišek
soproge hotelirja in posestnika v Rogški Slatini
se tem potom iskreno zahvaljujemo. Predvsem izrekamo najlepšo zahvalo veleč.
duhovščini, posebno veleč. gospodu nadžupniku kons. svetniku Juliju Vajdi za
v srce segajoče besede ob grobu predrage pokojnice, nadalje »Zdraviliškemu pev-
skemu zboru« pod vodstvom direktorjeve soproge gospe Gračnarjeve, ter pevskemu
društvu »Sloga« pod vodstvom gosp. učitelja Borisa Ferlina, za ganljive žalostinke,
prostovoljni gasilski četi v Rogški Slatini, ter vsem od blizu in daleč, ki so se
v tako častnem številu udeležili pogreba. Slednjim iskrena hvala vsem darovalcem
krasnega cvetja in vencev.
Zalujoča rodbina Julij Ogrizkova.

Gostilna „Bavarski dvor“

nudi prvovrstno domačo hrano, menü po 7.— din. Ob sobotah, nedeljah divjačina; v nedeljah predložnik sočni golaž (pljučni), telečje zavrelo, tržške vampe itd. Vsak dan čevapčiči, različni ter druge specialitete. — Najnižje cene! — Pivo v vrčih. Dunajska, gurmanska kuhinja.

Se priporoča

Derganc, Tyrševa 31.

Dekoracija
Montiranje zastorov
Franc Jager
tapetništvo
Ljubljana
Sv. Petra cesta 17.
Telefon 20-42

Velika zaloga najmodernejših Couch-zof, otoman, vseh vrst foteljev in žimnic. V zalogi vedno žima, gradi za modroce ter blago za prevleko pohištva. Konkurenčne cene! Solidna izdelava!

Kurja očesa

Najboljše sredstvo proti kurjim očesom je mast CLAVEN. Dobite v lekarnah, drogerijah ali naravnost iz tvornice in glavnega skladišča **M. Hrnjak**, lekarnar, Sisak. Varujte se potvorb!

Sodna dražba

bo dne 24. novembra ob 9 dopoldne pri sodišču v Mokronogu: zidana vila, slična hiši, dvostanovanjska, podkletena, poleg velik vinograd, sadonosnik in kompleks gozda. — Kupci se vabijo. Vadij 4100 din. — Josip Vodopivec, Ljubljana, Izanska cesta št. 18 (pri Kobi).

Slive za žganjekuho, slivovko in suhe slive

dobavljam v večjih in manjših količinah po ugodni ceni. Ponudbe poslati v upravo »Slovenec« pod »Slive« št. 18135.

Večje premogovno rudarsko podjetje

potrebuje nadpaznika, sposobnega za jamerske posle in za nadzorstvo nad delavnicami, ter rudarskega paznika. Nastop službe takoj. Ponudbe z navedbo dosedanje prakse in z zahtevami nasloviti v upravo »Slovenec« v Mariboru pod »Premogovnik 361-39 kr« št. 18016.

Razglas

Krajevni šolski odbor v Hodošku kratkim potom odda na javni licitaciji zidanje nove šole po načrtu kraljevske banske uprave dne 20. decembra 1939.

Načrt, proračun in ostalo je na razpolago vsak dan pri šolski upravi v Hodošku.

Za kraj. šol. odbor: Kerčmar Franc, predsednik.

Razpis

Občina Laško, okraj laški, razpisuje dve službeni mesti, in sicer

pragmatično mesto občinskega stražnika-zvaničnika;

pragmatično mesto občinskega stražnika.

Pogoji: pismenost in odsluženi kadriški rok. Pravilno kolkovane prošnje, opremljene z listinami po čl. 7. in 8. uredbe o občinskih uslužbenih, je vložiti v 15 dneh po objavi tega razpisa v »Službenem listu« pri tej občini.

Občina Laško,

dne 14. novembra 1939. — Št. 3024-1-39.

Arnold Fredericks

36

Svetlobni znaki

Detektivski roman. — Priredil Fr. Kolenc.

Policijski šef je v začetku mislil, da se Gracija več ni mogla skrivati v napačni obleki pred možem in je sedaj pri njem. Pozneje je od Verneta izvedel, da temu ni tako. Sedaj se je starec resnično bal za njo, ker je brez sledu izginila.

»No, prijatelj, kako napredujete?« je vprašal in je hlinil odločno brezbriznost. »Ali ste že izsledili lopove?«

Duvall se je smejal.

»Ne se; računam pa na to, da jih pred jutrom ujame.«

»Res? Cestitam! Ali ste mogoče videli gđ. Goucourt?«

»Ne. Zakaj vprašate?«

»Mislil sem, da ste se morda srečali z njo. Kakor veste, oba delujeta v isti zadevi.«

Duvall se je maloovaževalno smejal.

»Ne verjamem, da bi zasledovala isti sled, kakor jaz.« je dejal. »G. šef, jaz sam hočem dobiti stavo.«

Zdelo se je, ko da je to policijskega šefa neprijetno dirnilo.

»Večer se ni pri koncu,« je dejal. »Na vsak način na upam, da Stapletonovega sina brez izgube časa najdete... popolnoma vseno je, kdo zmaga.«

»Zvečer bodite pri njem! Z Vernetom sva iztuhala neko zvijačo, ki vas gotovo preseneti. In vrhu tega dobimo tudi fantka.« Duvall je vstal in vzel klobuk. »Rada vas vzameva s seboj.«

»Na vsak način bom tam. Kdaj?«

»Najpozneje ob pol devetih.«

»Dobro,« je dejal policijski šef. »Tam bom. Do videnja, prijatelj!«

Prva velika efektna loterija Obrtniškega društva v Kamniku

Glavni dobiček: 4 sedežni avto, nadalje krasni dobitki:

motorno kolo, moderna spalnica, radio aparat, šivalni stroj, 20 koles itd. v skupni vrednosti 120.000.— dinarjev.

Vprašajte v Vašem okolišu za srečke, ki so v prodaji. Srečke lahko naročite tudi pri odboru efektne loterije Obrtniškega društva v Kamniku.

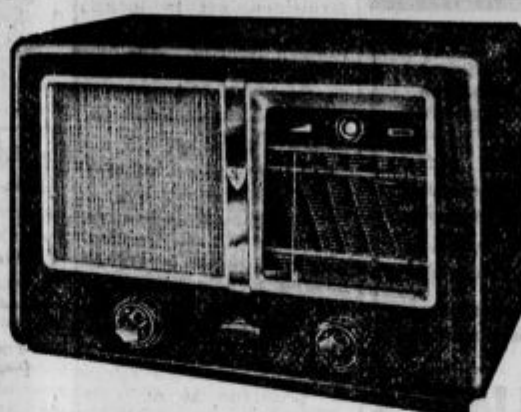
Ne zamudite sreče, ker je število srečk omejeno. Žrebanje se vrši 31. decembra 1939

Težko pričakovani

Osemelektronski velesuper RADIONE 740 W

je končno le došel. To je aparat, ki ima tri velike rekorde, ki so:

1. Kvaliteta RADIONE
2. Poraba toka le 55 vatov
3. Cena le Din 5600.—

Vso svojo sposobnost in petnajsetne skušnje je tovarna RADIONE uporabila pri konstrukciji tega aparata.

Uspeh je popoln. Dovršeno je genialno delo, ki bodo rabile zanje druge tovarne še leta; podobno kot je bilo to pri izdelavi aparata na tipke, ki ga je tovarna RADIONE izdelala že pred tremi leti.

Kljub temu, da je RADIONE 740 po svojem sprejemu in po dovršenosti glasu čudo radijske tehnike, rabi ta osemelektronski aparat le 55 vatov toka, to je toliko, kakor štirielektronski aparati drugih znamk.

Enako senzacijo pomeni cena aparata, ki znaša le din 5600.—. Vsak drugi radijski aparat enake kvalitete in enakega števila elektronk je za vsaj dva tisočaka dražji.

RADIONE 740 W je zato nov mejnik v radijski tehniki! Ta aparat predstavlja stvarno višek vseh zahtev. S ponosom moremo ugotoviti, da temu aparatu nihče ne more postaviti tekmečal!

Zahtevajte natančnejši opis. Poslušajte ga pri nas in pri naših zastopnikih!

„RADIO“

dr. z o. z. v Ljubljani, Miklošičeva c. 7, tel. 31-90

Naročite »Slovenca«!

„Slovenec“ je vodilni, najbolj razširjeni, največji in najboljši slovenski dnevnik! Zavaruje svoje naročnike za

10.000 din

za primer smrtne nezgode!

Oglašujte v „Slovencu“!

»Do videnja; gospodični Goncourt izročite moje pozdrave.«

Duvall je zapustil gostilno in je obiskal svojo sobo v hotelu, da bi napisal Graciji dolgo pismo. Očel jo je, ker mu dosedaj ni pisala. Stiri dni je že v Parizu in ni dobil od nje nobenega glasu. Pismo bi moralo priti, tako je računal Richard, z ono ladjo, na kateri je on potoval. Popisal je, kako čuti njeno odsotnost, kako jo ljubi in kako hrepeni po njej, da bi jo objel.

Medtem ko je to pisal, je Gracija od napora napol mrtva stala v omari v Passy, eno miljo oddaljena od njega. Skrivala se je in s strahom opazovala lopova, ki je spal na zofi.

Duvall je hotel biti nekoliko pred osmo uro pri Stapletonu; dvajset minut časa je še imel, ko je šel po stopnicah na Stapletonovo stanovanje; peljali so ga v knjižnico.

Stapleton je sedel mrko in molče ter čakal na prihod gosta. Poznalo se je na njem, da se ne veseli preveč Duvallovega prihoda. Ker detektiv ni imel uspeha v iskanju ugrabljenega otroka, bankir ni več zaupal Duvallovi iznajdljivosti.

»Dobro večer, gospod Stapleton. Vidim, da pričakujete moža.«

Pogledal je na zavitek bankovcev, ki je ležal na mizi poleg bankirjevega lakta.

»Tako je. Upam, da ne ukrenete ničesar, kar bi preprečilo njegov prihod ali odhod?«

»Nikakor ne.«

Stapleton je pogledal uro.

»Tako bo tukaj. Prosim vas, počakajte me v delavnici. Ni primerno, da bi tukaj ostali. Morda bi mož v tem primeru ne hotel vstopiti.«

»Ne... imate prav. Ne smem tukaj ostati. A nočem čakati v vaši delavnici. Drug namen imam.«

»In sicer?« je nemirno vprašal bankir.

»Kje je šofer Franc?«

»Mislim, da večerja. Zakaj vprašate?«

»Ali bi bili tako dobri, da bi se o tem informirali? V njegovo sobo bi rad šel.«

Stapleton je pozvonil. Pojavil se je strežnik, ki je javil, da šofer večerja.

»Gospod Duvall, bodite zelo previdni,« je s strahom dejal bankir. »Bilo bi mi zelo neljubo, ako bi storili nekaj takega, kar bi vznemirilo te lopove.«

»Oh, Franc me ne bo videl. Za njega bom neviden. Toda bolje bo, ako zdaj grem gor.«

Priklonil se je bankirju in takoj šel po stopnicah proti sobam služinčadi.

Pred vrati šoferjeve sobe je detektiv za trenutek obstal. Vrata so bila zaprta. Počasi je pritisnil na kljuko, vrata tiho odprl in vstopil v sobo. Bilo je precej temno, s pomočjo žepne svetilke pa je našel pot do stenske omare in se je kmalu dobro skril. Vrata je pustil napol odprta in je z zadovoljstvom dognal, da lahko vidi skozi severno okno.

Medtem je Stapleton v razdraženi razburjenosti čakal v knjižnici na prihod izsiljevalca. Točno ob osmih je strežnik javil, da je prišel.

»Prišel je ga noter!« je dejal bankir.

Vstal je in se sprehajal po sobi gor in dol. Naslednji trenutek se je on že pojavil v knjižnici. Po mogočni postavi, črni bradi in svojevrstnem vedenju ga je bilo lahko spoznati.

»G. Stapleton, prišel sem, kakor sem vam obljubil,« je dejal mirno. »Upam, da je denar pripravljen.«

Stapleton je šel k pisalni mizi in je dvignil denarni zavitek.

»Tu je,« je mrmral. »Zanesem se, da mi po sprejemu denarja kmalu sporočite, kje najdem otroka.«

»Najpozneje za eno uro, seveda v slučaju, da me pri odhodu ne bo nikdo oviral.«

»Dokler nimam otroka tukaj, se vam ničesar ne zgodi. Potem pa, ako bo treba, žrtvujem drugih stotisoč dolarjev, da vas spravim pred sodnika.«

Kolesa Najnovčiji otr. vozilki

Centri Franko! motorji trlični stroji šivalni stroji Velika izbira!

igračni vozilki, skiroji, avtomobilski, koles. deli
Tribuna F. B. L. Ljubljana, Karlovska c. 4
Podružnica: MARIBOR, Aleksandrova 26.

Posteljno perje

po Din 8.—, kemično očiščeno Din 10.—
čehano in kemično očiščeno Din 80.—
na roko čehano in kem. očiščeno . . Din 45.—
mešano gosje čehano Din 55.—
pol puh beli Din 95.—
sivi gosji puh Din 120.—
beli gosji puh . . . Din 175.—, 200.—, 220, 240.—

Vzorci brezplačno dobite pri

„Luna“ samo Glavni trg 24, Maribor

Tovarniška zgradba

v Beogradu, v glavni ulici, armirane betonske konstrukcije, pritičje in dve nadstropji, pripravna za vsake vrste industrijo ali skladišča — zelo ugodno na prodaj. Velikost prostora okoli 3000 m², pod glavno stavbo 640, pod stranskimi 490 m². — Natančnejše informacije na naslov: Inž. Stanoje Putnik, Beograd, Djordja Vašingtona 26. Tel. 70776.

Ugoden nakup božičnih daril

poceni manufaktura

pri Trpinu, Maribor, Vetrinjska 15

Gospode duhovnike

vijudno obveščamo, da dobe za župne urade potrebne tiskovine v podružnici Jugoslovanske knjigarne v Kranju, Majdičeva ulica, sodnija.

Velika efektna loterija

Zadruga Slomškov dom v Petrovčah bo v nedeljo 26. novembra obenem s širokopo-tezno vrtno prireditvijo. — 300 krasnih dobitkov. — Srečke samo po Din 5.—

Razpis

Občina Slatina Radenci, okraj Ljutomer, razpisuje pragmatično mesto

obč. tajnika-pripravnika

Pogoji: osem razredov srednje ali njej enake strokovne šole z zaključnim izpitom, oziroma dekret o spregledani kvalifikaciji.

Kavcija: 5000 din.

Praksa v občinski upravni službi najmanj eno leto, kakor tudi dokaz o opravljenem vojaškem tečaju pri vojnem okrožju za vodstvo vojaških poslov.

Znanje službenega in obvladanje nemškega jezika.

Prednost imajo oni prosilci, ki so odlično ocenjeni.

Pravilno kolkovane prošnje, opremljene z listinami po čl. 7. in 8. uredbe o občinskih uslužbenih, je vložiti do dne 20. decembra t. l. pri tej občini.

Občinska uprava Slatina Radenci,

dne 16. novembra 1939.

»To je v skladu z najinim dogovorom. V trenutku, ko dobite naslov, lahko stavite z ozirom na mene vse, kar hočete. Ali lahko prevzamem denar?«

Roko je iztegnil. Stapleton mu je izročil zavoj.

»Preštejte in se prepričajte, da ste dobili zahtevano vsoto,« je mrmral.

Izsiljevalec se je mirno vsedel in začel šteti bankovce. Bili so veliki bankovci in tako je kmalu končal z delom. Ko je bil gotov, je lopov bankovce skrbno vtaknil v notranji žep suknje in je vstal.

»G. Stapleton, vsota v redu,« je dejal. »Dovolite, da vam želim prav lahko noč.«

Priklonil se je, vzel klobuk in šel, ne da bi izgubljal čas.

Med vrati je hitro pogleda uro, potem pa je hitel proti Slavoloku.

Široka ulica, ki se je cepila od Place de l'Étoile na dvanaest strani, se je kopala v morju svetlobe avtomobilskih žarometov, ki so se pojavljali in izginjali ko kake velike svetle žuželke.

Izsiljevalec je obstal na neki skrajni točki tlakovanege pešpota, ki je obdajal Slavolok. Pozorno je gledal na široko črto Champs Élysées in čakal.

Ni stal dolgo tako nepremično. Naenkrat se je iz vrste vozov premaknil velik črn tekmovalni voz in se je blizal pešpoti. Mož, ki je stal na kraju je dvignil roko in naglo zamahnil. Avto se mu je blizal in je tresoč se za sekundo obstal, da je izsiljevalec skočil v voz. Še en trenutek in se je obrnil in drvel po široki kolovozni cesti Avenue du Bois de Boulogne.

Takoj za njim je prišel drug voz, v katerem je sedel le en potnik, kakor v prvem. Med obema je bilo le kakih dvajset metrov razdalje in tako sta drvela oba voza po široki cesti proti križišču Avenue Malakoff.

Francija se bori proti komunizmu

Notranji minister: »To sramoto moramo pomesti iz našega življenja«

Pariz, 18. nov. (Posebno poročilo »Slovenca«). Zanimalo vas bo, kakšno odločitev se Francija bori proti komunizmu. Komunistična stranka, ki je zaklet sovražnik civilizacije, (dejstvo ki so ga premnogi šele zelo pozno spoznali), je danes postavljena v oči francoskega naroda na eramotni oder. Vsaka komunistična stranka v katerikoli državi je popolnoma odvisna od moskove Kominterne. Moskvska Komintern pa se je francoske komunistične stranke hotela poslužiti, da z njeno pomočjo sredi vojne razkroji francoski narod in njegovo odprano silo. Francoski komunizem se je torej postavil popolnoma v službo sovražnikov naroda in države. To danes vsi vidijo in je upanje, da tega spoznanja ne bodo več pozabili.

Govor notranjega ministra

V tem pogledu je zanimiv govor, ki ga je imel notranji minister Albert Sarraut pred pokrajinskim svetom v Aude in ki nazorno kaže odločno voljo vlade, da izpelje boj proti komunizmu do kraja.

Sarraut je najprej opozoril na sovražno propagando, ki je mislila, da se bo v večji meri mogla poslužiti komunistične akcije, kakor pa se je to zgodilo. Omenil je tudi letake, ki so jih sovražna letala trosila po Franciji z Molotovim govorom. Nato je Sarraut nadaljeval:

Delo, ki ga opravljajo komunisti, je v resnici naperjeno proti Franciji in je istovetno z izdajo nad domovino. Ljudje, ki so še včeraj kar besneli vojne turije in noč in dan govorili o »hitlerjevski hegemoniji«, so danes, ko je Francija prišla do orožja, najbolj sramotno in bojazljivo kapitulirali in izdali svojo domovino. Tu gre za brezčasne in za vsakega Francoza le zaničevanja vredne ljudi, ki jih je tudi francosko delavstvo pahnilo iz svojih vrst. Ljudje, ki so neprestano govorili o človeških svobodah in demokratičnih pravicah, so se kar čez noč pokazali, da so v resnici smrtni sovražniki demokracije in tudi državljanskih svobod in da je vse njih širokoustno junaštvo le v skrivnem širjenju nepodpisanih letakov.

»Proti tej kuži, je nadaljeval minister, »se bomo borili z vso silo. Njihova podtalna propaganda ni uspešna. Vendar se ne mislimo zadržati le z prezirnim in zaničevanjem komunističnih plačancev. Treba je, da to sramoto pometemo iz našega življenja, tako da ne bo za njo ostala nobena sled. Pometli jo bomo brez usmiljenja iz naših mest in vasi, iz naših občin in tudi iz vseh družabnih ustanov. Vlada bo nadaljevala to delo do popolnega očistitve. Komunistični delavnosti posvečamo največjo pažnjo. Brez odloga bomo

zasledovali vsak poizkus komunistične agitacije, dokler ne bo država očistena teh plačanih veleizdajalcev.«

Te jasne besede notranjega ministra so bile v francoski javnosti sprejete z največjim zadovoljstvom. Je pa zanimivo, da se nekateri vodilni komunisti še vedno skrivajo. Med drugimi je v skrivajstvu še Frachon, ki je bil glavni delegat Kominterne v francoskih sindikatih, potem pa Thorez, ki je bil glavni tajnik komunistične stranke. Ta je dezertiral iz armade in se verjetno skriva v inozemstvu. V nekem inozemskem komunističnem listu je objavil tudi izjavo, v kateri pravi, da bodo z letaki in z vsemi mogočimi metodami širili odpadniško in revolucionarno gibanje med industrijskim delavstvom, med vojaštvom, med kmeti, med begunci in med ženami mobilizirane. In ravno Thorez je bil tisti, ki je še pred nekaj meseci grmel na vseh shodih proti »nemškemu fašizmu«.

(Po poročilih »Tempsa«, se nahaja bivši vodja francoskih komunistov Thorez v Nemčiji in sicer v mestu inozemskega nemštva — Stuttgartu).

Aleš Ušeničnik:

Izbrani spisi

v šestih v platno vezanih zvezkih. Vsak zvezek v odlični opremi bo obsegal nad 300 strani.

Cena celotnemu delu v prednaročbi je din 300.— plačljivih v mesečnih obrokih po din 25.—.

Opozarjamo vse zainteresirane, da zahtevajo naš oglas in se pravočasno odzovejo našemu vabilu na prednaročbo,

ker bo subskripcija s 15. decembrom t. l. zaključena.

Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani

Strašno komunistično divjanje v od Sovjetov zasedeni Poljski

London, 18. nov. Dva poljska odvetnika, katerima se je posrečilo v zadnjih dneh oktobra zbežati iz Lvova, sta angleškemu listu »Daily Express« podala izjavo o strahotnem komunističnem terorju, ki vlada na vzhodnem Poljskem.

Po tej izjavi je bilo pomorjenih brez števila poljskih in ukrajinskih duhovnikov, učiteljev, odvetnikov, zdravnikov, častnikov in sploh inteligence. Boljševiki so povsod najprej prijeli izobražence in

jih takoj postrelili, ali pa poslali v notranjost Sovjetije neznan kam. Čiščenje se še kar naprej nadaljuje. Na površje so prišli najslabši ljudje, večkrat navadna populčna drhal, ki divja proti vsem, ki so v prejšnjih razmerah imeli kak pomen ali položaj v javnosti. Ješe so polne jetnikov, katere pobijajo brez kakšnega sodnega postopka. V Koninhi v okraju Brzezani je bilo 25. septembra ustreljenih 60 ukrajinskih izobražencev, ki so jih Sovjeti spravili skupaj iz vse okolice.

Tudi Lvov je popolnoma v znamenju terorja GPU. V Lvovu je bilo mnogo ljudi postreljenih. Sovjetska GPU stika predvsem za ukrajinskimi izobraženci. Ljudje, ki pripadajo izobraženim krogom, pa tudi bivši častniki in uradniki, izginejo čez noč, da nihče ne ve kam. Ob malem potoku v okolici Lvova je bilo sredi oktobra ustreljenih nad 200 poljskih oficirjev, ki so jih zajele sovjetske čete.

Vtisi iz Nemčije

(Opazovanja švicarskega časnikarja)

V nadaljnjem članku poročevalec »Neue Zürcher Zeitung« opisuje splošne razmere, v kolikor se v njih odražajo posledice vojne.

Pisec pravi, da je ohromelost gospodarstva nekatere trdke močno prizadela, zlasti proizvajalce in prodajalce luksuznih predmetov in nekatere trgovce na drobno. Več znanih trgov je zašlo v plačilne težave, ker je promet zelo upadel, stroški vzdrževanja pa se niso temu primerno znižali. Ostala podjetja pa toliko, da se še drže na zeleni veji, pa tudi njihovo poslovanje je skromno in ob teh razmerah ob nobenem trudu ne bodo napredovala. To odmiranje raznih trdk oblastem sicer ne dela preglavice, ker to pomenstavlja razdelitev blaga in olajšuje kontrolo, toda posledice se kažejo še tudi na drugi strani, ki je bolj resna — v brezposelnosti. Spočetka je vse moči, ki so v novem načinu življenja zdrknile s svojega do-

sedanjega dela in zaslužka, zaposljevala oboroževalna industrija in vojska, sedaj pa je teh brezposelnih moči že preveč in jih tudi vojska in s tem združena dela ne morejo več zaposliti. Poročevalec ceni število brezposelnih v Nemčiji na 1 milijon. To stanje pa se more še poslabševati; razbremenitev v zaledju bi mogla naslopeti šele, kadar bi bilo treba na fronto posiljati več nadomestil, kar pa se doslej v znanem mirovanju orožja še ni zgodilo. Zato so utihnile tudi vse debate o pomanjkanju delovnih moči in o zaposlitvi žensk.

Družabno življenje

Tudi družabno življenje se je dokaj izpremenilo. Po mestih je že prišlo v navado, da gostje pri kakih povabilih na pojedino ali domačo slavnost prinesejo gostitelju primerno število odrezkov z nakaznic za živila, da se mu tako odškodujejo, ali pa prinesejo hrano s seboj. Sicer pa se sprejemi večnoma prelože na čas po jedi. Uporaba avtomobilov za družabne namene je strogo prepovedana; prekršitve imajo za posledico odvzem avtomobila in nakaznice za bencin. Gledališča in kineji imajo svoje predstave kot nekdanj, le da so inozemski eporedi, ki so bili prej vedno bolj redki, sedaj popolnoma odpadli s programov.

»Glavna ost proti Angliji«

Poročevalec nato govori o izredno pogostnih političnih shodih in zborovanjih, na katerih vidnejši člani stranke poročajo o diplomatskem in vojaškem položaju in o krivcih za sedanjo vojno. Kakor v orožju, kjer Nemčija Franciji prizanaša in skuša zadeti le Anglijo, tako je tudi v teh govorih glavna ost obrnjena le proti Angliji.

Poročevalec pa nato pristavlja, da ni videti, da bi bil vtiš govorov in predavanj na širše množice kaj posebno velik, zlasti odkar je morala javnost vzeti na znanje, kako se je uradna politika narodnega socializma do svojega nekdanjega smrtnega sovražnika — Sovjetske Rusije — radikalno izpremenila in in to kar čez noč. Tudi prepričanim narodnim socialistom je ta preobrat uganka in si ga razlagajo kot auno strateško kretnjo, ki je preprečila vojsko na dveh frontah. Sploh vso zvezo s Sovjetsko Rusijo v ozadju spremlja ta razdor med ideologijo narodnega socializma in praktičnimi zahtevami. V tem pa nekdanj tako neomajna in neprimerna ideologija izgublja na svoji udarnosti. Sicer pa Nemčija do komunizma ni še nič spremenila, ni dovolila komunističnih organizacij, ki tajno morda tu in tam še so, tudi ni bil še nihče od komunističnih voditeljev izpuščen iz zaporov in noben proces še ni bil obnoven. Opredelitev posameznih plasti doživlja neke izpremembe, ki so značilne. Dotim je bila prej zelo ostra meja med izrazitimi narodnimi socialisti in nekako konservativnimi — da ne rečemo narodnimi krogi —; pod vplivom vojske se ti krogi, ki so bili doslej le bolj gledalci in neodločni opazovalci, nagibajo k narodnemu socializmu, ki tako dobiva med se nove moči. Razvoj pa se je šele začel in bilo bi še prezgodaj prerokovati, v kakšno smer se bo obrnil. Moremo pa reči, da vojaški krogi na splošno zvezo s Sovjetsko Rusijo zelo hvalijo, češ, da je prav amialu »sistema« in da odgovarja zahtevam strategije.

„Messerschmidt“ Kaj je to?

Nemški bombnik — in človek, ki ga je izumil

Skoraj v vseh poročilih o bombnih napadih pride na vrsto ime »Messerschmidt«. Bilo je tako v vojni s Poljsko, kjer so letala tipa »Messerschmidt« uničevala poljska skrivališča in tako zlo-mila poljski odpor, tako je tudi še danes na zahodni fronti, kjer se letala »Messerschmidt« spuščajo v boj s francoskimi in angleškimi letali. Tudi športna poročila omenjajo, da je ta ali oni letalec (Dieterle) na »Messerschmidt« izboljšal svetovni rekord v hitrosti — ime »Messerschmidt« je v letalstvu splošno znano in se sedaj zlasti velikokrat izgovori v poročilih o letalskih poletih nad angleško obalo ali Maginotovo črto.

Kdo je to prav za prav, »Messerschmidt«? Ali je morda kak slaven general, iznajditelj in morda tudi slaven letalec? Na ta vprašanja nam odgovarja poučen članek v francoskem dnevniku »Le Jour — Echo de Paris«, ker Francozi z »Messerschmidt« pridejo še največ v dotiko.

V časteh

Walter Messerschmidt je — po navedbah tega članka — skromen nemški inženir, ki je danes že nizozemski državljan. Clankar pravi, da od tedaj »Messerschmidt« niso več na tako nenadkriljivi višini. Walter Messerschmidt, ki je zrastle iz skromnih razmer, je prvi pouk o inženirstvu prejemal v Mehaničnem inštitutu v Jeni. Med svetovno vojno je bil tehnik pri topničarstvu. Po vojni je našel skromno službo v tovarni za barve »I. G. Farben« v Frankfurtu, kjer je ostal tri leta. Takrat je bilo njegovo ime še popolnoma neznan, tudi z letalstvom ni imel nikakega posla, kvečjemu nekaj privatnega zanimanja. Iz Frankfurtu je odšel v železokovinsko tovarno »Halle an der Salle«, kjer je postal vodja delavnic. Tu je ostal spet tri leta. To mesto je bilo bolj zanj in je kmalu začel kazati svojega praktičnega duha. Pridobil si je glas najboljšega tehnika, zlasti v vprašanjih namješčanja motorjev. S precejšnjimi priznanji je leta 1929 stopil v velikansko podjetje »Krupp-Werke«, kjer je postal duša vsega tehničnega obrata. Majhen človek po postavi je imel v tovarni veliko besedo in jo je prav za prav on vpeljal v pravi pogon. Ker se za politiko ni nikoli zanimal, je komaj vedel, kaj vse se je v Nemčiji izpremenilo, zlasti z nastopom narodnega socializma. Zakopan v svoje delo in tehnične skrivnosti letalstva, s katerim se je že pečal kot s svojim prvim poklicem, je nekako zaostal v svojem pojmovanju javnega življenja in med njim in novimi gospodari tovarne se je razmerje kmalu skalilo. Ni sicer nič zakrivil, toda postal je neljubi, ker ni šel »s tokom časa«. Stanoval je v majhnem stanovanju v Essenu, odkoder je dan za dnem hodil v tovarno, v enem žepu suknjiča klobaso in kruh za opoldanski prigrizek, v drugem pa beležke, zapisnike in račune o silah, ki so merodajne za uspešno letalstvo. Nova uprava tovarne ga je na neki seji leta 1934 odslavila z dela, kovinarji so ga izključili iz svojih vrst, bil jim je preveč »mrtev«, svoje izsledke in tehnične iznajdbe pa je moral zapustiti državi. Toda inženir Walter Messerschmidt je bil takrat že samo »Messerschmidt«, daleč znan v tehničnem svetu in tudi ne brez premoženja.

Odšel je v Stuttgart, kjer je ustanovil lastno tovarno za letala. Tu se je začel razvijati s polnim razmahom. Nemško tajno oboroževanje je bilo že v teku in tip »Messerschmidt« je pri vseh naročilih močno konkuriral svojim nekdanjim prvecem »Heinkel« ali »Ström«. Leta 1935 je večino državnih naročil za lovska letala dobil Messerschmidt.

Izgnan in sedaj — Nizozemec

Po dveh letih velikega dela, v katerem se je tovarna zelo razvijala, je nekoč pisarna »Gestapo« poklicala lastnika in voditelja tovarne in mu povedala, da sicer ni ničesar storil zoper svojo domovino, da je bilo njegovo sodelovanje narodno socialistični Nemčiji celo zelo dragoceno, toda kljub temu... Njegove zveze s tehničnim svetom po inozemstvu jim niso bile ljube in so ga opozorili, da se nad njegovo glavo zbirajo oblaki. Nato je Walter Messerschmidt odšel. Prosil je za nizozemsko državljanstvo, se vkrcal na letalo družbe K. L. M. in se odpeljal v Batavijo v nizozemski Indiji.

Nemčija v novembru 1939

110 milijonov prebivalcev — Od teh 30 milijonov Slovanov

Te dni smo brali, da so zapadne poljske pokrajine bile priključene Nemčiji. Razen teh je v rajhu 14 pokrajin, ki imajo še svojo deželno vladno (Anhalt, Badenska, Bavarska, Bremen, Braunschweig, Hessen, Lippe, Mecklenburg, Oldenburg, Prusija, Schamburg-Lippe, Saška, Tirska, Wittenberška) in zraven tega še protektorat Češko-moravske. Nasproti temu pa je pokrajina in mesto Hamburg, potem Posaarje in pa 10 tako imenovanih »Reichsgaue« (Gdansk, Koroška, Niža Donava, Gornja Donava, Salzburška, Sudeti, Tirolska, Dunaj in Wartheland) — torej večina ozemlja, ki si ga je Nemčija pridobila v zadnjih letih — naravnost pod upravo centralnih državnih organov.

Tudi zahodna Poljska je bila v obliki Reichsgaue — Danzig in Wartheland — neposredno priključena Nemčiji. Samo okraj Suvalki, Ciechanov in pa Katovice so bile pridružene Prusiji, ki pa je zato del vzhodne Prusije odstopila Gdanku. Po tej novi razdelitvi si je Nemčija neposredno od zasedene Poljske priključila 79.000 kvadratnih kilometrov ozemlja s 8 milijoni prebivalcev.

Potemtakem meri trenutno Nemčija 715.000 kvadratnih kilometrov z 94.500.000 prebivalci.

Pod njeno neposredno oblastjo pa je še: a) ostali del Poljske, ki je zaseden od Nemcev

z zaenkrat glavnim mestom Krakovom, ker je Varšava skoraj popolnoma porušena. To ozemlje, ki ga naš zemljevid označuje kot »Generalgouvernement«, meri 107.000 km² z 12.600.000 prebivalci.

b) Slovaška (država pod nemškim varstvom), ki meri 37.000 km² in ima 2.400.000 prebivalcev.

Pod nemško oblastjo živi torej trenutno nad 110 milijonov ljudi, od teh okrog 30 milijonov Slovanov

Gospodarstvo

Stroški za prehrano

V današnji dobi opažamo, da so življenjski stroški začeli naraščati, vendar to naraščanje ni povsod enakomerno, v nekaterih predmetih pa celo opažamo, da so življenjski stroški ostali neizpremenjeni. Za merjenje gibanja življenjskih stroškov se poslužujemo indeksišnih števil, ki nam kažejo različno trenutnega stanja v primeri z izvestnim stanjem v preteklosti. Indeksne številke so po navadi izračunane na osnovi cen v gotovem letu ali krajši dobi ter se potem izračunavajo za gotove termine (ali za začetek ali konec meseca, ali za mesečno povprečje).

Pri nas sestavljata indeksne številke o cenah na debelo, na drobno ter o življenjskih stroških: oddelek za gospodarska proučevanja pri Narodni banki ter uredništvo revije indeks v Zagrebu, t. j. g. Artur Benko Grado. Pa tudi v Ljubljani izračunava mestni statistični ured indeks življenjskih stroškov, in sicer samo indekse za prehrano. Te svoje izdelke je urad objavil v reviji »Kronika« št. 3 iz l. 1939 za dobo od 1927 do junija 1939. Mesečni podatki so objavljeni samo za leto 1938 in prvo polovico 1939.

Za osnovo indeksa so vzeti povprečni mesečni stroški za prehrano na osebo Ljubljancina. Na tem mestu se žal ne moremo spuščati v podrobnosti (primerjaj revijo »Tehnika in gospodarstvo« št. 5-6 iz 1939), ugotovljamo le, da je služilo za preračunavanje tega indeksa 33 raznih cen 17 raznih predmetov, ki so najvažnejši za prehrano Ljubljancina. Indeks upošteva tudi pomen posameznih predmetov za prehrano, tako da odgovarja znanstvenim zahtevam.

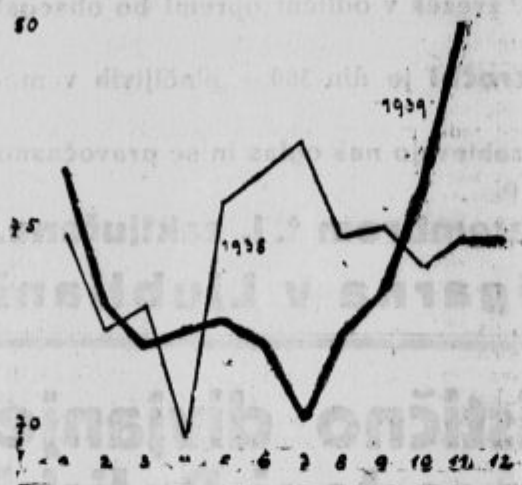
Gibanje tega indeksa prehrane nam kažejo za letošni let podatki mestnega statističnega urada v Ljubljani (pripominjamo, da je za podlago vzeto leto 1929 kot 100, tedaj so bile cene tudi najvišje):

Indeks	Odst. razl. v prim.	Z istim mesec.
1929 = 100	s prejš. mesecem	lani
januar 76.6	+ 2.5	+ 2.2
februar 73.3	— 4.3	— 0.9
marec 72.2	— 2.5	— 1.4
april 72.6	+ 0.6	+ 3.9
maj 72.8	+ 0.2	— 3.9
junij 72.3	— 0.6	— 5.4
julij 70.3	— 2.9	— 9.2
avgust 70.5	+ 3.2	— 3.1
september 73.5	+ 1.3	— 2.3
oktober 76.3	+ 3.8	+ 2.8
november 80.2	+ 5.1	+ 7.2

Indeks je izračunan na osnovi uradno zabeleženih cen za sredo vsakega meseca, da se izločijo vplivi prvega ali zadnjega v mesecu.

Indeksna številka za november nam kaže dvig od 76.3 na 80.2. To pomeni, da so stroški za prehrano narasli za povprečnega Ljubljancina za 3.9 točke ali 5.1 % od oktobra na november, od novembra lani na november letos pa so narasli za 7.2 %. Povišanje v teku enega leta znaša torej 7.2 %, povišanje v teku 1 meseca pa 5.1 %.

Ta indeks nam kaže, da je znatno povišanje stroškov za prehrano nastopilo šele v zadnjih mesecih, dočim prvi mesec vojne še ni kazal posebnega zvišanja. Najnižji so bili stroški julija 1939 s 70.3, avgusta pa so bili že višji z 72.5. Od avgusta do novembra se je indeks stroškov za prehrano zvišal za 7.7 točke ali za 10.6 %. Žal indeks ne izločuje sezonskih razlogov, ko so zaradi letne dobe visoke ali nizke cene, tako da bi bila slika še popolnejša. Vendar indeks nazorno kaže veliko zvišanje stroškov za prehrano v zadnjem času.

Da našim čitateljem pokažemo na očividni način gibanje stroškov za prehrano, objavljamo še grafično sliko gibanja v letih 1938 in 1939. Debelejša črta kaže razvoj stroškov za prehrano v letu 1939, tanjša pa za 1938 v posameznih mesecih.

Med posameznimi predmeti so v novembru narasle cene telečjemu mesu, jajc, rižu, moki, fižolu in krompirju, medtem ko so drugi predmeti ostali v ceni neizpremenjeni.

Bilanca Drž. hipotekarne banke

Državna hipotekarna banka izkazuje za 31. oktober naslednje bilancne postavke (vse v milij. din, v oklepajih razlike v primeri z bilanco za 30. sept.):

Aktivna: Gotovina in blagajniški zapiski Narodne banke 432.06 (373.8), posojila: hipotekarna 1.907.5 (1.812.1), na doklade in dohodke 1.579.6 (1.545.26), vodnim zadržam 26.2 (50.93), lombardna 160.6 (155.3), meničnohipotekarna 76.8 (76.7), menična 57.2 (57.4), tekoči računi ministrstva 1.097.65 (1.048.4), razni tekoči računi 670.64 (604.8), efekti rez. sklada 316.26 (316.26), vrednosti sklada za zavarovanje bančnih zgradb 1.9 (1.9), vrednostni papirji 1.148.7 (1.144.7), nepremičnine 266.2 (266.5), razna aktiva 189.7 (172.9), bilanca vsota 7.831.1 (7.627.1), izven bilance 3.983.96 (3.836.34).

Pasiva: samostojni eklati 587.9 (588.97), razni eklati 1796.5 (1787.64), glavne javnih ustanov 553.9 (510.1), hranilne vloge 1312.16 (1360.56), tek. računi fin. ministrstva 32.7 (35.3), razni tek. računi 1748.26 (1508.1), zastavni listi in zadolžnice v obliki 6323.0 (632.0), predumi in depoziti bank 283.64 (288.4), rezervni eklat 347.4 (347.4), sklad za amortizacijo bančnih zgradb 74.2 (74.2), sklad za zavarovanje bančnih zgradb 2.13 (2.13), pokojniški eklat bančnega osebja 7.455 (6.65), razna pasiva 502.8 (485.96).

Primerjava kaže, da so se banki zaupana tuja sredstva znatno pomnožila, zlasti so narasli tekoči računi, dočim so se zmanjšale hranil. vloge. Med aktivni se je okrepila likvidnost ter so narasle tudi komunalna posojila. Narasla pa je tudi zadolženost države pri banki.

Stanje naših kliringov

Po poročilu Narodne banke je bilo stanje naših kliringov dne 15. novembra naslednje (v oklepajih razlike v primeri z izkazom za 8. november):

Aktivni kliringi: Nemčija 5.223.000 (—1.512.000) mark, češkomoravski protekt. 55.934.000 (+6.987.000) kion, Slovaška 3.197.000 (—260.000), Madžarska 19.174.000 (—1.825.000) din, Bolgarija 1.569.000 (+293 tisoč) din in Španija 2.935.000 pezeta.

Pasivni kliringi: Italija 122.356.000 (—6.859.000) din, Rumunija 40.554.000 (+5.784.000) din, Poljska 26.896.000 dinarjev, Belgija 1.425.000 belg. švica 387.000 (—68.000) švic. frankov, Turčija 2.670.000 (542.000) din in Bolgarija 2.084.000 (182.000) din.

Izraz kaže znatno nazadovanje našega aktivnega salda v prometu z Nemčijo, nadalje je nazadovala naša aktivnost v prometu z Madžarsko, dočim so se naše terjatve v češkomoravskem kliringu povečale. Med pasivnimi kliringi je ugotoviti zmanjšanje dolga v Italiji in povečanje dolga v Rumuniji. Poljski in belgijski kliring sta ostala neizpremenjena.

Izvoz jabolk v Nemčijo. Priv. izvozna družba sporoča: Za tekoče četrtletje je bila rezervirana v nemško-jugoslov. plačilnem prometu vsota 1.75 milij. mark za izvoz jabolk. V breme tega kontingenta je bilo izdanih meseca oktobra deviznih dovoljenj za približno 850.000 mark. Namesto da se uvoznikom za mesec november odrede kontingenti na preostalih 900.000 mark, so bila zaradi napake pristojnega nemškega referenta izdana nova dovoljenja na skupno 1.75 milij. mark, kar je moralo biti delno preklicano. S tem je bilo izzvano storniranje enega dela naročil, nad katerim se pritožujejo naši izvozniki. Priv. izvozna družba dela na tem, da po trgovinskem delegatu v Berlinu izposluje dopolnilni kontingent v plačilnem prometu za pol milijona mark za izvoz jabolk. V primeru, da ta poskus pravčasno ne uspe, bo priporočila družba vsem izvoznikom, da svoja jabolka, rezervirana za prodajo v Nemčijo,

izvozijo v češko-moravski protektorat, kjer je živahno povpraševanje za naša jabolka.

Cene suhih hrušk in višnje za izvoz v Nemčijo. Priv. izvozna družba sporoča, da so določene naslednje cene za suhe hruške in višnje za uvoz v Nemčijo: suhe hruške (rezane, Spaltbirnen) 24 mark, cele suhe hruške (Ganzbirnen) 30 in cele suhe podgolovate hruške (Steckbirnen) 35 mark za 100 kg v vrečah cif Passau ali Regensburg. Za suhe višnje je odrejena cena 45 mark za 100 kg franko nemško-jugoslov. meja.

Z zagrebske borze. Dosedanji pravni svetnik zagrebske borze g. dr. Miroslav Matica je imenovan za glavnega tajnika borze.

Razlastitev delniške družbe Radio, Zagreb. Dne 5. 6. in 7. decembra bo komisiji ogled nepremičnin in inventarja Radio, d. d. Zagreb, nakar bo takoj razlastitvena razpisa.

Prva medmurska tkalnica. Glavnica 2.0, bilancna vsota 1938 3.18 (2.89) milij. din, izguba 0.225 (0.22) milijona din.

Odprava konkurza: Rant Ignacij, trgovec na Jesenicah-Fužine, Obrtniška ulica 12 (ker je masec razdeljen).

Likvidacija: Glavna Privredna zadruga, r. z. o. z. v Mariboru. Terjatve je prijavil Gregorc Jakobu, Maribor, Pobrežje pri Mariboru, Vrstovškova 39.

La Dalmatienne. Po francoskih listih posnemamo o poslovanju družbe La Dalmatienne v poslovnem letu 1938-39, da se je tonaža dobavljenega kalcijevega karbida in cijanamida povečala za 31 oz. 17.5 %. Tvornica Šibenik je začela ponovno obratovati marca 1938 ter je povečala svojo prodajo električnega toka za 14.25 %. Toda povečali so se proizvajalni stroški. Zaradi tega se je donos fabrikacije zmanjšal od 17.045 na 15.478 milij. frankov. Razni dohodki so dali 7421 milij. frankov, od česar 5581 milij. valutne razlike pri aktivnih postavkah. Ta postavka se je zmanjšala na 0.480 milij. frankov, ker so bile valutne razlike v posl. letu 1938-39 knjižene med raznimi provizijami, ki so zato narasle od 163 na 14.245 milij. frankov. Lani so bili znatni odpisi, od tega še poseben odpis 10.7 milij. frankov. Bilancna vsota znaša 160.6 milij. frankov. Povečale so se razpoložljive vsote družbe. Družba bo začela svoj obli-

Zdravilno delovanje Rogaska mineralne vode: Pri bolehnih kamnih in kroničnem vnetju žolčnega mehurja je treba piti štrikrat na dan 100—200 g ogrete vode Donat. Hitro piti!

gacijski dolg zopet obrestovati po 6 % kot je bilo določeno v emisijskih pogojih, dočim je zadnja leta plačevala samo 3 %. Obligacijski dolg se je zmanjšal od 46.578 na 45.643 milij. frankov, dočim znaša glavnica 156.25 milij. frankov.

Stanje Slovaške Narodne banke. Do sedaj Slovaška Narodna banka ni objavljala svojega izkaza, kaže pa, da odslej namerava to stanje objavljati. Po poročilu agencije »Slovak-pres« je bilo stanje dne 7. novembra naslednje: Aktivna: zlato, devize in inozemski vrednostni papirji, zavarovani v zlatu 52.74 milijona kron, menice in čeki 358.6, lombardni krediti 6.7, druge vrednosti 63.45, dolg za bankove 469.44, ostala aktiva 801.0; pasiva: glavnica 100, obtok bankovcev 368.7, stanje vlog in žirovni računi 216.955, ostala pasiva 66.3, bilancna vsota 751.93 milij. kron.

Borze

Dne 18. novembra 1939.

Denar

Ta teden je znašel devizni promet na ljubljanski borzi 11.756 milij. din v primeri s 13.08, 6.005, 10.458 in 9.797 milij. din v prejšnjih tednih.

Curih. Belgrad 10, Pariz 9.88, London 17.40, Newyork 445.75, Bruselj 73.20, Milan 22.50, Amsterdam 236.60, Berlin 178.50, Stockholm 106.20, Oslo 101.20, Kopenhagen 86.05, Atene 3.40 ponudba, Helsingfors 8.80, Buenos Aires 104.

ŠPORT

Prijateljska tekma Železničar (Zagreb) : Ljubljana

Prijateljska tekma se bo odigrala ob vsakem vremenu ter nastopita obe moštvi v svojih najnovjših postavah. Sodil bo gospod Deržaj. V predtekmišji so bosta kot nasprotnika rezervno moštvo SK Ljubljane — prvega moštva SK Grafiki. Predtekma se prične ob 13.15 glavna tekma pa ob 14.45.

Jugoslovanska zimskošportna zveza in reorganizacija smučkega športa

Iz okrožnice, ki jo je poslala JZSZ klubom posnemamo tole:

Po letošnji glavni skupščini je prevzel novi upravni odbor delo v Zvezi. Prvi znak nove sezone je bilo obširno pomanjkanje gotovine in neprijetna. Hranjena upnikov. Nekateri izvoljeni odborniki niso soglašali z izvolitvijo in so odstopili. Dolgoletni generalni tajnik je odločil svoje mesto ter je kooptiral upravni odbor na njegovo mesto g. Pavla Kvedra.

V poletju so se konstituirali posamezni odseki in odbori ter pričeli z delom. V septembru je delo zastalo zaradi negotovega položaja vsled vojne in vpoklica večine članov uprave in odbora.

K delu za pripravo zimске sezone poudarjamo osobito dejstvo, da smo že 10. avgusta pozvali vse podzveze, da sporoče svoje želje k narčni desetdnevni tečajev za katere bi Zveza brezplačno dostavila trenerje. Odziv je bil tak, da je edino Mariborska podzveza poslala svoj program.

Tehnični odbor je moral zaradi septembrskih dogodkov omejiti svoj program, črtati možnost nastavitve trenerjev in določiti nove tečaje za tekmovalce v tehkih, alpskih disciplinah in skokih.

Zbor smučkih učiteljev je določil, da bo na razpolago klubom za mladinske tečaje in pripravil je tečaj za ljudskošolske učitelje.

Upravni odbor je pripravil možnost naše udeležbe na zimskih olimpijskih igrah v Ga-Pa ter imel v to svrhu konferenco s predsednikom nemške smučke zveze na Bledu. Zavzel je stališče za prireditve zimskih olimpijskih iger in za udeležbo v Ga-Pa, kjer bi bilo 50 naših smučarjev kot gost nemške države. Sklenil je tudi podpirati inicijativo nemške zveze za poenostavljen tekmovalni v obsejnem pasu. Vojna je te sklepe v marsičem bistveno izpremenila.

Mnogo truda je posvetil za pridobitev sredstev. Dosegel je izplačilo zadnjega obroka iz lanske proračunske dobe, in drugega iz letošnjega.

Pod visom splošne reorganizacije športnih zvez v državi je tudi naša Zveza pričela s tem delom. Izredna plenarna seja je sklenila izvesti to reorganizacijo, toda ne tako, da bi naše delo na športnem polju trpelo. Med našo in ostalimi zvezami je razlika v tem, da so vse ostale pred mrtvo sezono, dočim smo mi pred našo glavno sezono, katere ne smemo žrtvovati zaradi reorganizacije. O tem so bili vsi soglasni ter se je sklenilo, da se bo to delo pripravljalo vzporedno. Zagrebška podzveza je prevzela nalogo sestave pravil za nacionalne in vrhovno zvezo, upravni odbor pa je določil posebni odsek, ki ima nalogo zbrati vse gradivo in izvesti vse priprave za reorganizacijo Zveze.

Kljub vsemu temu delu, ki ni manjše od dela, ki so ga izvedle prejšnje uprave v dobi pred sezono, ga smatrajo nekateri posamezniki za potrebno, da rušijo skladnost v Zvezi. Gorenjska podzveza, ki je v zadnjih letih smatrala za oportuno, da igra v Zvezi tisto vlogo, ki bi se jo morale ogibate vse zvezne uprave, če hočejo ohraniti našo Zvezo pred razprtijo in neresnostjo. Zveza bo skušala iti preko teh razprtij in z delom opozoriti na potrebno resnost. Konkretno ugotavljamo, da so zastopniki Gorenjske podzveze g. Govk in Činkovec soglasno z ostalimi člani odbora v navzočnosti delegatov ljubljanske, mariborske in zagrebške podzveze na izredni plenarni seji dne 19. oktobra t. l. sprejeli sklepe o reorganizaciji Zveze, doma pa nekaj dni nato sklicali sestanek na

Jesenicah in napadli zvezno upravo. Z dopisom z dne 26. oktobra t. l. so sporočili, da smatrajo »vsako delo brez smisla, dokler se ne ustanovi Slovenska smučka zveza«.

Drugi je napadel našo organizacijo v belgrajskem listu »Politika« predsednik belgrajske podzveze g. Limić in naznanil »izstop podzveze iz Zveze« in ustanovitev Srbske zveze. Zveze o svojih korakih sploh ni obvestil, na naše vprašanje ni dal odgovora. Tudi ta podzveza bi mogla koristiti razvoju, ako bi se zavedala, da so njegove naloge druge. Na letošnji glavni skupščini v maju je lojalno priznal, da je bil v marsičem napačno informiran, izrecno priznava zasluge in uspešno delo Zveze. Mislimo, da je najbolje, če odgovorimo na to z besedami, ki jih je naslovila na Zvezo Sarajevska podzveza, ki obsoja to rovarjenje in neslogo v listih in odklanja vsako enostransko reorganizacijo Zveze, a osobito tako, ki gre preko pravil in discipline.

Zveza poziva vse svoje klube, da se v teh resnih časih zavedajo svoje naloge, ki jo imajo tudi kot narodne organizacije, ki morajo mnogo pripomoči k obrambi naše domovine. Zato vam predlagamo:

1. delajte na skupnosti in slogi za povzdigo, razmah in razvoj našega skupnega smučarstva,
2. poživite delo v klubih, zberite mladino in zavežite se, da se s smotrenim delom more mnogo pridobiti na razvoju, osobito sedaj, ko je v velikem delu Evrope vojna,
3. imejte pred oči skupne koristi naše domovine in zavežite se, da je mogoče doseči uspehe samo z velikim požrtvovanjem, z idealnim nesebičnim in podrobim delom v klubih,
4. to vaše podrobno delo bo šele dalo skupni rezultat in uspeh dela vaših podzvez in nacionalnih zvez.

Športni drobiži

Prve smučarske tekme so bile leta 1767 na Norveškem. Ta tekme je obstojal samo iz teka, ki je bil v Christianiji in sicer predvsem za vojaško smučarsko četo norveške armade, bili so pa pripušeni tudi drugi smučarji.

Prva država, ki je uvedla v šole telovadbo je bila Danska, kjer so upeljali v ljudske šole že leta 1801 telovadbo kot obvezen predmet.

Nemška državna telovadna reprezentanca bo nastopila 3. februarja prihodnjega leta v Poznanju, 4. februarja pa v Gdanskju.

V Limi je prišlo do velikega škandala pri boksarski tekmi. Borila sta se Spanec Ignacij Ara in znani Kubanec Kid Tunero. Občinstvo je spoznalo, da se borita boksarja dogovorjeno pa ju je napadla z raznimi predmeti kakor stoli, palicami itd. Samo policiji se imata zahvaliti ta dva boksarja, da sta odnesla zdravo kožo.

Amerikanci se pripravljajo za olimpijske igre kot bi se razvijalo življenje Evropejcev popolnoma normalno. Določili so namreč razne termine za olimpijska predtekmovalja. Na zimске olimpijske igre potujejo Amerikanci že 10. januarja s parnikom »Washington«. Veslači odpotujejo iz Novega sveta 3. julija, atleti pa 7. avgusta.

Odlični slovenski športniki in telovadci so dospeli v Belgrad, kamor jih poslala KID kot najboljše tekmovalce, katere je priredila KID v teku poletja za svoje uslužbenke. Med temi športniki, ki so sedaj dospeli v Belgrad so: Smolej, Praček, Zemva, Znidar, Jakopič in telovadca Natlačen in Pristov. Iz Belgrada se podajo tudi na Oplenac, kjer bodo položili na grob kralja Petra Osvoboditelja in na grob kralja Aleksandra Zedinitelja, kjer bodo položili cvetje iz naših slovenskih planin.

Vesti športnih zvez, klubov in društev

Smučarski klub Ljubljana. Seja tehničnega odbora je v ponedeljek, 20. nov. ob 20.15 v kavarni Emona. Vsi in točno.

SK Ilirija — hockey sekcija. V ponedeljek, dne 20. nov. bo ob 7 zvečer v klubskih prostorih nad kavarno Evropo strogo obvezen stanelek vseh igralcev. Brez izgovorov in opravičil vsi in točno. Načelnik.

Mikarjevi izbrani planinski spisi — III. del. Slovensko planinsko društvo, osrednje društvo v Ljubljani bo v prihodnjih dneh izdalo tretjo knjigo Mikarjevih izbranih spisov. Ljubiteljem planinske literature bodo torej na razpolago vse tri knjige, ki bodo okras v vsaki domači knjižnici. Planinci, ki še niso naročili na to lepo, poudno in zabavno čtivo, naj se nemudoma obrnejo na SPD, Ljubljana, Aleksandrova cesta 4-I, in naroče vse tri knjige izbranih spisov Janka Mikarja. SPORT

Pospeševanje mlekarstva

Ban dravske banovine g. dr. Marko Natlačen je podpisal pravilnik o ustanovitvi, upravljanju in uporabljanju mlekarškega sklada dravske banovine.

V ta banovinski sklad se s tekočimi podporami z državnih, banovinskih, občinskih in drugih sredstev, dohodki posebnih mlekarških prireditelj, od izdaj mlekarških knjig, posebnih prispevkov, ki jih določijo zakoni ali drugi veljavni predpisi, vrnjena posojila ter obresti.

Sredstva s tega sklada pa se bodo lahko porabila 1. kot posojila za napravo novih in ureditelj že obstoječih mlekarških obratov, za nabavo mlekarških strojev in drugih pripomočkov za tehnično izpopolnitev mlekar in za namene obratne glavne, toda največ do 80 % efektivne vrednosti dotičnega mlekarškega obrata. 2. Kot podpore organizacijam in ustanovam za prirejanje mlekarških tečajev, razstav, kongresov in drugih prireditelj, mlekarškim strokovnjakom in strokovnemu mlekarškemu osebju za specializacijo doma ali v zamejstvu, za izdajanje strokovnih in propagandnih knjig, brošur, tiskovin, časopisov, letakov itd. in znanstvenim ustanovam in posameznim mlekarškim strokovnjakom za proučevanje mlekarstva doma in v zamejstvu.

Ban bo lahko predpisal še pravilnik o dajanju posojil in podpor. S skladom razpolaga ban. za kar najbolj racionalno porabo se ustanovi pri kmetijskem oddelku sovset iz prizadetih činiteljev.

Pripominjamo, da so pravilnik potrdili tudi pristojni ministri in da je že etopil v veljavo dne 18. novembra.

Kino Kodeljevo tel. 41-64

Danes ob 1/3, 1/6, 1/9, in jutri ob 8. uri dva šlagerfilma

Ciganček

JANE WITHERS in BORA MINJEVIČ v zborom na orglice v filmu zlatega humorja in prisrčne komike.

Časna legija

Film o heroizmu in nesebični ljubezni francoskega kolonialnega oficirja je brez dvoma biser filmske produkcije.

PRIDE: HORDUBALOV — VALČEK

Stanje Narodne banke

Narodna banka izkazuje za sredo novembra te-le glavne postavke (vse v milijonih din, v oklepajih razlike v primeri z izkazom za 8. november):

Aktivna: Zlato v blagajnah 1976.3, zlato v inozemstvu 10.8, skupna podlaga 31.987.1, devize in izven podlage 554.5 (—51.0), kovani denar 3390.9 (+16.0), posojila: menična 2.359.3 (+30.0), lombard. 170.5 (—5.0), skupno posojila 2.529.8 (+25.1), blagajniški zapiski ministrstva 711.1 (+47.5), razna aktiva 2.610.2 (—62.0).

Pasiva: obtok bankovcev 9.079.5 (—92.8), drž. terjatve 42.6 (+10.0), žirovni računi 1.077.9 (+95.4), razni računi 679.9 (+72.6), skupno obveznosti po vidu 1.800.4 (+178.0), obveznosti z rokom 210.0 (—55.0), razna pasiva 351.0 (—53.6).

Obtok bankovcev in obveznosti po vidu 10.880.0 (+85.4), skupno kritje, prerač. po vrednosti 3.179.4, od tega samo stvarna vrednost zlata v blagajnah 3.162.1 milijona din, skupno kritje 29.22 (v prejšnjem izkazu 29.45) %, od tega samo z zlatom v blagajnah 29.06 29.29) %.

Izraz kaže, da se je od 8. do 15. novembra znatno zmanjšal naš devizni zaklad, narasla pa so posojila tako zasebnemu gospodarstvu kakor tudi državi.

Med pasivi so se zvišale naložbe države in zasebnega gospodarstva ter denarnih zavodov pri banki, nadalje so se zmanjšale tudi obveznosti po vidu. Vendar je zaradi novih izposojil banke vsota obtoka bankovcev padla v manjši meri. Odetotek kritja se je nekoliko zmanjšal zaradi povečanja obveznosti banke, katere mora kriti s podlago.

SAMO SE DANES OB 10'30 (PO ZNIZANIH CENAH) TER OB 15., 17., 19. IN 21. URI

Izredno napeti francoski vefilmi iz cirkuškega življenja:

V levjih kremplih

CONSTANT REMY, NOGUERO, MADELEINE, RAYMOND CORDY in ostali odlični francoski filmski igralci

Zivljenski roman enega najdržnejših krotilec divjih zveri, njegova dobroznost, njeg